

ЛЕГІОНЕРСЬКИЙ

НИ-І ДРАГА МОАРЕА РЕНТРУ САРІТАНІ | КАНОН

ЛЕГІОНЕРСЬКИЙ КАНОН

Антологія

Пломінь
2020

УДК 355.312(498)(09)

Л38

Л38 Легіонерський канон (антологія) / пер. з румунської та італійської Сергія Заїковського. — Київ: Пломінь, 2020. — 301 с.

ISBN 978-966-97962-3-3

«Легіонерський канон» — антологія текстів, що мають на меті розкриття феномену румунської Залізної Гвардії — від лідера та засновника руху Корнеліу Кодряну, а також автора найголовнішого легіонерського програмного документу, «Посібника лідера гнізда», і до найвідомішого «тлумача» легіонерства — італійського традиціоналіста Юліуса Еволи. Книга стане в пригоді всім тим, кого цікавить ця приголомшлива точка зіткнення між містикою і політикою.

УДК 355.312(498)(09)

- © Видавець Анна Клокун, 2020
- © Пломінь, 2020
- © С. Заїковський, переклад, 2020
- © В. Чорний, ілюстрації, 2020
- © Д. Піорко, художнє оформлення, 2020

ISBN 978-966-97962-3-3

*Дякуємо Івану «Залізняку» Пилипчуку
за допомогу у виданні цієї книги*

*Якщо ви вважаєте себе боягузом, слабаком і невдахою,
якого відкинуло життя й ніхто не розуміє,
то повірте — життя підкине вам найбільш жорстокі
та страшні речі, аби довести, що це не так.*

ЗМІСТ

Вступ до канону	6
Посібник лідера гнізда	51
ЧАСТИНА I. Устрій гнізда. Закони. Малий прапор. Ініціатива. Виконання наказу	52
ЧАСТИНА II. Про організацію. Типи гнізд, їхня класифікація	69
ЧАСТИНА III. Поради для лідерів гнізд, аби ті досягнули успіху в командуванні	76
ЧАСТИНА IV. Набір нових членів	81
ЧАСТИНА V. Легіонерська форма	83
ЧАСТИНА VI.	86
ЧАСТИНА VII. Лідер гнізда під час виборчих кампаній ..	88
ЧАСТИНА VIII. В якому духовному напрямку лідер гнізда має скеровувати виховання своїх людей	94
ЧАСТИНА IX. Шлях, яким слідуватиме легіонер у легіонерському житті	99
ЧАСТИНА X.	104
ЧАСТИНА XI. У що вірить легіонер	106
ЧАСТИНА XII. Циркуляр F.	109
ЧАСТИНА XIII.	119
Заповіт Йона Моци	169

Нає Йонеску. «Легіонерський феномен»	189
Передмова Константина Папаначе	190
Розмова перша	206
Розмова друга	209
Розмова третя	214
Розмова четверта	220
«Він, Капітан»: Розмова з Єленою Кодряну	229
Юліус Евола. «Трагедія Залізної Гвардії»	259
Бесіда з лідером Залізної Гвардії	260
Націоналізм і аскеза: румунська Залізна Гвардія	265
Драма румунського легіонерства	269
В румунській бурі: голоси з могили	275
Трагедія румунської Залізної Гвардії: Кодряну	280
Моя зустріч із Кодряну	297

ВСТУП ДО КАНОНУ

Чергові парламентські вибори було призначено на 20 грудня 1937 року. «Фаворитами» електоральної гонки вважалися три політичні партії: Націонал-ліберальна (лідером якої був Діну Братіану, брат п'ятиразового прем'єр-міністра країни та потомственого політика Йонела Братіану), Націонал-цараністська (очолювана чотирикратним прем'єром Юліу Маніу) та Націонал-християнська партія. Якщо перших два політичних проекти неодноразово мали свої уряди, визначаючи політичний курс країни — курс, скажімо прямо, фатальний і самобивчий, адже Румунія постійно перебувала у стані затяжної політичної та економічної кризи, про що можуть свідчити відставки кабінетів та відсутність навіть натяку на стабільність — ледь не з початку ХХ століття, як це було у випадку з лібералами, то третя політична сила представляла «праву опозицію» обидвом центристським партіям. Націонал-ліберальна партія намагалася не відставати від ритму кумедного танцю, нав'язаного західними країнами — у цьому випадку йдеться про Францію — що полягав у спробах впровадження ліберальних та демократичних реформ. Націонал-цараністська партія відрізнялася дещо більш «соціальною» риторикою, намагаючись загравати з сільським електоратом завдяки ідеології аграризму; в усіх інших питаннях їх не дарма називали «трансильванським варіантом» Націонал-ліберальної партії, оскільки лідер партії Маніу був родом саме звідти. А от Націонал-християнську партію очолював «зірковий тріумвірат» ветеранів націоналістичного руху — Нікіфор Крайнік, Октавіан Гога та Александру Куза. Усі троє — відомі політичні діячі, публіцисти, водночас радикальні антисеміти, котрі цього разу виступили під

виглядом, по суті, «керованої правої опозиції», будучи також не особливо далекими від політичного життя міжвоєнної Румунії — Гога встиг побути міністром внутрішніх справ в уряді Авереску, а 80-річний Куза уже понад 20 років не полишав депутатського мандату. Що ж до Крайніка, достатньо буде ознайомитися з передмовою К. Папаначе до *Легіонерського феномену*, поданою в цьому томі.

Відтак, усі румунські газети гаряче обговорювали, який відсоток візьме кожна з цих партій; чи вдасться цараністам обігнати лібералів; наскільки потужною стане «права опозиція» цього разу тощо. І водночас всі газети, всі ЗМІ ігнорували четверту політичну силу, котра з'являється напередодні виборів — партію «Все для Батьківщини». Офіційними лідерами останньої були інженер Георг Кліма та генерал Георг Кантакузіно — саме їхні імена очолювали списки та партійні комітети, та за спинами обох майорів величний силует Корнеліу Зеля Кодряну. Ясна річ, що, попри назву політичного проекту та новий «бренд», партія «Все Для Батьківщини» була нічим іншим, як продовженням феномену, за яким в історії закріпилася назва *легіонерського руху*, і політична партія була цілком логічним продовженням інших його сегментів. Та справжньою сенсацією, справжньою катастрофою для всіх представників ЗМІ, для керівників трьох партій-фаворитів, для традиційного політичного істеблішменту стало те, що на парламентських виборах 20 грудня 1937 року саме ця партія посіла *третє місце*, набравши 15,8% голосів по всій країні. На той момент рух нараховував 270 000 легіонерів — осіб, котрі належали до організації, сповідували суворі аскетичні правила та готові були скласти голови в ім'я перемоги легіонерської Румунії. 270 000 осіб: близько 2% від загального населення країни в той час. Якщо ми спробуємо порівняти легіонерський рух із іншими право-тоталітарними режимами Європи того часу, то побачимо, що, наприклад, у часи Третього Рейху членство в NSDAP сягало всього 1% від загальної кількості населення, а Національна фашистська пар-

тія в Італії — 1,5%. А от легіонери мали 2%, не будучи владною політичною силою. «Багато громадян, — пише сучасний румунський історик професор Йоан Скурту, — звернули свої надії до цих “юнаків”, котрі йшли в села з патріотичними настроями, ремонтували школи, ставили хрести, відбудовували церкви, допомагали під час збирання врожаю, зодягнені в народні костюми, співали на святах і танцювали. Той факт, що “юнаки” виступали проти демократії та парламентаризму, обіцяючи крах своїм політичним суперникам, ніяк не обходив селян».

Що стосується інших партій, то перше місце очікувано зайняла Націонал-ліберальна партія з результатом у 36,5%, друга — Націонал-цараністська партія, що набрала 20,7%, а от «керівана права опозиція» змогла отримати лише 9,3%, повністю проваливши будь-які очікування як із боку ядерного електорату, так і з боку естєблїшменту, готового йти на компроміси з «поміrkованими радикалами». Для суспільства стало справжнім шоком, що легіонерський рух зміг провести до парламенту 66 депутатів. Серед них, окрім загартованих у боях лїдерів на кшталт генерала Кантакузіно, Ніколае Тоту чи Георге Кліми, можна було зустріти такі нетривіальні імена, як Мірча Еліаде чи Еміль Чоран... Небайдужі люблять згадувати лист Чорана до Еліаде, де той писав: «Відміна демократичного режиму в Румунії стане великим духовним жестом з боку Залізної Гвардії». Рух мобілізував до своїх лав не лише селян і робітників, але й міриади блискучих інтелектуалів, художників, скульпторів, по суті провівши до парламенту те, що дійсно можна було би назвати «природною аристократією»...

Якби цей парламент дійсно було скликано, то ми отримали б абсолютно безпрецедентний історичний приклад. Перепону виступив король Румунії Кароль II. Вочевидь, Кароль розумів, що у нього не буде шансів чинити спротив 66 легіонерам у парламенті, тож він вирішив все ж таки піти ва-банк і швидко прикрити будь-які опозиційні організації. Він домовляється із представниками різних політичних сил, вороже налаш-

тованих до Залізної Гвардії, спираючись передовсім на Націонал-християнську партію, попри поразку останньої на виборах. Королю вдається, в обхід результатів всенародного голосування, наприкінці грудня сформувати «популістську коаліцію», спрямовану проти Залізної Гвардії, та сформувати уряд, очолений, як може здатися на перший погляд, надзвичайно близьким в ідейному плані до Кодряну політичним діячем — Октавіаном Гогою. «Компромісний» уряд протримався півтора місяці, наприкінці зими мала розпочатися перша сесія нового парламенту, але 10 лютого 1938 року — за день до його скликання, за день до відкриття фундаментально нової сторінки в історії цієї країни, вибореної десятиліттями легіонерської звитяги і страждань — чи то з особистої неприязні, чи завдяки напучуванням своєї коханки, єврейки Єлени Лупеску (чи то пак Дути Грюнберг, або ж Магди Вольф...), Кароль II розпускає парламент і вводить надзвичайний стан, проголошуючи себе диктатором. Наступні два роки історії Румунії відомі в історіографії як режим королівської диктатури. Наймасовіший політичний рух, який неодноразово намагалися заборонити, чиїх лідерів неодноразово саджали до в'язниці — погляньте-но на тюремні ґрати, емблему легіонерського руху — в черговий раз переходить у напівпідпільний стан.

Аби заповнити політичний вакуум у країні, Кароль II створює монопольну партію для підтримки власної політики — Фронт національного порятунку, куди входять відомі політики того часу: Арманд Келїнеску, Георге Арджешану, Костянтин Аргетояну. З-поміж гарячих прихильників Фронту національного порятунку та диктатури короля — Ніколае Йорга, такий собі румунський Грушевський: відомий історик, бородань та «ветеран національного руху». Продовжуючи намічену національну лінію, Кароль II призначає прем'єр-міністром держави очільника церкви — митрополита Мирона, також послідовного противника Залізної Гвардії в середовищі кліру. В такий спосіб було забезпечено всі умови для усунення опозиції справа.

21 лютого 1938 року було добровільно розформовано політичну партію «Все для Батьківщини». Проте цей крок не виправдав тактичних розрахунків Кодряну: уже за кілька місяців, 16 квітня 1938 року, на Вербну неділю, він буде арештований водночас із 44 іншими лідерами легіонерського руху за звинуваченням у державній зраді. Виголосили вирок 27 травня о третій годині ночі, боячись легіонерських виступів: 10 років каторги на соляних шахтах — найтяжче покарання в тогочасній Румунії, якщо не брати до уваги смертну кару. Відправлений спершу до в'язниці в Желяві, Кодряну пробуде там упродовж п'яти місяців. Подальші події легіонер, князь Михайл Стурдза, описав так: «У перерві між вальсом і джазом радіо оголосило, що Кодряну та тринадцять його товаришів застрелені при переміщенні з однієї в'язниці до іншої». Офіційне повідомлення звучало так: «У ніч з 29 на 30 листопада [...] в лісі, розташованому на 30-му кілометрі по дорозі з Плоешті до Бухаресту машина, яка перевозила в'язнів, була атакована п'ятьма автомобілями з невідомими [...] У нічний час в густому тумані в'язні вискочили з автомобіля з явним наміром втекти до лісу [...] Жандарми, виконуючи відповідні приписи, застосували зброю, ліквідувавши 13 порушників»...

* * *

Тринадцять. Улюблене число Капітана. Він народився 13 вересня, загинув в числі тринадцятьох побратимів. Тринадцять політичних в'язнів сиділи в тюрмі Векерешті у 1924 році, вони стануть першими легіонерами. Загинув він у 39 років — тричі по тринадцять. *Посібник лідера гнізда* має 13 частин, в окремих пунктах цього керівництва параграфи під номером 13 лишаються незаповненими. І навіть у гніздах, оперативних одиницях легіонерського руху, могло перебувати від 3 до 13 чоловік.

Назву цієї збірки — *Легіонерський канон* — ми придумали самі, як і сам концепт книги. Румунський Легіон Михаїла Архангела є одним із найбільш оригінальних, захопливих та не-

ординарних політичних рухів першої половини ХХ століття. Це та точка, в якій перетин аскези, містики, героїзму та «практичної політики» дає найбільш приголомшливі результати та історичні приклади, тому знайомство з цією незвичною сторінкою румунської історії ми вважаємо першочерговим. Не в останню чергу за рахунок певної спорідненості румунської та української «лінії долі»: ми мало знаємо про них, проте ми надзвичайно схожі — до останньої миті обидві країни лишалися архаїчним та аграрним краєм, охоплені *журбою* й ностальгією за чимось далеким і давнім — на курганах співали гімни героям минувшини, не соромлячись проливати кров — як ворожу, так і свою; до того ж, як їхня, так і наша історія нагадує радше античну *трагедію*, аніж епос: досі нам обом доводилося грати роль Катона, але не Цезаря. Легіонерський рух поставив перед собою святу мету — вивести Румунію з сутінок руїни і розбрату. Хто зна, може нам все ж варто прислухатися до відлуння їхніх голосів? (А ми вам допоможемо, аби не довелося розбирати, що ж вони там говорять румунською).

І ніщо краще не підійде для знайомства з історичним феноменом, як звернення до ключових джерел, що його описує, якщо вони, звісно ж, існують. «Пострадянський» читач мав змогу дізнатися про легіонерський рух перш за все завдяки російському перекладу *Моїм легіонерам* — головної книги Кодряну, яка, втім, далеко не вичерпує всі сторони описуваного феномену. Річ у тім, що більшість ключових ідеологічних документів, пов'язаних із легіонерським рухом, виходили саме як невеликі брошури — винятками є лише ця книга та декілька збірок журналістських статей діячів руху (Йона Моци, Василе Маріна) — у цих збірках *та в цих брошурах* легіонерський рух розкриває всю повноту свого доктринального спадку. Кожен із текстів, які ми обрали для першого знайомства українського читача з Залізною Гвардією, відображає певний аспект руху загалом: *Посібник лідера гнізда* описує внутрішні принципи побудови організації, світогляд та практичну сторону її існуван-

ня, *Заповіт Йона Моци* — приклад легіонерського ставлення до смерті на практиці, *Легіонерський феномен* професора Нае Йонеску — спробу окреслити основи доктрини... Інші два тексти, подані в томі, — спогади дружини Капітана та збірка «легіонерських» статей Юліуса Еволи, — дають змогу доповнити історичну картину та систематизувати духовні аспекти цього непересічного явища.

І оскільки цілісне розуміння того чи іншого історичного та політичного явища вимагає звернення до історичного контексту, в рамках якого відбувалися події, пропонуємо вам короткий екскурс у легіонерську історію, в якому ми спробували заповнити певні прогалини для кращого сприйняття поданих творів.

* * *

Відтак, декорації вистави — міжвоєнна Румунія. Загалом, Румунія складається із трьох історичних областей — Валахії, Трансильванії та Молдови. Румунська Молдова географічно не відповідає сучасній Республіці Молдова: ця держава займає територію історичної провінції під назвою Бессарабія, і лише клаптик «історичної Молдови» дійсно пов'язує середньовічне Молдовське князівство з сучасною державою, що має столицю в Кишиневі. Історична Молдова була в декілька разів більшою за сучасну, і входять ці території саме до складу Румунії: зараз їх називають Західною Молдовою, до того ж обидва найбільші міста історичної Молдови — Сучава та Ясси — знаходяться в складі Румунії. Саме у невеличкому молдовському містечку Хуші в 1899 році в сім'ї викладача німецької мови та палкого націоналіста Йона Зеля Кодряну народився син, якого назвали Корнеліу.

Другою історичною великою областю Румунії є Трансильванія. Розташований цей край на півночі Румунії, в середні віки називався Семиграддям за рахунок того, що на території Трансильванії знаходилося сім міст, які керувалися Магдебурзьким

правом. То були здебільшого угорські чи німецькі міста, наприклад місто Сібіу, збудоване «румунськими саксами» — насправді ніякими не саксами, а баварцями. Всі ці території керувалися угорцями до кінця Першої світової війни, незважаючи на те, що переважна більшість населення була румунами (займаючи при цьому ледь не половину території Угорщини). Ситуація багато в чому схожа на Західну Україну кінця XIX століття: у Львові проживало вкрай мало українців — здебільшого населення міста склали поляки, євреї та німці, а в столиці Трансильванії, місті Клуж, проживали угорці, євреї та німці... Та саме на території Трансильванії заходилося «серце Румунії» — антична Сармізегетуза, столиця древніх даків.

Лишається Валахія — землі, що перебували у васальній залежності від Османської імперії з XV століття. Під стягами антитурецьких визвольних воєн пройшло майже п'ятсот років румунської історії: історії вічних повстань та воєн валашських і молдовських господарів проти турків. У 1859 році вони врешті добиваються створення єдиної державної структури — Об'єднаного князівства Валахії та Молдови, проголошуючи повну незалежність від турків після російсько-турецької війни 1877–1878 років. Через три роки, зі сходженням на престол Кароля I, це утворення здобуло назву «королівство Румунія».

На фоні вкрай бурхливого і неспокійного політичного життя пізньомодерної Румунії виникає дуже своєрідна *консервативна культурна матриця*, що й визначила майбутнє країни протягом багатьох подальших років. Не дарма всі «хрестоматійні» румунські культурні діячі, як-то поет Міхай Емінеску (такий собі румунський Тарас Шевченко), письменник Богдан Петричейку Хашдеу та вже згаданий «корифей румунської історіографії» Ніколае Йорга не цуралися брати найактивнішу участь у політичному житті держави, формуючи обличчя румунського націоналізму саме в «традиціоналістичному», консервативному та такому, що тяжіє до вкорінення, ключі. Немало з-поміж блискучих культурних діячів епохи було й антисемітів. Літературні кола, по

типу групи *Junimea*, та літературні журнали, найвизначнішим із яких є *Sămănătorul*, логічно перетікали в політичні рухи правого крила. Кодряну згадує, що випуски *Sămănătorul* зберігалися величезними купами «макулатури» на горіщі його батька, і Корнеліу, найстарший із синів (а всього в сім'ї було шестеро дітей — двоє братів і чотири сестри), по суті виріс на цих журналах. У цьому, вочевидь, і полягає найбільший парадокс легіонерського руху як історичного феномену: будучи вкоріненими в румунську консервативну культуру, легіонерам все одно доводилося боротися ледь не в першу чергу саме з іншими представниками своєї ж «харчової ланки».

Намагаючись визначити, які саме соціальні інститути вплинули на становлення особистості лідера руху Корнеліу Кодряну, можна виділити наступне: по-перше, це військова академія та мілітарна освіта взагалі, по-друге — університетське середовище, адже Кодряну передусім був відомий саме як студентський лідер, і, по-третє, тюрма. Почнемо із військової академії.

Народжений у сім'ї націоналіста, Корнеліу був, ясна річ, відправлений до воєнної академії, зростаючи в традиціях суворої солдатської дисципліни з самого малечку. В 1912 році він вступив до військового ліцею в Менестиря-Дялу. Корнеліу продовжив навчання у Військовій піхотній школі в Бакеу. З початку Румунської кампанії Великої війни (серпень 1916 року) він хотів потрапити на фронт, але на той момент ще не досяг призовного віку. Його батько ж із самого початку конфлікту відправляється туди добровольцем, і Корнеліу, недовго думаючи, в свої 17 років тікає з воєнного училища та вирушає на фронт. Загалом на фронті він пробув декілька місяців, при цьому одного разу навіть брав участь у відступі румунської армії та доволі активно допомагав воєнному підрозділові. Командиром був його батько, і лише командирський, а не батьківський наказ змусив Корнеліу все ж таки повернутися додому.

Другою інституцією, що найбільше вплинула на становлення Корнеліу Кодряну та його політичних поглядів, був уні-

верситет у Яссах. Ясси — як ми вже зазначали — одне з двох найбільших міст історичної Молдови, і одне з чотирьох університетських міст тогочасної Румунії. Два університети розташовувалися на території Старого королівства — в Яссах та Бухаресті; вони були відкриті у 1860 та 1864 роках відповідно. Інші два університети знаходилися в Чернівцях та місті Клуж. Якщо з румунськими вишами все було, в принципі, зрозуміло, то Чернівецький університет продовжував існувати як осередок німецької культури, хоча у викладацькому складі переважали євреї, а університет у місті Клуж був повністю угорським. Перший крок, який зробило румунське міністерство освіти після того, як всі ці території були анексовані та приєднані до Румунії, полягав саме у румунізації вишів.

Варто віддати належне істині: у сфері економіки, культури, політичного розвитку та соціальних інститутів «велика Румунія» міжвоєнного періоду була справжнісіньким *failed state*. Очільникам держави потрапило до рук щось дуже строкасте, зіткане з абсолютно різномірних елементів. І якщо побороти нерівномірність економічного розвитку країна так і не здужала, то в культурному полі було проведено грандіозні зміни. Буквально за півроку всі ці університети були румунізовані, майже увесь старий викладацький склад відправили на їхні «історичні батьківщини» (як то було у випадку з угорцями), замінили їх на румунських професорів, повідкривали інститути права, теології, економіки, аграрної освіти. На тлі цих реформ у десятки разів виросла кількість студентів. Попри те, що країна лишалася глибоко аграрною, — на момент 1936 року лише 20% населення проживало в містах, — величезна кількість молоді наповнила аудиторії вишів.

Завдяки анексованим територіям країна виросла територіально та за показниками кількості населення в декілька разів, і для того, щоб заповнити адміністративну лаку, треба було формувати величезну кількість якісних кадрів із вищою освітою. Так, тисячі селянських дітей потрапляють до університе-

тів, де вивчають найрізноманітніші предмети. Найпопулярнішою була юриспруденція, більшість з описуваних нами героїв були за освітою саме юристами, і Кодряну — не виняток. Феноменальна річ: старі університетські аудиторії, що розраховувались на 50, 60, 70 осіб, із цього часу ставали переповненими, тож деякі студенти навіть займали місця в коридорах. Для Румунії це був справжній культурний стрибок, тим більше, що, наприклад, на території Трансильванії румунське населення лише зараз отримало змогу здобувати вищу освіту, а в інших містах, як у Яссах, почався величезний наплив студентів із Бессарабії, котра щойно була приєднана до Румунії. Також немало біженців, які тікали з революційної Росії, обирали як «перевалочний пункт» саме Румунію.

Така ситуація призводить до неочікуваних наслідків для самих румунів. Те, чого ще не очікували в 1921 році, стало очевидним у 1922. Виявилось, що поміж національних меншин, які закономірно з'явилися в Румунії після приєднання величезних територій, — як-то угорці, німці, інші «традиційні» нацменшини, — з'являється ще одна меншина, яка доволі активно й загарбницьки себе поводи́ла, і на протидії якій будується лєвова частка риторики міжвоєнних румунських правих. То були, як ви вже могли здогадатися, євреї. Після Першої світової війни та приєднання Бессарабії та Буковини, де традиційно проживало багато євреїв, ця «смуга осілості», введена ще Катериною II, разом із потоками біженців-ашкеназі перемістилася на територію Румунії. Євреї осідали в румунських містах, велика діаспора з'являється в Яссах, Бухаресті, в Клужі вони займають цілі університетські факультети, витісняючи румунських студентів. Ясна річ, що більш урбанізованим євреям із легкістю вдалося позаймати румунські міста в перші повоєнні роки. Буквально за рік медичний факультет міста Клуж перетворився на середовище євреїв. Близько 80% склали євреї, і лише 20% — етнічні румуни. Так само і на юридичному та медичному факультеті в Яссах з'являється величезна кількість єв-

реїв. Не варто дивуватися, що більшість цих студентів із Бессарабії були прихильниками лівих, соціалістичних та комуністичних ідей.

Саме таким було історичне тло, на якому розгорталася рання націоналістична діяльність Кодряну. На ту мить румунська правиця зосередилася на протидії реальній загрозі навали більшовицьких сил на Румунію. По-перше, комуністи змогли захопити владу в Угорщині, де на певний час перемогу здобули більшовицькі сили на чолі з Бєла Куном, по-друге, відбулася стабілізація влади на території радянської України та Росії, по-третє, Румунію наповнили бессарабські євреї, котрі були стійкими прихильниками лівих ідей. Загалом, на момент 1922 року чисельність євреїв у Румунії становила 796 065 осіб, тобто 5% від усього населення країни; з них 230 тисяч проживало в межах довоєнної Румунії, 238 тисяч — у Бессарабії, 128 056 — в Буковині, і близько двохсот тисяч — у Трансильванії. Поширення комуністичних ідей та економічні труднощі сприяють тому, що все більше й більше робітників кидають підприємства, влаштовують страйки, марширують містами з червоними прапорами й закликають до повалення монархії. Ці виступи підбурює ліва преса, котру Кодряну та інші націоналістичні публіцисти називали не інакше, аніж «єврейська».

Після війни в Румунії встановлюється диктаторський режим генерала Александру Авереску. Герой війни, що породив у народі так званий «міф Авереску», трикратний прем'єр-міністр — цей політик був однією з найвизначніших політичних фігур Румунії двадцятих. Проте, окрім «антиліберальної» риторики, спрямованої на критику Йонєла Братіану, Авереску мигало що вкюїти — а з наростанням соціальної та економічної повоєнної кризи саме на його плечі випало насунання загрози комунізму. Допомогали йому в цьому численні націоналістичні угруповання. Кодряну знаходить однопумців, здебільшого то були робітники, шкільні вчителі чи священники, з якими вступає в одне з таких угруповань, спрямоване на спротив ко-

муністичним силам — Гвардію національної свідомості, створену інженером-електриком Константином Панку. З тої миті і до самої смерті Кодряну не покидав лави авангарду румунської правниці. Разом із націоналістичними профспілковими діячами нищив комуністичні страйки, запускаючи заводи, 10 лютого 1920 року зняв червоний прапор із захопленого протестувальниками Управління державними монополіями в Яссах. Панку бажав звернутися за допомогою до військових, але Кодряну переконав його спробувати розібратися з ситуацією самотужки. Корнеліу особисто зняв червоний прапор із будівлі та замінив його румунським триколом, гордовито пройшовши опісля між зграями комуністів, тримаючи в кишені револьвер. Не менш запеклими були сутички в університеті, детально описані в книзі *Моїм легіонерам*. Врешті, через політичну діяльність Кодряну був відрахований з юридичного факультету, змігши, проте, все одно закінчити навчання завдяки допомозі професора Александру Кузи.

Куза був викладачем на юридичному факультеті та відомим націоналістичним публіцистом. Разом із Ніколае Йоргою у 1910 році він створює Демократичну національну партію — третю за впливовістю політичну силу та «прародителя» всіх політичних структур правого спектру в міжвоєнній Румунії. Куза був перш за все відомий завдяки своєму радикальному антисемітизмові та опорі на християнство. Цей синтез християнського антисемітизму називали по імені його провісника — «кузизмом», і Кузу в повоєнні роки можна назвати ледь не найголовнішим ідейним орієнтиром для більшості молодих правих. Не виключенням був і його студент та «молодший товариш», Корнеліу Кодряну. Викладачем на юридичному факультеті професор Куза став у 1901 році. Враховуючи той факт, що більшість професорського складу університету дотримувалася лівих поглядів, у буремні 20-ті Куза був останнім прихистком для правих студентів. Скористався цим і Кодряну: його намагалися відрахувати кілька разів, і от, після чергової бійки з

представником уже згаданої вище «єврейської преси», було зібрано університетський сенат для прийняття рішення про позбавлення Кодряну права навчатися в Яському університеті. Та Куза допоміг йому продовжити навчання попри формальне рішення професури та отримати довідку про закінчення університету — диплом видавати йому відмовилися. Отримавши цю довідку, Кодряну вирушає до Німеччини задля закінчення навчання, бажаючи в майбутньому піти на аспірантуру та стати професійним адвокатом.

Втім, історичні події розгорталися надто динамічно. Грудень 1922 року стає добою студентських бунтів та міжетнічної конфронтації в Румунії — з'являється так зване «студентське покоління 1922 року». Чого чекали етнічні румунські студенти від держави? Більшість з факультетів румунських університетів на той момент були буквально окуповані євреями, тож румунські студенти, яких євреї відкрито зневажали, розмовляючи між собою на ідиші та вважаючи вихідців із села за людей другого сорту, прийшли до висновку про введення квоти на присутність євреїв в університетах — так звана *Numerus Clausus*. Цей відсоток залежав від загального відсоткового співвідношення двох етносів: на той момент у Румунії проживало 18 мільйонів населення, євреїв з-поміж них було всього (за офіційними даними) близько 1 мільйону, тому, відповідно, і частка їхньої присутності в студентському середовищі, промисловості, економіці мала відповідати цьому відсотку й не виростати за його межі. Основний акцент боротьби молодого покоління румунів на початку 20-их ведеться саме за введення принципу *Numerus Clausus*. Кодряну поспішно повертається з передмістя Берліну до Румунії задля того, аби брати активну участь у цих подіях, на мить стаючи одним із лідерів студентського руху. Доволі цікавий момент: коли він поїхав до Німеччини навчатись, то взяв із собою національний селянський костюм. Так він і ходив по Берліну, дивуючи зодягнених за сучасною модою німців.

Повернувшись із Німеччини до Румунії, Кодряну починає організовувати студентів, які на той момент оголосили страйк. Всі університети були зачинені, в містах панувала масова ейфорія — сотні людей цілодобово перебували в університетських кампусах, спілкуючись про національне відродження й вирішальний момент, що вимагав активних дій, — цього Кодряну не міг пропустити.

І молодь тягнулася за його вродженою харизмою. Дружина Корнеліу Кодряну, Єлена, розповідаючи про першу зустріч із ним, згадувала: «Хоча я мала намір вступити до університету, та все ж ще не зовсім визначилася, на який саме факультет. Також я не знала, в якому місті буду вчитись; я досі не обрала університет — в Яссах чи в Клужі. Доки я розповідала про все це, зовні в проході з'явився чоловік і підійшов до відчиненого вікна, що знаходилося точно напроти дверей нашого купе. Він був одягнений у національний костюм, був високим і красивим. Я запитала моїх співрозмовників: “Хто ця людина? Він теж студент університету, як і ви?” — “Як? Хіба ти не знаєш, хто це?” — “Та ні, а звідки я повинна знати його?” — “Це ж Корнеліу Зеля Кодряну!”».

В антикомуністичних акціях Корнеліу виборів певний кредит довіри у студентства. Він нікого не боявся, відкрито виступав проти найавторитетніших осіб у керівництві університету, і за це студенти дуже його поважали. Після повернення до Румунії Кодряну уже був надзвичайно впливовою фігурою в студентському русі, збираючи навколо себе різноманітні студентські товариства, призначаючи керівників страйків в інших навчальних закладах, відправляючи делегатів до кожного куточку Румунії, аби ті почали готувати всерумунський студентський конгрес у Яссах. Пізніше він побував у Бухаресті та Клужі, намагаючись організувати цих молодих та запальних людей у певну політичну структуру. В цьому йому допомагав Александру Куза та батько Корнеліу. Студентство швидко пішло на контакт із різноманітними представниками радикального на-

ціоналістичного крила, а Кодряну запропонували як очільника молодіжного руху, спільно керуючись відтепер принципом *Numerus Clausus*.

Александру Куза, будучи зосередженим виключно на «доктрині», був не найліпшим політичним лідером. Його не цікавили політичні дії. Куза був навіть здивований, що саме йому довелося очолити нову та масову молодіжну партію, що здобула назву *Ліга Націонал-Християнського захисту* (аббревіатура — LANC). Ця організація була створена після проведення всерумунського студентського конгресу, і одразу ж почало з'являтися безліч проблем та запитань до студентів, які брали в ній участь, від представників поліції. Поліція та уряд явно не були зацікавлені у підтримці антисемітських настроїв у широких колах румунського студентства, адже ліберальний уряд Йонела Братіану, що почав керувати країною після чергового падіння кабінету Авереску, обрав чіткий курс на «лібералізацію» та «демократизацію» країни.

У 1923 році уряд прийняв нову Конституцію, згідно з якою всім новоприбулим євреям надавалося румунське громадянство. Це було ударом для студентського руху. Паралельно з цією подією розпочинаються широкомасштабні репресії проти правих студентів. То був момент, коли Кодряну вперше потрапив за ґрати. От вам і третя «школа життя».

* * *

Загримів молодий Капітан до в'язниці в 1923 році всього на декілька тижнів — у зв'язку з тим, що після прийняття нової Конституції разом зі своїми побратимами, серед яких був його найкращий друг та «права рука» Йон Моца, вони влаштували ходу єврейським кварталом Ясс. Поліцейські звіти перераховують побиття вікон та декламацію «антисемітських гасел» — починається стрілянина, під час якої ніхто не постраждав, та Кодряну як зачинщика забирають до в'язниці. Для нього це було великим шоком, що змушував врешті усвідомити нетотожність

державної влади та держави як надісторичної, вищої сутності, що втілювала б волю сотень поколінь румунів. Після того, як його випустили, Кодряну починає займатися активною розбудовою LANC — працює у різних регіонах, з'єднує осередок студентської молоді в Бухаресті з іншими осередками у великих містах Румунії, з центром у Яссах.

Тоді ж оголошуються нові парламентські вибори, і LANC також була зацікавленою мати хоча б декілька своїх представників у парламенті. Але їх роботі перешкоджає поліція. Жандарми були абсолютно всюди — студентські мітинги та конгреси зриваються, організація не може провести другий конгрес у Яссах — його скасовують напередодні запланованої дати. Кодряну з побратимами прориваються в університет та барикадуються всередині. Члени з'їзду оборонялись від жандармерії камінням і меблями, які вони скидали з вікон. Дата події — 10 грудня 1923 року — пізніше стане для націоналістів «Днем Румунського Студентства».

Тоді Кодряну заарештовують вдруге. Румунська поліція була вкрай жорстокою: вони практикували побиття, катування, перевищення повноважень. Зустріч із «правдивим обличчям» ліберального режиму Братіану змушує Корнеліу Кодряну ще більше впевнитись у жахливій невідповідності рішень офіційної румунської влади волі його народу. Врешті-решт, разом із Йоном Моцою він їде в гори до скиту Рареу, де проводить кілька тижнів.

Їм було по двадцять років, вони прокладали дорогу майбутнім поколінням, будучи готовими принести себе в жертву для того, щоб інші unikли подібного переслідування.

Їх план нагадував те, що японський письменник Юкіо Місіма описав у блискучому романі *Коні, що несуть*. Зібравшись групою в сім чоловік, вони вирішують скоїти низку замахів на центральних дійових осіб правлячого режиму Румунії, серед яких — і Йонел Братіану. Ці семеро знайшли револьвери, продумали план, склали список людей, які будуть брати у цьому

участь. Вони були готові віддати за цей чин власне життя, пожертвувати собою заради справи. Та під час перебування групи в Бухаресті на конспіративній квартирі їх затримує поліція, після чого усіх доправили до в'язниці Векерешті. То був перший серйозний «строк» Кодряну та його прибічників. Групі інкримінували організацію державного перевороту та підготовку до вбивства низки політиків. Перші допити тривали близько доби, а коли справа дійшла до Кодряну, то пройшло вже дві доби. Студентів помістили в одну кімнату, але забороняли дивитись один на одного — якщо подивишся, тебе вдарять палицею по макітрі, тому треба було просто сидіти, без сну й відпочинку, та дивитись на стіну.

Коли справа дійшла до Кодряну, він взагалі не знав того, про що говорили його побратими. Людина з «революційною» логікою скаже, що обов'язково варто уникати відповідальності, заперечувати будь-яку причетність до будь-чого й говорити, що ти не маєш жодного стосунку до якоїсь конкретної справи. Поліцейські ж показували їм ті самі револьвери, заховані змовниками, як вони вважали, у надійному місці. Саме в ту мить Кодряну зрозумів, що хтось його зрадив, і передбачив лише два варіанти розвитку подій. Перший — заперечувати причетність, шукати виправдання, але зіткнутися з ганьбою, якої, на ту мить, у його житті було й так достатньо. І Кодряну з абсолютно кам'яним обличчям сказав поліцейським, що його група дійсно мала на меті вбивство прем'єр-міністра, головного рабина Бухареста та всіх ключових політиків країни. І жандарми замерли. Він вмить прирік своїх побратимів на досить серйозний термін тюремного ув'язнення, як мінімум — на десять років, а то й на довічне. Втім, цим вчинком він породив величезний політичний резонанс. Коли ця інформація потрапила в газети, ледь не в кожному місті стали збиратися величезні мітинги на захист Кодряну та його побратимів.

Завдяки цій політичній справі Кодряну стає відомим уже не лише серед студентів, але й на всю Румунію. Всього там сиді-

ло 13 чоловіків: якийсь час разом із ним був його батько, і коли їх перевели з окремих камер карцеру в єдину, де вони могли готувати собі їжу та кожного ранку, о сьомій годині, підійматись у найближчий монастир та ходити до ікони архангела Михаїла, розпочалася нова сторінка румунського націоналізму.

Саме там, у Векерешті, вони узрили ікону Архангела Михаїла, який перемагає диявола. Цей образ підняли на знаменах своєї майбутньої битви. Кодряну заплатив гроші художнику, аби той перемалював двометрову ікону, аби поставити її у себе в камері, і декілька невеличких ікон — одну для себе, одну надіслав матері й одну отримав Йон Моца. Час ішов, вони продовжували сидіти разом в одній камері, розуміючи, що серед цих 13 осіб один є зрадником, котрий власне і здав їх поліції та розповів про револьвери.

Народ піднявся на підтримку студентів, ба більше — у «плані замахів» була відсутня конкретна дата, завдяки чому це складно було взагалі назвати планом. За рахунок цього, юридично справа не могла підпадати під організацію державного перевороту. Невдовзі усіх виправдали, окрім Йона, який лишився в тюрмі ще на декілька місяців. Йону Моці в день останнього засідання, де були зібрані всі підсудні, в тому числі ті, кого відпустили з-під варті раніше, пронесли револьвер. Він зустрівся зі зрадником, на той момент всі уже знали достеменно, що то був Вернікеску, Моца поклав руку на його плече, відвів убік задля того, аби переговорити в перерві засідання, й прямо в залі суду випустив у тіло нещасного 7 куль. Здалося, що вся Румунія на мить завмерла. Коли виносили зрадника, присутні встали з лав та заспівали національний гімн Румунії. То була ледь не перша помста зраднику в історії Румунії, і дарма що той вижив. На трагічному полотні румунської історії цей вчинок сяяв криравою, неповторною «справедливістю». То був практичний вираз заповіту Кодряну: «Якщо я матиму пістолет, і в ньому буде одна куля, і в мене буде вибір, у кого її випустити — у ворога чи зрадника, то я, не замислюючись, випущу її в зрадника».

Там, у в'язниці Векерешті, разом з іншими фігурантами змови, Кодряну дає клятву про те, що вони, незважаючи на всі перепони, незважаючи на поліцейські репресії, будуть вести незламну лінію румунського духу.

Одразу після звільнення він почав займатися розбудовою політичного руху в Яссах. Перше, з чим він зіштовхується, — поява нового префекту поліції Костянтина Манчу, який забороняє проводити зібрання в університетах, потім студентам забороняють проводити зібрання в церкві, потім їм забороняють проводити зібрання в приватних квартирах — вони вирішують піти радикальним шляхом і створюють перший «табір праці» в селі Унгени під Яссами. Вони збирають охочих студентів, разом із ними їдуть до річки, починають копати там глину та робити з неї цеглу для того, аби збудувати будинок, допомагаючи паралельно місцевим селянам. Місцеві були вкрай здивовані, коли побачили, що хтось взагалі поважає їхню працю, хтось звертає на них увагу і запитує поради, як краще вправитися з цеглою. Вони допомагають селянам у сільськогосподарських роботах, у будівництві, а місцеве населення їх натомість годує, в передмісті Ясс вони організують толоку на клаптику землі, що належав одній бабці, і використовують його як город, аби вирощувати їжу для себе.

Все це скінчилося тим, що одного дня, доки вони, як зазвичай, робили цеглу, до них навідалася величезна кількість жандармів, озброєних солдат та сам префект поліції Манчу особисто. Вони оточили студентів, почавши гатити кийками Корнеліу Кодряну. Всіх присутніх студентів поставили в колону та відправили пішки до Ясс під наглядом поліцейського конвою. Почався жорстокий політичний процес зі знущаннями, поліцейські підвішували студентів головою донизу, били по п'ятах батогами, топили їх у воді, і все це робилося задля того, аби студенти написали заяву про те, що Кодряну планує державний переворот. Коли ця інформація дійшла до батька Корнеліу та Кузи, обидва відразу ж увірвалися до поліції разом із купою адвокатів та юристів і всіх молодих людей витягли з відділку.

У чому полягала мотивація префекта Манчу? Він належав до прихильників Братіану, чие ім'я фігурувало в розстрільних списках групи Векерешті. Мабуть, він сильно образився на це і наказав новому префекту докласти максимум зусиль, аби придушити студентський рух. Після цього переслідування лише розгораються, студенток лупцюють п'яні жандарми прямо на вулицях, студентів ловлять та везуть катувати до відділків, самого Кодряну три рази перестривали на вулицях та били навіть його колишні однокурсники, випускники юридичного факультету Ясс. Кодряну був абсолютно розгублений, всі йому радили не вестися на провокації, навіть не думати про те, аби дати відсічі. Він повертається в скит Рареу, де проводить на самоті півтора місяці.

Півтора місяці він жив у нашвидкуруч збудованій землянці, його годували пастухи, які вигулювали в горах овець, і він вирішив для себе, що краще сидіти в тюрмі, краще бути вбитим, аніж знову зіштовхнутися з тією ганьбою, що на нього чекала.

Яким міг бути вихід із тієї ситуації? Під час одного із судових засідань, присвячених розслідуванню неправомірності дій префекта, Кодряну увірвався до зали суду, дістав пістолет та повалив замертво спершу префекта, а потім і поліцейського, який стояв поруч, та спокійно вийшов із будівлі суду. Весь народ знову стає на підтримку Кодряну, як і минулого разу, його переводять із однієї тюрми в іншу, і куди б його не переводили, з якої частини Румунії його не перекидали б, все одно під кожною тюрмою збиралося десятитисячні натовпи селян, студентів, робітників, вчителів, які вимагали звільнення Кодряну. Йому пощастило й цього разу: Кодряну виходить звідти через півроку.

І оскільки Кодряну був на ту мить вкрай популярною фігурою, ба навіть загальнонародно відомою, то на його весілля, яке проходилося в місті Фокшани невдовзі після виправдання, зібралось від 80 до 100 тисяч чоловік — величезний натовп, уздовж якого Кодряну проїхав на коні, де колону вітали

всі місцеві жителі, на деревах сиділи діти, а позаду, на прикрашених возах, їхали його батько, професор Куза та інші. За ними слідував віз із нареченою, запряжений шістьма волами і прикрашений квітами. Далі їхали інші вози з запрошеними. Всього 2 300 возів, екіпажів, автомобілів: всі в пишних барвах і національних костюмах.

Зіштовхнувшись зі всіма цими труднощами, Кодряну вирішує принаймні ненадовго відмовитися від участі в політиці, хоча то був саме той період, коли Александру Куза вперше пройшов до парламенту. Крім Кузи, депутатами стають батько Кодряну та відомі професори — Гаванескул та Шумуляну, «бійці старої гвардії румунської національної справи». Вони проходять до парламенту, обіцяючи відстояти вимоги народу. Студентський рух продовжує розвиватися, було побудовано будинок в Унгенах, структури стабільно ростуть, і Корнеліу вирішує, що йому вже нема що тут робити, він буде лише заважати стабільному розвитку процесу та вирішує відправитися до Франції зі своєю дружиною в провінційне альпійське місто Гренобль, аби повчитися політекономії. Вони відправляються туди наприкінці 1925 року, за ними (через декілька місяців) їде Йон Моца.

Дружина Корнеліу, Ліліка, готує їм їжу та забезпечує побут, доки обидва працюють на селян, аби забезпечити собі прожиток, та навчаються. Батько Йона також був відомим націоналістичним публіцистом, він був власником газети «Libertatea», яка в майбутньому зіграє дуже визначну роль в історії Залізної Гвардії.

У вільні від праці години Кодряну вештався середньовічними руїнами Гренобля. Він розмовляв із кліром та селянами, зосереджуючись на не менш актуальній для Франції єврейській проблемі, хоча, як йому здалося, і не настільки великій, як у його батьківщині. Кодряну все ж не зміг здати один з екзаменів, адже вони з Йоном геть погано знали французьку мову, і займалися здебільшого самостійно. Тим часом Йону слід було

повертатися додому, адже він витратив усі відкладені на подорож кошти.

Корнеліу з дружиною також бідують та вирішують змінити тактику, і з самого передмістя перебираються в гори, живучи поміж французьких селян їхнім ремеслом. Ця ідилія триває близько півроку, доки до Кодряну не приходить лист від Йона про те, що він мусить негайно повертатися до Румунії. Це було весною 1927 року. У партії LANC відбувся розкол.

Найважливіша проблема полягала у тому, що Александру Куза міг бути чудовим доктринером (для свого часу), та був вкрай поганим керівником політичної організації. Ба більше, він не міг зрозуміти потуги націоналістів нового типу, нового покоління, повністю лишаячись ідейно в рамках старого, довоєнного консерватизму. У 1927 році до влади повернувся Авереску, і Куза швидко вирішив покинути всі сподівання на самостійність курсу партії, перетворюючи її на чергову цілковито провладну структуру. Зрозуміло, що для студентів, які становили більшість організації і які постійно стикалися з поліцейським свавіллям у стилі префекта Манчу, така риторика не могла нести нічого доброго. Для них це не було виходом. Розгорається партійна криза, що привела до розколу LANC на дві великі групи. Перша група назвалась «кузистами» — з назви ясно, що це були прибічники курсу Александру Куза; іншу назвали «уставістами»: виступаючи проти лідера, вони лишалися вірними уставу. Корнеліу Кодряну мусив приїхати якомога швидше із Франції задля того, щоб хоч якось вплинути на цей розкол та запобігти подальшому розпаду єдиної націоналістичної сили, що надовго й глибоко закопало б у землю сподівання румунської правої молоді. Але, побачивши Кузу, Кодряну усвідомлює, що старий не бачить глибини проблеми. Він сидів усміхнений та веселий, і відхід від нього більш як половиною партії не сприймав як серйозну подію. При цьому Куза дав зрозуміти Корнеліу, що той має триматися якомога далі від партії через свій радикалізм та славу бунтівного лідера. Аналогічну

позицію щодо Кодряну зайняли й уставісти. Врешті, все закінчилося тим, що самого Корнеліу та його батька звинуватили в роботі на єврейський капітал...

* * *

Разом із розколом, сама ідея LANC себе остаточно вичерпала. Кодряну приходить до висновку про те, що йому та його однодумцям варто знову закритися, перейти до внутрішнього гартування, і разом зі своєю групою він формує дуже невеличку, закриту та непомітну організацію, яка через 10 років сягне 270 тисяч чоловік. Ця організація отримала назву Легіон Архангела Михаїла.

Легіон починає будуватися на абсолютно нових засадах. З декількох десятків лави організації вирости до трьох тисяч. Рано йти до людей — хай люди зараз самі прийдуть до нас: під цим гаслом організація розвивалася протягом трьох років, до початку 1930 року. Саме в тих роках кристалізується ідея та основоположні принципи організації: розподіл на *гнізда*, ієрархічна структура, загальні духовні засади Легіону. У збудованому власноруч будинку в Унгенах легіонери повісять величезну ікону Архангела Михаїла, саме там вони будуть проводити свої перші засідання.

Через декілька місяців після рішення Кодряну про остаточний вихід із LANC, присягу приймають перші легіонери. Їх було всього 30, всі — в білому національному вбранні, вони приносять клятву Легіону та вічній духовній лінії румунства, і кожен із них отримує особливий мішечок із землею. Ця земля була зібрана з усіх величних місць слави румунського народу за всю його історію. Земля зі Сармізегетузи, столиці даків; земля з місць боїв Стефана Великого; земля, полита румунською кров'ю на фронтах у 1916 році. Всі ці землі були перемішані між собою. Кожен легіонер отримав мішечок, який він завжди носив під зеленою сорочкою як певний символ румунської єдності.

Відтак, протягом перших двох років організація розвивається повільно та поступово. Першим, за що вони беруться, є створення власної газети для артикуляції власних ідей, гучне висловлення протесту щодо попередніх поколінь румунської правниці та виклад основ власних ідей. Газета називалася «Земля Прадідів», і оскільки організація була названа Легіоном Архангела Михаїла, вони мали бути, на думку Кодряну, єдиною ниткою, що зв'язувала б між собою небо та землю. В небесній височині вона міцно впивалася у фігуру Архангела, знизу сягала кісток древніх румунських героїв, пронизуючи накопичені віками ґрунти. З газетою, ясна річ, було багато проблем — нестача коштів, нестача авторитетних авторів для її наповнення — довелося надто довго збирати передплатників, аби вона почала окупатися, і з точки зору агітації та «практичної політики» цей напрямок був явно не найліпшим. Кодряну в ті часи буквально бідував. Йому доводилося жити то в батька своєї дружини, то знімати невеличкі кімнати в помешканнях друзів та побратимів. Він не мав грошей ані на одяг, ані на взуття. Його дружина ходила в старому одязі, який перешивала по кілька разів, а отримані дивом кошти він одразу ж роздавав бідним. Зрештою, розуміючи, що організаційних внесків та грошей, отриманих адвокатською практикою Йона Моци, не вистачає, він і сам пішов в адвокати. Кодряну відкриває власну невеличку контору, і за рахунок цього все ж таки знаходить можливість забезпечити себе самого та свою сім'ю. Але так тривало недовго...

* * *

Сконцентруймося на політичних ідеях Кодряну, які були висловлені у чотирьох книгах. Найвідоміша праця Кодряну — його мемуари та стислий виклад світогляду під назвою *Моїм легіонерам*. Не дарма Юліус Евола порівнює її з іншою популярною книгою одного німецького політика міжвоєнної доби: у цій книзі описується весь шлях Корнеліу Кодряну до, орієнтовно, 1933 року, хоча сама книга була завершена та видана

у 1936 році. В основу книги лягли роздуми Капітана під час перебування за ґратами у зв'язку з убивством Дуки. Друга книга, написана Корнеліу Кодряну та перша за хронологією, це *Посібник лідера гнізда* — з цим детальним доктринальним та практичним керівництвом ви можете ознайомитися у цьому томі. У *гніздо* — найменшу оперативну одиницю Легіону — входило 13 чоловік. У посібнику Кодряну описав всі організаційні моменти, від світогляду легіонера та його помислів — до системи покарань та здачі звітів щодо проробленої праці. Чітко слідуючи заданим пунктам, він пояснює, чим є для легіонера смерть, героїзм, жертвність. Окремим томом були зібрані *Циркуляри та маніфести*, ранні статті в газетах та легіонерські програмні документи малого жанру. Вже посмертно було видано *Тюремні записки* або ж, вірніше, *Записки із Жилияви*. Цей текст є живим життєписом двох місяців життя Кодряну, з квітня по червень 1938 року, коли він востаннє перебував у в'язниці. Завдяки цій книзі ми, по суті, знаємо, про що думав та яким був Капітан напередодні смерті. Його вбили у листопаді, й записки досить чітко описують етап перетворення героя й бойового командира на християнського святого, переможця страждання через смерть.

Спробуймо виділити декілька загальних напрямків, з яких складається ідеологічний портрет Кодряну.

Основоположним пунктом його ідей є *православне християнство*. Кодряну був вірянином та практикуючим християнином від початку і до кінця, починаючи зі свого першого арешту, він дотримувався всіх церковних практик, дотримався так званого «чорного» посту щоп'ятниці та щовівторка, утримуючись від їжі з ранку і до заходу сонця, двічі на день молився, святкував усі християнські свята й читав багато церковної літератури. При цьому християнство, з точки зору Кодряну, не було тією егалітарною релігією миру та добра, за яку його критикували інші мислителі — зокрема, Юліус Евола — людина, котра усвідомила значення та внутрішню сутність легіонерського фено-

мену найповніше з усіх іноземців. Для Кодряну християнство було чимось на кшталт чітко вираженої цивілізаційної ідеї народів Європи, в тому числі румунського народу, на основі якої Румунія протистояла туркам, татарам, гунам, євреєм, більшовикам та іншим азійським загарбникам. Християнство пропонувало середньовічний, домодерний стиль життя, і в такому ж домодерному просторі продовжували перебувати сотні тисяч румунських селян. Християнство для Кодряну було нерозривно пов'язаним із румунською народною культурою.

Аналогічно легіонери не сприймали християнського пацифізму. Вони боролися, вбивали, воювали без докорів сумління, беручи на себе найтяжчий з християнських гріхів, аби відстояти *лінію долі румунського народу*. Той, хто збивав Румунію з цієї лінії, мав бути покараним. Кодряну вважав за краще принести себе в жертву та стати мучеником, взявши на себе гріх та врятувавши націю, аніж дати їй опинитися в руках людей набагато гірших, і дати цим людям можливість знищити її, ліквідувавши румунську націю взагалі.

Ці погляди формувалися за набагато більш сприятливих умов, аніж можна уявити. Більшість видатних румунських богословів того часу, що були сучасниками Кодряну, належали до антимодерністичної течії, відстоювали християнство *середньовічне та войовниче*, різко критикуючи при цьому ліберальні ідеї та сучасне суспільство. Одним із таких богословів був Нікіфор Крайнік — при цьому, межа між богословом та націоналістичним ідеологом, по суті, стиралася. То було вкрай консервативне християнство, сповнене напів'язичницькими ритуалами. Взагалі, орієнтир на потойбіччя та дивний монотеїзм у даків відмічав ще Геродот, і не дарма цей «синтез» християнської та дохристиянської духовності настільки явно простежувався у румунських релігійних теоретиків 1920-х років. Загалом, то було християнство, вкорінене в румунську культуру, войовниче, сповнене містики й насилля. Таким було християнство Кодряну.

Містичний націоналізм Корнеліу Кодряну умовно виводиться з християнства, проте його можна вважати самодостатнім пунктом. Сукупність «румунів» для Кодряну — це не та строката зграя, що сьогодні, тут і зараз, мала румунські паспорти. Для Кодряну румунами були всі нині живі *етнічні* румуни, вірні лінії румунської долі, всі мертві румуни, що полягли в боях за країну, і покоління румунів прийдешнього, які через сто, двісті, триста років виростуть на могилах і кістках героїв минулого. Це схоже на слова Шевченка — «і мертвим, і живим, і ненародженим». Нація для Кодряну — це містична *кровна і просторова* єдність, що стирає перепони часу, під час Страшного Суду та воскресіння плоті, коли всі народи постануть під судом Ісуса Христа, ця містична сукупність мертвих героїв, борців сьогодні й грядущих поколінь стоятимуть пліч-о-пліч, разом несучи відповідальність за румунську історію від початку і до кінця. Там постануть румунські герої й ті, хто лишився вірним лінії румунської долі — і там не буде зрадників, комуністів чи демократів. З царем даків Децебалом стоятиме Стефан Великий, а поруч із ними — додамо від себе — Корнеліу Кодряну. Ми вже кілька разів згадували про *лінію долі*. Кожна нація, на думку Кодряну, має свій унікальний шлях. Німці мають свою, англійці — свою місію, і кожен народ повинен триматися власної лінії. Нація не має права сходити з цієї лінії, піддаватися різним спокусам та нехтувати історією заради комфорту. В моменти спокуси лінію долі переймати може навіть одна людина, плакаючи, рятуючи, зберігаючи цей вогонь для майбутніх поколінь, котрі повстануть проти сонної й безпорадної участі своїх батьків. Румунія переживала це неодноразово: розірвана, загарбана іншими, вона прокидалася час від часу у вирі селянських повстань, боярських бунтів, виступів різних воєвод, які хотіли відвоювати своє право правити. І сотні тисяч могли спостерігати, доки одиниці саяли й догорали, наче метеори.

Важливо повторити: містичне розуміння націоналізму та містичне розуміння нації в Кодряну тісно пов'язане з його арха-

їчним розумінням християнства. Вся нація відповідає перед Богом, відповідає *колективно*. І хоча з точки зору реального догмату, очищеного від крові й пилу віків, християнство проповідує саме *особисту* відповідальність перед Богом, створюючи передумови для появи західного індивідуалізму, згідно з Кодряну, перед Богом окрема людина не постає ніколи — лише нація та її герої мають на це святе право.

Культ смерті, культ самопожертви, культ мощей — мощей не святих, а героїв — логічно виводяться з двох попередніх аспектів. І це була найвойовничіша риса ідеології Легіону, котра, разом із практикою аскези, настільки дивувала іноземців. Культ смерті є безпосередньо пов'язаним із культом героїзму. Для Кодряну, це варто завжди тримати в голові, коли ми говоримо про румунську правницю, перемога на виборах ніколи не грала жодної ролі. Політичні перспективи, перемога заради перемоги, навіть якщо це було би тотальне захоплення влади — як найвищу мету діяльності руху не приймалися. Кодряну завжди говорив, що найважливішим вчинком є замкненими лавами слідувати лінії румунської долі й чинити згідно з вищими моральними (християнськими) законами, а все решта є лише придорожнім пилом. А вінцем цього слідування буде далеко не перемога: марш у темряву ночі може завершитися лише загибеллю.

Культ смерті, що пронизував усю легіонерську ідеологію, міцно перегукується з давніми румунськими традиціями та народною культурою. Це відомі «основоположні балади» румунського фольклору: балада *Міориця* і *Легенда про майстра Маноле*. Румунська культура надзвичайно сильно естетизує смерть, звеличує момент жертвності та жертвоприношення себе в ім'я жертвності як такої. Жертва — річ самоцінна, не варто шукати в ній вигоду чи раціональні підстави. Жертва цінніша за насолоду, цінніша за будь-які речі на світі. Стати легіонером означало взяти за наречену смерть. Еліаде пояснював ці речі так: «Життя, чия нитка прядеться до самого кінця й обривається

ся природним чином, не може бути плідним, не може перетворитися на щось живе, вірніше, природна смерть такого життя є безплідною. І навпаки, будь-яке життя, принесене в жертву, перш як виснажилися всі його ресурси, шляхом «насильницької смерті» перетворюється в нову форму життя: в квітку, тварину тощо — форму, яка продовжує трагічно перерване життя жертви. Цю тезу можна проілюструвати безліччю прикладів: від лікарських трав, що виростили під Хрестом Спасителя, до троянд, які, за середньовічними повір'ями, виростили з тіл героїв, полеглих у великих битвах». Жертва є передумовою створення чогось нового, досі небаченого. Для Кодряну та легіонерського руху цим *небаченим* і новим була Нова Румунія. Знову звернімося до Еліаде: «Страх перед чимось завершеним є різновидом страху смерті. Бо розуміння *творіння* в народній свідомості нерозривно пов'язане з поняттям жертви та смерті. Людина може створити щось досконале лише ціною власного життя. Лиш Господь може творити, не обділяючи себе й не зменшуючи власної суті. Людина є творінням, вона сама по собі є тварною, і безплідна до тих пір, доки не допоможе зрости творінню власних рук жертвою або ж чимось подібним. Саме тому нова річ таїть в собі небезпеку — це одна з форм смерті, щось таке, що ще не існує і не буде існувати, доки не поглине душу — душу першої істоти, яка увійде з нею в контакт. Після того, як вона буде «пізнана», тобто одухотворена кимось, вона стане безпечною, увійде в ряд існуючих речей. У будь-якому разі вона більше не буде втілювати собою смерть».

Не останню роль в ідейному багажі Кодряну займає антисемітизм. Він часто говорить про євреїв як *головного ворога*, та на правду критика «єврейства» зводилася не до особистостей та конкретних людей, але до того, що Юліус Евола називав «сучасним світом». Єврейство — це ліберально-демократична або ж комуністична сучасність як така, це певна сукупність ідей та цінностей економізму, рівності, відсутності вкорінення тощо. «Зрадники» — ще гірші від євреїв. Так він називає політика-

нів, як лібералів, так і консерваторів, які виступали проти румунської лінії долі та намагалися за будь-яких умов заборонити Легіон. Чи існувала власне етнічна проблема у міжвоєнній Румунії? Навіть найліберальніші історики не будуть цього заперечувати. Ніхто не буде сперечатися з тим, що у повоєнні роки євреїв в університетах стало в рази більше, ніж румун. Ніхто не заперечуватиме того факту, що основні лідери комуністичного руху Румунії (згадаймо панну Анну Паукер, дівоче прізвище — Рабінсон) були євреями, при цьому більшість із них — з Бессарабії. Ніхто не заперечуватиме наявність великих єврейських промисловців, магнатів та банкірів, власників газет та «лідерів думок». Нам, як східноєвропейській країні, така ситуація, як і її замовчування, є вкрай знайомою. Повстаючи проти сучасності, Кодряну повставав проти євреїв. Цим словом він міг без зайвої ментальної гімнастики описати всю ситуацію та донести її до селянина, робітника чи сільського священника. Чи відрізнявся румунський антисемітизм від антисемітизму націонал-соціалістів? Однозначно. Передовсім, їх антисемітизм був не *расовим*, але радше духовним та культурним, протиставляючи єврейські цінності — «християнським».

Практичні заклики Кодряну до реалізації лінії румунської долі та протистояння «єврейству» виводилися в культ *нової людини*. Як говорив сам Кодряну: «нам байдуже на програми, цінність має лише людина». Румунія страждала, за його словами, не від відсутності *програм*, але від відсутності *людей*. Тому левова частка діяльності руху зводилася до формування цих нових людей через працю, через плекання героїзму та віри. Легіонерський рух був не політичною організацією, але школою життя. На цьому наголошували всі їх лідери. Багато в чому тези про необхідність появи «нової людини» нагадують тези, спільні для всіх рухів третьої політичної теорії — фашизму, фалангізму. Нові люди народжуються в «нових поколіннях», кидаючи виклик загрузлим у раціональному, комфортному та конформному XIX столітті батькам — таким було покоління 1922 року,

студентське покоління. Покоління молоді, яка обрала духовність, дух, героїзм та жертвність — проти старого покоління, яке обирало опортунізм, на кшалт старого Кузи та кузистів. «Заохочення мужності та бойового духу — європейських аристократичних цінностей — призводить до іншої трансформації в душі румунської молоді. Воно призводить до усвідомлення *історичної місії*, відчуття, що ми прийшли в цей світ задля здійснення неповторної в історії народу революції. Легіонер не живе сьогodнішнім днем. Його життя має більш точний і високий зміст: християнська революція, спасіння румунської нації. Героїзм та святість — найвищі цінності, в які вірить сьогodнішня молодь. Я уже багато разів писав про дух християнської революції, що реалізується в Залізній Гвардії, і тепер я дозволив собі зупинитися лише на героїчних, аристократичних цінностях, які культивує Легіон. Усвідомлення власної історичної місії завжди було характерним для будь-якої аристократії», — напише про це Мірча Еліаде.

* * *

...В 1929 році Кодряну нарешті відчуває, що організація готова виходити в народ. І перші поїздки, які вони вирішили організувати, обмежувались тривалими походами по Румунії. Він ходив у походи разом із іншими легіонерами на цілі тижні, вони брали з собою ранці, вивчаючи величні місця румунської слави, відвідували гірські монастирі. Походи відбувалися дуже часто, навіть узимку. Легіон Архангела Михаїла починає потроху виходити з тіні. Інших націоналістів та колишніх прибічників лінії Кодряну починає цікавити їхня доктринальна газета, все більше й більше людей бажають долучитися до організації, з'являються гуртки легіонерів у Бухаресті. Люди долучалися і в Яссах, хоча при цьому не велось жодної агітаційної діяльності чи пропаганди. Кодряну твердо відстоював позицію, що в жодному разі легіонер не може опуститися до того, аби ходити в люди й агітувати когось вступити до лав організації. Він вважав,

що це абсолютно неправильний підхід, і робити ставку варто саме на тих людей, які самостійно прийдуть в організацію. Капітан ставив нерідко зависоку планку, до якої людина повинна була наблизитись.

Перші виходи до селянства, з яких починається політична історія Легіона Архангела Михаїла, пов'язані із жителями *Кам'яних земель* у румунських Карпатах — вкрай архаїчним румунським субетносом на ймення *моци*. Моци — народність нечисельна. Вони жили в лісах за рахунок лісництва й продажу різноманітних дивних виробів із дерева, живучи за незмінним укладом протягом сотень років. Та якось до Кодряну в Ясси приходять декілька селян, які майже пішки дісталися туди із Трансильванії, щоб описати своє становище. Великий магнат єврейського походження уклав договір із православною церквою, взявши в оренду величезні масиви лісу, поруч із якими жили моци, заборонив їм вхід на цю територію та почав масову вирубку деревини. Разом із Йоном Моцою вони негайно вирушили на місце, аби дізнатися про ситуацію більше й побачити все на власні очі.

Ситуацію можливо було вирішити лише згори, і лише після цього вони вирішують піти на вибори, перед цим презентувавши себе в різних аграрних сільських спільнотах. Одне з селищ, розташованих неподалік від Сучави, традиційної столиці Молдови, було заселене євреями. Саме там Кодряну вирішує провести Перший конгрес Легіону. Проте захід, що мав відбутися у невеличкому населеному пункті, був зірваний жандармерією та навіть армією, яку нагнали в це село з наказом заборонити проводити будь-які заходи Легіону. Кодряну вирушив до Бухаресту, де зустрівся з тодішнім міністром внутрішніх справ Октавіаном Гогою, про якого ми вже згадували вище, й отримав дозвіл нормально провести зібрання в місцевій церкві. Конгрес проходить спокійно, але люди, які прийшли туди, а їх було лише 100 осіб, скаржилися на те, що абсолютну більшість мешканців навколишніх сіл та околиць не пустила поліція. Кодря-

ну виголошує абсолютно божевільну й прекрасну ідею: «Якщо їх не пустили, то я піду до них сам — приведіть мені коня».

Посеред дня він сідлає коня й вирушає в найближче село. Перед ним їдуть кілька чоловік, аби сповістити про його приїзд місцеве населення — на в'їзді до села його зустрічають квітами, сотні людей виходять привітати його. Він виступає перед ними не спішучись із коня, селяни тішаються цим образом середньовічного лицаря — прекрасного, неначе Фет Фрумос із народних казок. Перед ними він говорить про те, що настала мить оновлення Румунії, народ має згуртуватись і разом вистояти проти ворогів, що панують над сучасністю. Селяни зустрічають ці промови бурними оваціями, і з одного села він вирушає до наступного. Зранку він бачить, що за його спиною прямує чотири вершники, потім — п'ятеро. Під кінець тижня, коли вони об'їхали 7 сіл, за ним їхало 200 вершників і близько 10 000 людей переходили за ним із одного села в інше. Доходячи до села, з якого почалося зібрання, вони урочисто прийняли в лави Легіону тих, хто за ці дні вирішив пов'язати себе з Капітаном. Всі ці селяни стануть основою, стовпом Залізної Гвардії. На цих зборах мав виступати й батько Кодряну, його він запросив на той випадок, якщо їм не вдасться знову пройти в село через поліцію, адже Йон Кодряну був депутатом парламенту і його спинити просто так не змогли б. Але після того, як батько Кодряну побачив усе це на власні очі, він сам вирішив долучитися до руху.

Партія вирішує повторити цей похід через рік у Бессарабії. У цьому поході вони зіштовхнулися з аналогічними проблемами — армія, жандармерія, та їм вдається пройти і тут. Вони збирають близько 30 000 людей і приходять у місто, що було обране в якості завершального пункту. Там вони проводять свою маніфестацію та спілкуються з місцевими мешканцями.

Цей загін вершників отримує назву Залізна Гвардія і стає бойовим крилом Легіона Архангела Михаїла. Аналогічну ходу вони хочуть повторити у 1930 році на території всієї Бессарабії: то мав бути величезний марш тривалістю в місяць, починаючи

з Кишинева й закінчуючи найменшими селами, для того аби висловити протест проти панування євреїв та лівих на цій території, але їм не вдається, оскільки паралельно з цим розгорається низка антиєврейських виступів на території провінції Марамуреш. Спалено 120 будинків, у погромі брали участь понад тисяча селян. Прем'єр-міністр від Націонал-цараністів Юліу Маніу вирішує «взяти ситуацію під контроль»: він заарештовує декількох легіонерів та вперше забороняє Легіон Архангела Михаїла та Залізну Гвардію. Скоро відбудуться вибори, один із ключових легіонерських лідерів краю, Ніколае Тоту, сидить у в'язниці. Проте Кодряну вирішує мобілізувати всі можливі ресурси, і в декількох повітах балотується на вибори під простою назвою — «група Корнеліу Кодряну». Саме тоді група бере на озброєння хрест Архангела Михаїла, оскільки цей символ може мати й інше значення — він виглядає як тюремні ґрати. Вибори проходять кепсько, вони ледь набирають 5% в окремих повітах та не отримують жодного місця. Та через кілька місяців проводяться додаткові вибори по одному з округів. Кодряну вирішує мобілізувати всі свої сили, й уся активна частина Залізної Гвардії починає проводити пропаганду: марші, допомога людям працею на городі, відбудова інфраструктури селищ. Кодряну запросто проходить до парламенту. Через декілька місяців проходять додаткові вибори в іншому селищі, на яких перемагає його батько, та наступного дня після того, як його батько був затверджений як депутат, парламент учергове розпускається через політичну кризу, і призначаються нові вибори.

Кодряну встиг виступити всього декілька разів у парламенті, підтримуючи надання дотацій румунським селянам у провінціях, які знаходились у найбільш скрутному становищі, та викриваючи великі фінансові махінації парламентарів. При цьому, саме за час свого депутатського мандату Кодряну усвідомлює, що демократією питання не вирішити. Ця система гнила зсередини, на рівні ідеї, і даремно навіть думати про її релевантність на рівні політичної реальності країни, що страждає від затяж-

ної і всеохопної кризи. На наступних виборах у 1933 році Легіону вдається взяти вже 5 місць. 1933 рік — мить проходження легіонерів до парламенту невеликою групою. Також він вважається роком тотального реформування та реорганізації руху. І саме в 1933 році їх забороняють вдруге.

В результаті чергової політичної кризи до влади приходять ліберальний кабінет на чолі з Йоном Дукою. Йон Дука пообіцяв французам, що знищить Залізну Гвардію — навіть з-за кордону ліберальна громадськість із тривогою дивилася на успіхи руху Кодряну. Закінчилося це для нього вкрай кепсько. Дука долучається до конфлікту між болгарським урядом та румунською меншиною в Добруджі, і 3 легіонери *арумунської* національності (румуні, які проживають на території Греції та Болгарії) здійснюють на нього замах. Ці троє увійшли в історію під назвою Нікадори — за іменами убивць: Ніколае Константінеску, Йон Караніка та Дору Белімаче. Вирок усім трьом — довічне ув'язнення, а Залізну Гвардію забороняють та позбавляють депутатських мандатів усіх, хто балотувався від руху. З цього починається чергова хвиля репресій проти легіонерів. Політична діяльність знаходиться під табу, не дозволяють проводити марші, забороняють проведення величезного походу по Бессарабії. З великими труднощами рух вдається відбілити свою честь та повернутися до бою на політичному поприщі.

Паралельно із цими подіями в рамках руху проходить перший і останній глибокий розкол. Михай Стелеску, один із легіонерів-депутатів і наймолодший із них, мав, вочевидь, особистий конфлікт із Кодряну. Через це, і не в останню чергу — сповнений амбіцій та бажаючи уникнути переслідування з боку влади — він іде з руху та формує свою окремих націоналістичний рух, який отримав назву «Румунський хрестовий похід». Останні знаходять собі нового доктринера в особі лівого християнського публіциста й філософа Панаїта Істраті. Стелеску був молодим, і в його поглядах відбивалися потуги найбільш «авангардних» представників покоління: синтез радикальної

лівиці та правиці, орієнтація на фашистський приклад тощо. Чимось це нагадувало французькі політичні експерименти Жоржа Валуа та інші приклади «теорії підкови». Але при цьому Стелеску запекло протистояв Залізній Гвардії, виказуючи дивовижні тенденції до опортунізму: «хрестоносці» трималися надзвичайно близько до кузистів та Націонал-цараністської партії. Після розпуску організації більшість активістів приєднається до Народної партії Авереску, хоча той уже й був політичним трупом. Легіонери майже не звертали на них увагу, допоки Михай Стелеску не розгортає в пресі радикальну кампанію проти Кодряну особисто та його руху. Складно назвати це аргументованою критикою: звинувачення в роботі на єврейський капітал, апеляції до «нерумунського» походження Капітана...

За подібні слова Стелеску заплатив своїм життям. 10 легіонерів, з-поміж яких 4 студенти факультету теології, самовільно вирішують усунути цю персону фізично. Десять пострілів зустрічають зрадника на лікарняному ліжку. Єврейські газети описуватимуть якийсь божевільний кривавий ритуал, на основі якого потім збудують не одну легенду про Легіон. Дечемвіри, *десять мужів* — так назвали цих легіонерів, також отримують довічний термін. Декілька з них за кілька місяців до вбивства брали участь у так званому марші Бригад Смерті. Після студентського конгресу 1936 року, на якому було зібрано величезну кількість легіонерів, представники руху вирішили пройтися величезним мовчазним маршем через усю Румунію, що закінчилося масовою бійкою з поліцією. Цей марш так і не скінчився, він згорнувся на середині й вони вирушили до Бухаресту, скоївши замах на Михайла Стелеску.

Далі слідує заборона Легіону. Майже всі старі бренди — під заборону, і Кодряну лишається лише створити новий. Він не фігурує в списках лідерів нової партії — відтепер це людина, яка займається освітою та роботою з кадрами з власної ініціативи. Офіційні лідери партії — його соратники генерал Кантакузіно й Георге Кліма. Сам Кодряну починає займатись тим, що

забезпечило Залізній Гвардії у ті роки найбільше слави — організація таборів праці. Табори праці влаштувалися у більшості румунських жудців і являли собою зібрання людей різного соціального походження, спрямовані на відбудову або побудову різноманітних інфраструктурних об'єктів румунського села. Там були і студенти, і робітники, і селяни. Жінки також брали участь у розбудові цих таборів, всі вони на рівних умовах займалися реальною, а не словесною, *відбудовою Румунії*. Дамби, церкви, реставрація монастирів, побудова гуртожитку для легіонерів, у тому числі й відомий Зелений Дім — *Casa Verde* — штаб-квартира Залізної Гвардії, збудована в передмісті Бухареста самими легіонерами. Вони так само робили цеглу, викладали цей дім самі, як і за десять років до того в Унгенах. Будівництво Зеленого Дому відбувалося з 1933 по 1936 роки. Пізніше Зелений Дім стане резиденцією Кодряну. Саме тут Кодряну прийматиме Юліуса Еволу.

Легіонери масово займаються розбудовою таборів праці, і люди починають дізнаватися про них більше. Одним із найвідоміших таборів був скит Рареу і табір Кармен Сільва на узбережжі Чорного моря, де Кодряну, разом із іншими легіонерами, працював, не покладаючи рук. Вони збудували безкоштовний санаторій для дітей, лікували й годували тисячі румунів. Загалом, через Кармен Сільва пройшло від 100 людей на початку ініціативи до 800 наприкінці 1937 року. Спогади тих людей, які безпосередньо бачили все це, говорять про втілення платонівської *Держави*, де люди самі собою розділялися на певні ієрархічні категорії, займалися тим, чим мали займатися на благо країни та її народу.

А в перервах між тяжкою працею Кодряну читав людям лекції про духовність. Саме там він працював над своїм *орис тагнит* — книгою *Моїм легіонерам*. Окрім Кодряну, в Кармен Сільва перебувало багато істориків та філософів, котрі збагачували рядового румуна перлинами власних знань. Вони читали легіонерську літературу, вони писали легіонерську літературу

ру — табори праці були, вочевидь, найуспішнішою ініціативою руху. Саме завдяки ним партія «Все для Батьківщини» набрала такий високий відсоток підтримки населення... У 1937 влада забороняє будь-які форми колективної праці, окрім санкціонованих державою — Кармен Сільва розпускається під загрозою поліцейського нападу.

Та найжахливіші репресії стосувалися битв у Муреші та Марамуреші. Легіонери розкопали братські могили та перенесли кості тисяч румунських солдатів у збудований власноруч мавзолей. Кодряну особисто брав участь в екстумації тіл разом із іншими легіонерами. Але відкриття мавзолею припало на декілька днів опісля прийняття закону про заборону робочих таборів, жандарми прийшли на його відкриття і не тільки розігнали людей, що вирішили відвідати захід, але й зруйнували сам будинок, розкидавши кості загиблих просто неба. Влада оголосила війну Легіону. Кодряну вирішує сконцентруватися на інших, ще не узурпованих нішах — так почався розквіт «легіонерської комерції». Якщо їм заборонили будувати, якщо заборонили займатися пропагандою в селах та проводити марші, то легіонери мають створювати спільні комерційні структури.

По суті, уже на момент 1936 року Залізна Гвардія перетворилася на альтернативну державу в державі; то була не стільки політична партія, як національна комуна із власною системою судочинства, працевлаштування тощо. Кодряну говорив, що нове покоління займається не політикою — його святим завданням є охопити простір духовності та релігії. І навіть будучи політичною партією, вони існували не інакше як у вигляді духовно-політичного, духовно-воєнного ордену. І тепер легіонерська комуна починає займатися спільними економічними ініціативами: відкриттям власних ресторанів, магазинів, гуртожитків та легіонерських готелів. Кодряну висуває ідею *легіонерської комерції*, котра відрізняється від єврейської — якщо, умовно кажучи, в єврейській комерції головною ідеєю є збагачення, то ідея легіонерської комерції — служіння суспільству,

тобто продовження лінії безкоштовних таборів праці, де люди трудилися за їжу, годували знедолених, встановлювали максимально дешеві ціни на вироблені власноруч товари. Так Кодряну бажав підірвати саму ідею ринку та ринкової економіки, що лежала в основі світогляду ліберальних та єврейських кіл.

Тактика легіонерської комерції розгорталася водночас із перемогою партії на виборах. Іншим процесом, паралельним політичному тріумфу, стало розгортання громадянської війни в Іспанії. Ясна річ, чію сторону зайняла Залізна Гвардія. На відміну від інших політичних рухів та партій у Румунії, що тяжіли до республіканців (як і увесь «цивілізований світ»), Легіон беззаперечно підтримав християнські та консервативні сили. Ось що пише Мірча Еліаде: «В історії народу рідко можна зустріти смерть більш значиму, ніж загибель цих легіонерських командирів, що полягли на іспанському фронті. Громадянська війна в Іспанії швидко перетворилася на масштабне протистояння між політичними ідеологіями та економічними інтересами наднаціонального масштабу і забрала в могилу, без сумніву, сотні тисяч людей з обох боків; людей найкращих та найгірших, відчайдушів та найманців, героїв і вбивць. Проте важко було повірити, що серед переліку імен тих сотень тисяч полеглих можна зустріти й добровільні жертви Йона Моци та Василе Маріна. Обидві сторони конфлікту — як націоналістичні революціонери, так і комуністичний та демократичний опір, від перших же днів протистояння знайшли безліч фанатичних прихильників. Добровольці з усього світу гинули від обох сторін. Але від'їзд до Іспанії семи командирів румунської Залізної Гвардії, де вони боролися як звичайні штурмовики, був надзвичайно символічним. Таким символом було б зарахування як рядових бійців графа Чіано, Литвинова чи генерала Герінга — до складу штурмових батальйонів, які щодня несли втрати до сімдесяти відсотків особового складу». І в боях під Махадаоною, буквально через два місяці після відправки з Румунії, Моца й Марін гинуть. «Обидва мали настільки різні душі,

та обидва з однаковою радістю зустріли смерть. Доля обрала їх для свідчення; аби показати всім — віра дає безтурботність, а героїчний зміст християнства міститься в тому, що коли ми приходимо в цей світ, то маємо бути готові в будь-який момент і покинути його без жалю», — коментує Мірча Еліаде.

Похорони Моци та Маріна перетворилися на величезну маніфестацію та показали справжній розмах підтримки легіонерського руху серед населення. На похорони вийшло понад 500 000 осіб. Похорони за півмісяця до виборів послугували значущим чинником мобілізації населення. Через табори праці, через легіонерську комерцію, через похорони Йона Моци та Василе Маріна, через відкрите протистояння міністру закордонних справ Румунії Ніколае Титулеску, особистому ворогові Кодряну, прихильникові тактики французького антифашистського Народного Фронту та людини, котра особисто надавала фінансову підтримку анархістам в Іспанії, саме в ту мить сотні тисяч румунів дали клятву Легіону. Кодряну зустрічається з Нае Антонеску, в майбутньому він зіграє важливу, хоча й трагічну роль в історії легіонерського руху, налагоджує контакти з представниками армії та опозиційного щодо митрополита Мирона духовенства. Все це відбувається напередодні виборів.

Взимку 1938 року Кодряну починає думати про вимушену еміграцію. Дійсно, розумно було би на певний час, принаймні доки йому загрожує реальна розправа з боку вороже налаштованого «консервативного» бомонду, переїхати, наприклад, до Італії. Він налагоджує контакт із гніздами легіонерів у Римі. Знаходить кошти на переклад італійською *Моїм легіонерам та Заповіту Йона Моци*, мова йшла навіть про передмову до *Моїм легіонерам* від сина Беніто Муссоліні, Бруно. Наприкінці 1937 та на початку 1938 років немало італійських журналістів відвідували його, в березні відбулася відома розмова Кодряну з Еволюю. Капітан, між іншим, був ознайомленим із німецьким перекладом *Повстання проти сучасного світу*. Та потім Кодряну розуміє, що якщо зараз покине Румунію і втече до Іта-

лії, його рух буде розгромлений. Всі ці 270 000 людей, котрі на ту мить знаходились у лавах Легіону, без лідера будуть розбиті ворогом, що мав перевагу правління. І це було б абсолютно безглуздом вчинком із його точки зору. Він вирішує продовжувати цю шахову гру й пожертвувати доволі важливою, хоча й не головною, на його думку, фігурою — пожертвувати собою. Після заборони легіонерської комерції, ініційованої Ніколае Йоргою, Кодряну пише величезного відкритого листа всім представникам уряду та міністрам. Йорга, недовго думаючи, користується цією нагодою та звертається до поліції. Привід — особиста образа владної особи, ось що стало приводом для арешту Кодряну.

Лідерів — у в'язниці, прихильників — у концтабори. Посидіти в таборі встиг навіть ходячий архетип книжкового інтелегента — Мірча Еліаде. Легіонери сотнями заповнили в'язниці, вчергове виправдовуючи носіння хреста Михаїла Архангела. Кодряну змирився: його очікує не героїчна смерть лицаря в бою, але смерть мученика. І він бажав цієї смерті. Вбивство Кодряну сколихнуло весь легіонерський рух, воно викликало жагу до помсти. Через декілька днів після вбивства Кодряну, 12 легіонерів нападають на авто прем'єр-міністра (під час арешту Кодряну він був міністром внутрішніх справ) Армана Келінеску та висаджують у нього всі кулі. Поліція швидко знаходить учасників атентату та демонстративно розстрілює їх на площі, лишаючи тіла лежати просто неба. *Răzbunătorii — Мстителі* — таку назву здобув третій «загін смерті», поруч із Нікадорами та Дечемвірами.

Зі смертю Кодряну історія Легіону не закінчується, хоча й перетікає в інший, більш профанний простір. Відтепер, очолена Хорією Сімою, перед нами постає дійсно лише ще одна прагматична та макіавеллістська права партія. Вона перемагатиме, формуватиме уряди, матиме міністрів та вижене з Румунії,

врешті-решт, всю ту королівську рать, про яку йшлося вище. Йоргу вб'ють, до того ж, у вкрай жорстокий спосіб, король втече, а його син Міхай стане першим (і єдиним, хіба ні?) «монархом-комсомольцем». Це Міхай впустить до Румунії радянські війська та урочисто передасть правління в руки кліки Георгіу-Дежі. Будуть і нові репресії, «легіонер піде на легіонера», а в кінці на рух здійме руку кондукетор Антонеску. Виживуть лише одиниці з тих, хто на власні очі бачив Кодряну та спілкувався з ним особисто. Дехто з них, як-то Еміль Чоран, до кінця життя загубляться у вирі ненависті до життя й самих себе, у вирі депресії та песимізму. Проте, крізь непроглядну тьму років до нас все одно дістає відгомін легіонерських голосів, *голосів із могили*, як висловився Юліус Евола. Якщо ці голоси настільки гучні, аби діставати до нас — то варто, зрештою, зупинитися й прислухатися до них.

Сергій Заїковський

ПОСІБНИК ЛІДЕРА ГНІЗДА

Травень 1933 року, Бухарест

ЧАСТИНА I

Устрій гнізда. Закони. Малий прапор. Ініціатива. Виконання наказу

Побратими!

На заклик нашого руху щодо реорганізації гнізд відгукнулися майже всі. «Pământul Strămoșesc»¹ публікуватиме списки назв усіх гнізд, надаючи їм належного схвалення. Ви є вихідцями з усієї країни, з усіх соціальних класів. Переважно — селяни та робітники.

ПУНКТ 1

Тепер ви всі знаєте, що таке гніздо: це група людей під керівництвом однієї людини. Гніздо не має комітету. Воно має лише лідера, кореспондента, який отримуватиме повідомлення, скарбника для збору внесків та кур'єра, чіє завдання полягатиме у налагодженні зв'язку з іншими гніздами та лідером жудцю². Всі вони, наче кровні браття, слухають свого побратима, що виконує роль лідера гнізда.

ПУНКТ 2. Обов'язки кореспондента, кур'єра і скарбника гнізда

Кореспондент веде листування щодо справ гнізда за наказом лідера гнізда. Він пише й розсилає листи.

Кур'єр налагоджує зв'язки між членами гнізда або між двома гніздами, або між різними гніздами й різними лідерами в ієрархії руху. Він приносить пакети з брошурами, журналами, листівками та газетами зі станції або пошти і роздає все це членам гнізда — за наказом лідера.

¹ Рум. «Земля предків» — офіційне ідеологічне видання руху.

² Адміністративна одиниця у міжвоєнній Румунії.

Скарбник піклується про те, аби зібрати мінімальну суму (не менше одного лея на місяць) з кожного члена. Або іншу матеріальну допомогу. Він також підкорюється наказам лідера гнізда.

ПУНКТ 3

Гніздо має шість фундаментальних законів. Старі директиви є переглянутими й віднині не мають сили (попередні директиви скасовано з появою цієї брошури).

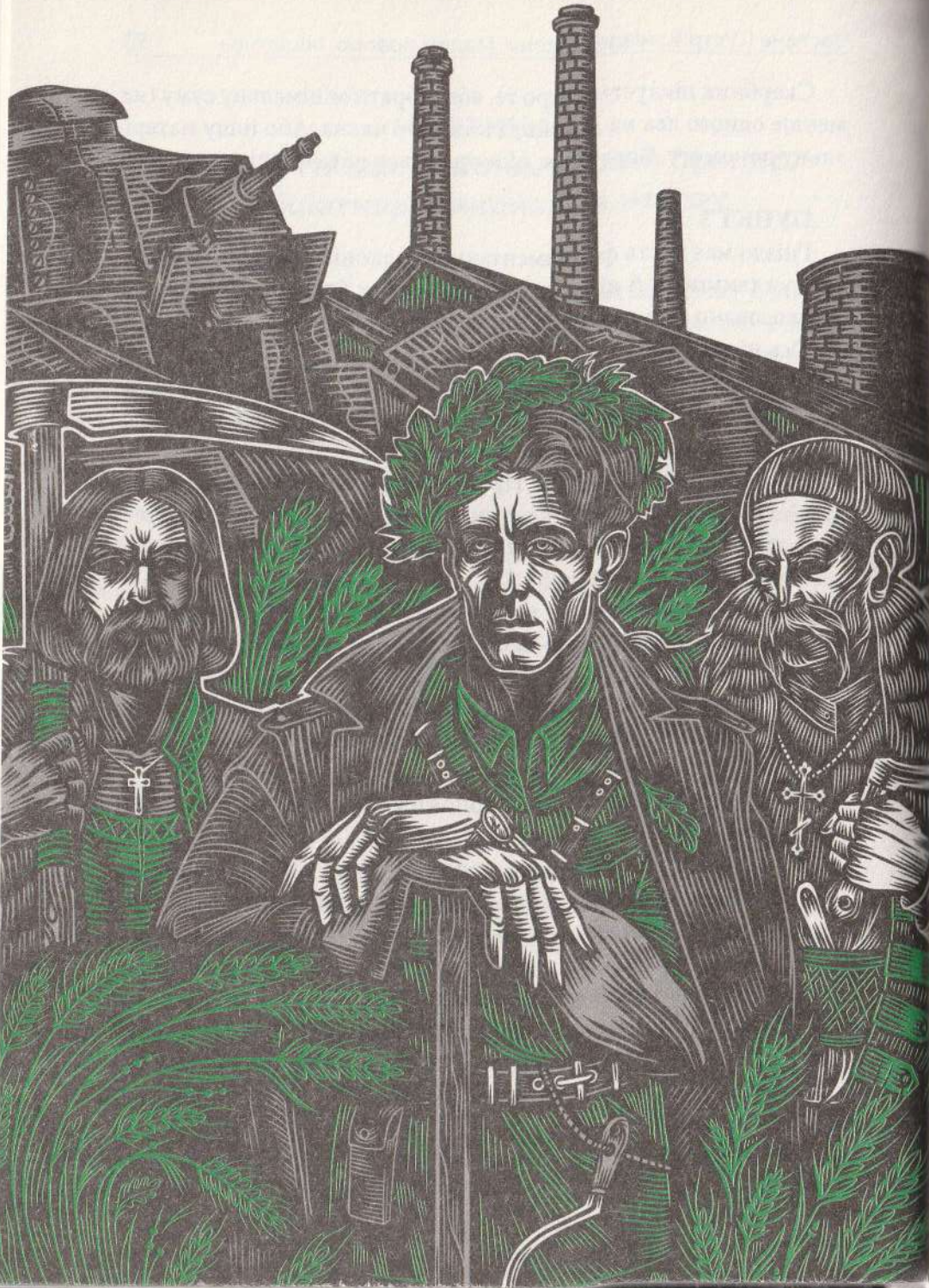
Ось ці закони:

1. Закон дисципліни: легіонер мусить бути дисциплінованим, бо тільки так він зможе перемогти. Слідуй за лідером постійно, беззаперечно й палко.
2. Закон праці: працуй. Працуй щодня. Працуй з любов'ю. Нагородою за кропітку працю буде не вигода, але вдячність за те, що ти поклав цеглину в розбудову Легіону й процвітання Румунії.
3. Закон мовчання: не говори забагато. Говори лише те, що мусиш сказати. Словоблудство — це злочин. Дій, а говорять хай інші.
4. Закон освіти: зміниись. Стань героєм. Гніздо хай стане школою героїзму. Легіон добре знається на цьому питанні.
5. Закон взаємодопомоги: допоможи братаві в біді. Витягни його з біди.
6. Закон честі: йди лише дорогою честі. Бийся, ніколи не будь боягузом. Ганьба — не наша доля. Аніж перемогти через ганьбу, краще згинути у битві з честю.

ПУНКТ 4. Малий прапор гнізда

Кожне гніздо має свій малий триколірний прапор. Полотно — з шовку. Розмір полотна — 40 на 40 сантиметрів. Довжина стержня — 1 метр 20 сантиметрів. Нагорі — хрест. На полотні буде вказано:

Назву гнізда...

Гарнізон...

Жудець...

Цей малий прапор не знімається, він залишається в домі гнізда. На полотні зображені «зорі», одна, дві, три... до семи зірок.

Прапор, на якому зображено сім зірок, є сповненим слави. Зірки видаються лише Лідером Легіону за вказівкою лідерів жудців або за його власним переконанням.

Зірка на прапорі означає велику битву, в якій брало участь гніздо, нагороду за гідну участь у битві.

Оскільки всі прапори є однаковими і зроблені з однієї тканини, лідери гнізда, якщо є змога, мають замовляти її в лідера жудцю або в Центрі, тобто в Бухаресті.

Коли гніздо отримує прапор? Гнізду присвоюється прапор після 6 місяців активної діяльності.

Тому гніздо не може отримати прапор без згоди лідера жудцю.

ПУНКТ 5. Про звіти

А) Лідер повинен подавати звіти про діяльність гнізда щотижня.

Цей звіт складається за зразком і передається лідеру гарнізону.

Звіт повинен містити наступні дані:

1. Назва гнізда і дата подачі.
2. Відвідуваність і відсутність на зборах.
3. Членські внески.
4. Ініціативи і досягнення гнізда за тиждень, а саме:
 - а) різні грошові внески на користь Легіону;
 - б) підписка на газети Гвардії, особливо на «Libertatea»¹.
Придбання легіонерських газет, брошур, книг;
 - в) продаж легіонерської друкованої продукції за гроші;

¹ Рум. «Свобода» — головна легіонерська газета, головним редактором якої був Йон Моца.

- d) дні праці на місцях та в легіонерських трудових таборах;
- e) формування нових гнізд;
- f) походи, польові виходи з наметами, відвідування інших гнізд.

Звіт формується лідером гнізда і протягом 24 годин надсилається лідеру гарнізону разом із пожертвами.

У гніздах, що знаходяться безпосередньо біля Штабу Організації жудцю, звіти подаються безпосередньо секретарю штабу.

B) З 1 по 4 число кожного місяця лідери гарнізону передають лідеру сектора звіти, отримані протягом цього місяця від лідерів гнізд гарнізону, разом із пожертвами.

C) Лідери секторів передають лідеру жудцю звіти з жертвами зі свого сектору щомісяця з 4 по 7 число.

D) Лідер жудцю на основі отриманих від лідерів гнізд звітів формує загальне положення про стан жудцю за місяць.

Разом із тим він готує загальну класифікацію гнізд по жудцю, класифікацію гнізд по комунам, класифікацію гнізд по секторам і класифікацію секторів.

Лідер жудцю формує щомісячний звіт, що повинен бути представлений у двох примірниках із 7 по 13 число кожного місяця лідеру регіону.

Звіт лідера жудцю повинен містити:

1. Кількість гнізд.
2. Нові гнізда.
3. Кількість членів.
4. Кількісне зростання порівняно з попереднім місяцем.
5. Кількість зборів гнізда.
6. Кількість присутніх.
7. Кількість відсутніх.
8. Внески.
9. Різні додатки.
10. Друк та передплати:
 - a) рівень доходів;

- b) вартість друкованих видань, що розповсюджуються за кошти;
- c) вартість друкованих видань, що розповсюджуються безкоштовно;
- d) сплачена сума;
- e) залишок з оплати.

11. Будівництво:

- a) дні праці;
- b) оцінка праці в грошовому еквіваленті.

12. Табори:

- a) дні праці;
- b) оцінка праці в грошовому еквіваленті.

13. Походи: в кілометрах на людину (помножте кілометраж на кількість учасників).

14. Ініціативи.

15. Делегати.

16. Внутрішні труднощі організації: конфлікти, непорозуміння, різні ухили серед легіонерів.

17. Заходи, вжиті для усунення виниклих труднощів.

18. Поточна симпатія, ворожість чи байдужість населення.

19. Слабкі сторони Організації та заходи, вжиті для її зміцнення в цих сферах.

20. Форма, моральний стан легіонерської спільноти.

21. Зафіксовані ворожі напади — наклеп, агресія, зловживання владою. Імена та адреси тих, хто атакує.

E) На основі отриманих звітів по жудцю, лідер регіону формує класифікацію жудців у регіоні та звіт по регіону.

Лідер регіону направляє до особового персоналу Центру між 13 і 17 числами кожного місяця звіт про загальний стан регіону, що містить саме такі пункти, як і звіт лідера жудцю.

До нього лідер регіону додає копію звітів лідерів жудців.

ПУНКТ 6. Збори гнізда

Всі гнізда легіонерів по всій країні збираються щосуботи ввечері: перед неділею, тож кожен може трохи запізнитись. Але за необхідності гніздо може зібратися в будь-який час і день тижня, щойно лідер скличе його.

ПУНКТ 7. Життя гнізда

Зібрання гнізда є церквою. Увійшовши до гнізда, ви полишаєте всі свої дрібні проблеми, і ваші думки повністю очищуються на одну годину преклоніння перед Батьківщиною. Миті перебування в гнізді — це час, присвячений Батьківщині. Гармонія мусить надходити не лише від дружби присутніх, але й від єдності їх ідеалів. Там, у гнізді, промовлятимуться молитви Господу про перемогу Легіону, співатимуться легіонерські пісні, згадуватимуться мертві: мученики, герої, полегли за Легіон і за віру, друзі, батьки, бабусі, дідусі, предки — згадуйте їхній дух.

Тож у гнізді не буде місця для полум'яних, жорстоких, неоднозначних суперечок. Чим менше розмов, тим більше роздумів, ніщо не заважатиме величності тиші й величності порозуміння.

Це буде місце, де можна практикувати повну тишу.

ПУНКТ 8. Перша чеснота: пунктуальність

Якщо лідер гнізда призначає збори на дев'яту, то всі повинні подбати про власні справи, щоб не приходити ні занадто рано, ні занадто пізно. Ніхто не має змушувати іншого чекати. Легіонер має бути людиною слова. Якщо він дав слово, то мусить дотримуватися його. Країна сповнена тими, хто багато говорить, але не дотримується своїх слів. Коли ви щось обіцяєте, подумайте дуже уважно над цим. Якщо вважаєш, що не зможеш виконати обіцянку, то краще відмовся від неї: так думає той, хто вдягнув зелену сорочку.

ПУНКТ 9. Друга чеснота: сердечність

Легіонер, приходячи до гнізда, має бути сердечним. Не починайте збори з думок про непокору, про зло, бо гніздо не дозволяє нікому сперечатися. Коли легіонер хоче кинути комусь виклик, він іде битися з ворогами Легіону.

Великі й добрі справи робляться з добрим серцем, бо там, де є добре серце — є Бог, а в злому серці ховається диявол. Тому там, де панує зле серце, не може постати нічого. Все робиться навпомацки. Людина зі злим серцем, як-то кажуть, не збере й копиці сіна з цілого поля.

ПУНКТ 10. Початок зборів

У призначений час, після того як члени зібрали гніздо, лідер гнізда підіймається й строгим, воїнським голосом проголошує:

Побратими!

Почувши цей заклик, всі встають. Лідер стоїть обличчям на схід і вітає всіх здійсняттям правої руки: вітаючи небо, висоти й сонце, символізуючи цим жестом перемогу світла й добра.

Лідер гнізда промовляє повільним і гучним голосом, інші повторюють:

1. Помолимось Богу.
2. Згадаймо нашого Капітана.
3. Пом'янемо душі мучеників мучеників:
 - Моца
 - Марін
 - Стеря Чуметті
 - і всі побратими наші
 - що загинули за Легіон
 - чи стрітили смерть у легіонерській вірі
4. Увіруймо у воскресіння легіонерської Румунії
 - і падіння стіни ненависті
 - й страждання, що полонять нас
5. Клянуся, що ніколи не зраджу Легіон.

ПУНКТ 11. З чого лідер гнізда починає збори?

1. З нової інформації. Новин.

Які новини він отримав із Центру чи жудцю тощо.

Що сталося в країні.

Що сталося в селі (сільська політика), місті, фабриці, університеті.

В якому стані перебувають різні політичні сили: зростають, стагнують, занепадають.

Як працює Легіон у нашій країні.

Потім кожен член гнізда виголошує новини, отримані за тиждень.

2. Роздача наказів.

Які накази роздаються; чим займаються інші легіонери в країні; як просувається боротьба Легіону.

3. Читання «Pământului Strămosesc» та інших легіонерських друкованих видань.

«Pământului Strămosesc» повинна читатися повністю. В ній живе істинний дух Легіону.

Всі накази, видані Центром, і найкраща інформація про успіхи руху в країні. Також необхідно читати місцеві легіонерські друковані видання.

4. Освіта членів.

Легіонер повинен знати: Легіон врешті-решт переможе всіх ворогів, незважаючи на те, скільки перешкод трапляться на його шляху.

Всі легіонери готові радо піти на будь-яку жертву. Кожна жертва є кроком до перемоги.

Легіон має точну програму, що буде опублікованою в належний час.

Саме завдяки цій програмі країна відновиться.

Саме легіонери зроблять Румунію багатую і процвітаючою.

Легіонери покликані Богом, аби після століть темряви й пригноблення загуділа сурма воскресіння румунського народу.

Лідер гнізда прагнучиме вселити глибоко в душу кожного члена гнізда віру в Бога, Батьківщину й місію нашого народу.

ПУНКТ 12. Що може обговорюватися в гнізді

Якщо є час, у гніздах можуть обговорюватися й інші питання. В селах говорять про наступне:

- 1) Як збільшити врожаї (пшениці, кукурудзи, винограду і тощо).
- 2) Які результати дасть удобрення ґрунту?
- 3) Чи корисно сіяти одні й ті ж злаки щороку на одному клаптику землі?
- 4) Чи може село колективно придбати молотарку?
- 5) Як покращити ціни на сільську продукцію?
- 6) Як доглядати за худобою, нашим помічником по роботі, щоб вона не страждала?
- 7) Як вирощування птиці зможе забезпечити прибуток господарству й покращити харчування селян?
- 8) Як можна прикрасити село? Відбудувати дороги, мости? Як правильно піклуватися про церкви, кладовища, школи?

Ось деякі теми розмов для дівчат або дамських гнізд (Четуей¹).

- 1) Роль жінки-легіонерки в новій Румунії.
- 2) Права і обов'язки жінок Легіону.
- 3) Легіонерка-посестра² як мати.
- 4) Легіонерка-посестра як дружина.
- 5) Легіонерка-посестра як боєць.
- 6) Легіонерка-посестра і дисципліна.
- 7) Жінка-легіонер і сучасна жінка.
- 8) Як зробити сімейний раціон більш поживним.
- 9) Наскільки багатим є мистецтво кулінарії, так мало відоме селянському світові.

¹ З рум. «Цитадель».

² В оригіналі теж фігурує фемінітив — «Sora legionară».

- 10) Прибирання будинку і догляд за дітьми.
- 11) Як пошити весь одяг для сім'ї в домашніх умовах.
- 12) Виховання дітей. Церква. Сповідь і святе причастя. Любов до книги, світла, праці, країни.

Гнізда інтелектуалів. Ось назви обговорень, що проводяться в бухарестському гнізді АХА:

1. Антисемітизм Легіону. Різниця між легіонерами та кузистами (Йон Моца).
2. Проблема національних меншин у румунській державі.
3. Освіта в легіонерській державі.
4. Питання моралі в суспільному житті Румунії. Аморальні твори.
5. Моральне виховання легіонера.
6. Легіонерський характер.
7. Аграрна політика. Фінансова реформа.
8. Проблема робітників у легіонерській державі.
9. Румунський капітал і праця.
10. Промисловість і сільське господарство.
11. Церква в легіонерській державі. Священники.
12. Зовнішня політика Румунії.
13. Легіон і марксизм.
14. Армія.

Гнізда студентів та братства Хреста¹:

1. Різниця між політикою партій і політикою Легіону.
2. Різниця між системою організації політичних партій та системою організації Легіону.
3. Спорідненість між фашизмом і легіонерським рухом.
4. Спільні риси між гітлеризмом і легіонерським рухом.
5. Євреї — невиліковна загроза?
6. Якою є користь духу дисципліни?
7. Чому легіонерський рух може врятувати країну, а інші політичні рухи — ні?

¹ Рум. «Frățiile de Cruce».

8. Чому кузисти ніколи не переможуть?
9. Селянство в легіонерській державі.
10. Робітники в легіонерській державі.
11. Хто такий Беніто Муссоліні?
12. Хто такий Адольф Гітлер?
13. —
14. Ким був Ленін.
15. Фізичне виховання як головний фактор легіонерської освіти.
16. Фашизм до і після 1922 року.
17. Що таке Balilla¹? Принципи її організації.
18. Легіонерські пісні.
19. Франція націоналістична і Франція соціалістична.
20. Як боротися з угорськими претензіями на Трансильванію?
21. Як знищити вплив Росії на Бессарабію?
22. Як зміцнити кордон із Болгарією?
23. Як врятувати Марамуреш?
24. Чи може існувати легіонерське мистецтво?
25. Легіонерська держава і румуни за кордоном.

Хори.

Гнізда, що складаються з молодших легіонерів, будуть вивчати марші Легіону та співати їх на зборах гнізда.

ПУНКТ 13. Рішення

Наприкінці кожних зборів гнізда приймаються рішення. Кожні збори повинні закінчуватися конкретними рішеннями, тобто формулювати, що саме кожен легіонер мусить зробити до наступних зборів. Гніздо працює: а) відповідно до наказів, отриманих від командирів; б) за власною ініціативою (самостійні рішення). Лідер гнізда може взяти на себе ініціативу в декількох напрямках.

¹ Молодіжна організація у фашистській Італії.

1. Збільшення організації, тобто створення нових гнізд.
2. Збір коштів через фестивалі, продаж брошур (за виключенням збору грошей, що забороняється в нашій організації).
3. Поширення легіонерської літератури поза межами легіонерського середовища згідно зі заздалегідь сформованим планом.

Кожне гніздо формує список відомих людей, які живуть поруч.

Вони можуть бути друзями Легіону, байдужими до руху або його ворогами. Гніздо складає список їхніх імен та адрес, а потім намагається поступово переконати їх прийняти легіонерську віру.

Кожному з них відправляйте їжу для душі: книги, журнали, статті, фотографії, записи співів. Добре вивчіть душу і розум людини, котра їх читатиме. На людину може вплинути конкретна книга, стаття, якась листівка або журнал. На одну — одні джерела, на іншу — інші. Тому гніздо має враховувати ці особливості, щоб не розкидати друковані видання дарма.

Чи треба роздавати книжки ворогові? Так. Бо після того, як він прочитає їх сьогодні — завтра, післязавтра він почне трястися від страху. А ворога, який боїться, легше перемогти.

Ця духовна їжа не відправляється лише одноразово. Гніздо піклується про пташенят, доки в них не виростуть крила.

Щойно їх душа зростає у вірі, наповнені вдячністю вони прийдуть, будуть шукати вас і запитають: що мені тепер робити? А ти відповіси: «Роби те, що робив я. Нагодуй інших так само, як ми тебе нагодували».

Матеріали (брошури, книги тощо) іноді продаються за гроші, але в більшості випадків людина отримує їх безкоштовно від гнізда, з огляду на конкретний фінансовий стан. І ця людина не має знати, хто відправив їй матеріали. Адже гніздо дає їжу для душі, стежить за ефектом і не говорить, хто саме надав матеріали. Лише в кінці ця людина зустрине тих, хто годував її

увесь час. Велика радість для гнізда вивести людину зі світу ворожнечі до світу легіонерської віри.

Наведу приклад гнізда «Авангард 13, третій підрозділ». За півтора місяці вони роздали 37 примірників *Моїм легіонерам* і 15 *Дерев'яних черепів*.

Гнізда дорослих легіонерів, дітей, багатих чи бідних легіонерів, кожен своїми силами можуть виконувати цю роботу, демонструючи відмінні результати для Легіону.

4. Гніздо також може взяти на себе ініціативу з будівництва якогось об'єкту. Полагодити зламаний міст, рів, дорогу, паркан, допомогти хворій дитині, привести до ладу дім для людей похилого віку чи вдови. Піклуватися про покинуті могили.

Тому на кожному зібранні лідер гнізда має задавати головне владне питання: що ми можемо зробити для розвитку нашої організації?

Чим ми можемо допомогти Легіону?

Кожен член гнізда думає і пропонує: давайте відкриємо нове гніздо в нашому селі чи на факультеті, якщо то студент, тощо.

Хтось скаже: в сусідньому селі немає гнізда, давайте зробимо його там. А інший: ось гроші на допомогу Легіону. І завдяки цим грошам легіонери нададуть організації все, що потрібно для битви, звітуючись перед лідером за фінансові витрати (на друк листівок, брошур, закупки вантажівок тощо).

Кропітка праця кожного гнізда має величезне значення.

Неможливо відкрити гніздо, а потім перестати працювати над ним. Гнізда, що не працюють, не рухаються далі й не подають жодних ознак життя, вносяться в каталог Легіону як «мертві гнізда».

ПУНКТ 14. Про ініціативу лідера гнізда

Ініціатива — найкраща прикраса для командира.

Ініціативний керівник має знати, що вона може як призвести до зростання організації, так і нанести їй велику шкоду, ви-

користана однаково як із добрими, так і з поганими намірами. Не допускається, зокрема:

- a) друкувати щось від імені Організації без узгодження з Центральним бюро Легіонерської преси;
- b) писати накази чи листи з дурним змістом, які можуть бути погано витлумачені тими, кому вони адресовані, або використані в пропаганді противниками;
- c) не дозволяється допускати свій підрозділ до участі у хаотичних заворушеннях, бійках, вечірках або скандалах тощо;
- d) не дозволяється виступати від імені Організації та укладати які-небудь політичні союзи з іншими політичними силами без прямої згоди на те Лідера Легіону;
- e) лідер, як і кожен легіонер, мусить бути обережним, аби не скоїти жодного вчинку, що може накликати небезпеку, нашкодити рухові чи зганьбити Легіон.

Коли ініціатива береться на себе?

- a) Ініціатива береться на себе, коли немає чіткого порядку дій, даного командирами зверху. Якщо ж дали наказ, то він виконується.
- b) Якщо за цей час ситуація змінилася, лідер гнізда, як і будь-який інший командир, вживає заходів за власною ініціативою, але усвідомлюючи можливі наслідки для Організації.
- c) Якщо випадково на місці є хтось вищий за ієрархією, аніж лідер гнізда, то у лідера гнізда більше немає вільної ініціативи. Командування, ініціативу і відповідальність бере на себе вищий за званням легіонер.

Крім цих випадків, лідер гнізда має широкий простір для проявлення ініціативи.

Він може приймати рішення сам, у порозумінні та згоді з усіма членами гнізда, аби скласти добру службу легіонерській справі. Щойно він проявить особисту ініціативу, він має доповісти про це лідеру гарнізону. Після виконання він знову повідомляє:

«Я повідомляю вам, що рішення, яке ми прийняли (...), я виконав сьогодні, радіючи з того, що сьогодні ми його здійснили».

Лідер Легіону дає оцінку лідеру гнізда за його ініціативами. Кращі лідери і кращі гнізда — це ті, хто бере на себе найкращі ініціативи й виконує їх.

ПУНКТ 15. Про виконання наказів

Коли легіонер або гніздо отримує наказ, його виконання є справою честі і виконується, проходячи через вогонь, воду й мідні труби, якщо це необхідно.

Виконання наказу є мірилом гідності легіонера.

Коли лідер Легіону сигналізує про початок легіонерської битви (наприклад, збір коштів на купівлю вантажівки, роздачу листівок, покупку друкарні), то гнізда, схожі на бджіл, мають змагатися в швидкості одне з одним, приносячи в Легіон все, що тільки зможуть знайти.

Щоразу, коли трапляються такі випадки, вони повинні боротися в цій божевільній битві за легіонерську перемогу всіх гнізд.

Хіба це можливо, щоб гніздо лишалося поза боєм, щоб воно не допомогало принести хоча б таку мізерну жертву?

З цієї боротьби можна побачити, хто заслуговує стати частиною нового легіонерського світу, а кому краще лишатися там, де він знаходиться зараз.

ПУНКТ 16. Закриття засідання

Члени гнізда встають обличчям на схід. Здіймають правицю до неба. За лідером гнізда всі повторюють: «Клянуся, що ніколи не зраджу Легіон».

Після цього легіонери охоче розходяться з думкою про рішення, які треба виконати. На наступній зустрічі буде видно, що було виконано з прийнятих рішень.

ПУНКТ 16-1. Легіонерський марш

По неділях і в святкові дні гнізда всіх категорій: братства, Четецуйя тощо, повинні бути присутні на походах. Ми не знаємо нашої країни. Дехто навіть не знає сусіднього села.

У святкові дні, в зливу чи за чудової погоди, взимку чи влітку, ми ходитимемо в походи на природу. Наче мурахи, по всіх стежках румунської землі мають розбрестися тисячі гнізд, кожне з яких рухатиметься у своєму напрямку.

Під час служби зупиніться біля церкви, яку зустрінете на шляху. Зупиняйтесь у побратимів у сусідніх селах.

Походи дають міць. Похід — це відпочинок, що відновлює нерви й людську душу. Але, перш за все, похід є символом дії, дослідженням Батьківщини, легіонерським завоюванням.

Пройдені відстані вимірюються в кроках дорослої людини.

ЧАСТИНА II**Про організацію.****Типи гнізд, їхня класифікація****ПУНКТ 17. Вище гніздо і родина гнізд**

Кожен член гнізда, що тривалий час знаходився в гнізді, займаючись легіонерською просвітою, може відокремитися від цього гнізда та сформувати інше гніздо, в якому буде лідером.

Якщо принаймні 3 члена вийдуть з гнізда і зроблять кожен по новому гнізду, то старе гніздо стане вищим гніздом.

Вище гніздо може бути розширеним до десяти сіл, якщо зможе створити нове гніздо у кожному з них. Кожне гніздо може розширюватися далі, наскільки це дозволяють йому власні сили; новоутворені гнізда формують свого роду сім'ю гнізд. Тобто гніздо, яке сформувалося першим, і всі інші, які походять від нього, утворюють одну родину. У кожного гнізда родини є лідер, але лідер першого гнізда є найголовнішим.

ПУНКТ 18. Спарені гнізда

Гнізда селища, комуни, міста, ливарного заводу, університету тощо повинні мати зв'язок між собою. Навіщо? Для запобігання зіткнення між ними з приводу певних питань (у когось одна точка зору, в когось — інша). У всіх легіонерів має бути єдина точка зору, єдина думка, єдина душа. Ось чому всі повинні мати єдиного лідера.

Ким є лідер селища.

Якщо в селі існує лише одна сім'я гнізд, то основний лідер легіонерів — це лідер першого гнізда.

Якщо в селі існують дві сім'ї гнізд, то обидва лідери по чергово займають посаду командира легіонерського гарнізону на один місяць.

Один місяць лідером легіонерського гарнізону буде лідер першої сім'ї гнізд, а в наступному місяці — лідер другої сім'ї.

Якщо існує три або чотири сімейства гнізд, то кожне з них буде по черзі висувати свого лідера на один місяць.

Лідери гарнізону при зміні роблять запис про передачу та отримання командування та посилають цей запис лідеру жудцю, аби повідомити, хто командує в цьому місяці.

Пізніше, коли чисельність гнізд зростає, з'являються лідери секторів, котрі встановлюватимуть зв'язок між гніздами та піклуватимуться про всі гнізда в регіоні. Лідер сектора призначається центральним Лідером Легіону з кандидатів, запропонованих лідером жудцю. Він буде відібраний з найдостойніших лідерів гарнізону.

У разі перемоги легіонерського руху мером комуни буде не лідер сектора чи лідер однієї з сімей гнізд легіонерів, але найдостойніший муж, якого має Легіон у цій комуні. Він, однак, буде слухатися лідера легіонерів комуни.

ПУНКТ 19. Заклик лідера гнізда. Штабна школа

Час від часу лідер легіонерського гарнізону або лідер першого гнізда скликає підлеглі гнізда на нараду, аби дізнатися про їхню діяльність, роздати накази чи прийняти рішення. У цьому випадку лідери гнізда направляються до штабної школи, тобто школи, що навчає лідера гнізда таким принципам: організація, дух легіонера, чого хоче Легіон і що він робитиме, обов'язки легіонерського лідера — все це вивчається на основі цієї брошури.

Лідер політичної організації жудцю скликає підлеглих принаймні один раз на два тижні (керівники підрозділів, братств Хреста, Четецуй, секторів тощо). Кожен лідер, що скликає своїх підлеглих, аби дати їм вказівки або навчити легіонерській справі, не кличе їх у гості та не подає келих вина, як у світі демократії.

Наче командир полку, що викликає своїх офіцерів перед битвою, аби роздати накази — ось як має поводитися легіонерський лідер.

Сповнений уваги. Відзначений силою. Решта стоять півколом: уважні, серйозні, усвідомлюючи, що в цю мить вони вершать чин в ім'я своєї нації, наче священник біля вівтаря.

Скликані сюди, вони передадуть звіти. Далі залунає спів. Після співу — ті ж ритуали, що й під час відкриття та закриття зборів гнізда.

Формації для легіонерського корпусу: коли з'являється лідер, легіонерський корпус шикуються в квадрат або в дві шеренги по флангам.

ПУНКТ 20. Важлива роль лідерів легіонерського гарнізону

Лідери легіонерських гарнізонів із комуни мають ще одне важливе значення з точки зору організації в селищі, а саме: після того, як гнізда легіонерів виростуть, лідери гарнізону зберуться разом та з найглибшим розумінням розділять гнізда молоді на групи за віком, від 18 до 27 або навіть 30 років.

Всі ці молодіжні гнізда будуть називатися «Група легіонерів із села Х».

На чолі цих гнізд керівники легіонерського гарнізону поставлять найкращих лідерів гнізда (з огляду на те, хто створив більше гнізд та хто має більше лідерських якостей) та надішлють запит на підтвердження цього вибору Лідеру Легіону.

У разі, якщо право на лідерство мають двоє, вони будуть призначатися по черзі щомісяця. Вони виконуватимуть накази від лідера легіонерського гарнізону.

ПУНКТ 21. Інші ролі гарнізонних лідерів

Стежити за тим, аби серед легіонерів не виникало розбіжностей. Немає іншого прагнення, окрім перемоги.

Намагатися примирити будь-яку розбіжність. Для Лідера Легіону величним є не впертий, але той, хто знає, як коритися святим легіонерським інтересам, жертвувати своїми переконаннями, своєю гордістю заради головної мети — перемоги.

ПУНКТ 22. Типи гнізд у Легіоні

1. Гнізда під назвою Братства Хреста «Frății de Cruce». До них входять молоді люди у віці від 14 до 20 років із різних шкіл. F.D.C діють тільки в містах.

Роль цих гнізд полягає в навчанні румунської молоді.

а) Християнське виховання: юнацтво мусить визнавати та любити Бога і поводитися відповідно до християнського вчення.

Існує багато аморальної літератури, яка вбиває душу дитини. Необхідно захистити дітей від цієї отрути.

б) Національне виховання: румунська молодь мусить навчитися любити свою країну, землю і короля. Дитина без нації — наче пташеня без гнізда.

Дитину необхідно захистити від комуністичної літератури, яка є повстанням проти Бога, проти Сім'ї, проти власності та проти Армії.

с) Соціальне виховання: в душі нашої молоді ми повинні виховувати християнське почуття справедливості та почуття справедливості соціальної, а також прагнення до креативної праці.

д) Фізичне виховання: дитина повинна мати здорове та енергійне тіло, оскільки в майбутньому вона стане солдатом, що захищатиме цю землю (Спортивний Легіон).

е) Санітарне виховання: дитина мусить бути захищеною від численних хвороб, особливо венеричних, що нищать енергію молоді.

Ми мусимо прагнути створити румуна завтрашнього дня, який візьме на свої плечі величезний тягар існування Нації.

ПУНКТ 23

2. Гнізда дівчат (жінок) називаються «Фортецями» (Cetățui) і складаються з дівчат, котрі навчаються у вищих навчальних закладах.

Принципи виховання є тими ж самими. Завтра вони стануть матерями. І дитина буде рости такою, якою її виховає матір.

Вони допомагатимуть Легіону працею та поширенням легіонерської ідеї.

ПУНКТ 24

3. Легіонерський корпус: легіонери у віці від 21 до 28 років.

Всі гнізда, члени яких належать до цієї вікової категорії, утворюють Легіонерський корпус.

У тих селах, де немає братств Хреста, до Легіонерського корпусу долучаються найактивніші легіонери, що є молодшими за 21 рік.

Вони є найбільш бойовою частиною Легіону.

Окрім виховання, вони йтимуть у люди і поширюватимуть наші переконання. Вони роздають люду багатство своїх душ, бо мають їх вдосталь.

Вони займаються політикою, бо політика — це боротьба, в якій перемагає той, у кого найпалкіша, найрішучіша, найтерплячіша, найдисциплінованіша, найактивніша душа.

Виховання творчого акту. Він, легіонер, буде тим, хто завдяки своїй власній роботі збудує нову Румунію не заради особистої вигоди, але лише заради бажання побачити нашу державу сильною.

Він має виховати у собі дух самопожертви, а не дух вигоди, бо лише завдяки всім нашим жертвам ми зможемо отримати прекрасну й багату країну.

Він повинен дотримуватися суворої дисципліни, оскільки лише об'єднані та дисципліновані зусилля кожного з нас можуть дати бажаний ефект.

ПУНКТ 25

4. Студенти-легіонери з університетів зорганізовані так: всі гнізда студентів із жудцю утворюють *легіонерську сту-*

дентську групу, що має назву жудцю й знаходиться під командуванням найбільш гідного легіонера.

Всі студентські групи легіонерів разом утворюють Студентський Центр Легіону під командуванням лідера легіонерів за допомогою всіх лідерів легіонерських груп.

Керівники груп та керівники Студентських Центрів Легіону призначаються Великою Університетською Радою Легіонерів¹, що діє під керівництвом Лідера Легіону. Ця рада складається з президентів легіонерських університетських центрів та 5 лідерів легіонерських груп. Студенти з кожного університету обираються автоматично в алфавітному порядку щороку. У разі надзвичайного випадку в цій раді можуть брати участь усі керівники студентських загонів (гнізд, груп та центрів).

Легіонерський лідер будь-якого підрозділу не може одночасно займати посаду в одному з офіційних студентських комітетів, як-то: гуртки, факультетські товариства, центри тощо.

На ці посади він призначає легіонерів з-під свого командування, або, якщо йому доведеться особисто увійти в ці структури, він передає командування легіонерами іншій особі.

ПУНКТ 26

5. Політична організація як така: гнізда людей зрілого віку, також вихованих у легіонерському дусі: вони будуть діяти політично, захищаючи та направляючи молодших.

Керівництво належить політичному лідеру жудцю, він паралельно контролює та керує діяльністю інших легіонерських підрозділів.

ПУНКТ 27

Всі гнізда мають свої підрозділи в кожному жудці та в Центрі.

Отже, в кожному жудці є:

- лідер Братства Хреста;

¹ Marele Consiliu Universitar Legionar.

- лідер Четецуй;
- лідер Легіонерського Корпусу;
- керівник Робітничого Корпусу;
- лідер Політичної організації.

Всі вони підпорядковуються штабу жудцю, поважають та вислуховують лідера політичної організації жудцю.

У Центрі є:

- підрозділи Братства Хреста;
- підрозділи Четецуй;
- лідер Легіонерського Корпусу;
- підрозділи Робітничого Корпусу;
- підрозділи Політичної організації.

Всі вони підпорядковуються Лідеру Легіону.

ПУНКТ 28

Зазвичай лідери структур змінюються щорічно. Лідери політичної організації можуть залишатися впродовж двох або більше років у разі схвалення Лідера Легіону.

Кожен лідер дбає про те, аби заздалегідь підготувати собі заміну. Колишні лідери використовують кожну скрутну ситуацію та завжди дбають про те, щоб направляти й консультувати поточних лідерів та контролювати впорядковану діяльність всієї організації. Вони допомагають в організації будь-якого мітингу та завжди висловлюють свою думку щодо нагальних питань.

Вони ревно виконують роль суддів у випадку будь-яких непорозумінь чи конфліктів, що можуть виникнути серед легіонерів; прагнуть своєю мудрістю та досвідом виправити становище і захистити організацію від найбільшої хиби: суперечок, розбрату.

ЧАСТИНА III

Поради для лідерів гнізд, аби ті досягнули успіху в командуванні

ПУНКТ 29

1. Яким повинен бути та як повинен поводитися лідер гнізда?

Лідер повинен бути мудрим, він повинен добре обмірковувати прийняття рішення, аби обрати найкращий із варіантів. Рішення повинне прийматися й виконуватися якомога швидше.

Він повинен бути добрим та любити тих, хто знаходиться під його командуванням.

Він повинен бути радісним; саме в такому вигляді він має з'являтися перед тими, ким командує, а не затьмареним, засмученим чи злим.

Він повинен бути справедливим із легіонерами, як і з усім світом. Він не може допустити несправедливості, навіть щодо противника. Він буде битися з ним, переможе його, але завдяки справедливості, моральності; не через боягузтво і не через обман.

Він повинен бути сміливим та рішучим у момент небезпеки. Якщо він бачить людину в небезпеці, то честь легіонера зобов'язує його допомогти, навіть зіткнувшись із небезпекою. Приклад: пожежа, людина тоне тощо.

Він повинен ділитися радіщами й стражданнями з усіма своїми побратимами. Всюди, не лише в легіонерському світі, він повинен обирати найтяжчий шлях. Легіонер — не частина натовпу, що бореться за перше місце за столом або краще ліжко для сну.

Він повинен бути вмилім, виконувати будь-який наказ, використовуючи найхитріші способи.

Він повинен буди гарним командиром і вести своїх людей до перемоги.

Він мусить не говорити погане про своїх побратимів. Нехай він не дозволяє іншим говорити погано про своїх побратимів.

Дайте йому знати, у який спосіб можна підтримувати гармонію в очолюваному підрозділі. Цей факт має величезне значення. Навіть якщо лідер володіє всіма необхідними якостями, але в підрозділі під його командуванням панують сварки, розколи та непорозуміння, його необхідно негайно замінити. Є деякі лідери гнізд, які, щойно прийнявши командування над загonom, розвалюють його.

Нехай він буде разом зі всіма. Нехай він не відштовхує від себе увесь світ, бо замість того, аби залучати інших до справи, він відчужуватиме їх.

Він повинен бути загартованим у всьому: наприклад, неможливо уявити лідера легіонерів п'яним. Легіонер може святкувати, але він не напивається.

Нехай він буде людиною слова.

Нехай він буде чесним, щоб залучити повагу людей довкола.

Нехай він поводитьься так, аби будь-хто міг сказати: *«Можна довіряти легіонеру, бо обіцянка або дія, розпочата легіонером, завжди виконується»*.

Лідер легіонерів — чудотворець, що за будь-яких обставин, незалежно від того, наскільки важким є його шлях, виривається вперед. Він повинен бути переможцем. Навіть якщо він впаде, то мусить знову встати і, зрештою, він все одно переможе.

Лише наділені цими якостями лідери легіонерів, завдяки вихованню гнізда і силі свого прикладу, зможуть перетворити кожного румуна, створивши нову душу, істинну волю й вміння перемагати за будь-яких обставин; створити нового румуна, яким країна зможе пишатися.

ПУНКТ 30

2. Від чого повинен захищати себе лідер легіонерів:

- а) ...від приманок. У противників є два способи боротьби. Зовнішня атака має на меті знищити нас. Якщо вони бачать, що ми чинимо опір і нас неможливо розбити фізич-

но, вони спробують інший шлях: виманювати людей по одинці з нашого підрозділу.

Один із прикладів: судовий процес у Векарешті від 28 березня 1924 року. Цей процес мав на меті знищити нас. Ми, однак, чинили опір і вийшли переможцями, ми були виправдані.

Після суду різні високопоставлені особи проявляли доброзичливе ставлення до нас, запрошували на вечері, хвалили: розповідали, які ми хороші, які ми талановиті, як ми досягнемо висот політичного життя тощо.

Але вони хотіли нас розділити, намагаючись налаштувати нас проти наших побратимів.

Ми розкрили цю атаку і тим, що почули, поділилися один з одним. І атака провалилась. І ось ми, через 10 років, стоїмо досі такими ж згуртованими, як і від самого початку нашого шляху.

Сьогодні проти Легіонерського Руху використовується перший метод: наші супротивники намагаються знищити нас. Однак, коли вони побачать, що не можуть розтрощити наші лави, то спробують задіяти інший метод: розколоти нас за допомогою заманювання.

Хіба ви не бачили, як усі румунські партії були розділені за допомогою таких приманок: ліберали — надвое, прихильники Авереску — надвое, і тепер, зрештою, навіть Націонал-царанистська партія готова здатися й розвалитися на дві частини.

Вони спробують розвалити нас також. Але ми будемо готові до цього, ми перемаємо.

ПУНКТ 31

Якщо легіонерський лідер відчуває приманку, він повинен:

- негайно повідомити свого командира й Лідера Легіону;
- відкрито розповісти про це своєму гнізду, тобто розкрити задуми противника.

ПУНКТ 32

b) ...у Легіоні немає місця для «я злюся, тому залишаю Легіон».

Якщо легіонер вступив у суперечку з побратимом, то він мусить одразу ж примиритися з цією людиною. У будь-якому випадку він не може покинути Легіон через злість, бо не може сердитися на Легіон, що веде боротьбу за порятунок його країни. І якщо він піде, то ця помилка погано вплине на всіх легіонерів, на прапор Легіону та родичів цієї особи.

Можна залишити Легіон, втративши віру в нього, але не через образу і не через смуток.

ПУНКТ 33

c) ...у Легіоні немає місця для чвар з іншими легіонерськими лідерами.

Велика помилка для лідера легіонерів — через заздрощі говорити погано про інших побратимів перед людьми з гнізда або селища. Це призводить до конфлікту між двома легіонерами, до боротьби між ними і до перемоги ворога.

Це настільки серйозно, що Легіон майже прирівнює такі дії до зради. Навіщо через особисті амбіції нищити Легіон?

Навіть якщо ці двоє були особистими ворогами, стаючи легіонерами, вони вже не мають права сваритися, більше не говорять погане одне про одного, кожен із них бореться на своєму власному поприщі та вірно служить легіонерській справі й перемозі завтрашнього дня.

ПУНКТ 34

d) ...у Легіоні немає місця для негативного духу.

Ще одна хвороба, якої повинен уникати легіонерський лідер, від якої він повинен захищати всіх своїх людей, дуже небезпечна хвороба, бо вона несе розбрат в організації, ба навіть більше, підрізає крила великих звершень, — це критика, критика у вигляді вічного невдоволення.

Є певні люди, які завжди будуть незадоволені і їм буде що сказати, незалежно від того, що ви робите чи говорите. Ці люди стримують будь-яку спробу творити, підрізаючи крила людям справи.

Наша організація — це не критика, не заперечення, але організація, заснована на дусі ствердження, войовничості, наступу.

Хай критикують історики, а зараз давайте перемагати й творити настільки багато, наскільки зможемо.

ПУНКТ 35

е) ...Усі легіонерські лідери та усі легіонери з селища, фабрики тощо повинні схвалювати всі питання, в яких зацікавлена наша організація.

Приклад: на філологічному факультеті в Бухаресті відбувалися вибори президента та студентської ради. Легіонер Х з деякими своїми друзями-легіонерами балотувався за загальним списком, а інший легіонер з іншою групою легіонерів балотувався за окремим списком. Легіонери були розбиті на дві групи, і вони втратили голоси.

Легіонери більше не робитимуть таких серйозних помилок. Вони йтимуть разом навіть хибним шляхом. Бо найгірший шлях — це розбрат.

Якщо навіть легіонери увійдуть у пекло об'єднані, то переможуть там всіх демонів й повернуться звідти переможцями.

Приклад: на виборах голови комуні, якщо легіонерські лідери вирішують голосувати за одну людину, жоден легіонер не критикуватиме цей вибір і не агітуватиме голосувати за іншого кандидата.

Наші помисли й душі наші — єдині.

А противники скажуть: *«Давайте мати хороші стосунки з легіонерами, бо вони всі люди об'єднані, рішучі й згуртовані. Той, за кого вони голосують, стане головою, бо весь рух скерований у єдиному напрямку»*.

ЧАСТИНА IV

Набір нових членів

ПУНКТ 36

Лідер гнізда при наборі нових членів має бути обережним: шукати найбільш здібних кандидатів із розвиненим почуттям гідності. Нечесні, сварливі, інтригани, зарозумілі, хвалькуваті, егоїстичні, боягузливі люди мають залишитися поза межами організації. І аби бути впевненим, що жоден із вищезазначених елементів не зможе проникнути до неї, кількість легіонерів у будь-якому селі не перевищуватиме половини числа жителів села. Якщо кількість легіонерів буде обмеженою, ніхто не зможе вступити в лави організації, доки не звільниться місця для вступу.

Перш за все, організація має бути захищеною від людей, котрі не можуть жити без сварок.

Коли член гнізда не може ужитися з іншими членами, він повинен негайно покинути організацію та надіслати заяву про відставку.

Хай краще нас буде мало, але всі житимуть у братерстві, злагоді та єдності, аніж нас буде багато, але всі сваритимуться між собою.

Лідер гнізда охоронятиме організацію від провокаторів чи шпигунів, надісланих політиками чи шахраями.

ЧАСТИНА V Легіонерська форма

ПУНКТ 37

По всій Європі відроджуються солдатські чесноти в суспільному житті держав.

Замість базікання й довготривалих промов світ вимагає коротких фраз, ясних та точних, як у солдата.

Замість нестачі мужності й сумнівів сьогодення світ вимагає швидких рішень.

Замість демократичних зборищ, де щось постійно обговорюється, де сваряться і де не приймають рішень, світ вимагає єдиного лідера та твердої дисципліни.

Замість відчаю світ вимагає довіри, доброї волі, воїнської гордості.

Замість лінощів люди хочуть працювати з ранку до ночі на благо нації, а не так, як зараз: три чверті гнуть спину, а четверта — «трудиться» в партіях.

Замість прагнення до прибутку, бажання отримувати вигоду з політики люди хочуть жертвувати заради країни, як солдат жертвує собою на полі бою.

Він не шукає вигоди, він віддає все — працю, душу, життя — заради своєї держави. І це саме те, що нам потрібно. Якби всі люди, що займаються політикою, віддавали б: працю, душу, життя задля країни, то якою щасливою була би Румунія! Ось те, що робитиме легіонерська школа.

Замість сутічок і сварок ми пропонуємо прекрасне побратимство солдата й ідеальну єдність бойового загону на рівні всієї нації. У всіх на думці одне: одна Батьківщина, один Прапор, один Лідер, один король, один Бог, одна воля: віддане служіння до самої смерті.

Легіонер носить форму, бо бачить за собою всі ці величні військові доблесті, що сповнюють нації та роблять їх пере-

можцями, не дивлячись ні на що. Форма: зелена сорочка, портупея.

ПУНКТ 38. Заборона на форму

Уряд заборонив носіння уніформи. Щойно за цей закон проголосують, ми повинні будемо поважати його. Легіонери більше не будуть одягати форму на публіці.

Але ми не зрікаємось її. Ми зберігатимемо уніформу й будемо носити її лише в святкові дні і лише в наших домівках, де самі є господарями і де можемо вільно одягатися так, як нам заманеться.

Ми будемо носити її з любов'ю, чекаючи того моменту, коли законодавці самі не переконаються в тому, що ці красиві мундири не становлять небезпеки для країни, а, навпаки, несуть для неї благо.

Не буде жодного легіонера, який не матиме уніформи у себе вдома, не носитиме її в святкові дні, вшановуючи гостя зеленою сорочкою.

У будинку легіонера буде свято, коли він і його сім'я одягатимуться в гарні зелені сорочки, символ прийдешньої весни румунського народу.

ПУНКТ 39. Ранги і функції

Ранги:

Новачок у Легіоні називається членом.

Через 3 роки він може бути підвищений до звання легіонера.

Легіонерські звання:

- легіонер-інструктор;
- помічник командира;
- легіонерський командир;
- командир Благої Вісті¹;
- Сенатор Легіону, почесна роль.

¹ Рум. «Buna Vestire» — елітний легіонерський орден, існувала також однойменна газета при рухові.

Функції:

- Лідер гнізда;
- Лідер гарнізону;
- Лідер сектору;
- Лідер групи;
- Лідер табору;
- Лідер місцевості;
- Лідер легіонерського корпусу;
- Лідер жудцю;
- Регіональний лідер.

Функція не обов'язково визначає ранг. Але функція визначає честь рангу.

ПУНКТ 40. Побратимство, дисципліна і довіра до керівників

Організація ніколи не зможе здобути перемоги без єдності. Організації з хиткою єдністю зазвичай рушаються за дві години до перемоги (ворог розриває їх на частини завдяки своїм інтригам), і в них починаються чвари. Щойно це стається, боротьбі настає кінець. Лишається єдиний варіант: перемога ворога.

Ось чому кожна організація мусить забезпечувати щільну єдність лав. Є два способи зробити це. Перший — через побратимство й душевну міць, що об'єднує всіх воїнів у священному братерстві. Другий — через дисципліну — зовнішню силу, що гармонізує всі бажання задля досягнення єдиної мети.

Відтак, легіонер мусить бути дисциплінованим і довіряти своєму начальству. Побратимство, довіра до лідерів та дисципліна доповнюють одне одного тим, що перші два рухаються вгору, а третє — дисципліна — йде зверху, тому єдність є гарантованою, навіть якщо всі низхідні елементи мають різні чи навіть протилежні точки зору. Ось чому виховання дисципліни продовжує бути найбільшим клапаном безпеки для забезпечення єдності, а отже й перемоги, навіть коли всі інші засоби стають вичерпаними.

Лідер гнізда повинен розвивати це відчуття дисципліни в кожному легіонерові, і особливо — на власному прикладі.

Давайте не будемо забувати, що добровільна дисципліна має вищу сутність, бо включає в себе відмову від егоїстичного, і кожне таке зречення задля великої мети має вищу духовну сутність.

ПУНКТ 41. Про покарання

Ми не наполягаємо тут на покараннях у легіонерському середовищі, бо вважаємо, що вони нам не знадобляться. У будь-якому випадку покарання починаються з першої, другої,

третьої догани. Наступним видом покарання є заборона брати участь у боротьбі на місяць, два, три, шість і, нарешті, остаточне виключення з організації. Крім того, покаранням може бути звільнення з поста командира протягом обмеженого або необмеженого проміжку часу.

Лідери жудців і командири легіонерського корпусу можуть призначати покарання аж до виключення з боротьби впродовж двох місяців.

Однак, що більш важливо, так це прекрасний, гідний, усвідомлений спосіб, у який легіонер приймає своє покарання. Він визнає власну помилку, не злиться і не здіймає бунту, виконує його та розуміє, що завдяки гідному ставленню до покарання він зможе відвоювати колишні позиції.

У будь-якому випадку непідкорення наказу є однією з найсерйозніших помилок, коли це робиться навмисно. І якщо це повториться, легіонер повинен буде покинути організацію негайно.

ЧАСТИНА VII

Лідер гнізда під час виборчих кампаній

Спираючись на сказане вище, ясно, що мета легіонера — це не виборча кампанія, але вибори мають велике значення, бо це єдиний шлях, передбачений для нас законом для впровадження хоча б якихось змін у країні.

Доля країни на три або чотири роки, деколи й довше, вирішується в день виборів. У цей час господарем країни є виборець. Як він вирішить шляхом голосування, так і буде.

Але саме тому в день виборів за виборцем гоняться примара, скупник душ з політичних партій — зі сріблом, напоями, їжею, аби викупити в нього голос. Перед обличчям розпусти політиків, зміцнімо віру в кращі дні нашого народу, бо ми переможемо, як перемогли в Тутові, Нямці та інших краях.

Ось чому лідер гнізда мусить надавати велике значення виборчій кампанії.

ПУНКТ 42. Легіонер не дає передвиборчих обіцянок

Всі політичні діячі напередодні виборчої кампанії починають з обіцянок.

Легіонерський лідер не обіцяє нічого, окрім того, що ми дійсно можемо виконати. Ми не обіцяємо грошей, ми не обіцяємо випивки, ми не призначаємо зустрічей. Ми не скуповуємо душі людей за гроші. Ті, хто приходить в ім'я Бога, не роблять цього. Лише той, хто приходить в ім'я сатани, купує душі за срібло.

Легіонерський лідер скаже:

Ми не обіцяємо грошей, ми обіцяємо справедливість.

Ми не обіцяємо послуг, ми обіцяємо працю і боротьбу за нашу країну.

Той, хто хоче боротися за справедливість та чесність у країні, хто хоче працювати на свою Вітчизну, хто хоче приносити жертву разом з нами, нехай іде разом з нами.

Чи дійсно це найкраще рішення? Звісно. Бо країна схожа на домашнє господарство. Якщо в господарстві добрий ґрунт, все навкруги сповнено рясною благодаттю, але господар — негідник, який розбазарює майно, випиває, щодня влаштовує сварки й галас, то господарство зруйнується, а діти бідуватимуть. Вони стануть жебраками й помиратимуть із голоду.

Але якщо господаря замінять на чесну, працюовиту, гідну людину? Не пройде й місяця, як господарство зацвіте, і діти розквітнуть, неначе півонії.

Наша країна — хіба це не господарство з добрим і багатим ґрунтом? З усім, що потрібно для життя? Ми, румуни, хіба ми не діти в цьому домі? І хіба ми не голодуємо?

Ми не будемо голодні, коли змінимо господаря. Ось що збирається зробити Легіон. Змінити господаря, тобто правлячі партії, і сформувати власний легіонерський уряд.

Це єдина обіцянка, яку легіонер може дати напередодні виборів.

ПУНКТ 43. Якою є наша мета? Куди ми маємо прийти?

Лідер гнізда повинен навчити кожного легіонера та розповісти їм, що наша мета — не провести 5, 10, 20 депутатів. Вона є набагато більшою, набагато святішою і набагато складнішою, аніж це.

Ми повинні зробити так, аби вся Румунія стала легіонерською.

Новий легіонерський дух мусить правити нею. Країну повинна очолити воля легіонерів.

Ось чому депутат-легіонер, обраний у жудці, повинен прориватися в 5–6 інших жудців, аби нести нову віру й закликати всіх румунів прокинутися, готуючи годину перемоги.

Дехто скаже: він приїхав до нас лише одного разу, але тепер все скінчено, ми його обрали, а він більше не приїздить до нас.

Відповідь: Як він може приїхати, коли в країні є 71 жудець із 71 містом та 10 000 комун, куди Лідер Легіону наказує йому

піти, аби створити нові гнізда, організувати й підготувати велику перемогу? І якщо ми повинні прийти до кожної комуни, то це означає, що нам потрібно 10 000 днів, а це, якщо взяти по 365 днів у році, дорівнює майже 30 рокам. Чи бачите ви, як важко відвідувати кожну комуни хоча б раз, і що було б, якби ми відвідували кожну з них по два або три рази? Цілого життя не вистачило б. Легіонери повинні зрозуміти та пояснити цю річ усім людям. Вони повинні радіти, коли бачать, що два роки тому в нас були організації лише в жудцях Кагул, Ковурлуй, Нямц та кількох інших, а зараз ми маємо організації в 50 жудцях.

Інші скажуть: *ось, хоча ми й обрали цих панів із Легіону, вони теж нічого не роблять.*

Легіонери відповідатимуть: депутати-легіонери, навіть якщо їх буде по 30–40 осіб у парламенті, не зможуть зробити все й одразу. Дочекайтеся, доки легіонери здобудуть перемогу в країні, простягаючись від одного кінця до іншого, і потім ви побачите великі реформи, які вони принесуть. Закони, які підготували легіонери, є законами великої справедливості, люди чекали на ці закони дуже довго.

Той, хто вірить в остаточну перемогу; той, хто знає, як боротися до кінця, — лише така людина має право зватися легіонером. Лише той, хто не сумнівався в глибині свого серця, по-справжньому буде насолоджуватися моментом перемоги, моментом, коли румунський народ власними силами волі збудує новий шлях, величний шлях, шлях перемоги.

ПУНКТ 44. Запити

Депутати-легіонери одразу після виборів отримують тисячі запитів. Хтось просить грошей, інші — роботу, безкоштовні дрова чи землю.

Легіонери нічого не просять.

Вони кажуть: *нам не потрібні гроші або послуги. Дайте нам справедливі закони в країні, бо з чесними законами ми за просто будемо працювати заробляти гроші на життя.*

Депутати-легіонери не можуть задовольняти 2000 запитів від 2000 осіб, обслуговувати їх, доки 14 мільйонів селян, робітників, службовців щодня чекають моменту торжества справедливості.

Депутати-легіонери не будуть призначати 5–6 обраних з усього села, як це роблять інші політичні партії, залишаючи нещасними безліч інших, бідних та пригноблених, запряжених у ярмо.

І потім, якщо легіонерський депутат просить міністра про послугу для 1, 2, 3 людей, то наступного дня міністр попросить його закрити очі на закони, котрі той видає, аби більше не битися з ними.

Ось чому легіонерським лідерам доведеться пояснювати ці речі всім людям, влаштовуючи для них справжню легіонерську школу.

Вони повинні сказати всьому народові:

Якщо ми приєдналися до Легіону, то нічого не просимо для себе, лише даємо. Ми даємо від душі, ми даємо працю, ми даємо страждання, ми даємо все, що у нас є задля святого дня перемоги румунського народу.

ПУНКТ 45. Що повинен робити лідер легіонерів і проти чого він повинен охороняти гніздо в період виборчої кампанії.

Негайно після зміни уряду лідери гнізд проводять зустрічі зі своїм гніздом раз на два дні. Окрім того, вони мають зібратися на зустріч з усіма іншими лідерами гнізд із села або комуни, щоб розібратися в ситуації та вжити тих заходів, які вони вважатимуть доцільними, аби Легіон вийшов із цієї ситуації як найліпше.

Крім того, вони мають вжити заходів щодо виконання розпоряджень від лідерів жудцю, якщо такі накази є.

ПУНКТ 46. Що має бути зроблено легіонером до виборів

а) Вивчення нашого виборчого знаку всіма людьми з села.

Намальований на папері невеличкий знак повинен бути таким, щоб навіть сільські діти досконало запам'ятали його. Легіонери повідомлять лідера жудцю, на якій сторінці бюлетеня для голосування знаходиться наш знак, і завчасно пояснять людям, на якій сторінці він розташований — 1, 2 або 3;

- b) Легіонери малюватимуть знак крейдою, вапном або смолою в самому селі, а також на дорозі за межами села.
- c) На кожну людину з гнізда буде виділено 5 сільських господарів, яких вона повинна буде переконати проголосувати за Легіон.
- d) Легіонер ніколи не повірить сам і не дозволить іншим людям повірити у брехню, яку наші противники поширюють проти нас: що список було видалено; що наш знак відсутній у бюлетені для голосування; що вони закрили нашу організацію згідно із законом і ніхто не має права проголосувати за Легіон; що той, хто скаже що-небудь про Легіон, буде покараний; що нас всіх заарештували, побили, вбили, розстріляли тощо. Все це брехня, яку наші противники поширюють проти нас під час виборчої кампанії, заплутуючи виборців, аби вони не змогли проголосувати за нас. Інші намагаються заманити людей до себе, кажучи, що ми приєдналися до кузистів. Легіонери відповідають: ми не приєднувалися і ніколи не приєднаємося до кузистів!
- e) Досить ймовірно, що наші маніфести не дійдуть до села або через нестачу коштів, або через те, що будуть зупинені десь на пошті. Лідери гнізд із села будуть робити все, що зможуть — маленькі, зроблені власноруч листівки будуть поширюватися як пропаганда від однієї людини до іншої.
- f) Також можливо, що жоден із наших кандидатів не зможе дістатися до села. Лідери гнізда також заздалегідь підготують людей до такого випадку, аби народ не розчарувався.

- g) Вони прагнуть брати участь у всіх зустрічах наших політичних противників, аби слухати, про що там йдеться, і після від'їзду супротивників із села зможуть донести людям правду.

ПУНКТ 47. Що робитимуть легіонери в день виборів

- a) Всі лідери гнізд села разом з усіма своїми людьми, молодими і старими, зустрічаються в одному місці та йдуть у секцію голосування колоною з прапором і табличкою, зробленою з дошки ти пофарбованою в чорний колір.
- b) Вони подбають про добре сплановану бойову тактику в тому разі, коли хтось захоче перешкодити їм проголосувати, відтіснять ворога та змусять його заспокоїтися.
- c) Якщо їх не буде доволі багато, в цій комуні вони прослизнуть крізь натовп поодиночки, щоб дістатися до секції голосування.

А якщо вони побачать, що утиск є серйозним, то понесуть урядовий знак і скажуть, що пройшли разом із урядом, підуть голосувати й у виборчому бюлетені, де тільки Бог зможе побачити їх, проголосують за Легіон.

Під час цієї боротьби лідери гнізд будуть діяти максимально злагоджено та дисципліновано, дотримуючись наказів із центру, жудцю, легіонерського гарнізону або з вищих гнізд.

Перш як піти на голосування, на останніх зборах гнізда всі лідери гнізд, до яких приєднуються легіонери, помоляться, як і перед кожним боєм.

ЧАСТИНА VIII

В якому духовному напрямку лідер гнізда має скеровувати виховання своїх людей

ПУНКТ 48. Як має представлятися легіонер

Коли легіонер постає перед вищим лідером або Лідером Легіону, він повинен триматися на відстані трьох кроків, стоячи струнко, салютуючи з піднесенням правої руки до серця, а потім здіймаючи її до неба зі словами: «Легіонер ____ з гнізда ____».

ПУНКТ 49. Як повинен говорити і писати легіонер

Легіонер повинен писати і говорити коротко, ясно і точно. Довгі й заплутані розмови — демократична тарабарщина.

ПУНКТ 50. Одяг легіонера

Легіонер повинен одягатися скромно. Він не буде піклуватися про розкішний та дорогий одяг. Він має зневажати розкіш, яку вважає духовною вадою, що корениться в легковажності, лестоцях, уживанні непотрібних дрібниць.

В наші дні розкішний чоловік, якщо він не злодій, а їх сьогодні у нас сила силенна, в будь-якому випадку є байдужою людиною, що плює на нескінченні страждання нашої країни.

Легіонер не судитиме людину по вбранню й не зважатиме на різницю між бідним у порваній сорочці й паном, одягненим за останнім словом моди. Легіонер судитиме людину по тому, що знаходиться під одягом, тобто по душі.

Під рваними шатами може ховатися золотий скарб серця!

ПУНКТ 51. Легіонер і поводження з державними грошима

Легіонер, який візьме гроші, що йому не належать, користуватиметься грошима Легіону або грошима іншої особи на власну користь, який не може чесно розповісти про гроші, отрима-

ні від продажу брошур, газет, значків тощо, одразу буде виключений назавжди з Легіону, незалежно від того, яке звання або посаду він мав до того.

Лише чесні люди можуть посідати місця в цій організації.

Мала крадіжка не може залишити вас невинними, бо, зрештою, вона є джерелом більшої крадіжки. Насіння, що проросте з нашої терпимості, може знову розіп'яти через злочинство румунський народ та нашу націю.

ПУНКТ 52. Почуття гідності

Ми втомилися від нестачі людської гідності. Якщо ви не дасте хабаря, якщо ви не заплатите, то не вступите до партії. Якщо не заплатите, документи з мерії ніколи не випустять. Якщо не дасте хабаря, то не отримаєте своїх прав.

«Чайові», хабарництво і злочинство нищать моральне здоров'я румунської нації. Легіонер прагнучиме позбутися цих хибних звичок та оживити почуття людської гідності. Він нікому нічого не дасть, нікому нічого не пообіцяє, і коли він виконуватиме функцію надання послуг, то не опуститься до вимагання чайових чи хабаря, натомість він міцно схопить хабарника за горлянку.

ПУНКТ 53. Школа творчої справи

Легіонер мусить бути людиною дії. Своїми діями та своєю працею він закладе основи нової Румунії.

ПУНКТ 54. Молитва як вирішальний елемент перемоги, заклик до наших предків

Легіонер вірить у Бога і молиться за перемогу Легіону. Не слід забувати, що ми, румунський народ, стоїмо на цій землі завдяки волі Бога і благословення Християнської Церкви. Навколо вівтарів церков увесь румунський дух на цій землі збирався тисячі разів у моменти скорботи: жінки, діти і старці — всі певні в цьому останньому притулку.

І сьогодні румунський народ готовий зібратися навколо вітварів, як за часів великої небезпеки, аби на колінах попросити Божого благословення.

Війни виграють ті, хто вміє витягти таємничі сили невидимого світу з неба та небес і забезпечити підтримку цих сил. Ці таємничі сили є душами мертвих, душами наших предків, здавна прив'язаних до цієї землі, до наших полів, до тих, хто боровся і помер, аби захистити цю землю, і хто тепер пов'язаний із нею спогадами, збереженими живими через нас, їхніх дітей, онуків і правнуків, адже над душами мертвих підноситься Бог.

Щойно ці сили будуть залучені, вони прийдуть на ваш бік, вони прийдуть захистити вас, надати вам сміливості й усього того, що необхідно для досягнення перемоги. Вони викликають паніку і страх у ворогів, паралізуючи їхні дії.

Зрештою, перемоги залежать не від матеріальної підготовки або матеріальних сил воюючих сторін, але від здатності забезпечувати підтримку сил духовних. Цей момент пояснює чудесні перемоги над могутніми державами, якими сповнена наша історія, незважаючи на відсутність у наших предків матеріальної підготовки.

Як ми можемо забезпечити підтримку цих сил?

По-перше, через праведність та моральність своїх дій. По-друге, через постійні звернення до них. Закликай їх, залучай їх силою своєї душі, і вони прийдуть.

Тяжіння стає більшим, коли поклик і молитва поділяються багатьма.

Тому збори гнізд, що проводяться по всій країні щосуботи, спонукають всіх легіонерів піти до церкви наступного дня.

Наш покровитель — Святий Михаїл Архангел. Нам потрібно мати його ікону в наших оселях та в скрутні часи просити його про допомогу, і він ніколи не покине нас.

ПУНКТ 55. Школа страждання

Ті, хто хочуть приєднатися до нашої боротьби, повинні заздалегідь знати, що їм доведеться страждати. Після страждань завжди приходить перемога. Той, хто вміє страждати, зможе перемогти.

Тому ми, легіонери, страждатимемо з радістю. Кожен момент страждання — це крок вперед до порятунку й перемоги.

Момент страждання не збентежить легіонера, він зробить його сильнішим і зміцнить його душу. Ті, хто страждав і буде продовжувати це робити, стануть справжніми героями легіонерської борні. Благословення Батьківщини поширюється на них і на їхні сім'ї.

ЧАСТИНА ІХ

Шлях, яким слідуватиме легіонер у легіонерському житті

Легіонерське життя — прекрасне. Однак воно прекрасне не через багатство, вечірки і розкіш, воно прекрасне через ризики, які пропонує Легіон; через шляхетне товариство, що створює священне бойове братерство легіонерів зі всієї країни; дивовижно прекрасне мужнім ставленням до страждання.

Коли людина вступає в легіонерську організацію, вона повинна заздалегідь знати про життя, що чекає на неї, і шлях, яким вона муситиме слідувати.

Ця дорога поведе через гору страждання, потім — через ліс диких звірів і через болото відчаю.

ПУНКТ 56. Гора Страждання

Після того, як людина приєднується до Легіону з любов'ю до своєї країни в серці, на неї чекає не бенкет, вона мусить взяти на себе ярмо нашого спасителя Ісуса Христа: «Візьміть на себе ярмо Мое»¹.

І легіонерський шлях починає здійматися в бік гори, котру люд прозвав «Горою Страждання».

Спершу підйом здається легким.

Через деякий час він стане важчим, біль стане сильнішою, і перші краплі поту почнуть крапати з чола Легіонера.

І потім безбожний дух, що прокрався між рядами легіонерів, піднімаючись на гору, вперше запитає: «Чи не краще повернутися назад? Шлях легіонера, на який ви ступили, важкий, а гора така висока, що ми не можемо побачити її вершини», та Легіонер не слухатиме його, він піде далі й продовжуватиме цей важкий підйом.

¹ Від Матвія 11:29.

Підіймаючись нескінченною горою, опісля тривалого проміжку часу, Легіонер починає втомлюватися, йому здається, що сили покидають його.

На щастя, легіонер бачить гірське джерело, чисте, наче його власне серце. Він відпочиває, промиває очі й знову піднімається на Гору Страждань.

Він проходить половину шляху і тут, на горі, лишається без води, трави й тіні, маючи навколо себе лише камені. Коли Легіонер побачить це, то скаже собі: *«Я багато працював, аби потрапити сюди, допоможи мені, Боже, піднятися на вершину»*, але злий дух знову запитає: *«Хіба не краще було б повернути назад? Відмовся від любові до своєї країни, хіба ви не бачите, що потрібно надто багато працювати, якщо ви любите свою країну, короля, націю і землю? І що ви за це отримаєте? Чи не краще залишитися вдома?»*

На голій скелі Легіонер підіймається, сповнений нескінченною вірою, він втомився, шкребе руки, і, впавши на коліна, обливається кров'ю. Він знову піднімається, як переможець, і продовжує йти.

Він майже там, але скеля стає вертикальною, нерівною та гострою. Кров стікає з грудей прямо на нещадну скелю.

І знову чується голос нечистого: *«Чи не краще повернути назад?»*

На хвилику здається, що Легіонер розмірковує, але раптово голос, що лунає з глибини тисяч років, волає: *«Вперед, діти мої! Не здавайтесь!»*

Останнє зусилля, і завойовник досягає хребта на вершині Гори Страждань, сповнивши свою християнську та румунську душу щастям.

«Благословенні ви, коли вас скривджують і переслідують і облудно зводять наклепи на вас тому, що ви Мої послідовники»¹,

«А вони поверталися з синагоги, радіючи, що сподобились прийняти зневагу за Ім'я Господа Ісуса»².

¹ Від Матвія 5:11.

² Дії апостолів 5:41.

Численні страждання легіонери переживають при сходженні на цю гору, і цілої книги мало, аби їх перерахувати.

ПУНКТ 57. Ліс диких звірів

Той, хто хоче стати легіонером, має усвідомлювати, що його випробування не закінчаться тут, на вершині Гори Страждань. Всім корисно від початку знати, що їх чекає і на який шлях вони встали.

Друге випробування: незабаром після підйома на гору Легіонер входить до лісу, котрий люд прозвав «Лісом диких звірів».

З узлісся можна почути крики цих хижаків, що воліють розірвати будь-кого, хто входить.

Це друге випробування, яке мусить пройти Легіонер. Той, хто боїться, залишиться там, на краю лісу. Той, хто має хоробре серце, входить до лісу, відважно бореться з тисячами небезпек, про які колись буде написана ціла книга.

У цьому бою Легіонер не тікає від небезпеки, ховаючись за деревами. Навпаки, він йде туди, де найнебезпечніше.

Коли він пройде через ліс і вийде неушкодженим, на нього чекає ще одне випробування.

ПУНКТ 58. Болото Відчаю

Шлях починає губитися, і Легіонер повинен перетнути болото під назвою «Болото відчаю», бо ті, хто вступає до нього, роблять це у відчайдушному стані, бажаючи дістатися до кінця шляху. Хтось втрачає сміливість, вони починають сумніватися в перемозі, бо кінець шляху знаходиться занадто далеко, і вони бояться, що ніколи не досягнуть його. Саме з цієї причини багато хто з тих, хто підкорив гору й ліс, тонуть у цьому болоті. Одні повертаються назад, інші — тонуть.

Справжні легіонери, однак, не втрачають надії, а просуваються вперед у цьому останньому випробуванні, досягаючи берегів слави.

ПУНКТ 59

Там, у кінці важкого шляху трьох випробувань, починається радісна праця, благословенна праця закладання основ Нової Румунії.

ПУНКТ 60

Лише той, хто пройшов три випробування: гору, ліс і болото, є істинним легіонером.

Той, хто не пройшов через ці випробування, не може називати себе легіонером, незважаючи на членство в організації, незважаючи на наявність значка і щомісячні внески.

Той, хто зумів уникнути цих випробувань навіть за 3–4 роки легіонерського життя, хто не знав або не здав ні іспиту на біль, ні іспиту на мужність, ні іспиту на віру, той може бути гідною людиною, проте не буде легіонером.

Лідер Легіону оцінює легіонера, ґрунтуючись не на його віці або популярності, звертає увагу не на його оточення, не на його здібності, він судить його по цих трьох випробуваннях.

ПУНКТ 61

1) Легіон виступає проти тих, хто викручується, маневрує, аби здобути перемогу без ризику і без жертв — бо це всього лиш маленькі люди, а їх перемоги настільки ж ефемерні, як і морська піна: там, де немає ризику, немає слави.

ПУНКТ 62

2) Легіон виступає проти тих, хто прагне дрібних перемог, піднімаючись по ієрархічній шкалі на тлі чужих ризиків і жертв.

ПУНКТ 63

3) Легіон виступає також проти тих, хто хоча й бореться, але керується поверховими переконаннями: жага до перемоги, пасивна вигода, створення можливостей.

Ці люди, здобувши перемогу, починають її пожирати. Вища людина знаходить задоволення в радості битви й самопожертви.

ЧАСТИНА X

ПУНКТ 64. Легіонер і політик

Легіонер і політик (партійний діяч) є непримиренними ворогами.

Партійний діяч нищить Румунію. Легіонер міцно, гордо й сміливо займає свою позицію у протистоянні йому.

Коли до партії вступає партійний діяч, політик, людина з села чи містянин, перше питання, яке вони собі задають, є: «Що я від цього отримаю? Яку вигоду я матиму з цього?» Тому коли політики перемагають, країна руйнується.

Коли легіонер приєднується до Легіону, він каже: «Для себе я не хочу нічого». Але запитує себе: «Що я можу дати, яку жертву я можу принести для своєї країни?»

Легіонер каже: «Тисячі років предки мої страждали й вмирали, аби отримати цю країну. Тисячі років ми чекали та мріяли про неї. Сьогодні, коли Бог дав нам її, замість того, щоб упасти на коліна й поклонитися святій іконі, ми розкрадаємо та втрачаємо його дар».

Перед святою іконою легіонер репрезентує не цивільні права, але священні обов'язки.

Метою політика є створення статків; нашою метою є побудова квітучої й могутньої Батьківщини. Для цього ми будемо працювати та будемо будувати. Для цього ми зробимо кожного румуна героєм, готовим до битви, готовим до жертви, готовим до смерті (див. *Моїм легіонерам*).

*«В бік нечистих сердець, що входять до найсвятішого
дому Божого, я нещадно здіймаю свій меч».*

Михайл Архангел

«Хто вміє помирати, ніколи не буде рабом».

Сенека

ПУНКТ 65. Легіонер і комуніст

Легіонер виступає проти комунізму і буде битися з усіх сил, аби, де б не перебував комуніст, викрити й перемогти його.

Тріумф комунізму в Румунії означатиме наступне: скасування монархії та заборону церкви, ліквідацію сім'ї, скасування приватної власності та свободи.

Тріумф комунізму означатиме відчуження усього того, що формує нашу моральну спадщину як народу, а також усього людського майна на користь прихованих владик комунізму, тобто євреїв.

У лавах комуністів зібралися всі наші вороги, котрі ніколи не бажатимуть бачити Румунію Великою (див. *Моїм легіонерам*).

ПУНКТ 66. Легіонер і єврей

Єврейське питання, очевидне лише для північної частини Румунії, приховано існує і в інших регіонах; воно є найбільшою небезпекою, з якою румунська нація зіткнулася від самого початку своєї історії і до сьогодні.

Легіонер — єдиний, хто здатен вирішити цю проблему, проти якої виступає сміливо й щиро; він вирішить це питання разом з іншими державними проблемами, з якими ми стикаємося сьогодні, так само рішуче та безкомпромісно.

ЧАСТИНА XI У що вірить легіонер

ПУНКТ 67

У те, що держава, заснована на старій ідеології французької революції, руйнується. Всюди у світі говорять про постання нової держави. Вона може бути або дуже хорошою, або дуже поганою.

Якою ж вона буде? Такою, якою зробимо її ми самі.

ПУНКТ 68

Однак нова держава ґрунтуватиметься не лише на теоретичних концепціях конституційного права.

Нова держава матиме на увазі передовсім, і навіть як обов'язкову умову, новий тип людини. Нова держава, наповнена людьми зі старими гріхами, існувати не зможе.

Держава — це лише плащ, що покриває тіло нації.

Можливо, ми й зможемо створити новий, розкішний і дорожчий плащ, проте він буде зайвим, якщо покриватиме виснажене тіло, зруйноване моральним і фізичним тлінням.

ПУНКТ 69

Нова людина чи нація має на увазі велике оновлення розуму, грандіозну революцію душі щодо всієї нації, протидію духовному занепаду сьогодення і рішучий наступ проти цього напрямку.

ПУНКТ 70

У новій людині повинні проявитися всі гідності людської душі та всі якості нашої раси. У новій людині всі недоліки й спонукання до зла повинні бути придушеними.

Це тип героя, героя у воїнському сенсі, бо він зможе нав'язати свою силу в битві; героя в соціальному сенсі: він буде нездат-

ний експлуатувати чужу роботу; героя в сенсі праці: він є великим творцем цієї країни через працю, збираючи все хороше, що румунська кров виростила протягом тисячоліть.

Ось людина, на яку ми чекаємо — цей герой, цей гігант.

На нього зможе дійсно покластися нова держава, Румунія завтрашнього дня.

Легіонерський рух, перш як бути політичним, теоретичним, фінансовим, економічним рухом тощо, є духовною школою. Якщо людина туди вступає, вона готується стати героєм.

ПУНКТ 71

Чи є можливим це величне оновлення нашого румунського народу?

Воно наближається. Ми всі можемо відчувати його. Сьогодні, після віковичної ночі, у цих кордонах румунська нація дивиться на схід сонця, чекаючи миті свого воскресіння.

Чи може тисячолітній неспокій зупинитися на простому питанні форми: єдиній державі для всіх румунів?

Хіба ви не відчуваєте, як велике відродження нашого румунського народу вирує в надрах наших сердець?

ПУНКТ 72

Молодь посяде провідне місце в цьому воскресінні. Доля закликає її зіграти свою роль на сцені історії. Хіба люди похилого віку не можуть зрозуміти нас?

Вони не можуть зрозуміти нас, бо не можуть почути священного поклику долі. Лише ми можемо почути його, лише ми можемо зрозуміти його значення, бо поклик цей адресовано лише нам.

ПУНКТ 73

Не було й не буде ніколи жодних законів, облог чи багнетів, що могли б зупинити долю нації.

ПУНКТ 74

Це велике воскресіння саме собою створить новий наступ нації в усіх областях. Цей наступ, підтримуваний і гарантований законами, відновить міць румунської нації, знищену тисячами років несправедливості й пригноблення.

ПУНКТ 74-два. Поява Лідера Легіону

У кожному місті Лідера Легіону завжди вітатимуть і супроводжуватимуть легіонери. Котрі отримали поранення — у першій лінії, котрі зазнали переслідувань — у другій лінії, бійці-легіонери — у третій лінії та друзі Легіону — у четвертій. Різні легіонерські командири завжди керуватимуть розподілом у раніше згаданому порядку.

ЧАСТИНА XII

Циркуляр F

ПУНКТ 75. Директива для легіонерів у парламенті

Збори Сенату та лідерів політичної організації встановили порядок для парламентських легіонерів від 5 січня 1933 року в Фокшанах.

Цей порядок було вперше впроваджено Лідером Легіону під час його парламентського терміну та застосовано пізніше до інших чотирьох депутатів.

I. Per Diem¹

1. Депутати-легіонери (члени парламенту) стають депутатами завдяки боротьбі, моральним та матеріальним жертвам усіх легіонерів країни.
2. *Per Diem* не належить їм. *Per Diem* належить Легіону і накладає на кожного депутата суворі вимоги щодо скромності життя.

Бо депутатові не личить забезпечувати собі кращу фінансову ситуацію, доки його побратими щодня перебувають у небезпеці. Яку жалюгідну картину ми отримали б, якби дехто з нас процвітав у розкоші, доки інші, поранені в боях, гнили б у постійних злиднях.

3. Грошові витрати ніколи не повернуться, так само як і здоров'я тих, хто постраждав за Легіон, і життя тих, хто загинув за нього. Це — жертви, а жертви не повертаються.

Догма легіонера диктує: кількість принесених жертв визначає близькість перемоги. Наша слава — це слава жертви, яку ми приносимо.

4. Бути депутатом — не мета, не ціль. Ми повинні йти вперед до перемоги. Як парламентарі, ми можемо лише підготувати перемогу.

¹ Депутатська зарплатня, що покривала щоденні трати «народних обранців».

Тому кошти, що надходять із *Per Diem*, будуть використані для того, щоб забезпечити Легіон усім необхідним для бою: газетами, брошурами, автомобілями тощо.

У 1933 році парламентарі отримували заробітну плату в розмірі 10 000 леїв на місяць протягом перших двох місяців та 8 000 леїв згодом.

5. Легіонерська концепція управління Державою. Той, хто не зможе жити на цю суму, житиме з іншими парламентаріями у казармах легіонерів. Так буде виглядати майбутній легіонерський парламент. Лідери нашої країни повинні стояти струнко в умовах бідності. Біди нашої країни не можуть бути усунені за допомогою екстра-високої парламентської зарплати в 30 000 леїв на місяць. Сьогоднішнім становищем легіонер готує настання завтрашнього дня, доводячи, що ми дійсно можемо стати архітекторами нашого майбутнього.

II. Легіонерські парламентарі віднині не належать самим собі

Вони перебуватимуть на службі Легіону в будь-яку мить протягом дня чи ночі. Неприпустимо, щоби депутат обирався в парламент, а потім займався пошуком особистої вигоди чи іншими особистими питаннями.

Доки ми тримаємо зброю парламенту в руках, ми будемо без перепочинку стріляти з неї. Якщо ми не зможемо стріляти з неї, то ця зброя нам не потрібна. Якщо я отримаю її, але не зможу використовувати з граничною майстерністю на благо Легіону, то передам тому, хто зможе краще використати весь потенціал парламенту.

Член парламенту повинен:

- 1) виступати в парламенті;
- 2) відвідувати конференції та збори щоразу, коли про це просить Лідер Легіону.

Хто по-справжньому любить Легіон, той повинен взяти до відома цей аспект, самому стати зброєю Легіону в парламенті та з честю використовувати його для перемоги Легіону.

Подвоєння кандидатів № 1

Сенат Легіону також утвердив, за проханням Лідера Легіону, вимогу подвоєння кандидатів, що означає: у разі проходження одного зі списків, переможець буде працювати в парламенті впродовж трьох місяців, після чого подасть у відставку, аби звільнити місце для другого номера. Номер два визначатиметься Центром та обиратиметься зі всіх інтелектуальних категорій нашої організації.

Винятком із цього закону є жудці, що отримують абсолютну більшість голосів.

Якщо в жудці отримано абсолютну більшість, обрані парламентарі залишаються на постійній основі, вони не змінюються.

Переваги системи:

- a) підбадьорення та заохочення для лідерів жудцю, які працюють найкраще;
- b) нагальна потреба легіону скерувати найбільш здібні активи на парламентську боротьбу;
- v) створення та підготовка великої кількості легіонерів-бійців;
- d) член парламенту матиме коротку, але інтенсивну діяльність, аби присвятити всі свої сили Легіону, не хетуючи внутрішніми обов'язками.

Лідери жудців, які прагнуть повної перемоги Легіону, донесуть цей закон кандидатам та отримують від них письмову заяву про те, що вони ознайомлені з «циркуляром F» і повністю розуміють, як виконувати його розпорядження.

Легіонери-парламентарі живуть у Бухаресті, вулиця Імпрімерей, будинок номер 3.

Лідер Легіону Корнеліу Зеля Кодряну

ПУНКТ 76. Що таке комітет 1000?

Раніше було постановлено створення комітету 1000. Кожен член комітету зобов'язаний жертвувати по 25 або 50 леїв (за бажанням) на місяць протягом року. Ця сума використовується для оплати друку преси та придбання речей, необхідних Легіону. Сьогодні цей комітет скасовується. Його роль перебрала на себе Асоціація «Друзі легіонерів», до складу якої входять такі особи: доктор Корнеліу Чумулеану, професор Університету в місті Ясси; отець Думініке Йонеску, Бухарест; панна Зої Стурза, Бухарест; панна Марія Бейу Паладе, Бухарест; доктор Ежен Чірноага, професор Політехнічної школи Бухареста. Той, хто симпатизує легіонерському руху та хоче допомогти, може стати членом нашої асоціації, отримавши інформацію в однієї з осіб, згаданих вище (адреси додаються).

ПУНКТ 77

Центральний касир легіонерської організації знаходиться в будинку генерала Кантакузіно на вулиці Гутенберга, дім 3, у Бухаресті. З будь-яких питань гроші відправляються на цю адресу.

ПУНКТ 78

«Libertatea» — народний вісник. Ідейним керівником газети є Йон Моца.

Газета належить родині Моци. Річна підписка становить 120 леїв, 60 леїв за шість місяців та 30 леїв за квартал.

Адреса адміністрації (для оформлення підписок та скарг):

Бухарест, Проспект Перемоги, номер 63.

Адреса редакції (для статей): священник Йон Моца, Орештіє, Хунедоара.

ПУНКТ 79. Провокатори

Багато шпигунів тиняються лавами нашої організації. Дехто з них є агентами поліції. Запросіть їх до себе, аби наочно показати, що у вас немає нічого секретного.

Однак, якщо серед легіонерів знайдеться хтось, хто продасть себе за гроші та стане зрадником Легіону, то він буде обов'язково покараний: сьогодні, завтра, через рік або через два роки.

Найбільша ганьба нашої організації — знайти шпигунів серед нас. Є й ті, хто вдає із себе легіонерів і ходить різних організаціях, аби викрасти у них гроші, вимагати компенсацію або зібрати побори. Декому вдається отримати рекомендаційний лист або членський квиток. Обшукайте їх ретельно. Видайте їх поліції.

В останній момент я дізнався, що агент поліції, не знаючи, яку інформацію надати про Легіон, повідомив Сігуранці, що легіонери хочуть розстріляти кількох міських префектів.

І ще про одну річ — секретні шифри, в яких згадувалися різні інститути в столиці.

Нам не потрібні шифри. Це ганебний винахід. Хай до нас завітає хоч вся поліція в Румунії. Те, що ми хочемо сказати, ми кажемо голосно й задалегідь.

Якщо ви чуєте подібну брехню або читаєте її на єврейських шпальтах (як це було два роки тому в «Adevărul», «Dimineața» і «Lupta»), то від самого початку маєте зрозуміти, що все це є хитрими вивертами і щодо цих газет необхідно звернутися до відповідних органів.

ПУНКТ 80

Звіт про заснування (цей звіт про оцінку вже не використовується) гнізда.

ЛЕГІОН

Жудець _____

Гніздо _____

Персони, що підписалися під цим документом, проживають у жудцю ____; переконані в небезпеці, що загрожує існуванню нашої батьківщини, ми зв'язуємо себе разом присягою і клянемося боротися за перемогу Легіону.

Ми створили легіонерське гніздо, котре назвали Гніздо ____

Кількість членів гнізда _____ (максимум 13)

Лідер гнізда _____

Кореспондент: _____

Касир _____

Кур'єр _____

Ми зобов'язуємо себе перед Богом і народом збиратися навколо наших лідерів, із граничною точністю виконувати їх накази та намагатися якомога глибше вкласти в наш народ святий дух праці, чесності, жертви і справедливості. Одним словом, ми маємо намір зробити справжніх легіонерів з усіх, із ким ми вступаємо в контакт.

Ми віримо в Бога і в перемогу Легіону, ми віримо в нову Румунію, яку хочемо здобути під ім'ям націоналізму та на шляху Церкви Христової, в рамках наших законів.

1. Ми розпочали свою діяльність.
 2. Ми будемо проводити зустрічі щотижня.
 3. Ми передплачуємо журнал «*Rământul Strămoșesc*», який читатимемо на зустрічах із гніздами.
 4. Ми зміцнимо нашу легіонерську віру.
 5. Ми будемо об'єднуватись як брати та не допустимо поділу між нами.
 6. Ми негайно почнемо встановлювати нові гнізда в нашому селі й сусідніх селах.
 7. Всього цього досягнемо через нашу святу віру і, незалежно від того, скільки труднощів і страждань переживемо, все одно переможемо.
 8. Вся Румунія стане легіонерською.
- Хай живе Легіон!
Хай живе Капітан!

ЛЕГІОНЕРЕ:

- Ніколи не роби того, за що тобі буде соромно наступного дня, а якщо зробиш, то візьми за той вчинок повну відповідальність.

- Зіштовхнувшись із перешкодою, подолай її: ти не маєш права здаватися. Ніколи не падай духом, ніколи не втрачай стійкість. Спробуй вдруге, втретє, вчетверте... Немає такої речі, як «ніколи». Легіонер завжди повинен перемагати.
- Якщо для політикана політика — це бізнес, то для легіонера — релігія.
- Ніколи не говори «Я не хочу служити Легіону, бо мені не подобається якийсь лідер, він недостатньо хороший» тощо. В Легіоні ніхто не є лідером навечно. Сьогодні може бути хтось один, завтра — інший, а післязавтра ним можеш стати ти сам, якщо завдяки праці, непохитній вірі, талантам заслужиш на це, і рано чи пізно найкращий знайде свій шлях до вершини.
- Ніколи не забувай: єдине, що може змусити нас, легіонерів, збитися зі шляху, — це сварки і чвари в кожному гнізді або між гніздами.
- Ніколи не забувай: щойно легіонер одягає форму легіонерського лідера, кожен повинен прислухатися до його закликів.

У різних селах є багато тих, хто багато чого зробив для Легіону своєю працею, жертвами і самовідданістю, найкращі душі, що вийшли наперед у легіонерських битвах, доводячи зречення, мужність, відданість, дисципліну і непохитну віру.

Вони можуть покинути свої сільські асоціації і називатися «Радниками Лідера Легіону».

Для цього, в день перемоги легіонера, вони будуть переміщені в столицю зі своїми сім'ями та майном.

З цієї великої легіонерської борні постане нова румунська аристократія. У своїй праці вона зосередиться не на грошах, багатстві чи вбранні, а на духовних якостях та чеснотах; то буде аристократія честі.

Аристократія, що постала з шахрайства чи розкрадання своєї країни, буде розбита. Як золото гартується вогнем, так у вогні легіонерських битв гартується справжня моральна еліта румунської нації.

– Якщо ти грішник, але душа твоя закликає до справедливості, охрестись прямо зараз. Або май порядність триматись на другій лінії.

Наш рух восторжествує. Не смій думати, що за режиму легіонерів ти зможеш жити за рахунок домовленостей, хабарів чи кумівства.

ЗАПИТ

Побратиме,

1. Коли виїжджаєш, налий мені води, масла й перевір бензин та гвинти.
2. Не жени занадто швидко, інакше ти вб'єш мене зарано, і я не зможу служити Легіону.
3. По дорозі час від часу зупиняйся і перевіряй мої колеса, кермове управління і двигун.
4. Після подорожі теж попіклуйся про мене, помий мене, змасти маслом.
5. Перестань перевантажувати мене, май милосердя, адже я можу привести вас до перемоги.

Твоя вантажівка.

ПУНКТ 81

Ця книга доступна для продажу в політичного керівника жудцю або в штаб-квартирі (в центрі).

Дев'ять легіонерських заповідей

1. Легіонер ні з ким не вступає в полеміку.
2. Легіонер зневажає світ політиканів та не веде з ними пустих перемовин.
3. Легіонер сіє зерно добра в чисті душі людей.

4. Легіонер щомиті задається питанням: «Що хорошого я зробив для Легіонерської Румунії?»
5. У своїй боротьбі легіонер помічає майбутніх грішників.
6. Легіонер починає кожне завдання з думки про Бога і дякує Йому після досягнення мети.
7. Легіонер дисциплінує себе власною волею і совістю.
8. Легіонер боїться лише Бога, гріха й моменту, коли його фізичні або духовні сили виведуть його з бою.
9. Легіонер любить смерть, бо кров його послужить цементом для побудови Легіонерської Румунії.
(3 газети Братства Хреста в Бессарабії)

ПУНКТ 81 (два). Три завіти легіонера

Легіонер не дає обітниць. Він укладає 3 завіти.

Перший завіт — у присутності лідера гнізда та побратимів він виказує бажання стати легіонером.

Другий завіт укладається після 2–3 років боротьби, в присутності лідера жудцю, всього керівництва, у групі не менше як 50 осіб, з урочистою церемонією.

Третій завіт укладається в присутності Лідера Легіону після 4–5 років битви. Це завіт на землі предків, опублікований наприкінці брошури.

ПЕРШИЙ ЗАВІТ

В оточенні членів гнізда, з піднятою правицею, міцно тримаючи полотно маленького прапорця:

Побратими,

- 1) Перед лідером гнізда та вами, з моєю рукою на цьому прапорі, я заявляю про своє бажання стати легіонером.
- 2) Я знаю три випробування, які маю пройти: страждання, небезпеку, віру.
- 3) Я буду з вами в миті щастя й негоди. Ви можете розраховувати на моє серце й на мою руку.

- 4) Я буду дисциплінувати себе з власної волі, переконаний, що дисципліна є основним законом будь-якої організації.
 - 5) Я не буду пліткувати за спинами моїх побратимів або критикувати отримані накази і розпорядження, бо це призведе до непорозуміння, труднощів, розбрату.
 - 6) З цієї миті хочу заявити: я нічого не хочу для себе, я не збираюся і не буду прагнути отримувати прибуток від діяльності руху чи піклуватися про кар'єру. Я вистою на своєму посту з тим, що мені довірено, доки мій Лідер не скаже, що я можу принести користь в іншому місці.
 - 7) Я не буду робити нічого, що могло би зганьбити мене самого або рух.
 - 8) Я завжди буду чесним і доброзичливо ставитимусь до всіх.
 - 9) Я буду гордим у часи битв перед обличчям ворога.
 - 10) Якщо я зроблю помилку, то прийму покарання безтурботно. Я знаю, що коли легіонер робить помилку, він мусить заплатити за неї: легіонер не тікає від відповідальності.
- Це мій завіт перед вами і перед цим маленьким прапором нашого гнізда.

ДРУГИЙ ЗАВІТ

Складається перед лідером жудцю у витонченій урочистості.

Побратими,

Я пройшов довгий шлях легіонерського життя. Відтак, я знаю всі обов'язки, всі труднощі легіонера.

Тепер я відчуваю себе готовим стати легіонером. Я зобов'язуюсь перед нашим лідером і перед вами боротися за перемогу Легіонерської Румунії, в яку я вірю. Дай Бог нам благословення.

Всі повторюють це гучними голосами після лідера жудцю.

ТРЕТІЙ ЗАВІТ

Текст старого завіту на землі предків, виголошений перед головнокомандувачем Легіону, лишається незмінним.

ЧАСТИНА XIII

ПУНКТ 82. Коротка історія Легіону

24 червня 1927 року, у п'ятницю, в день народження святого Івана Хрестителя, за ініціативою Корнелія Зеля Кодряну, Йонела І. Моци, Іліє Гирняци, Раду Міроновича і всіх побратимів, розкиданих по тюрмах, створюється *Легіон Архангела Михаїла*, названий на честь ікони Святого Михаїла Архангела, знайденої на лівих дверях тюремної церкви у Векарешті: ікони, що захищала наші поєдинок у в'язницях, у всіх наших битвах, у всіх наших годинах страждань.

Нас було так мало і ми бути такими бідними, що переслідували нас не лише стріли іронії, випущені натовпом, але й страх перед цією бідністю. Однак віра наша була непохитною.

Ми не мали жодної секунди сумніву. Схоже, що Бог навмисно зробив нас настільки бідними, бо хотів показати, що в перемозі Легіону матерія не відіграє жодної ролі.

З першої ж миті ми мали чітке бачення остаточної перемоги, і я взяв на себе відповідальність командира. Відтоді ми зіштовхувалися з труднощами, небезпеками й незліченними ризиками, але це бачення перемоги не полишало мене ні на мить.

З першого ж дня до нас приєдналися нинішні легіонери (чиї очі іскрилися такою ж вірою): Хрісташе Соломон, Ніколае Тоту, Йон Баня, інженер Кліме, інженер Бланар, Віктор Сілаг, Жан Бордеяну, Дімітру Іфрім, Андрей Йонеску, Мілі Лефтер, Спіру Пецелі, Г. Потолея та інші, і перший наш патрон, генерал Макрідеску.

1 серпня 1927 у друкарні «Libertății» в Орештіє, за сприяння батька Йона Моци та юнаків із Братств Хреста з міста Фокшани на чолі з Траяном Котіге та В. Чірулеску, Братств Хреста з Дунарея на чолі з Току, матері Памфілії Чолак, отця Ісихія Антохи, Себастьяна Ерхана, Данілеяну виходить перший номер «Pământul Strămoșesc».

8 листопада (перший Завіт Святого Михаїла Архангела) ці особи укладають Завіт: Корнеліу Зеля Кодряну, Йон І. Моца,

Іліе Гирняца, Корнеліу Георгеску, Раду Міронович, Георге Кліме, Хрісташе Соломон, Міле Лефтер, Йон Баня, Віктор Сіла, Ніколае Тоту, доктор Іфрім, Пантелімон Статаке, Гіце Антонеску, Гуріце Штефаніу, Еміль Веремію, Жан Бордеяну, М. Чобану, Маріус Поп, Мішу Кришан, Попа Бутнару, Будею, Тенесакі, Штефан Будечі, Паул Міхайлеску (дизертир).

19 лютого 1928 року, після двох місяців зусиль, ми купуємо вантажівку «Sărgioara Legiunii»¹ за 234 000 леїв. Влітку, задля підтримки руху й оплати вартості вантажівки, ми працюємо на цегельному дворі (120 000 цегли) і на полі (один гектар) під знуцання кузистів. Після цього ми торгуємо овочами з нашого саду та продаємо їх монастирям: Агапія, Вератек. Наш рух мовчки рухається вперед.

15 грудня 1929 року відбулося перше політичне зібрання легіонерів у Вале Горінце на землі Ковурлуй. До нас приєднуються нові бійці: Тенасе Антохі, Думітру Крістіан, В. та Н. Багаті, Чікулице, Багу, Хасан, Бурчену, а потім сім'я Прала з Фольтешті.

25 грудня 1929 року: Турда Людош з Амосом Нечіта, Віктором Мога, Колчері, Даміаном.

27 січня та 3 лютого 1930 року — великі збори в Кагулі. Додуваються пан Йон Зеля Кодряну, Штефан Морару, Мош Коза, Гирцец, Тріфан Влахо (помер) та інші.

Літо 1930 року. Заборона маршу в Бессарабії. Арешт. Виправдання.

8 листопада 1930 — утворення Легіонерського Сенату. Пан професор Траян Брельяну, університет Чернівців; генерал доктор Й. Макрідеску; Професор Йон Зеля Кодряну; отець Партеніт Матей, вікарій, місто Бухарест; Крісташе Соломон, великий землевласник, Фокшани; полковник Поаул Камбур'яну; Йон Чокарлаң, письменник; Ал. Зіссу, великий землевласник, Бухарест; Спіру Пецелі, Галаці; Йон Бутнару, поміщик,

¹ Рум. «Легіонерський олень».

Ясси; Гуріан Штефан, землевласник. Цей список продовжується до сотого члена сенату.

1 січня 1931 заарештовано Корнелія Зеля Кодряну, Баня, Тоту, Амоса. Виправдані після 77 днів арешту.

1 червня 1931 роки вперше беремо участь у виборах в 17 жудцях. Ми зібрали 34 000 голосів. Програли.

31 серпня — позачергові вибори в Нямці, допомагає Нуцу Ешану. Легіонери лишають далеко позаду всі румунські партії, беручи 11 000 голосів.

27 квітня 1932 року відбулися позачергові вибори в Тутові. Вдруге, після важких, але славетних битв, легіонери обходять всі інші партії та перемагають.

17 липня 1932 року — парламентські вибори. Легіонери борються в 36 жудцях, отримавши 79 000 голосів та 4 депутатські мандати.

Депутати-легіонери в парламенті: спокійна, розмірена робота. Вони борються за поширення нашої організації в країні.

Легіонерський рух росте. У нас 17 газет накладом 35 000 примірників, одна друкарня, два автомобіля. Напередодні покупка ще трьох.

У ці важкі часи ми впевнено рухаємося до світлого призначення нашої Батьківщини, розкритого жертівністю більш як тисячі легіонерів.

ПУНКТ 83. Завіт перших легіонерів

Вранці 8 листопада 1927 роки ми зібрали в нашій штаб-квартирі всіх легіонерів з Ясс та декого з інших місць.

Нечисленні, проте зміцнені нашою непохитною вірою в Бога та його підтримкою, сильні в нашій переконаності та завзятості, аби триматися стійко перед лицем будь-якої бурі, сильні завдяки повній відчуженості від мирських турбот, бажань, сильні завдяки екстазу від мужнього виступу наперекір світу, служачи справі нашого народу й меті хреста.

Це список тих, хто з нетерпінням чекав години Завіту, аби радісно стати в лави першої хвилі наступу Легіону. І не може бути іншого списку, що об'єднував би нас, покритих білими шатами, як за часів гніву, коли ми — Йон І. Моца, Іліе Гирняца, Радун Міронович та Корнеліу Георгеску — блукали в'язницями й несли на плечах своїх весь тягар національного руху протягом останніх 5 років.

Молитва

О 10 годині ми всі вийшли колоною в національному вбранні, з головними уборами, з величезними свастиками на серці, прямуючи до Церкви Святого Спиридона. Молилися пам'яті Штефана Воеводи, господаря Молдови, Міхая Хороброго, Мірчу-Воде, Хорії, Клошки й Крішана, Аврама Янку, воеводи Тудора, короля Фердинанда та всіх воевод і солдатів, полеглих на полі бою, захищаючи румунську вітчизну від ворожих вторгнень.

Торжество укладення завіту

Маршем, співаючи гімн Легіону, ми поверталися в гуртожиток. Там, зі любовною урочистістю, відбулося укладання легіонерського Завіту.

Земля предків

Ця урочиста церемонія почалася зі змішування ґрунту, принесеного з могили Міхая Хороброго з Турди, ґрунту з Молдови, з Резбоєні, де Штефан чел Маре мав найтяжчу битву, і з усіх місць, де кров наших предків змішалася з землею, у жаклих битвах освячуючи її. Коли мішки з ґрунтом розкривалися, перш ніж бути змішаними зачитувалися листи від тих, хто зібрав і відправив їх нам.

Земля з Турди (лист): «Браття! Я послав землю, про яку мене просили. Взята вона з могили Міхая Хороброго, зібрана і запакована мною особисто».

Турда, 18 вересня 1927 року, Ісак Мокану, вчитель із середньої школи в Турді

Земля з Резбоєні (лист): «підписаний нижче Корнеліу Георгеску, адвокат, особисто прибув до Резбоєні (жудец Няміц), де набрав землі біля пам'ятника, побудованого на тому полі битви, де 10000 мужніх воїв Штефана чел Маре віддали свою кров за Батьківщину».

7 листопада 1927 року, Корнеліу Георгеску

Що історія говорить про битву при Резбоєні (1476 рік): «На місці битви Штефан спорудив церкву з написом: "У 7984 році від сотворіння світу могутній турецький султан Мухаммед, з усією своєю армією, та Басарабський Воевода з усім військом бессарабським прибули сюди, на місце під назвою Râul Alb¹, де бились довго в липні місяці, і з волі Божої християни були переможені язичниками, і склали голови свої величні вої молдавського господаря"» (*Istoria Românilor*, Флору, с. 184–185).

Земля з Сармізегетузи (лист): «Ми, що нижче підписалися, підтверджуємо, що в день 17 жовтня 1927 року відвідали місця розкопок форту Костешті, цитаделі столиці даків Сармізегетузи і взяли звідти землю з різних частин фортеці, особливо з однієї зі згорілих під час штурму палат — ось чому земля червона, що вказує також на ріки дакійської крові, пролітої на тому місці. Ця фортеця перебувала під командуванням брата царя Децебала і пала під натиском римлян».

Йон І. Моца, Корнеліу Георгеску

Що історія говорить про битву Децебала (*Istoria Românilor*, Флору, с. 38–39): «Розпач і лють, ненависть і жорстокість даків злилися з хоробрістю захистити землю предків та залишити завойовнику одну лиш купу попелу й руїни. На колоні Траяна можна побачити жінок із племені даків, що мучать римських

¹ Біла річка.

солдатів. У декого з них зв'язані руки та ноги, оголені — вони сплять запаленими смолоскипами.

З інтерпретації рельєфів колони Траяна можна зробити висновки, що доля війни між даками і римлянами лишалася невизначеною, доки воєнне мистецтво римлян, наука та, що найголовніше, численність не здобули перемогу.

Цар (Децебал) підійшов до гірського перевалу, щоб атакувати розосереджену армію ворога і битися до кінця, доки представники знаті, пілеати, вирішили скласти свої голови в столиці. Зібравшись навколо великого чану з отрутою, вони обрали смерть замість свободи.

А Децебал мужньо боровся, доки римляни не оточили його зі всіх сторін — і тоді, аби не потрапити разом зі своїми синами до рук ворога, він кинувся на власний меч, лишивши переможцям мертве тіло...»

Земля з Келугерень. Потім із Келугерень висипали землю, де Михайл Хоробрый, верхи на білому коні, з мечем у руці ринувся в бій проти турків, перемігши їхнього полководця та розбивши наголову вороже військо. Тут, у Келугерень, відбулася найбільша перемога Міхая над османами. (Лист): «Я їхав на поїзді до Михайл-Брави і звідти на возі 15 кілометрів через ліс, маючи величезну підтримку від священника Лавренція з Келугерень, який привів мене до пагорбу, де й відбулася битва. Звідти я взяв цю землю».

Штефан Анастасеску, 8 жовтня 1927 року, Бухарест, вул. Шербан Воде, 43

Земля з Високого Мосту (лист): «я взяв цей ґрунт із комуни Квтерулушті, (Podul Înalt¹), жудцю Васлуй, місце, де Штефан чел Маре бився з турками».

Чотовий Ротару, 25 піхотний полк

¹ Високий міст.

Що пише історія: «...у Штефана була велика армія, такої ніхто не бачив під румунським стягом аж до короля Кароля: 40 000 молдаван, більшість із яких була селянами. Османська армія налічувала сили в 120 000 осіб. Полем битви стала місцина у жудці Васлуй. Сталася вона вірогідніше за все близько 6 січня 1475 року: Штефан не писав про точну дату, вказавши лише, що трапилася вона «напередодні Богоявлення», тобто 6 січня. То була найбільша перемога Штефана чел Маре. «Хоча битва не була несподіваною і полягло там немало молдаван (...) якоїсь миті вона здавалася програною без втручання Штефана, але раптово він увірвався у лави противника й скопив могутністю Божою ворожі сили».

У день 25 січня Штефан написав до всіх князів, що на нього напали 120 000 турків, яким допоміг Басараб, але напередодні Богоявлення він «здобув перемогу й розтрощив їхні лави своїм гострим мечем».

Штефан був безжалісним, як сама доля: різав, насаджував на палі, відкидав викупи, якими б великими вони не були: що турки робили в його бідному краї, якщо самі — настільки багаті?... Слава Богу, Штефан і все його переможне військо постилися три дні, обмежуючись лише хлібом із водою, у такий спосіб готуючи себе до ворожого вторгнення. Потім настали дні радості». (Istoria Românilor, Флору, с. 181–182).

Земля з Сучави, цитаделі в Няміці, Хотина й Сороки. Далі було принесено землю з цих замків та місць слави румунського народу і висипано поверх іншої землі після прочитання листа легіонера з Будеї, який власноруч збирав цю землю.

Ґрунт із місця, де Хоріу розіпнули на колесі. Спершу було розкрито мішок із землею з-під Альби Юлії, надісланий вчителем Йордакою Попа з такими словами: «Земля ця сповнена кров'ю героя Хорії. Зібрана на місці, прозваному «Circi» на перехресті доріг Альба Юлія-Пакліша та Четатя-Гаре. Тут Хоріу розіпнули на колесі угорці».

Йордаке Попа, учитель, жудець Дрембар,
Альба Юлія, 29 жовтня 1927 року

Грунт із могили Аврама Янку. Мішок, що містив 1 кілограм ґрунту з могили героя Янку, розкрив Петру Попа, учитель із комуни Рібічоара. Було відкрито й інший мішок із тієї ж могили, зібраний паном Йоном І. Моцою, і також змішано з іншою землею.

Земля з пагорба Рошкань, де господар Йоан Воде Лютий помер від спраги, була привезена студенткою, пані Константинеску Іляною.

Потім до основної маси додали землю з полів битв останньої війни: ґрунт із Жиу, де велися жакливі бої. (Лист): «*Ми вирушили з Крайови на поїзді: з Валя-Жиу до Філіаші, а звідти, після того, як отримали відомості від місцевих жителів, ми пройшли 7 кілометрів вгору до місць, де проходили битви при Пештяні й Цинцерень. Звідти, в самому куточку мого мого краю, де зустрічаються Долж, Горж і Мехединці, ми взяли землю з ріки Жиу, з лісу та інших місць, аби переконатися, що назбирали вдосталь землі, политої румунською кров'ю.*»

Юліу Стенеску,
студент з комуни Менешані (жудець Дольж)

Земля з Мерешті і Мерешешті. (Лист): «*Відправляю вам 2 білі мішки із землею з-під Резоаре, де проходили бої 6 серпня 1917 року. А ще мішок із ґрунтом з-під Мерешті, з двох місць, де було знищено полки 2 Vânători та 30 Infanterie Mușcel.*»

Христаке Соломон,
Фокшани (B-dul Lascăr Catargiu, 22)

Земля з Ойтузи і Кашіна. Заява: нижчепідписані заявляють, що ґрунт, зібраний паном Бутнару, клерком із міста Ясси, було взято з таких місць: Валя Манчугулуй, Грозешть-Стікліре, Ме-

гура-Касінулуй, Кашіна: місць, де велися запеклі бої між німцями, угорцями та румунами. Й. Бутнару, П. Плопеану, Онешть, Т. Мокану, Регула, Й. Г. Бузату, Д. Касін, Осудвеану, Грозешть.

Земля з Прунару, де сталася жаклива атака румунської кавалерії, в якій загинули всі до одного. (Лист). Землю взято прямо з того місця, де було поховано героя, пораненого в серце.

Теодор Н. Янку, Прунар,
жудець Власко

Земля з Туртукаї, де пало багато тисяч румунів, зросивши ґрунт багряною кров'ю. (Лист): «*Я негайно вирушив до Туртукаї, на захід міста, де взяв землі прямо з-під фортеці, яка десятки разів переходила з одних рук до інших. Ця фортеця сьогодні порожня, і земля була взята з могили, поруч із якою й досі можна знайти тіла невідомих солдатів. Прийміть цю землю, сповнену кров'ю наших людей.*»

Санду Снаговяну,
комуна Узумджорман

Додали землю від вікарія з Туртукаї. Наші серця сповнилися вічним диханням, стоячи перед землею наших батьків і предків, що обличчям до ворога сплять зі зброєю в руках на почесних полях битв, від полеглих воїв Децебала, що склали голови на руїнах Сармізегетузи, до розірваних бомбами в Мерешешті й Туртукаї.

Тоді два легіонера підійшли й почали урочисто розмішувати цю землю, доки інші, вітаючи їх піднятою рукою, з усією міццю своєї сердечності співали гімн Легіону.

Повстань до бою, румуне, настала мить для румунської нації
(рум. *Sculați români la luptă,*
bate ora din urmă pentru neamul românesc)

Цей момент був настільки хвилюючим і піднесеним, що ніхто не міг втриматися від сліз: у цій пісні лунав крик нашого болю, всього болю румунського народу аж до сьогодні — від наших предків, відважних румунів, які протягом 2000 років жили на цих землях. То був заклик до мужності.

Мішечок із ґрунтом — талісман легіонера

Ґрунтом, змішаним із різних місць, було заповнено багато мішечків, по одному на кожну людину, аби після складання завіту носити їх на шиї.

Йон Моца прийняв заповіт Корнеліу Кодряну, після чого йому дали мішок для ґрунту, а потім Корнеліу Кодряну прийняв завіт Йона Моци та інших.

Завіт цей складався з 5 питань та відповідей:

1. Чи зобов'язані ви відмовитися від усіх своїх особистих інтересів та бажань, аби здійснити правосуддя Вітчизни?
– Так!
2. Визнаючи, що єврейське правління над нами несе собою духовну й національну смерть, ти, брате, готовий пов'язати себе з нами, аби боротися за захист, очищення й звільнення землі предків?
– Так!
3. У цій битві ти будеш служити Легіону Архангела Михаїла?
– Так!
4. Чи будеш ти носити цю землю з відданістю на шиї?
– Так!
5. Чи не покинеш ти нас?
– Не покину!

Після того, як кожен чоловік індивідуально відповідав на ці питання, він отримував шкіряну сумку, зав'язану шовковою ниткою.

Зібрання розпочалося о 13:30. Через 3 години відбувся з'їзд Легіону. Там головував найстарший із присутніх легіонерів, пан Хрістаке Соломон із Фокшан.

З'їзд тривав до 18:30, після чого було зачитано наступну заяву:

1. Легіон стверджує, що всі особисті інтереси є другорядними перед велінням Вітчизни.
2. На службу Вітчизні, сплюндрованій іноземцями, всі діти румунської землі мусять спрямувати свої душі й руки.
3. Легіон звертається до того, хто вважає себе солдатом, і кличе його під свій стяг задля захисту прадідівської землі.
4. Румунія належить румунам. Для євреїв існує Палестина.

Справедливість румунам і смерть зрадникам!

Хай живе солдатське серце в наших грудях!

Хай живе, хай розквітає Нова Румунія!

Так закінчився день святих архангелів Михаїла та Гавриїла. Доки ми тримаємо священну землю нашої Батьківщини поруч із нашими серцями, наче амулет, то сповнюємо свої вени героїчною кров'ю, що міститься в ній.

Програмна література.

Короткий огляд легіонерської програми опубліковано в іншій брошурі, тут ми надаємо лише кілька орієнтирів:

ПУНКТ 84. Перший легіонерський програмний пункт

Якщо хтось запитає про нього, то скажіть, що це КЛЯТВА ПОКАРАТИ.

Наступного дня після перемоги Легіону буде скликано НАДЗВИЧАЙНИЙ ТРИБУНАЛ, перед судом якого постануть всі зрадники Батьківщини:

- a) усі ті, хто розграбовував державні кошти;
- b) усі ті, хто отримував хабарі;
- c) усі ті, хто порушив основні закони країни під час переслідування, ув'язнення, побиття легіонерів або їх сімей. Ніхто — від жандарма і до міністра — не уникне цієї кари.

Вони є надто впевненими в тому, що Румунія є їхньою власністю, що закони були створені для того, аби їх зневажати, а ми — кріпаки у їхньому маєтку, яких потрібно шмагати батогами.

Румунська нація, усвідомлюючи свої права, почне нове життя після цієї СПРАВЕДЛИВОЇ КАРИ.

Ми чекаємо на цю мить.

Без цього ДНЯ КАРИ відновлення країни є неможливим.

Лідери гнізд будуть складати докладні та дуже точні звіти про всі скоєні злочини, передаючи їх Лідеру Легіону.

**ПУНКТ 85. Виступ Лідера Легіону в парламенті країни.
Друкується за *Monitorul Oficial al României*
від 3 грудня 1931 року.**

Пан депутат Корнеліу Зея Кодряну бере слово:

Пане Президенте, шановні депутати! Я наймолодший із вас і представляю тут молодіжний рух. Ми постали власними силами, без підтримки ззовні.

Я вважаю, що нинішні лідери Великої Румунії мають прислухатися до мене, як представника молодого покоління, покоління боротьби, і як багато хто каже — покоління мучеників. Я би додав, що це розіп'яте покоління. Як на мене, було б дуже добре, якби шановна палата мала хоч трохи бажання вислухати нас теж, бо я вважаю, що сьгоднішні лідери повинні знати, за що бореться, що думає та які політичні орієнтири має наше покоління, котре, з вашої волею чи без неї, успадкує ті лави, на яких ви зараз так зручно сидите.

У будь-якому випадку я маю від самого початку заявити, що ми не є тим поколінням, про яке ви дізнаєтесь, читаючи популярну пресу. Ми не жадаємо нічого, крім захисту нашої Священної Батьківщини; нашого Краю, якому загрожують пориви бурі, Краю наших батьків і теплої гнізда тих, хто прийде за нами. І, кажучи строго, я можу заявити: ми не є аморальним

поколінням, серед нас нема жодного безбожника, республіканця чи антимоноархіста. Ми стоїмо на позиціях Бога, Країни, Короля, Сім'ї, Власності та Армії, котрі можуть гарантувати існування румунської держави.

Проф. Георге Іспір: Тож ви маєте бути на нашому боці, якщо хочете захистити ці цінності...

Корнеліу Зея Кодряну: Панове депутати, це покоління вважається поколінням антисемітів. Я хотів би, аби ви знали, що я прийшов сюди не для того, аби кричати: «покінчити з євреями», хоча і вважаю, що це необхідно зробити. Однак, я помітив одну цікаву річ: щоразу, коли перед вами постає проблема румунського націоналізму, ви сприймаєте її з гумором та перетворюєте з проблеми безпрецедентної трагічності на комічну ситуацію.

Проф. Георге Іспір: Принаймні цієї частини парламенту це не стосується...

Корнеліу Зея Кодряну: Я, панове, розкрию цю проблему стисло, оскільки є лідером невеликого руху та маю викласти нашу точку зору.

Я був у Мармуреші; це колиска наших воєвод, засновника Молдови — Стефана Великого і Святого, владика наших молдавських предків. І там, із нагоди судового розгляду, який я проводив у Сату-Маре та на якому допоміг проф. Кетуянну, до мене підійшов літній чоловік із сивим волоссям та сказав перед судом те, що я зараз дослівно повторюю: «Ми, народ Мармуреша, народ шляхетної крові — мали свої землі та свої гори. До 1847 року ми були їхніми власниками. У 1848 році, коли я був дитиною, до нашого села прийшли перші жидаї».

Тут мені варто зробити уточнення. Я не використовую слово «жид» для того, аби образити кого-небудь. Я використовую

це слово, бо думаю, що їх потрібно називати саме так — і дуже цікавим є той факт, що це єдина нація, котра біжить від власного імені.

Я твердо вважаю, і прошу дослухатися до цієї думки, що наявність тут, на нашій власній землі цієї чужинницької популяції, те, що вони шукають тут місця для себе й витісняють всіх інших — уже саме по собі означає початок смертельної битви, тому я не в настрої жартувати чи ображати когось. Я усвідомлюю це ясно і чітко: інтелігентна чи ні, паразитична чи ні, моральна чи аморальна, ця популяція є ворожим населенням тут, на землі моїх пращів. І я усвідомлюю, що повинен боротися з ними всіма засобами, які мені дозволить розум, закон та моє право як румуна.

Тож панове, той дід сказав мені: «Коли у 1848 році сюди прийшли перші жиди, то наші батьки, побачивши їх пошарпанними та голодними, по милості своїй дозволили їм проживати на кордоні наших земель. Сьогодні, в 1930 році, ми втратили 60 гір з 62. Ми, румуни, маємо тільки дві гори, інші 60 перебувають у власності жидів. Ми відступили і живемо в злиднях, без хліба, на кордонах їхніх володінь».

Що ж, ситуація в Мармуреші поширюється і на Буковину; ця ситуація поширюється на Молдову, де церкви закриваються, де руйнуються вівтарі. І я запитую вас усіх: що стає з народом, чий вівтарі руйнуються?

Наша комерція була поставленою на коліна. У нас, у стародавньому місті Бирлад, у місті, яке раніше експортувало товари до Польщі при Стефані Великому та возило товари з фортеці Альба навіть до Константинополя та Александрії... Сьогодні там залишився лише один румунський виробник.

Панове, цією проблемою не можна нехтувати, і ніхто не може сказати, що це другорядне питання сучасної румунської політики.

Що сталося з індіанцями в Північній Америці — те ж саме зараз відбувається з нами. Ми опинилися перед обличчям іно-

земного вторгнення, і ми маємо не лише право, але й обов'язок захистити Вітчизну. Мене не цікавить, хто приходить і навіщо — але цікаво, що коли ворог приходив забрати нашу землю зі зброєю в руках, то ми тої ж миті всі разом опинялися у шанцях, озброєні — а сьогодні, коли зброю замінили на гроші, і коли вони здатні грошима викупити нашу країну, то з-поміж нас не лишилося жодного незгодного...

Ось як, панове, бачиться мені ця проблема.

Ви дуже добре знаєте, як індіанці Північної Америки повільно зникали під натиском англосаксонського вторгнення. Сьогодні вся Європа шкодує та оплакує їх, бо вони були хорошими людьми, але всі кажуть: «Що поробиш, ворог виявився сильнішим!»

Панове, мені страшно подумати, що колись Європа так само оплакуватиме нас та наших нащадків.

Що ж стосується нашої войовничої молоді, розіпнутої, як я вже говорив, за цю ідею, — бо і я сам прибув сюди після двох років несправедливого ув'язнення, — то я мушу запитати, панове, що мають робити ці молоді люди, знехтувані попередніми політичними лідерами? Може ви хочете, аби ми зібрали всі свої речі й поїхали звідси в якусь іншу країну, знайшли там притулок і забули про те, звідки ми родом? Ми не просимо багату. Ми хочемо лише одного — залишитися тут, на цій землі, під благословенням кісток наших батьків.

Панове, я щиро шкодую, що ви не зрозумієте жодного слова зі сказаного щойно, і ми не побачимо навіть проблеску занепокоєння лідерів цієї країни проблемою, розкритою вище.

Та я залишу цю проблему і повернуся до іншої, не менш важливої: це проблема бідності. Тут я приніс кілька шматочків хліба з Мармуреша та з гір округу Нямц, аби ви побачили, який хліб їдять наші мармурешці та румуни Мунтенії. Сьогодні, доки світ скаржиться на перевиробництво зерна, доки всі пов'язують із кризою той факт, що зерно продається по одній леї за кілограм — ось, який хліб їдять ці люди!

[Пан депутат Корнеліу Зеля Кодряну подає Асамблеї шматок чорного хліба].

Ваше серце має скрутитися від болю, і я вірю, що будь-який народ Європи, побачивши це втілення бідності, в якій живе румунська родина, оплакуватиме нас. Я спеціально приніс ці шматочки хліба, загорнуті й поміщені в цю корзину, аби ви побачили, наскільки цивілізованими є шати цих румунських злиднів.

З гіркотою я кладу цей хліб на міністерську лаву і прошу високоповажний уряд надати його в розпорядження будь-кого, кому не терпиться пожартувати над бідами румунської нації. Хай він спершу гляне, що цій нації доводиться їсти.

Панове, перед обличчям бідності, що охоплює всю країну, я хочу запитати вас: якою ж є система захисту уряду від все більшого поступу злиднів?

Шановні депутати, наскільки я розумію, уряд оперує двома теоріями. *Перша — сентиментальна теорія жертви. Друга — економічна теорія конверсії.*

Що стосується теорії жертви, то я також є одним із тих, хто її визнає, проте я — прихильник незмінного принципу: ні ви, ні будь-хто інший не має права вимагати жалюгідної монети в чесної людини, доки величезні кошти, викрадені грабіжниками, що втекли з цієї країни, не повернуться в державну казну.

Що стосується іншої теорії, теорії конверсії, то і її також я підтримую. Це, однак, не є панацеєю. Медицина — це те, що вбиває причину хвороби. Конверсія — це кисневий балон, котрий почесним урядом використовується, аби підтримати життя вмираючої національної економіки.

Я підтримую проект конверсії і буду голосувати за нього, проте кажу вам: я чекаю на інші рішення, і особливо на ті категоричні рішення, які потрібні для усунення нещастя нашого часу.

Шановні депутати, третій пункт, щодо якого я скажу декілька слів, — це питання партій і питання демократії.

Панове, майже вся основна мета обговорення цієї відповіді полягала в наступному: ми проти скасування партій або ж за їх скасування? У цьому випадку я викладу вам свою точку зору! Хто має вирішувати, скасовувати партії чи ні? Ви можете скасувати чи встановити їх? Ні! Вирішує народ, голодуюча та гола країна. І саме в ту мить, коли народові доведеться вирішувати це питання, він розкриє очі. В будь-якому випадку я мушу сказати вам, що політичні партії вони не люблять. У них немає ані краплі любові до політичних партій. Це чиста правда, і при демократичному режимі ви не зможете керувати державою проти волі народу. Це також ясно як божий день.

Та є ще одне питання. Хтось сказав: партії не народжуються з імпровізації, вони є результатом політичної еволюції. Так, я теж підтримую цю теорію щодо закону еволюції партій. Партії, як і все на цьому світі, народжуються, розвиваються та вмирають. Партії не є настільки досконалими, аби існувати вічно.

І є ще одне питання, цього разу більш зовнішнього характеру. Ви дуже добре бачите, як громадська думка усєї Європи рухається між двома крайнощами, буцімто жорнами, що повільно розмелюють усі політичні партії.

Панове, подивіться на Європу. Є лише дві сильні крайності — крайня права і крайня ліва, і вони з часом стають міцнішими: колись одна з них переможе. Тож я питаю вас, панове, особливо тих, хто весь час кланяється перед Європою та тремтить від першого пориву вітру: коли в Європі переможе одна з крайнощів, чи будете ви протистояти їй?

Що стосується нашого орієнтиру, якщо питання полягає у виборі однієї з цих двох крайнощів, то ми належимо до тих, хто аж ніяк не вважає, що сонце сходить у Москві чи в Римі. Ми віримо, що кістки наших батьків, наших предків, які привели нас на цю землю, принаймні один раз на тисячу років дають нам добру пораду, правильні ідеї в найбільш тяжкі й болісні години.

Дійсно, шановні члени політичних партій: наше покоління, що дивиться на цей процес зі сторони, констатує:

- 1) політичні партії є анонімними спільнотами, основна ціль яких — експлуатація всенародного голосування;
- 2) всі партії є демократичними, бо використовують всенародне голосування однаково;
- 3) партії нехтують інтересами народу і Батьківщини, задовольняючи лише конкретні інтереси членів партії; демократія — це безвідповідальність, їй не вистачає сили покарати тих, хто чинить злочини — дехто навіть робить це відкрито один проти одного, але ніхто не карає своїх людей, бо це призведе до втрати членів, і ніхто не карає супротивників, бо вони, в свою чергу, заволають про несправедливість.

І в рамках цього питання дозвольте мені привернути вашу увагу до численних випадків шахрайства, що були здійснені після війни, лишаячись непокараними: шахрайство з нелегальним алкоголем на 12 мільярдів; шахрайство з залізницями на 900 мільйонів; радянська риба; радянські калози; ліси округу Нямц; ліси Буковини тощо. Після короткого підрахунку сума шахрайств, скоєних на території цієї країни з часу війни, досягає 50 млрд леїв.

Демократія, якщо подивитися на неї збоку, створює враження величезного співучасника в цих злочинах, тож наш висновок: демократія не здатна правити. І ще одна річ — я задам вам питання, котре багатьом із вас не сподобається — я попрошу від вас жорсткого терпіння у всьому, що нас цікавить, бо те ж саме цікавить усю румунську націю, тож будьте чесними. Тут і зараз я заявляю, що демократія є слугою великих міжнародних фінансів чи міжнародного єврейства. *(Перебивання, шум)*

Панове, ось докази. Я прийшов сюди зі списком, який засмутить вас, однак я прошу не ображатися на мене, бо не можу мовчати, коли мова йде про так звані рахунки банку «Мармороск Бланк».

Дозвольте зачитати вам ці списки, бо кожен із вас фігурує у цій справі. Я маю перелік, можливо, не весь:

Пан Рудольф Брандш, заступник держсекретаря, 110 000 леїв;
Пан Кароль Давіла, 4 677 000 леїв;

Пан Єжен Гога, претензія по сільськогосподарській іпотеці, 6 200 000 леїв;

Пан Ал. Отетелесану, іпотека на території, що належить панові Ежену Гозі.

Н. Лаховару: це не пан Давіла є боржником, а Селянський банк. Це не одне й те ж, будь ласка, виправте себе... *(Перебивання, шум)*

Корнеліу Зеля Кодряну: Добре, панове, це не корупція, вони всі ці кошти обов'язково повернуть, повірю вам на слово, але ж гроші у будь-якому разі були позичені. *(Перебивання, шум)*

Панове, заплатять вони чи ні — я не знаю, але скажу вам одну річ: є зобов'язання, яке кожен, хто позичає гроші у таких фінансистів, має взяти на себе, аби задовольнити їх, коли заходить в уряд: підтримувати їх, навіть будучи в опозиції — не шкодити веденню їхніх фінансових справ та навіть захищати їх усіма силами. *(Оплески з трибун парламенту)*

Корнеліу Зеля Кодряну продовжує: пан Юніану, 407 000 леїв; пан Маджару, 401 000 леїв; пан Філіпеску, 1 265 000 леїв; пан Михаїл Поповічі, 1 519 000 леїв; пан Радукану, 3 450 000 леїв *(вигуки з трибун провладної більшості);* «Радукану Банк» з міста Текуч, 10 000 000 леїв; пан Пангал, 3 800 000 леїв; пан Тітулеску, 19 000 000 леїв; і ходять чутки, проте я не зміг знайти точних відомостей, що пан Арджетоюну фігурує у цій справі з сумою у 19 000 000 леїв.

Вигуки з трибун провладної більшості: це лише чутки!

Корнеліу Зеля Кодряну: Я розповідаю вам про те, що мені самому вдалося виявити. *(Перебивання, шум)* Але є й інші фігуранти справи.

Панове, я не звинувачую всіх перелічених осіб, кажучи, що всі ці позики були хабарями. Геть ні! Але в будь-якому разі ті, хто взяв ці гроші, уже не мають змоги вжити категоричні заходи щодо цього банку.

Шановні депутати, якщо потрібні жертви для оздоровлення цієї країни, то чи можемо ми не погодитися на жертву, яку має принести для цього оздоровлення «Мармороск Бланк», відмовившись, наприклад, від весіль у Парижі, на які було витрачено, подекують, близько 50 мільйонів леїв, та на інші речі... *(Вигук, шум)*

Тож панове, послухайте! Ми вигадали кілька практичних рішень проблеми з урахуванням думки молодого покоління:

МИ ВИМАГАЄМО введення смертної кари для шахраїв, що маніпулюють державними коштами. *(Оплески з багатьох парламентських трибун)*

Проф. Георге Іспір: Пане Кодряну, ви називаєте себе християнином і носієм християнської ідеї. Дозвольте мені, як професору богослов'я, нагадати вам, що підтримка цієї ідеї є антихристиянською... *(Оплески)*

Корнеліу Зеля Кодряну: Пане професоре, дозвольте мені сказати вам наступне: коли питання полягає у виборі між смертю та зникненням моєї країни чи смертю грабіжника, то я вважаю за краще смерть грабіжника. І я буду ліпшим християнином, якщо не дозволяю грабіжникові знищити мою країну та довести її до смерті. *(Оплески з багатьох парламентських трибун).*

Продовжу...

МИ ВИМАГАЄМО перегляду та конфіскації майна тих, хто втік зі своєї бідної країни за кордон. *(Крики «Браво!»)*

МИ ВИМАГАЄМО притягнути до кримінальної відповідальності політиків, що працювали проти своєї країни, що було доведено, підтримуючи шахрайські приватні угоди. *(Оплески з багатьох парламентських трибун)*

МИ ВИМАГАЄМО не допускати до державних посад осіб, котрі, як було доведено, працювали проти країни, підтримуючи шахрайські приватні угоди. *(Оплески з багатьох парламентських трибун)*

МИ ВИМАГАЄМО не допускати цих осіб до участі в радах адміністрацій різних банків та фінансових установ. *(Оплески з багатьох парламентських трибун)*

МИ ВИМАГАЄМО вигнати зграї нещадних експлуататорів, що прибули на цю землю, аби нищити її багатства і скористатися працею наших рук.

МИ ВИМАГАЄМО визнати румунську територію невід'ємною та беззаперечною власністю румунської нації.

Голос із трибун Націонал-царанистської партії: Але ж все уже так і є!

Корнеліу Зеля Кодряну: Але не для румунської нації.

МИ ВИМАГАЄМО посилати на примусові роботи всіх обраних депутатів та встановити єдиний уряд, у якому всі румунські душі підпорядковуватимуться єдиній думці та єдиній душі. Якщо наразі керівникам країни вжити всіх потрібних заходів заважає Конституція або інше чинне законодавство, то ми вважаємо, що законодавчі органи мають бути розпущені та оголошено заклик до Установчих зборів, аби народ призначив того, вживатиме всіх необхідних заходів для порятунку Румунії. *(Оплески з багатьох парламентських трибун)*

**ПУНКТ 86. Промова Лідера Легіону в парламенті країни.
Друкується за *Monitorul Oficial al României*
від листопада 1933 року.**

Ми очікуємо нового режиму, нової системи, що прийде після цього гріховного режиму й змете його. Новий режим повинен відповідати таким вимогам в порядку терміновості:

- 1) скасування безплідних та переоцінених дискусій у рамках демократичного парламентаризму, які ніколи не вирішували питань та з яких не може виникнути героїчної готовності зустріти віч-на-віч небезпеки цих суворих часів;
- 2) замінити їх порядком, що зможе зібрати воедино всі розсіяні енергії румунського народу, погублені в братських війнах, дисциплінувати їх, відновити втрачений моральний дух, вселити віру в долю румунського народу і вивести його на шляхах здійснення цієї долі;
- 3) оголосити війну злидням і всеосяжній бідності, скерувати зусилля на працю та аскезу, силоміць відправляти паразитичні елементи на роботу, аби й вони відігравали свою роль у вулику держави: всіх лінивців, котрі днями, від світанку й до заходу сонця, спостерігають за столиками в кав'ярнях, нудьгуючи, тиняються вулицями, всіх депутатів із мерії, офісів префектів, міністерств, демократичних ідеологів, котрі хочуть вести порожні дискусії;
- 4) усунути все, що паразитує на зношеному тілі країни, виховати, організувати й стимулювати творчу енергію народу;
- 5) скасувати нечесність і конфіскувати багатства винних у крадіжці державних коштів, повернувши вкрадені гроші назад до казни держави, все до останньої монети;
- 6) взяти на себе відповідальність за величезну народну масу, що перебуває у злиднях, їсть один лиш чорний хліб і одну й ту саму бідну їжу, яку їсть пригноблений робітник. У ці суворі часи моральний бруд та зверхність шкодять набагато більше, ніж бруд матеріальний. Дехто живе в розкоші, з шампанським та ікрою, а хтось позбавлений навіть поленти¹ при демократичному режимі, що декларує любов до народу;

¹ Традиційна румунська кукурудзяна каша.

- 7) справедливо судити румуна в його країні. Залікувати його глибокі рани. виправити помилки режиму, які він пережив протягом довгих років іноземного панування;
- 8) захистити Румунію від постійно зростаючої небезпеки вторгнення євреїв;
- 9) припинити існування неспроможної демократичної держави, заснованої на хибній ідеології французької революції. Здійснити той епохальний вчинок мужності — реформувати державу, повністю і остаточно відкинувши хибні абстракції та політичну філософію цієї революції. Помирає велика історична епоха, і настав час на її руїнах закласти основи нової епохи. Епоха повернення до національних реалій, що дасть нації реальне уявлення про органічну спільноту одної крові, а не юридичне поняття громадянина, що відкриває дорогу для вторгнення іноземців, котрі, прикриваючись тим, що вони — румуни на папері і за документами, пригнічуватимуть і притіснятимуть нас;
- 10) збудувати з нуля нову етнічну національну державу, котра ґрунтуватиметься на національній культурі, родині та робітничих корпораціях.

ПУНКТ 87. Програма і душа

Я не збираюся розкривати повністю нашу програму. Основні її лінії перетинаються та є відомими (природно, не хочу і через ризик, що наші програмні пункти викрадуть на словах супротивники).

Програма базується на національних реаліях, і якщо існують сталі реалії, то є й багато таких, що змінюються з кожним днем.

Програма не може бути комбінацією теорій, взятих із повітря. Вона повинна ґрунтуватися на болісних реаліях, на реаліях нашого румунського народу. Існують рани, їх слід лікувати. Шукаєте програму?

Ви знайдете її в устах народу. Ми ліпше займемося пошуком людей для її здійснення. Бо програму можна написати за одну ніч, але вона лишиться непотрібною, бо для втілення програм потрібні люди. Є речі, що не потребують програми; це спекуляція на різних проблемах, що з'являються в житті. Приклад — лихварство. Воно пожирає проблеми і помре, якщо не знайдуться інші проблеми.

Є ті, хто має програму. І є ті, хто має набагато більше, ніж програму, хто має доктрину, має релігію. Частку вищого духу, котрий у таємний спосіб збирає до купи тисячі людей, творців нової долі. Якщо людина програми або доктрини служить програмі завдяки особистим інтересам, то легіонери — це люди великої віри, заради якої вони завжди готові пожертвувати собою.

Цій вірі вони служитимуть до кінця.

Наскільки чудовою та повною не здавалася би програма лупістів¹, націонал-царанистів, лібералів — можна бути певним, що жоден лупіст не готовий померти за програму лупістів, жоден ліберал за неї і так далі. Тому я акцентую увагу на людях, що зібралися завдяки великій вірі, та які не залишать вас до самої смерті.

Наш легіонерський рух є духовною школою. Ми розкриваємо цю віру, перетворюємо, наповнюємо революційністю румунську душу.

Звідусіль несеться крик про те, що зло, нещастя, розруха корениться в душі. Душа є тією відправною точкою, над якою слід працювати: душа особистості та душа народних мас.

Брехня — це всі ті химерні нові програми та соціальні проекти, помпезно подані людям, коли в їхній тіні залишається стара грабіжницька душа, стара свідомість, позбавлена почуття відповідальності, старе дихання зради всього румунського, стара розпуста, стара розтрата й розкіш.

¹ Прихильники лівої Царанистської партії під керівництвом Ніколае Лупу.

Закликайте людські душі до нового життя. Не прагніть до успіху на виборах, якщо вони не означатимуть торжества організованих сил оновленої душі.

Що ви маєте на увазі, говорячи про «програму»? Ви вірите, що ми не зможемо висушити цього болота? Хіба ми не зможемо побудувати в горах електростанції та провести електрифікацію країни? Хіба не зможемо збудувати нові румунські міста? Хіба ми не зможемо зробити так, аби наші поля збільшили свою врожайність принаймні в чотири рази? Хіба ми не зможемо на нашій багатій землі забезпечити хліб на столі кожного румуна? Хіба ми не зможемо створити закони, що забезпечать належне функціонування державного механізму, придатні для нашої доби та національної специфіки? Хіба ми не зможемо вибудувати п'ятирічні плани? Хіба не зможемо підняти тут, на вершині Карпат, націю, що сяятиме, наче маяк у центрі Європи? І виразити геній нашого румунського народу? Ми все це зможемо.

Але великою помилкою багатьох політичних діячів було те, що вони докладно викладали свої плани, перш як дістатися змоги їх втілення.

Ми також маємо кишенькові програми. Вони вивчаються безперервно, але зберігаються для свого часу.

Але коли люди запитують нас, що ми будемо робити, то скажіть їм, що чудотворці можуть багато чого досягти.

Наразі наша програма:

- 1) домогтися сили;
- 2) маневрувати цією силою так, щоб вона переважала над усіма силами противника;
- 3) і потім ми втілимо свою програму.

Ми йдемо легальним шляхом. У будь-якому випадку деталі, як-то тактика чи політичні програми, є частиною оперативної таємниці наших бойових загонів.

ПУНКТ 88. З маніфесту «Руїна»

Руїна.

Навіть сліпий бачить, як ця багата країна перетворилася на руїну. Руїни селянської хати, руїни села (жменька зубожілих будинків), руїни комуни, руїни жудцю, руїни овдовілих гір, руїни покинутих полів, що нічого не можуть дати бідному орачеві, руїна державного бюджету, руїна держави.

І над усіма цими руїнами, що розкинулись уздовж румунської землі, група негідників, група ідіотів, група злодіїв без сорому набудували собі палаців, кинувши виклик країні, завдаючи удару по твоїм стражданням, румунський селянине.

Ніколи в світі не було такої огидної картини; не було картини більш болісної і більш нахабної.

Над мільйонами зруйнованих господарств, над мільйонами душ, що плачуть у злиднях, купкою розбійників, що сміються, будується розбійницький палац.

Ким вони є?

Шукайте у великих містах, і знайдете їх. Це колишній «заєць» 1916 року. «Герой» за 100 кілометрів від фронту або зрадник країни і власних братів; збагачений війною «бізнесмен», спекулянт на крові, яку зцідив, крапля за краплею, з глибоких ран кожного румуна.

Коли ви повернулися з війни у 1918 році, то похвалили цю товсту, добре вдягнену людину, хоча самі були зодягнені в лахміття; відтоді вона взяла вас в оренду, і ви потрапили під її владу разом зі всією країною, яку здобули на полях битв.

Як ви хотіли побороти бідність, коли Стеря, засуджений до смертної кари за державну зраду та потім прощений, тепер є лідером партії в Румунії, коли Сокор, засуджений та понижений на посаді за зраду, зараз є парламентарієм і директором газети, визначаючи напрямок руху румунської політики? Коли так багато ледарів керують державними справами?

Я здійняв стяг.

Проти них, проти тих, хто руйнував країну, проти полчищ чужинців та відчужених, що висмоктували з нас кістковий мозок, я здійняв стяг.

Коли я став під його тінь, то попросив благословення у солдатів, які полягли на полях битв за Велику Румунію, і закликав стати під нього всіх тих, хто лишився живим після цих боїв.

Цей мстивий стяг перемиг у Нямці проти когорти брудних політиканів. Цей стяг розчавив їх у Тутові.

Цей стяг було освячено в двох битвах, ми несемо його з одного кінця країни в інший.

Він підбадьорює наших побратимів і жахає супротивників.

Ми назвалися легіонерами.

Ми, слуги цього стягу, не пов'язували себе узами братерства, аби обікрасти цю країну, ми не зв'язували себе узами братерства, аби зібрати купку голодранців та згодувати їм останні кістки нашої країни.

Ми пов'язали себе узами братерства, щоб лишатися бідними до могили, щоб зубожіти — навіть ті, хто серед нас раніше був багатим — але ми пов'язали себе разом, щоб перемогти. Перемогти і помститися.

Ми готові на жертву, всі ми готові померти.

Ось хто ми — легіонери.

Даремно і неправомірно ми були осоромлені сільськими жителями та городянами — вони вважали, що ми боремося, аби догодити їм, аби віддати країну в їх руки і вдосталь наїстися.

Що ж, це зовсім не так!

К. З. К.

ПУНКТ 89. Носіям нового духу

Легіонери!

Спікери старих партій знову бродять по селах, просячи вашої допомоги, щоб отримати можливість знову потрапити в парламент. За їх правління румунський дух всюди терпів при-

ниження і ставав на коліна перед щойно прибулим чужинцем. Великі смисли Вітчизни були закинуті. Світ наших політиканів бачить перед собою лише партійні інтереси, заради триумфу яких жертвує майбутнім нашого народу щодня і щогодини.

Наші гірські ліси нищать руками іноземців.

Забуті всіма, в злиднях гинуть моці і мармурешці.

Зневажені румунські робітники поповнюють лави комуністів, контрольовані євреями.

Румунська економіка лишилася без захисту, на колінах, у несправедливих сутичках із чужинцями.

У рядах нашої славетної армії хробаки сумніву й спотворення свідомості проникають усе глибше й глибше, ніж будь-коли раніше.

І ще більш тяжкі години на нас очікують у майбутньому. Якщо нас коли-небудь затьгне вир міжнародної політики, то хто буде захищати землю нашої країни і славу нашого прапора?

Румунський селянин продає свій товар за собівартістю. Число спекулянтів невпинно зростає. Кав'ярні заповнені лихварями і брокерами. Вони множаться на шкоду трудящим. Народ спустошено. Затонувши в боргах, румун став сьогодні рабом банкіра. Країна, розділена на партії, які розривають її на частини, розвалюється на наших очах.

Керівництво старих партій позбавлене найменшого націоналістичного спрямування, найменшого впливу чи підтримки румунів, котрі століттями тримали на своїх плечах тягар існування нашої країни.

Легіонери!

Перед обличчям цієї ситуації, і перш як дрібні політикани зможуть знову набратися сил, я витягнув меч із піхов і підняв наш споконвічний стяг.

Ви відчуєте це в повітрі, більш гостро, ніж будь-що — вимогу інших принципів моральності політичного життя. Деполітизація країни — заповідь нашого століття. Ми відчуваємо необхідність в оновленні партійного складу країни. На відміну від

партій, що завжди спираються на чужинців, ми несемо політику незалежності та заохочення румунського духу відстояти свою країну.

Скажіть тим, хто прийде завтра, аби схопити вас за руку, що їх епоха добігає кінця. «Всі ці спікери помруть». Відтепер ви повинні чути лише один голос, таємничий і непроникний, наче голос Бога: заклик Батьківщини. Цей голос ви повинні почути всією душею. І тримати його в душі.

Румуни!

Коли ваш голос і ваша воля просурмлять перемогу, Румунія відродиться. Вона розквітне. Ваші діти цвістимуть у ній, наче півонії. Чужинець поважатиме її. Ворог — боїтиметься.

Солдати Легіону Святого Михаїла Архангела!

Коли Бог дасть вам можливість збудувати цю нову Румунію, від Дністра до Тиси, народ зустріне вашу історичну місію нескінченними оплесками, і нехай із ваших сталевих грудей пролунає бойовий клич перемоги:

Хай живе румунська Румунія!

Хай живе Лєгіон!

Корнеліу Зеля Кодряну,
Лідер Легіону

ПУНКТ 90. Маніфест професора Крістеску (модель для легіонерських маніфестів)

Румуни з жудцю Влашка!

Новий та рішучий рух, очолений вірою в румунську справу, вірою у жертвність та честь у державному управлінні, почув жажливий крик болю всієї нації.

Задля цієї країни, обдуреної купкою спекулянтів і політиків-грабіжників, приниженої й пригнобленої у справах економіки чужинцями та відчуженими румунами, — задля неї Легіон виступає сьогодні як рух молодості, ентузіазму та військової дисципліни. Під захистом нашої споконвічної релігії він закли-

кає до вчинків, аби возвести на престол нове життя по честі та справедливості.

Очолений сином Молдавії Корнеліу Зеля Кодряну, який, стикаючись із переслідуваннями і терплячи страждання, безперервно бореться за спокуту нашої нації і тріумф справедливості.

За його наказом я взяв на себе керівництво Легіоном у цьому жудці, аби виконати свій священний обов'язок як румуна закликати до лав організації тих, хто зберіг споконвічний вогонь і сповнений рішучості боротися в дусі жертвності поруч із нами за перемогу румунського духу і справедливості.

Румуни Влашки!

Інтелектуали, торговці, монахи і робітники розуміють завіт цього століття і вступають до Легіону.

Професор Васіле Крістеску

ПУНКТ 91. «Кузисти»

Побратими!

Ми ніколи не забудемо, що ці люди, кого називають «кузистами», безупинно знущалися над нашими стражданнями протягом 10 років.

На наших спинах — завдяки нашим стражданням, тюремним вишкам та всьому тому лихоліттю, яке ми пережили, — вони піднялися, а наступного дня плюнули нам прямо межі очі; плюнули в нас, і без того понівечених численними ворогами.

ПУНКТ 92. Статті з румунських законів, яких має боятися урядова особа (мер, жандарм, поліцейський тощо), що зловживає державною владою, виступаючи проти легіонерської пропаганди

Правопорушення

Стаття 187 Кримінального кодексу. НЕ вважається порушенням: нав'язана або санкціонована законом дія, виконана

відповідно до умов, визначених компетентним органом у рамках робочого наказу, якщо цей наказ дано у відповідній до закону формі компетентним органом і якщо він не несе у собі незаконних розпоряджень.

Якщо виконання наказу тягне за собою порушення прав громадян, то уповноважена особа, яка віддала цей наказ, карається як правопорушник разом із виконавцем завідомо злочинного наказу.

Арешти

Стаття 11 Конституції. Кожному гарантується свобода особистості. Ніхто не може бути затриманий чи заарештований, окрім як за вмотивованою постановою суду, про яку арештованому має бути повідомлено в момент арешту або найпізніше через 24 години після затримання чи арешту.

Стаття 254 Кримінального кодексу. Постанова суду має бути винесеною слідчим суддею, прокурором або судом, якщо закон надає їм це право, за винятком права на утримання під вартою для проведення слідчих дій, яке надається співробітникам судової поліції в інтересах досудового розслідування.

Стаття 207 Кримінального кодексу. Утримання під вартою для проведення слідства не може тривати більше 24 годин, якщо когось було затримано для проведення слідства на термін більше 24 годин, співробітник судової поліції, який його затримав, піддається покаранню у вигляді позбавлення волі на термін від 1 до 3 років, з усуненням від посади на термін від 1 до 3 років.

Стаття 272 в поєднанні з 245 статтею Кримінального кодексу. Держслужбовець, який, зловживаючи владними повноваженнями або службовим становищем, або перевищуючи межі своєї компетенції, або нехтуючи та порушуючи формальності, визначені законом, ухиляючись будь-яким іншим чином від обов'язків зайнятої посади, заарештовує, затримує або утримує кого-небудь чи наказує це зробити — скоює кримінальний зло-

чин у вигляді незаконного арешту і карається тюремним ув'язненням на термін від 1 до 3 років або на той же строк умовно.

Обшуки

Стаття 11 Конституції. Ніхто не може обшукуватися або переслідуватися інакше, ніж у випадках і формах, передбачених законом.

Стаття 13 Конституції. Житло є недоторканим. Обшук місця проживання не може здійснюватися ніким, окрім компетентних органів у випадках, передбачених законом та у відповідному до закону порядку.

Стаття 242 Кримінального кодексу. Якщо обвинувачений був затриманий, то обшук за місцем проживання проводиться в присутності адвоката чи прокурора, або, якщо це неможливо, в присутності члена сім'ї. Коли обшук проводиться співробітником судової поліції, який не є мировим суддею, присутність двох понятих є обов'язковою. Якщо обвинувачений є вільним, то його викликають бути присутнім при обшуку без попереднього повідомлення.

Стаття 249 Кримінально-процесуального кодексу. Незалежно від часу скоєння злочину, з 8 години вечора до 6 години ранку в будинку будь-якої особи не може бути проведено обшуку проти волі власника, крім випадків коли обшук проводиться слідчим суддею особисто.

Стаття 499 Кримінального кодексу. Держслужбовець, який виходить за межі своєї компетенції або який, зловживаючи своєю владою, не дотримуючись формальностей, накладених законами, входить або перебуває в помешканні людини, або на її робочому місці, або на огороженій власності проти волі власника або особи, що має право користування власністю, здійснює тяжкий злочин порушення недоторканості житла та карається позбавленням волі на строк від 6 місяців до 2 років. Якщо в цьому випадку також буде проведено обшук за місцем проживання чи інші непередбачені законом дії, покаранням буде

ув'язнення на термін від 1 до 3 років та штраф у розмірі 2000–5000 леїв. Замах на такий вчинок теж є карним.

Стаття 40 із Закону про організацію сільської жандармерії. Дії, які можуть порушувати або обмежувати свободу особистості, не можуть бути виконані, крім як на підставі письмового наказу, відданого уповноваженим органом.

Стаття 39 із Закону про організацію сільської жандармерії. На прохання потерпілої сторони жандарм зобов'язаний випустити копію отриманого ним письмового наказу.

Вибори

Стаття 12 Закону про вибори. Громадяни Румунії здійснюють своє право голосу на підставі посвідчення виборця, яке видається відповідно до виборчих списків.

Стаття 24 Закону про вибори. Будь-який громадянин може звернутися до голови виборчого бюро жудцю зі скаргою на відповідальних за видачу його виборчого посвідчення, які навмисно відмовляються його видати. Голова, що одержав скаргу, має наказати видати виборче посвідчення, а особи, що мали його видати, зобов'язані виконати цей наказ.

Стаття 115 Закону про вибори. Особи, що вплинули на голосування виборця за допомогою побиття або насильства або змусили його утриматися від голосування, караються позбавленням волі на строк від 1 до 3 місяців і штрафом у розмірі 500–2000 леїв.

Стаття 120 Закону про вибори. Виборчі плакати та маніфести, які не містять наклепу або підбурювання до порушення громадського порядку, не можуть обмежуватися в демонстрації на вулицях та громадських місцях. Ті, хто навмисно їх нищать, будуть покарані штрафом у розмірі 500–2000 леїв.

Стаття 122 Закону про вибори. У випадку, коли державний службовець не проявляє ініціативи, 20 виборців мають право ініціювати публічну акцію щодо вимоги покарання за злочини, скоєні під час виборів.

Стаття 232 Кримінального кодексу. Той, хто за допомогою насильства або погроз перешкоджає реалізації громадянином його політичних або громадянських прав, карається тюремним ув'язненням на строк від 3 місяців до 1 року з випробувальним терміном від 1 до 2 років.

Стаття 235 Кримінального кодексу. Той, хто в будь-який спосіб перешкоджає вільному здійсненню виборчого права або підробляє документи для підготовки та проведення виборів або підрахунку результатів, скоює тяжкий злочин та карається строком від 1 до 3 місяців виправної колонії. Якщо дію було вчинено особою, якій доручено керування виборчим процесом, нагляд за ним або сприяння його проведенню, то покарання призначається у вигляді виправної колонії на строк від 6 місяців до 2 років або від 1 до 3 років умовно. Покарання може бути ініційовано 20 виборцями у випадку бездіяльності з боку потерпілої сторони або громадським міністерством¹.

Відмова у прийнятті громадян та розгляді їх звернень

Стаття 234 Кримінального кодексу. Держслужбовець, який незаконно відмовляється, ігнорує або затримує виконання дій, які він зобов'язаний виконати в силу своєї посади або служби, скоює кримінальний злочин відмови від здійснення службових повноважень і карається тюремним ув'язненням на строк від 6 місяців до 1 року та штрафом у розмірі 2000–5000 леїв.

Зловживання владою

Стаття 245 Кримінального кодексу. Держслужбовець, який, користуючись своїм службовим становищем, зловживаючи владними повноваженнями або перевищуючи межі своєї компетенції, ігноруючи або порушуючи формальності, визначені законом, або іншим чином ухиляючись від службових обов'язків, скоює дії, які закон не визначає як правопорушення,

¹ Ministerul Public — відомство, що об'єднувало всі прокуратури країни.

але якщо такі дії скоєно з метою одержання будь-якої неправомірної вигоди чи були причиною нанесення шкоди іншій особі, то вони визнаються кримінальним злочином, пов'язаним зі зловживанням владою і караються позбавленням волі на строк від 6 місяців до 2 років або від 1 до 3 років умовно. Таке ж покарання застосовується, коли дії було вчинено з метою примусити особу вчинити дії, що суперечать її волі. Замах на такий вчинок теж є карним.

Зловживання владними повноваженнями

Стаття 246 Кримінального кодексу. Держслужбовець, який без поважної причини використовує фізичний примус, якщо таке використання не буде являти собою більш грубе порушення або воно не було причиною ще одного серйозного порушення, здійснює тяжкий злочин зловживання владними повноваженнями та карається тюремним ув'язненням від 1 до 3 років або строком від 1 до 3 років виправної колонії.

Порушення правил професійної етики

Стаття 248 Кримінального кодексу. Держслужбовець, який під час здійснення своїх повноважень ображає людину або використовує насильство проти людини, якщо такі дії не будуть являти собою більш грубе порушення, здійснює тяжкий злочин і карається тюремним ув'язненням на строк від 1 до 3 місяців.

Порушення таємниці листування

Стаття 502 Кримінального кодексу. Той, хто краде або приховує закриту або відкриту кореспонденцію чи будь-який інший лист, який не адресовано йому, скоює кримінальний злочин за крадіжку кореспонденції і карається строком від 1 місяця до року виправної колонії, а також, при розголошенні змісту кореспонденції з метою отримання матеріальної вигоди або заподіяння матеріальної чи моральної шкоди іншій особі, додат-

ково карається позбавленням волі на строк від 1 до 3 років та штрафом від 2000 до 3000 леїв.

Стаття 503 Кримінального кодексу. Той, хто злочинним шляхом отримує або використовує телеграфні повідомлення або запис телефонної розмови, скоює кримінальний злочин у вигляді шахрайського перехоплення телеграфного або телефонного зв'язку і карається тюремним ув'язненням на строк від 1 до 5 місяців. Якщо ж злочинець розголошує телеграфне або телефонне повідомлення з метою отримання матеріальної вигоди або завдання моральної чи матеріальної шкоди іншій особі, він карається строком від 6 місяців до 2 років виправної колонії.

Стаття 504 Кримінального кодексу. Якщо ж вищевказаний кримінальний злочин скоюється державним службовцем, покарання збільшується на строк до 2 років.

Відтак: держслужбовець виконує або дії, що вказані в законі, або накази начальника. У першому випадку дія має виконуватися в межах закону з необхідними формальностями, в другому, коли наказ надається безпосередньо начальником, то наказ має бути виданим в рамках закону особою, що має на це право, і не суперечити йому; що стосується особи, яка отримує наказ, то вона повинна мати право виконувати цей наказ.

Якщо на підставі службового наказу підлеглий скоїть злочин або тяжкий злочин, то і він, і начальник, що видав наказ, мають бути покарані.

Свобода особистості гарантується Конституцією. Будь-яка дія, що порушує цю свободу, не може здійснюватися, не ґрунтуючись на письмовому наказі незалежно від того, який саме орган видає той чи інший наказ. Коли жандарм виконує наказ і позбавляє людину волі (арешт, обшук за місцем проживання), то на запит цієї особи жандарм зобов'язаний негайно надати письмову копію отриманого наказу.

Конституція країни передбачає, що ніхто не може заарештовуватися без підстави судового ордеру, який необхідно

пред'явити заарештованому в момент арешту або не пізніше ніж через 24 години після арешту (згідно зі ст. 11 Конституції).

Кримінальний кодекс вимагає, щоб ордер на арешт був виданий слідчим суддею, прокурором або судом.

Закон надає співробітникам судової поліції (прокурору, слідчому судді, сільському судді, комісару) право затримувати обвинуваченого для розслідування, але це затримання не має перевищувати 24 години, а співробітника поліції, який заарештував його, буде покарано згідно зі ст. 207 Кримінального кодексу.

Коли державний службовець заарештовує кого-небудь або наказує заарештувати кого-небудь без належних підстав, або навіть коли він має на це підстави, але проводить арешт на підставі особистої примхи, без урахування формальностей, що вигамаються законом, він буде покараний відповідно до ст. 272 кримінального кодексу за незаконний арешт.

Тому, коли жандарм приходить заарештувати вас, запитайте його, на якій підставі він це робить, і попросіть ознайомитися з письмовим наказом.

У Конституції вказано, що ніхто не може обшукуватися інакше, окрім як у випадках, передбачених законом, і лише в формах, описаних у законі (стаття 11 Конституції).

Домівка є недоторканою. Відвідування можновладцями чужого місця проживання не може здійснюватися інакше, аніж у випадках, передбачених законом, і лише в рамках формальностей, визначених законом. Органи, що володіють цим правом — посадові особи судової поліції (прокурор, слідчий суддя, сільський суддя, комісар) — не можуть проводити обшуки за місцем проживання без письмового дозволу слідчого судді.

Якщо особа, чиє місце проживання обшукується, заарештована, то місце проживання не можна обшукувати без присутності її, або принаймні члена її сім'ї. Коли обшук проводиться комісаром, то повинні бути присутні два свідки. Якщо обвинувачений вільний, то він особисто повинен бути викликаний

для проведення обшуку (ст. 208 Кримінально-процесуального кодексу, ст. 247, 249 Кримінального кодексу).

Обшуки за місцем проживання не можуть проводитися з 8 вечора до 6 ранку, крім як у разі вбивства. Слідчий суддя може назначити обшук у будь-який час (ст. 249 Кримінально-процесуального кодексу).

Коли держслужбовець входить до помешкання або на двір особи проти волі господаря, зловживаючи своєю владою без будь-якого дозволу, він буде покараний відповідно до ст. 499 Кримінального кодексу за порушення недоторканості житла. І якщо в цьому випадку було проведено обшук, господаря образять чи вдарять, то держслужбовець отримує більше покарання (стаття 499 Кримінального кодексу).

Всі громадяни Румунії, зареєстровані у виборчих списках, мають право голосу. Будь-якого легіонера, якому виповнився 21 рік, міська рада зобов'язана зареєструвати у виборчих списках. Якщо виборча картка не була вам видана, негайно зверніться зі скаргою до голови виборчого бюро жудцю.

Виборчі маніфести можуть бути вивішені в будь-який час на вулицях і на площах, а не тільки під час виборів. Всі легіонери мають знати, що постанови, за якими мери жудців забороняють агітацію, є незаконними.

Той, хто знищує передвиборні плакати, має бути покараний згідно зі ст. 120 Закону про вибори.

Той, хто заважає громадянину голосувати, має бути покараний згідно зі ст. 232 Кримінального кодексу.

Ніхто не може голосувати більше одного разу, інакше він буде покараний згідно зі ст. 235 Кримінального кодексу, а 20 виборців можуть подати скаргу до прокуратури.

Якщо легіонер направляє петицію до слідчого органу, а ті, хто відповідає за вдоволення петиції, не хочуть цього робити або відкладають рішення, аби образити нас, легіонер має знати, що цей вороже налаштований дерслужбовець буде покараний згідно зі ст. 243 Кримінального кодексу.

Чиновники часто зловживають владою, особливо щодо легіонерів, вчиняючи незаконні дії, які не мають законних підстав, аби завдати шкоди легіонеру.

Ці зловживання караються ст. 245 Кримінального кодексу. Легіонери не мають права дозволяти владі знущатися з себе. Якщо держслужбовець або орган влади (наприклад, префект жудцю) використовує силу без поважної причини, він карається згідно зі ст. 246 Кримінального кодексу.

Держслужбовець мусить вести себе шанобливо з тими, кому служить.

Якщо під час виконання своїх обов'язків він ображає або застосовує насильство щодо тих, кому зобов'язаний служити, цей держслужбовець підлягає покаранню згідно зі ст. 248 Кримінального кодексу.

Приватність листів гарантується Конституцією.

Нікому не дозволяється відкривати закритий лист іншої особи або читати відкритого листа, бо це карається згідно зі ст. 502 Кримінального кодексу.

Буває, що негідники з уряду чи поліції відкривають листи, адресовані легіонерам, посилаючись на цензуру або надзвичайний стан.

Легіонери повинні знати, що такі дії є грубими порушеннями, і що жоден закон у світі не дає комусь право відкривати чужі листи або зупиняти на пошті газети чи публікації, які надсилаються легіонерам, чи то пак прослуховувати телефонні розмови легіонерів.

Центральний легіонерський юридичний відділ

ПУНКТ 93. Поема лідера гнізда

ДО ПЕРЕМОГИ!

Ти почуй голос гір,
Бо ж довкола вирує війна!
Ти чоло підніми

— коли виріс у мужності школах.
Ти до війська вступавай,
Коли люба Вітчизна.
Саранчі хижа згряя
Пожирає твій край:
Гори, ріки, гаї
І безкраї поля
— ти почуй Землі клич.
Тисячі в Легіоні —
Од мужів до дітей —
В чиїх грудях вирує,
Палає, кипить
Туга гір прадідівських —
Здійнялись над Дністром, Тисою
Та Істрою
Нескінченні скарби
Тих, хто прийде за нами.
Ти скажи мені, брате,
Куди жертви поділись
Тих, хто голови склав на фронтах?
Чи розвіяв їх вітер?
Чи погибель зустріне
Румун у негоді,
Чужинцю віддавши коштовні скарби —
За улесливе слово той будує палаци
На спинах Народу.
У годину лихую,
Брате мій, пробудись,
і в рядах Легіону
Ти верши Святий Суд,
Ім'ям тих, хто в могилах.

*5 березня 1933 року, Петре К. Штефан, селянин
лідер групи Балчешті-Арджеш*

Ця брошура є основним законом Легіону — єдиним законом, що офіційно використовується організацією. Все, що виходило досі — з цієї миті скасовується.

Побратими, я написав це керівництво так, аби зрозуміти його зміг кожен. Тепер час перейти до справ.

Лідер Легіону

КЛЯТВА ЛЕГІОНЕРІВ

Моцо й Маріне,
Клянусь перед Господом,
Перед вашою святою жертвою за Христа і Легіон
Забути всі мирські радощі,
Вирвати із серця свого людську любов,
Аби задля Воскресіння моєї нації
Щомиті
Бути готовим загинути,
КЛЯНУСЬ!

КЛЯТВА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЛЕГІОНУ

Любі побратими,

Щоразу, коли я ставав свідком жертви легіонера, то казав собі: справжнім кошмаром стало б, якби вища, свята жертва наших побратимів послугувала на користь правлячої касті задля поліпшення їхніх фінансових справ, угод, шахрайства, прожерливості, експлуатації інших.

Кошмаром стало б, якби хтось помер, щоб інші могли розбагатіти й жити непристойно комфортним життям!

І тепер Бог привів нас сюди — побачити найбільшу жертву, яку тільки міг дати Легіонерський Рух.

Покладемо ж груди, чоло й тіло Моци та його побратима Маріна на вівтар румунської нації — як запоруку величних звершень Румунії в майбутньому.

Покладемо Моцу й Маріна в основу майбутньої румунської еліти, покликаної зробити з цієї нації те, про що наш розум не наважується навіть мріяти.

А ви, перші паростки тої здорової еліти, зв'яжіть же себе клятвою чинити як істинні представники майбутньої румунської еліти, клятвою захищати увесь легіонерський рух, клятвою не заблукати на шляху багатства, розкоші, аморальності, задоволення особистих амбіцій чи пихатих бажань.

Поклянїться, щоб у вашій совісті більше не було сумнівів у тому, що Йон Моца й Василе Марін принесли цю велику жертву не для того, щоби дехто з нас сьогодні чи завтра могли побалувати себе розкішними товарами, танцюючи на їх могилах. Вони загинули не для того, щоб ми зайняли вільні місця в палацах касті експлуататорів, продовжуючи знекровлювати країну й румунський народ, продовжуючи багатіти, тонучи в розкоші та розбещеності.

Якби це було так, то румунська нація завдяки нашій перемозі змінила б одних експлуататорів на інших, і країна наша знову напружила б свої стомлені м'язи, аби винести нових вампірів, що висмоктують її кров. Ох, Моцо! Ти не помер за це. Ви жертвували собою заради нації.

Ось чому ви поклянєтесь, що зрозуміли просту істину: коли ми кажемо «легіонерська еліта», то це означає не лише боротьбу за перемогу, але й постійну самопожертву в ім'я нації; це означає, що ідея еліти пов'язана з ідеєю жертви, ідеєю бідності, суворим і аскетичним життям, і де припиняється самопожертва, там зникає легіонерська еліта.

Тому ми поклянємось передати цей заповіт нашим наступникам, що приймуть клятву біля могил Моци й Маріна про дотримання сутності легіонерської еліти:

1. Жити в бідності, вбиваючи в собі хтивість матеріального збагачення.
2. Жити в злиднях, виганяючи розкіш і поблажливість до себе.
3. Усунути будь-яку спробу експлуатації людини людиною.
4. Постійно жертвувати собою заради країни.

5. Всіма силами захищати легіонерський рух від усього, що може привести його до компромісів чи дурної слави, або будь-чого, що може знизити високий моральний стандарт руху.

*Моцо й Маріне,
ми клянемося*

Бухарест 12 лютого 1937 року

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ

Яких легіонер має дотримуватися, аби не збитися зі свого славного шляху в дні темряви і сатанинських спокус. Щоб увесь світ знав, що ми — легіонери, і що ми залишаємося легіонерами на віки вічні.

1. НЕ ВІРТЕ жодній інформації, новинам, пліткам про легіонерський рух, прочитаним будь-де, навіть якщо вони написані в націоналістичних газетах, висловлюються політиками чи чесними людьми. Легіонер вірить тільки порядку і слову свого лідера. Якщо це слово не чутно, значить нічого не змінилося і легіонер мовчки продовжує йти вперед.
 2. Добре оцініть того, хто стоїть перед вами. Оцініть людину справедливо, неначе вона є ворогом, який намагається вас обдурити, або дурним другом, якого вороги заздалегідь обдурили.
 3. Стережіться незнайомця, який спонукає вас робити щось. Він має прихований інтерес і намагається реалізувати його через вас або скомпрометувати вас перед іншими легіонерами.
- Легіонер діє тільки за наказом або за власною ініціативою.
4. Якщо хтось хоче заманити тебе або купити: плюй йому межі очі. Легіонери не є ані дурнями, ані товаром.
 5. Біжіть від тих, хто пропонує подарунки. Ніколи не беріть нічого.
 6. Посилайте геть тих, хто лестить вам похвалою.

7. Де є три легіонери, там є братство; єдність, єдність і знову єдність. Пожертвуй всім, розтопчи всі свої бажання та увесь егоїзм усередині себе заради цієї єдності. Тільки вона, ЄДНІСТЬ, дасть нам перемогу.
8. Не обговорюйте ваших товаришів. Не робіть доноси. Не розпускайте пліток і не дозволяйте розпускати пліток.
9. Не бійтеся, коли не отримуете наказів, новин, відповідей на листи; чи коли вам здається, що боротьба зупинилася на мертвій точці. Не лякайтеся, не розводьте трагедію, бо над нами Бог, а ваші лідери знають правильний шлях і знають, чого вони хочуть.
10. На самоті моліться Богу в ім'я наших мертвих, аби Він допоміг нам перенести всі удари до кінця страждань та великого воскресіння й перемоги Легіону.

Березень 1935 року, Корнеліу Зеля Кодряну

Асоціація «Друзі Легіону»

Статут

Це постанова про створення асоціації.

- Ми беремо на себе ініціативу налагодити зв'язок між тими, хто не є і не може стати легіонером.
- Є багато людей, єдиних духом із Легіоном, але вони не можуть вступити до нього, бо є державними чиновниками, або мають приватні підприємства, або є торговцями чи промисловцями і обмежені багатьма труднощами в своїх професіях, або ж їхній характер неможливо повністю інтегрувати в аскетичну духовність цього руху.

Однак, більшість румунів у цій країні визнають, що ці молоді люди заслуговують допомоги на фронті, на якому вони гинуть від холоду, борючись за долю нації.

- Погляньмо навкруги. Такі країни, як Італія, Бельгія та Німеччина, постали до нового життя і рухаються від перемоги до перемоги, прокладаючи нові шляхи під сонцем.

- Лише ми, лише ми, румуни, сидимо склавши руки! Ми байдуже стежимо за долею нашої молоді й віримо кожному наклепу, кинутому проти неї.
- Питання розриває наше серце: хіба нам, хіба цій нації судилося потерпіти лише поразки? Хіба ми не можемо показати світові велику румунську перемогу?!
- Ці думки змусили нас організувати асоціацію підтримки молоді під назвою «Друзі Легіону».

Рішення командування Легіону

Ми презентували асоціацію керівництву легіонерського руху і отримали наступну відповідь:

«Ми з радістю приймемо вашу пропозицію. Це дійсно допоможе здобути перемогу.

Ця пропозиція, однак, вирішує ще одну проблему.

Нас оточують друзі, байдужі та вороги. І було б катастрофою, якщо завтра, коли над румунською землею пролунають сурми перемоги, справжні друзі нації будуть зі зневагою відсторонені, а ті, хто був нашими ворогами або залишався байдужим до миті перемоги, будуть нагороджені незліченними медалями, як герої останньої миті. Ця сумна картина постійно переслідує нас. Бо якщо так станеться на другий день після перемоги, то вся легіонерська праця стане безглуздою.

Ось чому ваша пропозиція є рятівною благодаттю: завдяки ній ми зможемо впізнати тих, хто був нам другом у важкі часи, і тих, хто був байдужим до всіх випробувань цієї нації, і навіть тих, хто люто ненавидів нас.

Ми не збираємось мстити, проте відчуваємо необхідність утвердити почуття відповідальності румунської нації. Кожен повинен буде відповісти за свої переконання. Нація, що бажає мати водночас всі думки, всі погляди, що погоджується на всі зміни та всі компроміси, не зможе вижити у світі.

Кому заборонено долучатися

Ми дозволяємо долучитися до асоціації всім християнам та друзям Легіону з будь-якої партії, руху чи соціальної категорії. Нас не цікавить ні соціальний клас, ні політична група, частиною якої вони є і в якій можуть залишитися в майбутньому.

Але ми ніколи не приймемо дружбу від:

- а) тих, хто нападав на нас і ганьбив;
- б) тих, хто під час співпраці з нами довів, що є безхребетною людиною;
- в) тих, хто був несправедливим, будував багатство на брудних обладках або крав державні гроші.

Відтак, будь-хто за бажання може увійти до асоціації «Друзі Легіону», крім представників цих трьох категорій.

Вимоги для вступу

Після цієї відповіді ми погодили такі директиви:

1. «Друзі Легіону» надають допомогу Легіону матеріально і морально, кожен у міру власних сил, щомісяця або щорічно.
2. Асоціація повністю перебуває поза межами легіонерської організації, чії внутрішні закони є значно жорсткішими.
3. Вони не знають один одного і ніколи не проводять спільних зустрічей.
4. Їх особисто не можуть знати легіонери.
5. Перша зустріч цих людей відбудеться в день Перемоги. Тоді члени асоціації будуть зібрані в одному місці, а їх імена оголошені Лідером Легіону, легіонери їх впізнають і будуть дякувати зі всією щирістю своїх сердець.
6. Вони матимуть номер і пароль.
7. Вони будуть своєчасно інформуватися про всі важливі легіонерські питання.

Асоціацію було засновано у п'ятницю, 6 листопада 1936 року.

ЗАПОВІТ ЙОНА МОЦІ

*Ось так я зрозумів обов'язок усього свого життя.
Я любив Христа і з радістю помер за Нього!*

Вісім легіонерів вирушили до Іспанії захищати Хрест від імені Спасителя:

Доктор Йон Моца, генерал Георге Кантакузіно, Георге Кліма, Ніколае Тоту, отець Йон Думітреску-Борша, Беніке Добре, доктор Василе Марін, князь Александру Кантакузіно.

У день свого від'їзду до Іспанії Йон Моца залишив на зберігання у професора Нае Йонеску кілька закритих у конверті листів, адресованих батькам, дружині, дітям, коли вони виступять, і Капітану — з проханням передати їх тільки в разі його смерті.

Нижче наводиться текст цих листів — заповіт батькам і Капітану, які Легіонерська Рада з трепетом дозволила опублікувати в цій брошурі, аби слова ці дійшли до серця кожного з нас.

Любі мої й випробувані лихоліттями батьки й сестри!
Так звелів Бог.

Великий цей біль, я це знаю. І я здригаюся від думки про те, що у вас може забракнути сил, аби винести його. Але, мої любі батьки, постарайтеся розгледіти разом із вашим болем всю красу нашого чину: від куль ми полягли за Христа! Здригнувся християнський світ! Чи могли ми стояти осторонь? Хіба не є це великою духовною користю для майбутнього життя — полягти, захищаючи Христа? Відтак, на додаток до болю, ви маєте відчувати великий підйом душі. Дай Бог вам сили перенести це страждання і подолати його.

Деякі практичні прохання: не дозволяйте «Libertatea» згинуть! Завдяки цій газеті живе моя сім'я...

Мої любі батьки, в миті смутку подумайте, що перенесли інші батьки, як-то генерал Москардо, що розмовляв по телефону з сином, коли його розстрілювали! Та він не впадав у відчай, а боровся і жив, аби виконати свій обов'язок!

Ось так я зрозумів обов'язок усього свого життя. Я любив Христа і з радістю помер за Нього! Навіщо турботи, коли моя душа — врятована і знаходиться в Царстві Божому?

Сімейна турбота укріпить вас. Бог не залишить вас голодними. Все буде добре.

Моя люба мамо, я переживаю за власну смерть лише через ту шкоду, яка буде заподіяна тобі через занепокоєння тим, що я на фронті, і тим, наскільки ти зможеш протистояти ударові від моєї втрати.

Люба мамо, зі сльозами на очах я говорю тобі й батьку своє останнє бажання: будьте сильними, впорайтеся з болем і живіть заради захисту моїх дітей.

Найбільше нещастя — втратити витривалість і зламатися від тягара болю.

Принаймні з любові до Михаїла і Габрієли я повторюю тепле прохання бути сильними, бути сміливими. Вірити в Божу

допомогу, протистояти матеріальним стражданням (бо духовних страждань не існує).

Я був би спокійний, якби мав таку впевненість, що ти, мамо, будеш сильною. Тому, будь ласка, почуй мій заклик, моє прохання хоч на мить: не дозволяй собі розгубитися! Так буде тільки гірше.

І вибачте мене, мої любі батьки, за всю ту метушню, яку я приніс у ваше життя.

Я приніс її лише з любові до Бога і Батьківщини, з чистого серця.

Тепер я обіймаю вас всім серцем, і я певен, що ви виконаєте моє бажання: зустріти біль із твердістю й упевненістю в Божій милості.

Ваш люблячий
Йонел

Бухарест, 22 листопада 1936 року

Любий Корнеліу!

Моє єдина турбота, мій єдиний неспокій — діти та Іридента, тож я прошу: Не дай «Libertatea» загинути.

Я певен, що, принаймні зараз, мій батько (плюс декілька дописувачів) зможе впоратися з газетою. Що стосується питання випуску, то все лишиться так само, як і раніше.

Іридента не повинна переїжджати ні з нашого дому, ні з Бухареста.

Прибутку від газети достатньо, щоб забезпечити проживання. А оскільки пан Джігурту допоможе узгодити питання орендної плати (я написав йому про це), то вони не зможуть жити в іншому місці дешевше. Крім того, я не хочу приносити їм додаткового болю від необхідності покинути оселю. Це їм лише нашкодить. Вони в жодному разі не можуть поселитися ні в Хуші (звідки батько не зможе керувати випуском газети, бо там немає навченої команди з хлопців, що йому допомогати-муть), ні в Орештіє.

Тож все повинно залишатися на місці й тривати так до мого повернення...

Наші змагання та перехід «Libertatea» в сектор журналістського вісника Легіону убезпечить газету, тож моїй родині буде заради чого жити. Тому, будь ласка, допоможіть «Libertatea» вижити.

З часом бажано знайти для газети хорошого редактора. А доки це можливо, працюватиму звідси...

Я помру, Корнеліє, з усім поривом та всім щастям заради Христа і Легіону. Я не прошу ні нагороди, ні будь-чого, окрім перемоги. І, будь ласка, тримай у серці моїх дітей.

Захисти Іриденту і пробач мене. Я знаю, що ви не завжди ладите між собою. Але не намагайся, без необхідності, виправляти її погляди. Я не кажу, що тобі знадобиться її ніжна турбота. Але в конфліктах, які, я впевнений, у вас траплятимуться, будь милосердним. Подумай про її біль та втрати, про зруйновані нерви та про все, що було втрачено. Вона економна, чесна,

живе лише заради дітей, віддана і стерпіла надто багато, не треба кричати на неї навіть тоді, коли вона винна.

Ось і все, що стосується особистих речей, а тебе хай захистить Бог, і бажаю якомога швидшої перемоги. Я щасливий померти тут завдяки тому, що мав сили почути твій клич, зрозуміти тебе і служити тобі. Бо ти Капітан! Я був неправий із тобою багато разів. Вибачай. Але я ніколи не робив нічого поганого, щиро вірячи в Легіон, Капітане. Я не зробив того, що міг би зробити для Легіону в останні роки, але я вірив у тебе, і завдяки цій вірі ніколи не грішив у глибині своєї душі (навіть якщо я іноді щось сумлінно критикував, як-то, наприклад, відсутність у тебе прихильності до документації та обліку, що часто призводило до серйозних недорахунків).

І зроби ж, Корнеліє, з нашої країни край прекрасний, наче сонце, сильний і відданий Богові!

Хай живе Легіон!

Моца

Я напишу в Іспанії 200–300 статей, які залишаю для публікації протягом 5–6 років по одній на кожен номер, посмертно. Що зробить цей лист більш вагомим. Інші питання я лишив у листі до Іриденти.

Лист від Йона Моца до його батьків, написаний на кораблі по дорозі до Іспанії, а також дві статті для газети «Libertatea», написані для румунського народу — між ворожими атаками...

Лист із дороги Йона І. Моци батькам

На борту корабля «*Monte Olivia*» на шляху до Португалії — 1 грудня 1936 року

Любі батьки!

Ми вже чотири дні пливемо на кораблі, а завтра прибудемо до Лісабону, столиці Португалії, звідки потім вирушимо до Іспанії.

...Ви звісно уже дізналися, що ми хочемо взяти участь у боротьбі на деякий час, приблизно на місяць — саме такий термін Корнеліу виділив для нас, бо це живе свідчення християнської єдності в серцях обох народів.

Та моєю найбільшою турботою, найбільшим стражданням моєї душі, попри велич та незабутність цієї подорожі, є турбота про дорогу матір і любого батька.

Я боюся, що лишив на ваших плечах забагато турбот, і після настільки важкого життя, як у вас, таких душевних тягарів бути не повинно. Я був би щасливим мати можливість отримати звістку від моїх любих батьків про те, що мої турботи є безпідставними і що, спираючись на любов до Христа і християнства, ви знайдете достатньо душевної сили змиритися з тим, що вам не підвладно, та щиро порадіти тому, що ваш син став на цей шлях честі й обов'язку...

На свій страх і ризик, жертвуючи собою в ім'я любові до Христа, ми будемо раді взяти участь у цьому мужньому чині, в цих важких днях забувши про втому, бо ми не зможемо забути про обов'язок перед нашим Богом, на якого сьогодні націлено ворожі кулемети, і обов'язок перед нашим народом, чия

доля повністю залежить від тієї вирішальної битви, що триває в цю мить в Іспанії.

Моє занепокоєння більше стосується саме моїх батьків, бо Іридента — молода і більш фізично активна, її юність допомагає подолати душевну метушню та труднощі, що роз'їдають людську уяву.

І я настільки радий, що при моєму від'їзді вона уже підозрювала про ці речі, але була сміливою, вона знала про мої почуття та бажання виконати свій обов'язок...

Я мушу додати, щоб усунути будь-які хибні судження, що нікого не відправляли до Іспанії примусово. Від самого початку я керувався моєю власною ідеєю та прагненням взяти участь у цій боротьбі, ми просили про це та отримали схвалення від нашого Лідера, хоча він обмежив наше прохання тільки одним місяцем. Мене б ніколи не зміг замінити хтось інший, бо моя власна душа вимагала виконання цього обов'язку, який я взяв на себе і понесу до кінця. Невірно, що перебування в країні могло би бути більш корисним для мене та моїх побратимів, що пішли зі мною цим шляхом, як деякі мовлять, маючи на увазі боротьбу вдома. Моральна перемога, яку ми здобудемо в Іспанії, — здобудемо її будь-якою жертвою — буде більш значущою для національної боротьби, і це найбільше, що ми могли зробити для нашого життя та для життя нашого після смерті... Істинно так.

До початку лютого, з Божою поміччю, ми повернемося додому...

Ще раз усім серцем молюся, аби ви полишили свої турботи. Людина народжується не для того, щоб жити довго, але щоб наблизитися до Бога через вчинки!

Я цілую ваші руки з величезною любов'ю і, будь ласка, не відмовляйте мені в щасті бути сміливим і безтурботним, здобути мужність і силу, яку дає мені віра в Бога — і всі ті труднощі, якими Бог вшанував нашу родину, просячи у нас підтримки та виконання Його правди і Його благодаті...

Я обіймаю вас із величезною любов'ю, вдячністю і подякою за все душевні і матеріальні жертви, які ви все життя безперервно приносили для нас і для душ наших.

З любов'ю,
Йонел

Різдво Господне

І знову народи світу готуються до свят і радощів Народження Господа, святого Різдва Христового.

Та сьогодні ця радість всіх сердець вражена, стурбована долею християнського світу, даного нам Богом, що послав Його Сина на землю, і народження якого ми знову святкуватимемо зараз.

Бо тут і зараз диявольський гнів розпочав найзапеклішу війну проти Церкви, заснованої нашим Господом Ісусом Христом. Ніколи, з тих пір як Спаситель зійшов до живих, жоден народ не повставав із такою ненавистю і люттю, аби знищити християнський порядок світу, як у наші дні. Десятки тисяч людей помирають, руйнуються вітварі Церков Христа, й інші захищають їх. Комунізм подібний червоному звіру Апокаліпсису, який повстає, аби вигнати Христа з цього світу.

Сьогодні, при народженні Господа, ми мусимо не просто радіти в наших оселях, але також попідкуватися про те, щоб зберегти цей великий дар, який Бог дав нам, пославши Свого Сина зійти до людей.

Червоний звір буде переможений, я не сумніваюся, і знищений. Церква, закладена Христом, не може бути зруйнованою «навіть вратами пекла». Однак тут, у країнах, де переміг диявольський комунізм, Церква була поваленою. Не на віки, але все ж вона була зруйнована для нинішнього століття, а на її місці постала диявольська сила невіри, зла, страждань і смерті душевної і тілесної народів сьогодні. Ми віримо в воскресіння Церкви як у Росії, так і в комуністичній Іспанії. Але це воскресіння, а також порятунок нашої країни від панування Антихриста залежить від нашої гідності! Господь сказав, що Церква не буде зруйнована вратами пекла, тому що Бог вірив у гідність людей, у їх вірність Богові.

Однак, якщо ми не прокинемося зараз, якщо ми не почнемо виконувати свій обов'язок у війні, яку розпочали армії диявола, тоді для нас настане крах, як це сталося в інших краях. І хто знає, скільки століть спокути, рабства і пекельних мук мусять витримати прийдешні покоління, доки вони не отримають можливість знову насолоджуватися пануванням Церкви над душами людей.

Сьогодні — тяжка доба. Від виконання наших обов'язків тут і зараз залежить, чи зможуть майбутні покоління нашого народу, наші діти, онуки і правнуки радіти в день народження Господа.

Тож не дозволимо нашим нащадкам втратити духовні блага Народження Спасителя! Не будемо залишати країну без церков, без ікон, без захисту Божої руки! Не будемо віддавати наших дітей світові, де Христос зник!

І в ім'я цього не будемо тікати від жертви заради захисту Хреста!

Лише ця жертва може дати Христову спокуту нашим нащадкам, лише завдяки цій жертві вони зможуть бути серед Нього, в дні Різдва прийдешніх і прийдешніх століть.

Бо без бою навіть архангел Михаїл не міг очистити небеса від армій Люцифера чи бунтівних ангелів.

Румунські легіонери в ці різдвяні дні борються за Хрест на іспанській землі й закликають вас слідувати за ними!

Йон І. Моца
(«Libertatea», п. 37–38, Різдво 1936 року)

1937 рік

Бог звелів, аби семеро легіонерів Капітана провели різдвяні канікули й зустріли новий рік із гвинтівками, гранатами і кулеметами в руках, розкидані по вулицях Мадрида або горах Іспанії — в боротьбі з тими, хто штиками виймав очі Спасителя зі святих ікон та знущався над Матір'ю Божою та Її святим немовлям.

І мушу сказати вам, що не може бути більшої честі для людини, покликання більш плідного, ніж покликання стати на захист Христа і, через Христа, всієї християнської нації.

Минулий 1936 рік розгорнув цю жахливу битву на іспанській землі. І хто знає, скільки серйозніших і жахливіших випробувань поставить перед народами і людьми рік, у який ми вступаємо — 1937.

У цей новий рік, що здіймається на зорі крові, румуни повинні увійти з душею, позбавленою м'якості та сумнівів, увійти підготовленими до великих часів покаяння. Втримати в серцях новий дух легіонерської мужності, зберегти всю ту чистоту душі, яку вони мають, і принести велику жертву в ім'я хреста і Батьківщини.

Відкладемо ж у бік всі ті пусті промови, та особливо віру в те, що можемо виконати свій обов'язок одними лиш порожніми словами, порадами й безплідною похвалою або судженнями — без суворості чину, жертви, тягаря.

Позбудемося ж усіх наших слабостей, наших страхів та жадібності, піднінемося ж вище завдяки всьому тому чистому й ліпшому, що є у наших душах. А озброївши душу — чекатимемо команди увійти в бій, готові до крові і смерті, готові пройти крізь хмари темряви і втрат, які все більше й більше огортають нашу націю.

Тільки так прямуючи до тих шляхів, які розкриє нам новий рік, ми можемо очікувати на сонячні дні та румунську перемогу

в цьому новому році, що наближається до нас, сповнений темряви і лиха.

Бог несе на колісниці перемоги тільки сміливих, і через свою загибель вони спокують власну націю і душу.

Йон І. Моца

(«Libertatea» n. 1, 3 січня 1937 року)

Лісабон, 3 грудня 1936 року

Статті звідси (а також, можливо, з інших зошитів) будуть з'являтися в «Libertatea», по одній на кожен номер (або, якщо я не можу написати їх вдосталь, по одній на кожен два номери), тож при такому розрахунку газета матиме матеріали на кілька років, що, я думаю, значно зміцнить нашу журналістику. Це на випадок, якщо я не повернуся з Іспанії.

Бо я хотів би, щоб «Libertatea» продовжувала виступати як єдине джерело прибутку для моєї сім'ї та, поруч із тим, мала змогу справляти службу Легіону.

Й. М.

Шановні браття-легіонери й читачі «Libertatea»!

Бог вирішив прийняти мене — а може статися так, що й інших моїх побратимів, румунських легіонерів Капітана — серед тих щасливих бійців, які склали голови в Іспанії на захисті хреста. І я говорю, що ці воїни — «щасливці», хоча багато хто з нас залишає після себе осиротілих дітей, дружин, коханих без жодної підтримки, — бо дійсно щасливою може вважатися лише та людина, яка відходить в інший світ, впевнившись у порядку власної душі. І ті, кого Бог обрав і прийняв, аби захистити Церкву Божу ціною нашої крові і життя, не може не мати великої надії на спасіння душі та прощення гріхів.

Жодна сила, жодна любов не може бути вищою за силу і любов до Нації, окрім сили Христа й любові до нього. Христос однаковий в Іспанії і Румунії. Коли повстає диявольська армія, щоб вигнати Христа зі світу, коли на світле обличчя Спасителя спрямовують багнети і кулемети, тоді всі люди будь-якого роду повинні прийти на допомогу хресту. До того ж ті, хто зараз працює над знищенням християнства в Іспанії, не вдовольняться стражданнями цієї країни і завтра нападуть на всі інші християнські країни, а отже і на нашу Румунію.

Але якщо любов Христа, сила Христа, як я сказав, вища за любов до Нації, то вона здатна повести нас, румунів, боротися за Хрест на чужій землі Іспанії разом з іспанцями, німцями та італійцями, але це не означає, що сила християнства і любов Христа викреслює нас із нашого народу, відштовхує нас від нього. Бо наш народ не може жити без нашої християнської віри.

Захищаючи християнство навіть на чужині, ми захищаємо силу, яка є джерелом сили нашого народу, і, прислухаючись до закликів любові до Христа, ми висловлюємо тут, в Іспанії, любов до нашого румунського народу.

Тому ми боремося, тому ми тут — задля захисту нашого предковичного закону, задля щастя румунського народу, задля його воскресіння в боротьбі Легіону, задля нової споруди, яку несе Капітан. Наш вчинок є наріжним каменем цієї нової румунської легіонерської споруди, і наш вчинок, слідуючи наказу долі, що існувала з легендарних часів Майстра Маноле, жадає схоронити нас у непорушному фундаменті, непідвладному примхам віків.

Ось чому я зараз пішов окремим шляхом, ось чому я більше не буду серед вас, любі побратими і читачі «Libertatea».

Як легіонерська пісня говорить:

«Хто кулею вражений голову склав,

За вами в черзі йду — із тими, хто лишився»...

Легіонери чудово знають, що коли на зборах легіонерського фронту лунає «клич мертвих», тобто переключка загиблих у бою бійців, то всі легіонери відповідають силою і вірою за тих, у кого більше немає голосу:

ПРИСУТНІЙ!

Бо він не пішов від нас, бо він присутній серед нас, бо він продовжує жити в душах наших.

Сьогодні я відповідаю через цю мою любов газету тим, хто мене любив і хто терпітиме мій тілесний відхід від них:

ПРИСУТНІЙ!

Я з вами, душа моя не покинула вас.

І аби довести вам, що можу радіти тому, що залишаюся серед вас, я пишу тут, у дні нашої битви на іспанській землі, послання для вас, мої любі побратими і читачі «Libertatea». Я спробую написати тут достатньо для того, аби від сьогодні щотижня, протягом декількох років, на сторінках «Libertatea», такої любої для нас із вами, лишити хоча б кілька рядків, через які житиму у ваших душах та ваших думках, тож ви зможете відчувати мене поряд, коли знадобиться ця розрада.

Тому я крокую з вами в одній лаві, з тими, хто лишився. Щотижня «Libertatea» супроводжуватиме мене разом із вами, аби говорити з вами про речі значні й не дуже, аби розповісти вам про біль нашої боротьби, але також, зокрема, вимагати від вас того, що ми мали найбільшою мірою, і чого очікуємо від вас ще більше:

Повноту любові та віри в Капітана і його Легіон, в наш Легіон!

Лісабон (Португалія), 3 грудня 1936 року

У день нашого від'їзду на іспанську землю.

В добру путь...

Рідко люди відчують сенс життя. Так ми, бажаючи зустріти свою долю за морями і на чужині, шукаємо радощів (хоча ми й не буваємо сумними) у різних «маленьких» речах. У Гамбурзі, як я розповідав читачам «Libertatea», я зустрів на нашому шляху чудову статую Архангела Михаїла.

А тут, у Лісабоні, готель, куди нас привіз іспанський міністр — що було великою честю для нас, особисто зустрів та відвіз на човні — розташовано поруч із прекрасним фаянсом (порцеляною статуєю) святого Антонія, якого так любить Капітан, якому моляться так багато легіонерів у лихі години і який разом із архангелом Михаїлом та Святою Параскевою є тими християнськими святими, до яких найбільше тягнуться наші душі.

Також тут, у Лісабоні, сидячи вчора ввечері за столом, я помітив на скатертині багато символів Легіону (ґрати), дуже гарно зшитих і настільки точних, неначе були взяті прямо з наших старих виборчих бюлетенів.

«В добру путь», говорять веселі хлопці. Ми на «маркованій дорозі», як кажуть солдати, тобто поміченій знаками дорозі, щоб не заблукати. Нам усім відома радість мандрівника, що, загубившись у темряві та невідомості незнайомих гір, раптово знаходить на деревах знаки, які вказують йому, що він на правильному шляху.

Лісабон (Португалія), 3 грудня 1936 року.

Йон І. Моца

Молитва Капітана

Подбай про них, Господи.

Візьми їх під свій щит.

Прости їх.

Хай спочинуть...

Живим дайте силу битися за перемогу християнської легіонерської Румунії та наближення румунської нації до Тебе, в надії на її воскресіння. Амінь.

Нае Йонеску

ЛЕГІОНЕРСЬКИЙ ФЕНОМЕН

Передмова

У цій брошурі подано чотири лекції професора Нае Йонеску, прочитані в травні 1938 року перед легіонерами під час ув'язнення в концтаборі Меркура-Чук. Ці розмови були опубліковані в «Buletinul Informativ» (n° 2, 3, 4, 5; серпень-вересень 1940 року), берлінському тижневику легіонерів у Німеччині під час першого вигнання.

Коротка передмова, опублікована в «Buletinul...», містила такі уточнення: «Під цією назвою ("Легіонерський феномен") професор Нае Йонеску, перебуваючи в таборі, прочитав ряд лекцій в'язням-легіонерам навесні 1938 року. Вони відтворюються на основі конспекту, записаного одним зі слухачів. Оскільки зміст цих розмов є саме конспектом, їх слід розглядати швидше як коротке резюме розмови».

Хто саме був тим сумлінним слухачем, у газеті не вказувалося. Але ми знаємо — то був нині покійний священник Штефан Палагіца, котрий запевнив нас, що думки, висловлені видатним лектором, були відтворені майже дослівно, і що після кожної лекції він порівнював свої записи з конспектами інших побратимів, аби заповнити можливі пропуски.

В кінці брошури ми подаємо пам'ятні слова, що були проголошені автором цих рядків 24 березня 1940 року перед побратимами, що зібралися у будинку в районі Амалієнгоф (Берлін) у зв'язку зі смертю Нае Йонеску, підкреслюючи значення його жертви.

*

У тексті цих відтворених лекцій одразу кидається в очі стиль мислення Нае Йонеску з характерною для нього діалектикою. Однак іноді здається, що в певній побіжності думки проступає раптове скорочення, зумовлене, вочевидь, певними лакунами й скороченнями автора конспекту. З іншого боку, слід мати на увазі, що під час розмови або читання лекції, на додаток до сво-

єї одержимості діалектикою, Нае Йонеску буквально накладав на слухача ще одне закляття. На відміну від інших лекторів, котрі зазвичай користуються конспектом або ж дослівно читають текст, підготований вдома, Нае Йонеску придумував усе відразу на місці. Це не лише вчило слухача думати, але й змушувало його відчувати всю делікатність викладеного матеріалу, наче запах теплого хліба, щойно витягнутого з духовки. Тому, якщо в наведених рядках специфічна діалектика автора лишається відчутною, це живе заклинання лектора, однак, відсутнє. І це робить текст більш схематичним.

Треба відзначити, що професор Нае Йонеску прочитав цілий курс лекцій про легіонерський феномен. У «Buletinul Informativ», однак, були опубліковані лише ці чотири, які ми відтворюємо, оскільки після 7 вересня 1940 року, коли сталася репатріація легіонерів-біженців, «Buletinul...» припинив своє існування.

Тому в розмовах, які ми наводимо, розглядаються більш загальні проблеми, але вони служать основою для пояснення самого феномена легіонерства. Ми ж, зі свого боку, так і не знайшли конспекти наступних лекцій.

Не відомо, чи розвинув далі професор Нае Йонеску ці ідеї в інших лекціях чи працях. У нинішній ситуації ми не зможемо перевірити, оскільки у нас немає всіх його статей, записів лекцій чи особистих документів. Проблема може бути прояснена тими, хто більше обізнаний у його викладацькій чи журналістській діяльності. Проте, викладені на наступних сторінках ідеї могли б послугувати основою для систематизованої легіонерської доктрини. Проте ми повинні вказати, що в них містяться певні ідеї, котрі не повністю узгоджуються з лінією Капітана. Особливо це стосується оспівування імперіалістичного духу.

«Характер нації, — каже Йонеску, — наступальний та імперіалістичний, тобто це організм, який може жити лише в експансії, віталізмі, динамізмі. Чи може одна нація заперечувати свої позиції щодо іншої? Нації не зводяться до спільного знаменника:

- а) мене цікавить поступ моєї нації, не чужої. При нагоді ми можемо домовитись і з іншими націями;
- б) ми живемо в просторі історії, де існує гріховність, вічна боротьба, де ми повинні завойовувати наше право на існування через нашу гідність (якби не було боротьби за право на існування, то ми були б ангелами, не існувало би гріха й історії!).

Ось істинне розуміння ролі історії в світі. Іншими словами, ми є ворогами один одному, а ті, хто цей факт заперечують, є або дурнями, або ідіотами. Тому той, хто хоче усвідомити Бога, може зробити це лише через підкорення іншого, стискаючи йому горлянку: через динамізм нації, наступ та імперіалізм. Іншими словами, нема нічого хорошого чи оборонного в націоналізмі, бо країни, що обирають для себе таку мету і стан, одразу ж потрапляють в рабство» (*Четверта розмова*).

Цю ідею невпинної боротьби ми знаходимо в кількох рядках, висловлених Капітаном щодо студентського конгресу, що відбувся в Бреїлі восени 1930 року. Капітан казав:

«Ви вперто відкидали всі хибні теорії хибних гуманістичних чи пацифістських апостолів, котрі, як правило, лише роззброюють людські душі. Пам'ятайте, що право — це власність, яка спирається на силу. Народи в світі борються між собою. Від морських глибин і до небесної височини — всюди лише боротьба, де тварини пожирають одна одну. У світі рослин, в природі, в лісах і на рівнинах, куди ми прямуємо на відпочинок, істинно триває глуха й невпинна боротьба за життя. У природі немає миру, про який так солодко розповідають усі ці поети й літератори, є лише одна реальність, велика, жорстока, красива: війна. Народи, котрі розуміють цю істину, живуть. Решта гинуть. Румуни, звідусіль оточені ворожими претензіями та захоплені ворогами, що послаблюють їх та систематично нищать, підривають їхні сили опору й життя, не зможуть чинити опір у майбутньому, якщо вони не зрозуміють, що на їхній землі солдати мають рости, наче сосни в лісі. Вся наша діяльність

має починатися з цієї фундаментальної істини і спрямовуватися в цьому духовному напрямку. Лише так можна забезпечити життя цієї тисячолітньої батьківщини...» (*Циркуляри і маніфести*, с. 14).

У *Моїм легіонерам* шість років потому Капітан, не відмовляючись від принципу активної національної боротьби, дає їй, однак, більш християнське трактування, що становить найбільш оригінальну та піднесену частину легіонерської доктрини:

«Кінцева мета нації — хіба це існування? Якщо існування, тоді не цікаві засоби, завдяки яким виживає нація, забезпечуючи власне існування. Всі засоби є придатними, навіть найгірші. Та лишається питання: чим керуються нації у стосунках з іншими націями? Хіба тим, чим і звір, що живе за рахунок поїдання інших звірів? Наче тигр, який живе за рахунок полювання? Чи нації живуть за законами риб морських чи лісових звірів? Заключною метою є далеко не життя, але ВОСКРЕСІННЯ. Перемога нації в ім'я Спасителя Ісуса Христа. Творчість, культура — це лише засоби, але не мета, як думалося раніше, щоб досягти цієї перемоги. Це плід таланту, який Господь вклав у наш народ, за який він відповідає. Прийде час, коли всі народи землі оживуть з усіма мертвими й з усіма їхніми королями і царями. І кожен народ отримає своє місце перед тронем Господа. Цей фінальний момент “воскресіння з мертвих” — ось найвища мета, якої може досягти нація».

У світлі наведеної цитати теорія імперіалізму й аморального експансіонізму знаходиться в явному протиріччі з християнською лінією, прийнятою Капітаном легіонерського руху.

Без сумніву, Нає Йонеску як ніхто інший усвідомлював цей дисонанс. Було би надзвичайно цікаво дізнатись, які пояснення він міг надати йому не тільки у зв'язку з легіонерським рухом, але й у визначенні непохитної впевненості у долі легіонерів навіть у разі фізичного зникнення Капітана. Ще в 1936 році, після публікації *Моїм легіонерам*, він зізнався одному зі своїх учнів: «Вирити, що зі зникненням Корнеліу Кодряну його праця

також зникне — означає мати надто слабке уявлення про глибину цієї праці. Чудо, яке створив Корнеліу Кодряну, є настільки великим, що тепер воно перевершує його самого».

Нае Йонеску вірогідно пояснив це в наступних лекціях про легіонерський феномен, що не були опубліковані через припинення публікації «Buletinul Informativ». Тому, перш як вдаватися до інших його творів, ми спробуємо принаймні у змісті відтворюваних лекцій знайти елементи, які могли б намітити зближення цих двох особливих концепцій.

«Націоналізм ХХ століття, — каже Нае Йонеску в четвертій розмові, — починаючись із народу, переходить до нації, аби досягнути Бога.

Слово Христа інакше звучить на небесах, у досконалості, але ми, люди, що живуть в історії, розуміємо його дуже і дуже відносно — залежно від народу, до якого належимо, інакше ми були б ангелами. Тому кожна людина живе словом Божим по-своєму, відповідно до абсолютної вищої спільності в історії, якою є нація.

На Сході існує більш розвинене почуття реальності, що відрізняє нас від Заходу, де домінує узагальнення, абстракція. Тож саме тут, на Сході, вже зроблено перші кроки в бік усвідомлення Бога. Якщо народ може усвідомити Бога на землі, то мене цікавить лише мій Бог, не угорський, не французький тощо. У Неаполі майже на кожній вулиці стоїть образ Мадонни, у них вона в тому числі виконує роль чогось на зразок дороговказу; це позначає бажання визначати місцезнаходження, індивідуалізувати, націоналізувати Бога. Отже я в боргу перед Богом лише моєї країни. Або, оскільки нація є найбільш важливим колективним колом, у якому людина живе в рамках історії, я маю лише одну данину поваги в житті перед Богом: через націю. Якщо мій Бог є не тільки моїм Богом, якщо він не виключно мій Бог, але також угорський, французький тощо, то я більше не буду румуном і більше не зможу віддати свою данину Богові через свою націю».

Ідея реалізму епохи, тобто реалізму історії, на яку посиляється Нае Йонеску на початку наведеного вище абзацу, підкреслювалася і Капітаном.

«Варто усвідомити глибоку різницю, — писав останній, — між лінією, якої ми дотримуємося, і лінією християнської церкви» (*Моїм легіонерам*, с. 393). «Історична лінія одна: це та, в якій ми живемо. Іншою ж є лінія вічного життя. Лінія Церкви набагато вища за нас. Ми прагнемо до неї, але ми докладаємо до цього прагнення надто мало зусиль. Бо ми живемо в засудженні й під жорнами наших гріхів, гріхів нашого світу й гріхів наших предків. Ми визнаємо, що ми — грішники: таким є легіонерське ставлення до Церкви» (*Циркуляри і маніфести*, с. 109).

І все ж, ті крихти, що вдалося досягнути в епоху християнського тяжіння до воскресіння нації, є надто помітними, якщо порівнювати їх із загальною домінуючою тенденцією сучасного суспільства, заснованого на прославленні закону джунглів, вічного виру боротьби «риб морських і лісових звірів». Специфіка румунського народу показує, що прагнення християнства подолати закон джунглів є прерогативою всіх румунів. Можливо, цей народ мало чого домогся під час своєї неспокійної історії, але він не грішив, як інші народи, «пануванням над іншими».

Ясна річ, що для тих, хто сповідує язичницький культ матеріальної сили, жаги до влади й схильності до імперіалістичного панування, це християнське прагнення може здатися величезним недоліком. Однак Капітан назвав його найвеличнішою історичною доблестю румунського народу. На цю лінію мала орієнтуватися легіонерська школа зцілення й повернення чеснот, «дати цій країні новий тип румуна. З неї може вийти щось велике, чого ще ніколи не існувало, що розділить навіл нашу історію і покладе початок новій румунській історії, на яку наш народ має право через свої тисячолітні страждання і терпіння, а також духовної чистоти і благородства, бо може так статися, що це єдиний народ на землі, який за

всю свою історію не скоїв гріха рабовласництва, вторгнення на чужі землі чи нехтування правами іншого народу» (*Моїм легіонерам*, с. 287).

Та навіть це прагнення здається тим, хто пройнятий концепцією аморалізму в політиці, чимось нереальним, якщо не утопічним. Але вони також мають пам'ятати, що великі історичні злети й падіння починалися не з надмірних розрахунків, заснованих на грі нинішньої влади або людських пристрастей, але з прагнення до високих ідеалів, іноді навіть до істинних утопій. В кожній людині присутня тенденція до втечі, підтримувана атавістичною ностальгією за втраченим раєм. Лише такі тенденції зможуть підняти величезні запаси моральної енергії, що застоюються в надрах особистостей чи людських спільнот.

Румунський народ, що задихався від узагальнення й хворобливого змішання, глибоко відчував необхідність вирватися до цих вищих, безтурботних вершин. І ці вершини були позначені цьому народові Капітаном через його Рух, натхненний найсправжнішою й найбільш здоровою частиною румунської традиції. Однак, терпимість природно призвела до виразу християнського виміру Руху, створеного народом, котрий, як показує вся його історія, завжди «боявся Бога».

Румуни, що з люттю захищалися, коли на них нападали, органічно відкидали язичницький культ сили і «придушення інших народів» для утвердження в історії. Це було враховано Капітаном, коли він сформулював принципи своєї доктрини: «у невтомній боротьбі за життя (...) аби мати можливість чинити опір у майбутньому, щоб отримати той талант, який Бог прищепив нашому народові задля досягнення кінцевої мети нації — Воскресіння — наші солдати мусять проростати зі своєї землі, наче сосни з лісу. Воскресіння в ім'я Спасителя Ісуса Христа».

У цій єдиній перспективі примиряється як героїчний бойовий дух, призначений для захисту в «невтомній боротьбі» по

цей бік життя, так і свята боротьба з гріхом задля «Воскресіння з мертвих» — останній момент, найвища з можливих мет, для здійснення якої може прокинутися нація. Через ці два полюси, перший із яких знаходиться на землі, в кипінні життя цього світу, а другий перенесено на небеса, в інший світ, проходить вертикальна вісь легіонерського вчення, утвердженого Капітаном.

Але, на додаток до цього ідеалістично трансцендентально трактування, існує й строго кон'юнктурне виправдання. Дивлячись на проблему стосунків між народами через строго політичну румунську призму, тобто призму «епохи, в якій ми живемо», концепція Капітана виглядає набагато більш доречною і реалістичною, ніж та, яку демонструють реалісти, що хочуть виправдати культ сили. Теорія аморальності в національній політиці, і особливо в міжнародній політиці, була б цікавою для великих народів (в сенсі чисельності), таких як росіяни, німці, американці, китайці тощо. Але було би великою необережністю, якщо не сказати дурістю, якби за неї виступали й виправдовували середні або малі за розмірами народами. Тим самим вони просто надавали б виправдання сусідам-хижакам! Малі народи не можуть конкурувати в політичному кліматі, де домінує концепція аморальної боротьби. Саме їх фізичне існування постійно знаходиться під загрозою. Тому вони зацікавлені в проповідуванні терпимості між людьми або народами. І в дотриманні цієї доктрини, якщо вона заснована на щирій християнській концепції, а не абсурдних розрахунках «хибних гуманістичних чи пацифістських апостолів, котрі, як правило, лише роззброюють людські душі», аби мати можливість грабувати більше й несправедливо правити нами.

Що стосується утвердження в історії, то його слід шукати в іншій сфері, відмінній від суто матеріальної влади.

Як ми показали в іншому випадку, всі руйнівні потрясіння людства відбуваються через домінування демонічної концепції з її пекучою спрагою до тотального контролю. Румунський на-

род не страждає від цієї пристрасті, і багато хто вважає це національним недоліком. Але утвердження в історії не може мати лише цього суто матеріального аспекту, що вирвався з первісних аспектів людської душі. Духовний елемент колись візьме гору. З цієї точки зору, відсутність у нашого народу згаданого демонічного елемента, котрий, як я уже сказав, згідно з нинішньою концепцією вважається недоліком, допоможе сформувати завтрашній день у більш високому і по-справжньому цивілізованому суспільстві в істинно християнському розумінні, що і стане нашою найбільшою заслугою.

Капітан інтуїтивно ухопив цю основну істину, легітимуючи масове утвердження румунської нації в людській історії. Підняття цієї концепції у світі, сп'янілому від матеріалізму, охопленому жагою до панування (зарозумілості), є «великим моментом просвітлення», чого багато хто не може усвідомити. Але він, окрім морального піднесення, пронизаний ясним політичним реалізмом: ми, румуни, як маленький народ не зацікавлені в законі джунглів, який сьогодні домінує у відносинах між народами, він мусить бути заміненим християнським законом. Спроба малих чи середніх народів конкурувати в сфері матеріальної сили поставила б їх у смішне становище, вони виглядали б наче роздута жаба. Завдяки концепції Капітана ми також можемо вилікувати нічим не виправдані комплекси меншовартості, що спостерігаються у деякого з румунських вчених, котрі вважають, що румунська нація завжди була радше об'єктом, аніж суб'єктом історії. Доказ було надано ексцентричним письменником Емілем Чораном, глибоко змученим цим комплексом неповноцінності. Однак, коли він подумав глибше, то прокинувся й зізнався:

«Колись я соромився бути частиною малого народу, але не зараз. Принаймні, хоча ми й не мали історії, але можемо пишатися тим, що не скоювали злочинів, притаманних історичним народам» (*Preuves*, п. 14, квітень 1952 року).

Величне бачення історії Капітана ще ясніше розкривається у *Записках із Жилияви*. Ось що він писав у ті похмурі миті:

«Знаки нашої епохи:

Ми все більше стурбовані боротьбою між собою та проти інших людей. І все менше боротьбою між заповідями Святого Духа і прихотями нашої земної природи.

Ми зайняті (і ми насолоджуємося ними) перемогами над іншими людьми, але не перемогами над сатаною і гріхом.

Всі великі люди минулого і сьогодення, — Наполеон, Муссоліні, Гітлер та інші, — були зайняті, перш за все, саме цими перемогами.

Легіонерський рух є винятком, бо піклується передовсім, хоча й недостатньо, про християнську перемогу в людині заради її порятунку.

І все ж піклується недостатньо!

Величезна відповідальність лежить на лідері.

Він не має права тішити свої війська земними перемогами, не готуючи їх у тій же мірі до вирішальної боротьби, з якої душа кожного може вийти увінчаною або вічної перемогою, або тотальною, вічною поразкою» (с. 59).

Тому румунська нація буде колективно стверджуватися в історії, спираючись не на второвані шляхи підвалин людських пристрастей, але на власний шлях духовних висот, притаманних душам найдавніших наших предків, «безсмертних фракійців», і увінчаний у християнській вірі. Для цього колективного ствердження в історії на новому шляху Капітан хотів створити «великий тип румуна», відрікаючись від слабких людей, позбавлених «моральної витримки» й готових відмовитися від своєї легіонерської віри заради матеріальних переваг чи кар'єри. Це світлий шлях для тих людей, котрі хочуть по-справжньому бути християнами.

І якщо ми уважно розглянемо проблему, то побачимо, що насправді цю концепцію поділяє і Нае Йонеску. Говорячи про «християнське прощення», він пише:

«Християнство — це релігія милосердя і прощення. Чи значить це, що християнство є релігією слабких? Релігією рабів?

Геть ні! Це релігія героїв. Смирених і анонімних героїв; тих, хто здолав себе, хто належить уже не собі, але Богові. Той, хто нічого не просить для себе, є християнином. Той, хто живе більше не для себе, є християнином. Всякий, хто вбив себе у своєму тілі, хто вбив свої амбіції й пристрасті задля життя в душі й законі Божому, є християнином. Але чи означає це, що християнин не існує в цьому світі, нічого не просить, нічого не хоче, ні за що не бореться? Зовсім ні. Він бореться й вимагає виконання Божого закону»¹. Порівняння цього тексту з цитатами із четвертої розмови щодо образливого та імперіалістичного характеру нації, наведеними раніше, котрі наче дихають ніцшеанською жагою до могутності², викликає очевидний дисонанс. І оскільки Нае Йонеску визнає себе глибоким християнином і щосили вірить, як і Капітан, у Воскресіння Спасителя, значення цих цитат має бути переглянутим. Тим більше, що Нае Йонеску — у природний спосіб — відкидає ніцшеанське бачення християнства.

«Ніцше, — пише він, — вважав, що зможе завдати остаточної образи християнству, розглядаючи його як рабську мораль. Це помилка; навіть якщо Ніцше й був незаперечним генієм... Неможливо говорити про рабів, коли до уваги береться інтимна структура Євангелія; визнання права на існування страждання не веде до боротьби із ним — це дійсно так; але це визнання також не стає причиною пасивності (...). Християнство приймає страждання як реальність, християнство не заперечує страждання, але возвеличує його (...). Відтак, саме страждання може стати джерелом нескінченної радості, якщо воно поставлене на виконання мети й набуває сенсу в нашому бажанні врятуватися» (op. cit., 47–48).

¹ Nae Ionescu, *Îndreptar Ortodox*, Wiesbaden, 1957, pag. 62 (ediție îngrijită de D.C. Amzăr).

² Втім, складно приймати критику ніцшеанства від пана Папаначе, адже замість *wille zur macht* він помилково вказує формулу *wille zur kraft*.

Я детально наводжу всі ці уривки, аби ви змогли краще побачити, що в найглибшій суті свого мислення Нае Йонеску слідував тій самій християнській лінії, що й Капітан. Розбіжність між «імперіалістичною» теорією та «християнським прощенням» має ту саму природу, що й зазначене вище порівняння циркуляру Капітана про «невтомну боротьбу за існування» з «кінцевою метою нації».

Перша концепція утримує нас у серці цієї реальності, де ми повинні «відстояти нашу бідність, наші цілі й нашу націю», аби вижити; друга вказує нам на вищу, божественну мету, залучаючи експансію «нашого імперіалізму» по вертикальній лінії, що веде до безсмертних християнських цінностей. Бо коли малі народи лишаються безсилимими у пласкому (горизонтальному) просторі матеріалізму, що характеризується кількістю, вони все одно, натомість, можуть більш успішно отримувати вигоду з вертикалі духовності, що вимагає якості. Тільки завдяки цим двом концепціям можна отримати цілісне бачення реальності, що надає легіонерському рухові неймовірної складності.

Не виключено, що саме ця складність навернула Нае Йонеску до «бійців національної революції», як він сам пише, змушуючи повністю впевнитись у стійкості легіонерського руху, що забезпечується «інтенсивністю життя» й тягою до «мученицької смерті».

*

Участь Нае Йонеску в житті легіонерського руху посилила симпатії до нього як у громадській думці Румунії в цілому, так і в студентському середовищі зокрема. Наскільки сильною стала ця близькість за той короткий час, видно з того факту, що в день свого від'їзду до Іспанії Йон Моца лишив кілька закритих листів, адресованих батькам, дружині, дітям, коли вони виростуть, і Капітану — з проханням передати їх лише в разі його смерті — саме Нае Йонеску. Можливо, саме ця особлива довіра й повага змусили того, хто редагував секретні німець-

кі дипломатичні документи, вказати в примітці до рапорту німецького посла в Бухаресті Вільгельма Фабриціуса від 17 травня 1938 року (що пізніше стало головною причиною арешту Нае Йонеску), що професор є «заступником Кодряну, лідера Залізної Гвардії» (*Stellvertreter des Führers der Eiserne Garde, Codreanu*).

Безсумнівно, це було помилкою. Нае Йонеску був щирим і великим другом легіонерського руху з «найтяжчих часів». Проте він ніколи не займав посади, приписаної йому в згаданому рапорті. Ба більше, він уявляв поняття легіонера в такому чистому світлі, що не вважав себе гідним бути легіонером. Вважаючи себе людиною старого світу, де у нього все ще лишалося багато контактів, він говорив про себе як про людину заплямовану і говорив про це відкрито й гучно, аби своїм прикладом спонукати новачків, які стискали лікті, аби протиснутися в передню лінію, все ж лишитися «на другій лінії», як радив Капітан.

Зворотною стороною симпатій, здобутих Нае Йонеску завдяки його близькості до руху, була ненависть політиканської камарильї та заздрість окремих «друзів Легіону». Я розкрию один випадок із категорії «друзів», оскільки він здається мені значущим у зв'язку з позицією Нае Йонеску щодо обговорюваної проблематики.

Я з сумом згадую образу Нікіфора Крайніка щодо Нае Йонеску, коли ми були ув'язнені в Жиліяві (січень 1934 року) по справі Дуки. Одного разу вночі, коли ми обидва перебували в підвалі центрального реду, ефемістично прозваного «другою спальнею», де сиділи всі ті, хто входив до першої групи затриманих, прийшов Нае Йонеску — щойно заарештований. Почувши згадане ім'я, земляного кольору обличчя Крайніка стало, здалося мені, аж зеленим. Він закричав: «Ця людина — самозванець! Він викрав у мене всі мої ідеї про православ'я та національне питання. Тепер, коли я бачу, як він кружляє між легіонерів, мені стає огидно. Це небезпечний хлопець. Я не зможу сидіти поруч із ним. Я скажу про це також і Корнелію».

Я був вражений і засмучений. Я навіть не підозрював такої образи. Я обмежився тим, що відповів: «Якщо він був поміщений у в'язницю за легіонерською справою, то в'язниця стала для нього випробуванням, і його гріхи, про які ви щойно сказали, будуть очищені пережитими стражданнями». Потім я змінив тему.

«Крадіжку ідей Крайніка» Нае Йонеску не міг навіть згадати. Подібній людині, чий постійно вируючий мозок розсіював іскри «оригінальних ідей» у всіх напрямках, не потрібно вдаватися до обмеженого багажу громіздких ідей Крайніка.

І потім, питання «оригінальності ідей» — дуже суперечливе саме собою: в історії культури існувало дуже мало дійсно оригінальних ідей. Зазвичай оригінальність полягає в новому чи оригінальному способі подання старих ідей.

У нашому випадку, однак, проблема ще більш спрощується, враховуючи діаметрально протилежний стиль мислення та виразу цих двох культурних суперників. Різниця між ними існувала не тільки в методі, але й у структурі. Для Нае Йонеску Нікіфор Крайнік також був «нездатним примиритись — хоча б суто теоретично — з його методом дослідження подій». І навпаки.

Насправді, цю різницю можна легко помітити як у публічних виступах або університетських лекціях, так і в їх щоденних публікаціях *Calendarul* чи *Cuvântul*.

«Статті пана Крайніка, — пише Капітан, — були справжніми гарматними пострілами, що змушували антирумунський світ панікувати» (*Моїм легіонерам*, с. 411). Вони були бездоганними за формою, але можна було відчутти важку працю, вкладену в них, на полотні мізеру ідей, одноманітних завдяки постійному повторенню. З іншого боку, ідеї блискучі, проте важкі для засвоєння: різноманітність і шипіння ідей Нае Йонеску, в основі яких лежить одержимість унікальною діалектикою, надавали його ідеям особливого шарму. Свіжість його мислення робила їх схожими на «теплий хліб». І це призвело до невичерпної заздрості з боку Нікіфора Крайніка.

Але різниця не обмежується цим аспектом. Підхід обох до легіонерського руху здійснювався — що стане видно з часом — також із різних позицій. Характерна зарозумілість змушувала Крайніка проявляти домагання стати доктринером, якщо не наставником усього легіонерського руху. Це було доказом того, що він нічого не розумів у легіонерському феномені.

Нае Йонеску починає з діаметрально протилежної позиції. Завдяки притаманній йому ясності та чесності він смиренно визнає, що звернувся до легіонерського руху, аби навчитися жити цим румунським духовним і політичним феноменом, абсолютно унікальним та оригінальним. Прониклива манера, в якій Капітан інтуїтивно розумів суть речей і вирішував найскладніші проблеми, викликала у Йонеску подив і захоплення. Що стосується легіонерської доктрини, то Нае Йонеску, маючи при цьому величезний авторитет, визначив, що вона «творюється щоденною справою Легіону, оскільки впливає з вирішення ситуацій, які посилав їм сам Бог».

Ступінь щирості цих підходів до легіонерського руху був перевірений траєкторією їх подальшої еволюції. Не маючи щирої віри і сили характеру, Крайнік швидко ввійшов до лав противників руху.

Капітан пише ці рядки, сповнені гіркоти і відрази: «Я дякую Богові за те, що він карає мене за мій гріх, ставлячи у ці важкі для нас часи цю людину, якій я віддав свою дружбу й вашу хоробрість та славу, навпроти мене — щоб він міг образити мене сьогодні й ударити в тяжку годину молотком по потилиці, перейшовши на бік єврейсько-кузистсько-ліберально-масонської групи, на яку всі вороги румунського народу покладають свою останню надію» (*Циркуляри і маніфести*, с. 47).

Траєкторія еволюції Нае Йонеску була абсолютно протилежною: він залишався в таборах та в'язницях не пригніченим чи наляканим, яким я мав можливість бачити Крайніка, але спокійним настільки, наскільки спокійною може бути людина великої віри. Він інтенсивно жив легіонерським фе-

номеном та своїм прикладом вселяв впевненість у перемогу, навіть коли ситуація здавалася найгіршою з можливих. Були часи, коли, згідно з його глибоко християнською концепцією, «саме біль зможе стати джерелом нескінченної радості, якщо вона служить меті та набуває сенсу в прагненні до порятунку». Ця ідея розвивалася завдяки темним годинам, і Нае Йонеску не викрав її у Нікіфора Крайніка, бо останній точно не мав таких ідей. І в разі, якби він навіть мав такі ідеї, то він ними не жив. Ось чому, доки через чверть століття після вбивства Капітана мерзота Крайнік прославляє «язичницьку концепцію більшовизму» — як колись сам її називав — та очорнює «цілісну концепцію духовності», поливаючи «отрутою» пам'ять Капітана та усіх наших мучеників, ми визнали необхідним відтворити тут ідеї філософа-мученика, пов'язані з легіонерським феноменом, висловлені 25 років тому за часів жахливих гонінь. Це також знак поваги до його пам'яті.

У вигнанні, 30 листопада 1963 року,
Константин Папаначе

Розмова перша

Легіонерська Румунія — складна річ, не проста, і легіонерський світогляд є формулою, що включає в себе всі прояви життя, які формують простір історії. Легіонерська Румунія матиме абсолютно інакшу політичну, економічну, духовну форму, аніж Румунія сьогодні. І відправною точкою є саме історичний простір. Все, що відбувається, — належить певному часові і просторові, тобто відбувається в історії; богослови називають це віками. Історія тече у вічність — її траєкторія має певний напрям, а координати, тобто точки часу, формують собою неперервний потік. Філософи історії вважають, що історія кудись тече, що вона має певний напрямок, зміст. Важко повірити в те, що вона має сенс, так само як і життя: воно нікуди не тече, а веде лише до кінця, до смерті, маючи дві точки — початок і кінець.

Історія не еволюціонує (еволюція — ідея нехристиянська, хоча й не антихристиянська, вона була введена в нашу свідомість зовсім недавно, у XIX столітті). Еволюціонізм прагне відшукати сенс життя у людині, а не від Бога. Історія є необхідною реальністю, але вона також є реальністю мінливою, бо фактам, які її формують, також, у свою чергу, притаманна мінливість. Тож усе, що відбувається в історії, тобто в часі і просторі, є відносним. Події відносні в тому сенсі, що вони не мають самоцінного значення, вони не відбуваються згідно з певним заданим вище правилом. Християнський менталітет — це реалістичний менталітет, він сприймає світ у його звичному стані. Ми бачимо світ таким, яким він є, а не таким, яким ми хотіли б його бачити. Тому існує критерій оцінки, зваження фактів, навіть у рамках цього максимального історичного релятивізму: і це *нормальність*.

З посіяного пшеничного зерна виростає пшениця, а не курча — ось що мається на увазі під нормальністю. Ненормальність означає дисбаланс у природному стані речей. Як визначається нормальність і ненормальність? Нормальним є те, що трапляється найчастіше. Румунський тип — десь посередині між бло-

ндинами й шатенами, і це нормально. Бо нормальність — це теж, ясна річ, штука приблизна. Поняття, за допомогою яких ми її вимірюємо, є лише приблизними інструментами. Щоб визначити, є той чи інший факт нормальним чи ненормальним, варто передовсім встановити його реальність. Історичні факти згруповані за принципом місця і часу — вони чимось об'єднані, якось узагальнені. Але коли фактів стає декілька, це набуває колективного характеру. Факти змінюються з часом, і саме у цьому криється їхня відносність. Наприклад, існує абсолютистська форма правління як факт, але також існує демократія. Виходячи з того, що існує кілька форм правління, світ вважає, що зможе вибрати між ними; це хибна думка, бо ці форми не існують самі по собі, вони залежать від певного часу, від певних історичних умов. Тут от і криється відносність. Приклад: можна ходити в купальнику влітку, але не взимку, бо люди подумують, що ти збожеволів; так само і з формою правління.

Коли світом правлять демократичні принципи, абсолютизм сприймається як божевілья (це те саме, що гуляти взимку в купальнику). Життєві форми є пов'язаними з певним часом та місцем. Доки маси беруть активну участь у політичному житті, я не зможу обирати ті антимасові політичні форми, які мені подобаються. Король розуміє, що країна хоче авторитаризму. Але сьогоднішній авторитаризм не є авторитаризмом, наприклад, часів Карла Великого. Авторитарний принцип нашого короля і авторитарний принцип Карла Великого надзвичайно сильно відрізняються. Сучасною системою демократії правлять маси, вони не просто делегують своїх представників у парламент. Приклад: коли у виборця питають, за кого він голосує, він мусив би відповідати: «Неважливо, хто це буде, важливо, яку позицію він висловлюватиме».

Кожен історичний момент має власну життєву форму, і народи пов'язані з нею. Історія керується часом, їй байдуже на людей, що живуть у певному моменті. Кожен історичний момент створює історичну форму, обов'язкову для народів, які беруть участь в історії.

Якими були історичні форми?

Ренесанс, класицизм — ось імена, що характеризують минулі історичні форми; історична форма охоплює усю повноту людського життя, що має різні аспекти: феодализм, Ренесанс, грецький чи римський світи... Всі разом вони формують полотно історії, але окремо кожен з аспектів відрізняється від іншого. Та зазвичай між ними дійсно існує зв'язок. Наприклад: я не можу бути православним, якщо я є капіталістом, ідеалістом чи номіналістом у філософському плані, індивідуалістом в етиці, демократом у політиці. А от якщо я — протестант, то можу бути і капіталістом, і індивідуалістом, і демократом. Відтак, існує чітка кореляція між різними складовими елементами певної історичної миті. Це співвідношення формує певну діаграму, певний профіль історичної форми. Відтак, історична форма — це органічна одиниця, бо різні частини цієї форми розташовані не випадково, але є чітко структурованими.

Нова історична епоха витікає з єдиного вирішального елемента, все одно відносного, але з однією вирішальною умовою: вона має бути спрямованою на досягнення нормальності. Історичні форми рухаються одна за іншою: вони народжуються й помирають. Існує оптимальний проміжок часу між початком і кінцем кожної епохи. І знадобиться немало часу, аби мати можливість визначити історичну форму, частиною якої є ми.

Та відбувається дещо інший процес: ера, що відмирає, співіснує з початком нової ери. Тож як ми можемо розкрити обидві ери — ту, що помирає, і ту, що починається? Оцінювати вирішальні елементи — це справа особистого мистецтва. Та є ще й об'єктивні елементи, помітити які може кожен.

17 травня 1938 року

Розмова друга

Історичні факти

Історичні факти розміщуються в часі, групуються довкола певних одиниць, у рамках яких різні складові елементи вступають у тісний взаємозв'язок. Для кожного складового елемента і кожного індивіда, що є частиною історичної форми тут і зараз, — це обов'язкове правило — історія не має причинності чи сенсу. Існують чисті й нечисті історичні форми. Чисті народжуються там, де історичні умови перетинаються з географічними. Історична форма зазвичай з'являється в найбільш зручному місці, але вона поширюється не тільки там, маючи тенденцію займати інші простори, котрі не є її власними. Наприклад: стиль життя давніх греків охоплював інші землі, такі як Італія, Мала Азія, гирло Дунаю тощо. Тут він наптовхувався на інші умови, інші можливості керувати своїм буттям.

Номіналізм — філософська школа, котра ставить слова чи імена в основу нашої концепції світу. І ці концепції так само замінюють собою реальність. Пояснюю: румун має конкретні слова — *входити, виходити, спускатися, підійматися*¹, тоді як німець каже: *untergehen, auf* тощо². Цей формалізм є основою нашої культури від Ренесансу й дотепер. Це науковий, технічний вік. Номіналізм народився в Англії у середовищі францисканців, і міг народитися тільки там, оскільки цей орден мав стійку тенденцію до абстрактного мислення. Потім він почав поширюватися на інші області, прищеплюватися до іншого матеріалу, що вже не був його власним. Те ж саме сталося з лібералізмом та демократією в нашій країні. Демократія — це історична форма. Сама по собі вона не є ані доброю, ані поганою. Ми маємо спершу визначити, звідки вона виникла. Звідки вона потрапила до нас. Той факт, що демократія народилася

¹ У цьому сенсі романські дієслова мають прямі відповідники у слов'янських мовах.

² Тобто «куди».

у Північно-Західній Європі та поширилася саме звідти, доводить, що вона є життєздатною формою. Але чи можемо ми запропонувати елементи, умови, в яких демократія була би корисною для нас? Ні, бо ми маємо зовсім інші умови. Демократія може добре працювати там, але не тут. Не все, що добре для них, добре для нас. Наприклад, в Англії купці працюють лише з 10 до 15 години, а в нашій країні це було б абсурдом.

Які хиби тягне за собою лібералізм?

Індивідуалістичний менталітет. Ураження життєвих форм людини. Там, де народжується індивідуалізм, постає й протестантизм, індивідуалістична форма пізнання живого Бога. Власність на Заході була індивідуальною, на Заході працювала формула *jus utendi, fruendi et abutendi*¹. Але нас це не стосується. Згадайте-но про колективну власність румунських селян.

Ще кілька років тому газети писали про кількість сімей у Румунії, а не кількість членів сім'ї. Це означає, що в нашій країні власність — це не індивідуальний, але сімейний товар, пов'язаний із робочою силою всієї сім'ї. Відносини між майном і господарем у нашій країні є іншими, селянин не є власником землі в сенсі латинської формули, він — слуга землі. Румунія не має індивідуалістичної концепції. У 1933 році, коли сталася криза, селянин спахував сільськогосподарські угіддя, як ніби ніякої кризи не було. У нашій країні лібералізм не знайшов необхідного матеріалу. І цей факт пояснює наше вельми кепське становище. Для селянина держава стала ворогом, оскільки зухвало відбирала забагато податків і нічого не давала взамін. Наприклад, у ліберальній державі справедливість заснована на ідеї юстиції, тобто на абстрактній ідеї. У нашій країні, проте, люди розраховують не на юстицію, але на справедливість. При-

¹ Право використовувати майно, користуватися його плодами та розпоряджатися ним за власним розсудом у римському приватному праві.

клад: Івашку з Тетара — хоча ніхто не призначав його суддею, він все ж вершив правосуддя поміж селян за власною волею.

А кілька років тому газети писали про священника з жудцю Тульча, якого заарештували за те, що він виступав у ролі судді між селянами. І селяни йшли за ним, бо він мав авторитет і чисту совість. Правосуддя є елементом психології, це не якась там абстракція, і селянин мусить довіряти справедливості. У нашій країні замість справедливості існує закон, тобто чужинницький апарат, принесений нам зверху. Тому селянин вважає закон ворожим. Наче той логофет з історії: знав, як поступити правильно, але буква закону заплутала і зв'язала його.

У результаті ліберальній державі в нашій країні довелося працювати в дуже складних умовах. Вона буквально стала тягарем. Критика ліберальної держави з боку жуністів¹ є надто дитячою, ба більше — вони все одно були змушені запозичувати ліберальні елементи. Приклад: Шахтарський закон Петра Карпа, торговельний закон Йоана Неніцеску — хоча обидва були консерваторами. Чому? Бо були зобов'язані зробити це — такою була вимога епохи. Ми стали ліберальними, бо стали капіталістами і тому повинні були стати такими ж, як всі інші. В іншому випадку ми перетворилися б на звичайнісіньку колонію. Ми перейняли ліберальну формулу (1829 рік); румунські землі вийшли на міжнародний простір, для цього ми запозичили ліберальну формулу в англійців — через левантійців (купців із Константинополя).

Потім прийдуть німецькі закони, а євреї замінять левантійців. Те, що ми нічого не виграли з цієї формули, — зовсім інше питання. Та ми, повторюся, не могли повністю закритися від світу. Навіть Німеччина не змогла втекти від цього, хоча вона й мала більш чітко виражену культуру, аніж у нас. Задовго до війни існувала капіталістична та ліберальна Німеччина. Відтак, історична форма може поширюватися на інші країни, де

¹ Рум. «молодь», літературний рух другої половини XIX століття.

вона не знаходить необхідних умов для розвитку, породжуючи гібридні, хибні, нечисті форми. Так було з лібералізмом у Південно-Східній Європі, хоча на Заході він продемонстрував себе напрочуд добре. Історична форма використовує свої власні елементи як вдома, так і в країнах, на які вона простягається. Ліберальна, протестантська, капіталістична, індивідуалістична форма підходить також і єврейському духу. Це пояснює посилення юдаїзму в XIX столітті завдяки банківському капіталізму. Банківський капіталізм означає здатність вимірювати будь-який товар грошима. Гроші — це характеристика капіталістичної економіки, що бере до уваги не саме благо, але його обмінну вартість. Румун скаже: я маю п'ять погонів¹; євреї йому на це відповідь: а в мене — два мільйони леїв. Євреї завжди обирали найзручніші форми для життя. Вони народилися в тих історичних формах, до яких нам довелося пристосуватися. У цьому й корінь причина їхнього успіху в XX столітті!

Історичні форми наслідують одна одну, ігноруючи причинні зв'язки. Як і де вони з'являються — лишається загадкою. Ми не знаємо, що настане після поточної історичної форми. Ми займаємо позицію очікування. Історична форма — це органічна одиниця. Як і у випадку з тілом, вона може мати захворювання — ім'я їм кризи. Тимчасові кризи і смертельні — чим вони відрізняються? Криза означає зміну відносин між складовими елементами. Ми живемо в епоху протестантизму. Протестантизм повинен бути капіталістичним в економіці, демократичним у політиці, індивідуалістичним в етиці (демократичним, парламентським), раціоналістичним та ідеалістичним у філософії тощо.

Та в якусь мить у цьому світі з'являється філософ, котрий замість того щоб бути раціоналістом та ідеалістом, є реалістом і містиком. Він породжує метушню, групи послідовників, філософську школу. Його концепція органічно не вписується в іс-

¹ Одиниця площі, якою вимірювалися землі. Дорівнює 5000 м².

торичну реальність, яку він представляє. Якщо він та його школа зникнуть через декілька років, то криза буде тимчасовою. Якщо вона набиратиме прихильників у різних сферах життя, якщо існуватимуть корелятивні тенденції, то це означає, що ми маємо справу з новою історичною формою. Приклад: у політиці існує антидемократична тенденція, а в економіці принцип планової економіки, тож перед нами — тотальна (смертельна) криза історичної форми демократії. Це об'єктивні елементи, після яких постане нова історична форма.

Близько 1870 року в живописі з'явився імпресіонізм — на території Франції. Паралельно виникла російська література. Чому? Бо вони відшукали власну територію. І французький імпресіонізм, і російський роман є виразниками дисоціації. Це дуже прості речі, але в Румунії люди їх не розуміють. До 1933 року ми звинувачували у кризі війну; це пояснює прихід до влади Ліберальної партії. Однак, криза була набагато глибшою, її початок був покладений задовго до війни, а після війни вона лише погіршилася.

19 травня 1938 року

Розмова третя

Історичний профіль епохи

Спробуймо встановити історичний профіль епохи, в якій ми перебуваємо нині. Виходячи з твердження, що будь-який історичний момент, який стосується органічної єдності, може бути визначений єдиним наріжним елементом, ми зможемо вивести профіль усього історичного моменту сьогодення. Епоха, що почалася з Ренесансу, з точки зору наукового методу знаходиться під знаком експерименталізму. Тобто я вивчаю факт, і з цього дослідження можу вивести загальний закон. Приклад: яблуко впало, Ньютон створив закон всесвітнього тяжіння. Цей закон поширюється на всі тіла, що падають. Отже, ми починаємо з одного факту і формулюємо закон, дійсний для низки фактів. Але з однією умовою: факти, що стосуватимуться цього закону, повинні мати однакові характеристики. Наприклад, візьмо групу людей. Представники цієї групи відрізняються за ростом — 1,65; 1,75; 1,82 метра. Але я не можу сказати, що ріст усіх людей коливається між 1,65 та 1,82. Є кольорові півні. Але не всі півні є кольоровими. Вони також можуть бути однокольоровими. Отже, з падінням яблука ми отримуємо закон, дійсний для величезного числа фактів, хоча спершу це був одинарний факт, і тому в інших випадках, виходячи з декількох фактів, неможливо вивести загальний закон. Інший приклад: всі лебеді вважалися білими, тому вираз «білий лебідь» вважається тавтологією.

Проте чорні лебеді також існують. Пояснення: характерними є саме істотні факти, а несуттєві факти такими не є. З характерного факту можна вивести закон, а з несуттєвого — ні. Що ми хочемо довести цим?

Експериментальний метод працює з репрезентацією характерних фактів. Те ж саме стосується етичної заклопотаності епохи — пошуки характерного законотворця епохи. З кін-

ця XIX століття експериментальний метод уже не працює, його замінює статистичний метод. Існує теорія, що має на меті пояснити природу газу. Кажуть, що всередині молекули газу знаходяться частинки, які рухаються за довільними нерегульованими анархічними траєкторіями. Всі ці рухи, розглянуті у середньому співвідношенні, формують собою молекулу.

Інший приклад: ми маємо в посудині маленькі кульки однакової форми — білі та чорні. Спершу ми беремо чорні, а потім додаємо до них білі. Ми не знаємо, як саме вони будуть змішуватися, але після тривалого змішування ми бачитимемо однакову кількість білих і чорних кульок. Отже, зрештою, буде встановлено своєрідну рівновагу. Теоретично можна сказати, що, переміщаючи кульки далі, можна відокремити білі від чорних. Та не важливо, що саме ми хочемо зробити з кульками. Річ у тім, що вони змішуються.

Інший приклад: кидаємо монети орлом чи решкою. Орел падає один раз, решка — один раз. Чим більше ми кидаємо, тим меншою буде різниця між кількістю падінь з орлом та решкою. І, продовжуючи це до безкінечності, різниця між випаданнями орла і решки зменшиться до нуля. Ми не знаємо, коли що впаде, але впевнені, що різниця буде мізерною. Це характерні події, які уже не пов'язані з одним фактом, але із сукупністю фактів. Сума фактів підраховується *колективною* наукою.

Існують факти, пов'язані не з окремими подіями, але з колективом, тобто з сумою фактів. Приклад: кожна кулька йде своїм власним шляхом, якого ми не знаємо, але ми знаємо, і ми навіть зацікавлені в тому, щоби зрештою все стало сірим — тобто ми розглядаємо не кожену кульку окремо, але всю сукупність білих і чорних кульок разом. У місті, де ведеться статистика самогубств, можуть визначити, скільки самогубств трапиться в наступному році. Як це можна пояснити, коли самогубство — це акт індивідуальної волі! Але індивідуальні самогубства виліваються в колективні, статистичні показники, котрі об'єднують лише місце (Бухарест) і час. Те ж саме можна сказати про на-

родження, шлюби тощо, які також складають статистичні показники міста Бухареста.

Цей колективний Бухарест — незалежна істота, причому не тільки як сума людей. Наші індивідуальні дії не мають впливу на колективний показник місця, до якого ми належимо. Я хочу одружитися, наприклад. Але потім я передумаю. І на моєму місці все одно постане хтось інший, хто одружиться, тому мій вчинок не має жодного значення. Ці факти вивчаються статистикою. Це стосується не лише політики, але й фізики, механіки, математики тощо.

Що таке фізичний факт? Загалом, будь-який факт можна виміряти. Що означає міра? Я беру довжину, яку встановив за одиницю вимірювання, і бачу, скільки вимірюваних об'єктів вона містить. Та якщо вимірювати багато разів, то результат змінюватиметься.

У фізиці, теоретично і практично кажучи, вимірювання є середнім значенням нескінченного числа вимірів.

Різниця між статистичним та експериментальним методами

Експериментальний метод приймає репрезентований факт і накладає на нього закон. У статистичному методі колективність нав'язує закон особистості. Це було відомо уже Платону, який сказав, що річ у світі матерії існує лише тією мірою, якою бере участь в Ідеї, тобто по-справжньому реальному існуванню, тоді як об'єкти, вчинки, в яких ми живемо, є нижчою реальністю. Тією мірою, якою праця або вчинок беруть участь в ідеї, вони є реальними.

У колективу є свій закон. Євреї дотримуються свого закону. Людина матиме більш точні контури лише тоді, коли вестиме себе відповідно до закону колективу, до якого належить. Приклад: Захарія вважається румуном. А коли він дійсно є румуном? Коли нагадує те, що ми називаємо румунським. Румун —

тип людини, що входить до румунського колективу. Людина сьогодні визначається відповідно до групи, до якої вона належить. У цьому різниця між Ренесансом і сучасністю.

Погляньмо, чи можна застосувати цю зміну, яка відбувається в сфері методу, в інших сферах. Епоха Відродження керувалася експериментальним методом у сфері релігії; та водночас із Ренесансом постає Реформація. Якою вона була? Реформація засновується на твердженні, що Біблії та людського розуму достатньо, щоби дати людині правду про християнство. Вона відмовляється від поточної історичної форми релігії. Реформа — це повернення до джерел, але це повернення має бути засноване на людському розумі, тобто не лише на основі Біблії. Але ця реформа зачіпає не лише релігійне життя — всі сфери суспільства знаходяться під її впливом. Реформа зачіпає не православні і не католицькі країни, але тільки протестантські. У православних і католицьких країнах ми навпаки бачимо відродження релігії. І релігійну кризу — в протестантів. Англікани прийшли до нас кілька років тому і попросили визнати їх християнами, тобто увійти до християнської громади, визнати, що в них також є священницька ієрархія. Але навіщо? Що їх турбує?

В чому різниця між нашим способом віри та їхнім? Вони кажуть: із Біблією та розумом можна зрозуміти, що сказав і чого хотів Ісус. Ми говоримо «ні», бо лише Церква може знати, чого хотів і що казав Ісус. Церква повинна розумітися як цілісна спільнота всіх вірян від Христа до наших днів, об'єднаних любов'ю в часі і просторі. Саме це Капітан мав на увазі під екуменізмом.

Як у науці диктується експериментальний метод, так і в релігії визнається, що релігійна правда — це лише правда колективна. (Тобто відбувається в рамках наукового методу.)

Яким є політичний аспект менталітету, встановленого Ренесансом?

Людина домінує над світом, а не Бог. Людина знаходиться в центрі світу. (Антропоцентризм на протипагу теоцентризму). Ми, люди, були народжені рівними, маємо гідність, маємо однакові права. Суспільство — це лише наше власне творіння, наша воля. Шляхом укладання договору ми створили закони, тобто основою спільноти є індивід. У нас є контракт, і ми втілюємо його в життя. Як саме? Рішення приймається більшістю. Розуміння світу засновується на волі індивіда, а не нації в сенсі колективу, єдності, синтезу, суми. Демократія говорить про народ у сенсі більшості голосів, і це зовсім не означає виявлення волі нації.

Сьогодні у світі постають нові політичні форми: фашизм, гітлеризм, легіонерство. І фашизм та, передовсім, гітлеризм, спираються лише на націю, усвідомлену в недемократичному сенсі, бо фашизму й гітлеризму не потрібні голоси. Голосування у них якщо й використовується, то воно все одно не є індивідуальним голосуванням. Народи розглядаються там як єдине ціле, а люди, які стоять на чолі держави (на чолі народу), розглядаються як еманції народу, всієї нації. Їхні рішення є рішенням всього народу. Ось чому ці форми називають тоталітарними: бо індивід повністю розчиняється в суспільстві. Вони також обираються завдяки голосуванню, але голосування має кілька функцій. У селі ламається міст. Люди збираються, і село вибирає того, хто візьме на себе завдання його відремонтувати. Але якщо ми поїдемо в інше село, то й гадки не матимемо про міст та того, кого обрали його ремонтувати. Вибори дійсні, коли ми голосуємо свідомо. Голосування має стосуватися того, з чим я знайомий особисто, що сам пережив, що дуже добре розумію. У сфері логіки це називається конкретним і абстрактним. Держава є конкретною для нас, для селян вона абстрактна, тож вибори також працюють і в тоталітарній державі, але

з іншими значеннями, аніж при демократії. У тоталітарній державі вони проводяться лише на основі конкретного. Ось чому вони мають загальну автономію. Відтак, в поточній політиці спільнота розуміє себе як єдине ціле з наявними законами, а людина підпорядковується й виконує свої закони.

В економічному житті, від Ренесансу до світової війни, домінували лібералізм та капіталізм, тобто індивідуальні вчення. Як щодо сьогодення? Принцип керованої економіки проявляється у всіх державах. Держава втручається, вона не дозволяє людині робити все, що та захоче. Держава виражає інтереси спільноти, спрямовуючи діяльність індивіда в потрібне русло. Відтак спільнота домінує всюди. На місці індивіда постає нація. Індивідуальний (приватний) інтерес йде після колективного. Людина повинна дотримуватися законів спільноти, інакше ми отримуємо ненормальне, неврівноважене й хворе суспільство.

21 травня 1938 року

Розмова четверта

Зрада

1. Зрада вириває особистість зі спільноти. Людина визначається колективністю, спільнотою. Існує тільки одна абсолютна індивідуальна істина: істина спільноти (долі, любові тощо). Вийти зі спільноти — значить перестати говорити, відчувати, думати, працювати в колективі, тобто перестати визнавати єдину абсолютну, природну істину — це означає стати еретиком. Отже, ненормальним.
2. Не мають значення причини, наміри зради чи навіть покарання за неї, важливий сам факт. Я не нав'язую комусь особисте ставлення до зрадників, але сам цей факт змушує мене припинити взаємини з такою людиною, її більше не існує для мене. Зв'язатися зі зрадником означає зрадити свою справу. Зрада допускає судження про існування (вигоду), але не про цінності.
3. Зрада й навернення. Навернений залишає одну спільноту й переходить до іншої, тоді як зрадник залишається ізольованим, відстороненим. Згряя зрадників не зможе сформуванати спільноту, бо основа їхньої спільності є нечимось позитивним, але чистим запереченням.

Нація

XIX століття відоме як століття націоналізму, національної держави. Нація тримається на ідеї держави та громадянства, оскільки держава не є органічною реальністю, але складається з людей, які живуть на певній території, не маючи однакового походження, і мають однакові права, надані законами держави.

Приклад: Конституція 1923 року розглядає державу як юридичне явище. Всі жителі, що проживають у румунській держа-

ві, є румунами, хоча не всі вони мають румунське походження, та держава все ж надає їм певні права, що містяться в законах. Тому Конституція є законним, але не органічним документом.

XX століття дає іншу інтерпретацію нації та націоналізму. Націоналізм має органічну підтримку: народ. Що таке народ? Кожна нація формується лише відносно (теорія пізнання), так само ситуація полягає і з народом. Народ — це органічна реальність: він живе, росте, вмирає. Народи неначе пес, який знає, бачить, розуміє, але не має власної самосвідомості. Пес є суб'єктом навколишньому світу, а людина — і суб'єктом, і об'єктом водночас, оскільки вона володіє наукою і знаннями. Між народом і псом, хоча обидва і є органічними реальностями, все ж існує фундаментальна відмінність.

Коли народ набуває самосвідомості, він перестає бути народом і стає нацією, тобто духовною реальністю, самосвідомістю, якої досі не існувало. Нація, як органічна і духовна спільнота, має певні природні закони. Нація вимагає оптимальної реалізації цих законів. Їх реалізація в оптимальній формі є ідеалом нації. Нація живе в часі і просторі, в історії, у вічності. Найбільше колективне коло, частиною якого є людина, — це нація. Людина живе в декількох спільнотах: сім'я, церква, професія тощо. Церква і народ у нашій країні однаково православні, вони перетинаються. Тому для індивіда в історії нація є абсолютотом.

Нація, що володіє природними законами, нав'язується їм не так, як вони того хотіли б. Істина про ці закони лежить не в нас, не в окремих особах, але в колективних рішеннях, у тому, що думає вся нація. Приклад: союз усіх румунів був природним законом, а не бажанням народу — не політичним мотивом. Бог створив народи з одним обов'язком виконувати природний закон, який сам у них і помістив. Притча про таланти в дійсності говорить нам про присутність Бога в історії — тут і зараз, не лише в майбутньому, коли він стане пастирем стада, що усвідомлює природний закон існування, встановлений Богом. Відтак, нація має бути реалізованою у своїх природних законах.

Кожна нація має більш дрібні форми існування. Приклад: перехід від одного народу до іншого можливий, але від однієї нації до іншої — ні. Нація може зникнути, але вона не може змінитися.

Характер нації: наступальний та імперіалістичний, тобто це організм, який може жити лише в експансії, віталізмі, динамізмі. Чи може одна нація заперечувати свої позиції щодо іншої? Нації не зводяться до спільного знаменника:

- а) мене цікавить поступ моєї нації, не чужої. За нагоди ми можемо домовитись і з іншими націями;
- б) ми живемо в просторі історії, де існує гріховність, вічна боротьба, де ми повинні завойовувати наше право на існування через нашу гідність (якби не було боротьби за право на існування, то ми були б ангелами, не існувало б гріха й історії!).

Ось істинне розуміння ролі історії в світі. Інакше кажучи, ми є ворогами один одному, а ті, хто цей факт заперечують, є або дурнями, або ідіотами. Тому той, хто хоче усвідомити Бога, може зробити це лише через підкорення іншого, стискаючи йому горлянку: через динамізм нації, наступ та імперіалізм. Тобто, нема нічого хорошого чи оборонного в націоналізмі, бо країни, що обирають для себе таку мету і стан, одразу ж потрапляють у рабство. Приклад: будь-яка формула культурного, політичного життя тощо органічно народжується в певному місці, але вона природно має тенденцію захоплювати місця й нації, що не є її власними.

ЛОГІЧНИЙ ВИСНОВОК

Будь-яка жива формула розширюється, живі нації неминуче мають клієнтуру (притоки). Отже, країни-клієнти є гібридними формами. Приклад: гібридна культура античності, що поширилася на Азію, Африку, Італію (південь), аж до берегів Чорного моря.

Відтак, імперіалізм нації є виправданим, оскільки він реалізує нову формулу культури, нову духовну формулу. Тобто, імперіалізм виправданий, оскільки хоче усвідомити Бога, надати простір новій духовній формулі життя, а не дияволу: монгольський, російський, турецький, австро-угорський, єврейський ідеал Бога суперечить нашому ідеалові.

Підводячи підсумки, варто сказати три речі: націоналізм ХХ століття означає посилення органічних реальностей, котрі завдяки самосвідомості стають національними реальностями, абсолютно схильними ототожнювати націю з Богом за допомогою повної реалізації власних природних законів.

Відтак, націоналізм ХХ століття, починаючись із народу, переходить до нації, аби досягти Бога.

Слово Христа інакше звучить на небесах, у досконалості, але ми, люди, що живуть в історії, розуміємо його дуже й дуже відносно — залежно від народу, до якого належимо, інакше ми були б ангелами. Тому кожна людина живе словом Божим по-своєму, відповідно до абсолютної вищої спільності в історії, якою є нація.

На Сході існує більш розвинене почуття реальності, що відрізняє нас від Заходу, де домінує узагальнення, абстракція. Так само тут, на Сході, вже зроблено перші кроки в бік усвідомлення Бога. Якщо народ може усвідомити Бога на Землі, то мене цікавить лише мій Бог, не угорський, не французький тощо. У Неаполі майже на кожній вулиці стоїть образ Мадонни, у них вона в тому числі виконує роль чогось на зразок дороговказу; це означає бажання визначати місцезнаходження, індивідуалізувати, націоналізувати Бога. Отже я в боргу перед Богом лише моєї країни Або, оскільки нація є найбільш важливим колективним колом, у якому людина живе в рамках історії, я маю лише одну данину поваги в житті перед Богом: через націю. Якщо мій Бог є не тільки моїм Богом, якщо він не виключно мій Бог, але також угорський, французький тощо, то я більше не буду румуном і більше не зможу віддати свою данину Богові через свою націю.

Про Конституцію

Конституція визначає політичний режим. Конституційний режим — взаємні зобов'язання. Два фактори: люди і лідер держави, між якими встановлюється зв'язок (фундаментальний договір). Якщо в світі мир, життя в державі є виявом волі обох сторін та ідеальною угодою.

Це хіба, а не правило. Під конституцією чого-небудь мається на увазі те, як воно складається та як природним чином функціонує. Слово «конституція» означає природний стан справ, і це слово дійсно може застосовуватися також і тоді, коли мова йде про державу.

Закон можна зрозуміти двома способами:

- 1) те, як речі відбуваються;
- 2) те, як речі повинні відбуватися.

Відтак, одне значення полягає в пошуку «норми», а інше — у випадковому правилі. Тобто мораль і закон із нормативними законами в першому випадку та природні науки з законами, які встановлюють фактичний стан, з іншого. Чи є закони норми особливими сутностями? Право говорить, що існує норма автономії. Мораль каже: є автономія моральних цінностей. Якщо існують закони-норми як самостійні реалії, то конституція також має сприйматися як угода.

Закон права обмежує моральний зміст. Але правові норми — це не автономні реалії, а висновки. Отже, немає науки про право і моралі як науки, це лише техніки, тому що ця наука не базується на наслідках, на висновках. Відтак, автономне існування має природні закони, а не нормативні. Конституція в сенсі пакту буває двох видів: як сенс існування і вираз природної волі, або ідеальний образ того, як повинно бути.

Коли ми пишемо конституції, то робимо щось довільне, вигадуємо форму, яка не відповідає дійсності. Аби конституція була дійсно хорошою, вона має бути вираженням реальності, виходити не з принципу чи норми, але з природних форм.

Приклад: конституція людського тіла, анатомія і фізіологія. Отже, Конституція — це внутрішня структура нації, а не угода між різними сторонами.

Відтак, конституція має бути не нормою, але сукупністю природних форм. Сьогодні правовий менталітет треба замінити органічним менталітетом. Від правової держави до органічної держави так само далеко, як і від епохи Відродження до наших днів.

Епілог

Значення жертви професора Нае Йонеску

Пам'ятне слово

Ми зібралися разом, аби вшанувати хвилиною мовчання душу професора Нае Йонеску. Професор Нае Йонеску поляг у битві за редут легіонерської честі. І його втрата є величезним ударом для всієї румунської нації. Разом із ним пішов цілий всесвіт думок, що жили в цій грізно зорганізованій людській голові. Його холодні губи назавжди замкнули слово, сповнене магією. Його повіки стали заважкими від тих проникливих поглядів, що розкривали сутність румунської землі й румунського неба. Величний фокус притягування й сократичного виховання румунської культури навіки згас.

Але з його жертви постало величезне полум'я, що висвітлює шлях долі цієї нації в найтемніші дні, через які ми проходимо, коли нещастя прориваються з усіх боків.

Жертва професора Нае Йонеску сповнена глибинного змісту! Він не належав до покоління Капітана. Він був значно старшим за нього. Він не пройшов школу Братства Хреста. Він не навчався жити як легіонер у гнізді. Він не мав жодного легіонерського звання. Він не був пов'язаний святими клятвами і не носив мішечок із землею. Він обережно підходив до руху. Його шлях не був звичайним. Він не прийшов до легіону з юнацького завзяття, оскільки був уже зрілим, коли з'явився Легіон. Жодна ефемерна хвиля популярності не закрутила його, бо його бачення завжди було чітким і ясним. Він не керувався політичними опортунізмом — його він завжди ненавидів — і думкою про «створення ситуацій», від якої стійко відмовлявся, особливо після реставрації монархії.

Після сумного досвіду румунського царанізму професор Нае Йонеску зазнав значного розчарування. Але це не збентежило його.

Навпаки, він продовжував протягом багатьох років поглиблювати свої дослідження матеріального й духовного царства смиренного румунського народу. Потім він побачив, як усі джерела життя цієї нації — починаючи з глибин землі й румунської історії — зливаються у величезний потік духовності й легіонерської енергії, що іноді велично тече, іноді закручується у вихор, поглиблений життям важкої праці та жертвопринесення Капітана. Тут професор Нае Йонеску розкрив сенс свого існування, той сенс, що його всеосяжний розум так довго й гірко шукав.

Відтепер його єдиною думкою буде радісна проповідь правди, яку знав він сам і яку розумів Капітан.

Жодної миті не покидав він утробу цього потоку нового румунського життя. Він слідував за ним усюди: через поліцейські підвали, концтабори, в'язниці, через брудних медсестер, і чим більше він страждав, тим більше закохувався в нього.

А коли він побачив, що на рубежі сьогодення цей потік намагаються диявольськи перекопати й звернути його в бік хворобливого болота старого світу, сповненого фізичними й моральними вадами, які він так добре викрив, то професор Йонеску повстав проти цих намагань усім своїм єством. У в борні цій тіло його впало як символ жертвоприношення, аби продовжити поступ життя. Перед обличчям цієї жертви смиренні легіонери смиренно кланяються, приймаючи нові сили битися. Те, чи зрозуміють цю вражаючу жертву всі ці бідні, претензійні й зарозумілі інтелектуали, котрі навряд чи можуть досягнути силогізм майстра, нас не цікавить.

Справжні румунські інтелектуали вбачають у цій жертві найчистішої румунської інтелектуальної раси її остаточне включення в легіонерську духовність.

Завдяки смерті Нае Йонеску легіонерський рух робить великий крок до воскресіння румунської нації, перемоги над усіма інтригами й злодіяннями темряви.

Берлін — Амалієнгоф,

24 березня 1940 року, Константин Папаначе

ВІН, КАПІТАН

Розмова з Єленою Кодряну

Передмова інтерв'юєра

Єлена Кодряну, вдова «Капітана» румунського легіонерського руху, померла у своєму аскетичному будинку в районі Друмул Таберей на околиці Бухареста в понеділок, 5 вересня 1994 року у віці 92 років — вона народилася 2 грудня 1902 року в Дедулешть, неподалік від Браїли. Похорон відбувся на кладовищі Беллу в присутності близько двохсот осіб: родичів (брат Капітана Кетелін із його дружиною Іляною), друзів, представників легіонерського руху, що лишилися в живих, та нового покоління легіонерів. Відспівували її два священника. Доктор Сербан Мілковяну, лідер легіонерської молоді Бухареста в 1940 році, виголосив першу промову; другу промову виголосила сестра Тудоса Попеску, одного із засновників Легіону Архангела Михайла. Оголошення про цю подію з'явилося лише в декількох румунських газетах.

Я познайомився з панною Лілікою¹ за два роки до її смерті; це сталося 26 вересня 1992 року, завдяки добрим послугам неординарної людини — Йона Мирі². Коли я зустрів її, то відра-

¹ Серед легіонерів прийнято звертатися до дружини Капітана шанобливо — панна — та ласкаво, використовуючи деминутив від імені Єлена — «Ліліка» (прим. інтерв'юєра).

² Йон Миря народився 24 березня 1924 року в Ланкрем, трансільванському селі, розташованому на схилах західних гір, у районі Альба-Юлія; православний священник, що його охрестив, Ісидор Блага, був батьком поета і філософа Лучіана Блага (1895–1961), котрий зробив своє рідне село відомим на весь світ. Навчачись на механіка в Тімішоарі, Йон вступив до лав легіонерського руху в дуже юному віці. Після зради королівського двору 23 серпня 1944 року він вступив на службу в дивізію Принц Ойген, що відступала до Будапешту і перегрупувалася у Відні. Там Хорія Сіма організував підготовку румунських добровольців, що продовжували боротьбу разом із німецькими союзниками. В січні 1945 року його, разом із двома сотнями побратимів, відправили до Любляни, де він мав пройти необхідну підготовку, перш як переводитися до Берліну. Після американського полону в Італії йому вдалося втекти і знайти притулок у місцевого селянина; знову потрапивши в полон, він був інтернований до концтабору Карпі, що в провінції Модена, та тюрми Сан-Томмазо в Реджо-Емілії (тієї ж камери, куди потрапить тридцять п'ять років по тому автор цих рядків). Після

зу ж згадав опис кореспондента газети *Corriere della Sera* з Бухаресту Індру Монтанеллі за 1940 рік: «Одягнена в чорну траурну сукню, спокійна, скромна, сувора, вона виглядала наче ті іспанські жінки, яких я зустрів під час революції; наче ті жінки, які продовжували жити в оселях, залитих кров'ю їх близьких...»¹

різних пригод у 1947 році він все ж знайшов притулок в Аргентині, де хустисіалістська революція відкрила двері південноамериканських країн для вигнанців зі зруйнованої Європи. У Буенос-Айресі він працював механіком і токарем, використовуючи власну зарплату для підтримки культурної діяльності співвітчизників — емігрантів із Румунії. Мірча Еліаде, котрий зміг опублікувати свою трагедію *«Іфігенія»* в 1951 році, саме завдяки економічному заступництву механіка Йона Мирі, писав в одному з періодичних видань румунської еміграції: «Іноді можна натрапити на робітників з ангельськими душами, що віддають свої заощадження, аби надрукувати прозу й вірші наших мрійників і наших спостерігачів; це випадок робітника Йона Мирі, котрий віддав редактору *Cartea Pribegiei* все, що йому вдалося відкласти за півтора роки роботи (Йон Миря буде першим почесним членом Товариства румунських письменників, коли ми нарешті повертаємося на батьківщину...)» (Мірча Еліаде. *Literatura românească în exile, Românul*, грудень 1951 року). Провівши 13 років в Аргентині, Йон повернувся до Європи. З вересня 1961 року і до виходу на пенсію він працював на заводі BMW в Мюнхені, фінансуючи особистими фінансовими ресурсами редакційну діяльність, перервану лише після його смерті 18 липня 2012 року: він випустив велику легіонерську бібліографію румунською, італійською, німецькою, іспанською, французькою та англійською мовами. У 1986 році видавництво Edizioni di Ag опублікувало книгу *Sulle orme del Capitano (По слідах Капітана)*, написану Йоном Мирею і Луїзою Давид про період життя Кодряну у французькому селі Піне-д'Ір'яж поблизу Гренобля (щодо щедрих ініціатив Йона Мирі див. також сторінки 8–10 італійського видання цієї книги) (прим. інтерв'юєра).

¹ Індру Монтанеллі, *Codreanu e i suoi vendicatori. Il gigante sobrio che amava il mare, la montagna e l'arte del muratore // Corriere della Sera*, 11 жовтня 1940 року. Монтанеллі прибув до Бухаресту як спеціальний кореспондент журналу в липні 1940 року, незабаром після створення уряду Йона Джигурту, до складу якого входили три міністри-легіонери, в тому числі Хорія Сіма. У своїх перших статтях із румунської столиці Монтанеллі інформував італійських читачів про наслідки нового політичного статусу; провал «злочинного плану демократій», який прагнув знищити румунські нафтові свердловини (*L'uomo che doveva distruggere i pozzi petroliferi di Romania*, 1 серпня) та «провал фаворитів юдейської кліки» (*Gli «dei» se ne vanno*, 3 серпня). Коли Віденський арбітраж наказав румунам віддати половину Трансільванії, італійський журналіст відправився до Угорщини, щоб задокументувати радість мадярів, і описав охоронців *нуста* (угорські рівнини), «котрі благословляють дуче і фюрера» (*L'Erdély all'Ungheria*, 31 серпня). Повернувшись до Бухаресту після легіонерського повстання 3 вересня, Монта-

Він, Капітан

Поклоніння пам'яті

Під час нашої розмови панна Ліліка увесь час продовжувала демонструвати ясність пам'яті, згадуючи про інтерв'ю для інших італійських відвідувачів, що відбулися більш як півстоліття тому. Два або три італійця, «ймовірно, журналісти», відвідували Зелений Дім, штаб-квартиру легіонерського руху, де подружжя Кодряну жило в період, що безпосередньо передувало арешту капітана в ніч із 16 на 17 квітня 1938 року. То була середа чи п'ятниця, один із цих двох днів тижня, коли легіонери зазвичай дотримувалися «чорного посту»: повної відмови від їжі, пиття й тютюну до заходу сонця; чи, може бути, вівторок — цей день особисто Кодряну нерідко проводив за постом.

Коли прибули італійські гості, Капітан щойно закінчив свій піст: всі зібралися в його кабінеті, тож він попросив дружину накрити на стіл: італійці збиралися повечеряти разом із ним. «Але ж Корнеліє, любий, я зовсім не очікувала, що в нас будуть гості! Ми маємо лише квасолю, яку я приготувала для тебе, щоб вийти з посту!», розгублено відказала дружина. «Байдуже, — сказав Капітан, — все, що їм я, вони теж можуть їсти». І тому гості мали вдовольнятися вбогим пісним рагу. Але, додає панна Ліліка, жартома розповідаючи мені цю історію, «при цьому вони не переставали хвалити мою страву!»

Цей стриманий бенкет міг відбутися з нагоди візиту Вірджині Гайди, який у січні 1938 року опублікував в *Giornale d'Italia*

неллі знову згадав фігуру Корнеліу Кодряну в низці статей: окрім уже цитованої *le Codreanu e i suoi vendicatori*, то були *La casa della favorita* від 13 жовтня, *I bonzi a Jilava* від 19 жовтня, *Le cento evasioni di Horia Sima* від 23 жовтня. Остання стаття описує переселення 150 000 німців із Бессарабії. Монтанеллі знову висловлював своє захоплення Кодряну в усній формі у вересні 1994 року, коли хотів відрадити мене від публікації в одному томі його «Кореспонденції з Румунії», говорячи про неї як про «супутні статті» і обіцяючи мені «пакет судових вузлів» (прим. інтерв'юєра).

інтерв'ю з Капітаном; чи Франческо Маратея, який у тому ж місяці опублікував аналогічне інтерв'ю в *Messaggero*; чи Вірджиліо Ліллі, який повідомляв про відвідини Зеленого Дому в *La lettura* від 1 січня 1939 року; чи навіть Юліуса Еволи, котрий неодноразово описував свою зустріч із Кодряну в 1938 році. Щодо останньої зустрічі, яка відбулася за посередництва Мірчі Еліаде, я запитав панну Ліліку окремо — чи був він їхнім знайомим та чи зберегла вона пам'ять про цю подію.

Елена Кодряну: не пам'ятаю, бо в офісі Корнеліу в Зеленому Домі було два входи: один для легіонерів та гостей, а інший виходив до нашої приватної оселі. Двері не давали мені змоги стежити за тим, що відбувалося в кабінеті з нашої оселі. Мірчу Еліаде пам'ятаю — він, здається, був одружений на англійці, котра загинула під час бомбардування Бухареста¹. Я знала його, цього Еліаде, але не можу точно згадати, чи зустрічала його саме в Зеленому Домі, чи в штабі на вулиці Гутенберга. Він і Корнеліу зустрілися в штабі на вулиці Гутенберг.

Певний час ми жили там у генерала Кантакузіно, в ньому було багато вільних приміщень. Затишна, маленька кімнатка, двері якої виходили в спільний коридор; у сусідній кімнаті проживав інженер Георгіє Кліме. Тоді у мене була змога бачити людей, які прийшли до нього, але не тоді, коли ми проживали в Зеленому Домі.

Потім я попросив панну Ліліку розповісти про її першу зустріч з чоловіком, якому судилося стати її нареченим.

Елена Кодряну: Я щойно закінчила ліцей, тож мої батьки вирішили зробити мені подарунок. Я була найстаршою з їхніх ді-

¹ Дружина Мірчі Еліаде — Ніна Мареш — не була англійкою, і померла від хвороби 20 листопада 1944 року. Вірогідно, панна Ліліка сплутала це подружжя з подружжям Поліхроніаде, адже Міхаїл Поліхроніаде дійсно був одружений на англійці Мері, котра загинула під час американського бомбардування у 1944 році.

тей, і вони хотіли, аби я вивчилася на лікаря. Але в мене не було схильності до вивчення медицини. У всякому разі, вони хотіли потішити мене з приводу закінчення ліцею, щоб я назавжди запам'ятала цей час. Мій батько, за професією залізничний інспектор, дізнався про заплановану екскурсію в Путнянський монастир, заснований Штефаном Великим, і запитав мене, чи буду я рада взяти участь у цій поїздки. Оскільки я знала, що він поїде зі мною, то одразу ж погодилася. Прийшовши на вокзал у Яссах, ми знайшли потяг, який уже стояв готовий до від'їзду на залізничній колії. Всі вагони були переповнені; єдині порівняно мало заповнені вагони були зі знаком «студентський вагон», бо були заброньовані для студентів університету. Батько запропонував мені сісти в один із таких вагонів. Проте, я була трохи зляканою і zvolікала. Що у мене було спільного зі студентами університету, я ж ще вчора була всього лиш ліцеїсткою! Зрештою, я все ж зайшла в один із цих вагонів, знайшла місце і сіла. Мене одразу запитали, з якого я факультету. Я відповіла: «Ні з якого!» Я ж щойно закінчила лицей. Хоча я мала намір вступити до університету, та все ж ще не зовсім визначилася, на який саме факультет. Також я не знала, в якому місті буду вчитися; я досі не обрала університет — в Яссах чи в Клузі.

Доки я розповідала про все це, зовні в проході з'явився чоловік і підійшов до відчиненого вікна, що знаходилося точно напроти дверей нашого купе. Він був одягнений у національний костюм, був високим і красивим. Я запитала моїх співрозмовників: «Хто ця людина? Він теж студент університету, як і ви?» — «Як? Хіба ти не знаєш, хто це?» — «Та ні, а звідки я повинна знати його?» — «Це ж Корнеліу Зея Кодряну!»

Йонеску, Попеску, Кодряну — для мене тоді не було жодної різниці. Я дійсно на ту мить ніколи нічого не чула про нього. В лиці я знала тільки свої звичайні обов'язки та завдання, і те, що відбувалося назовні, залишалося для мене байдужим. Я нічого не знала про студентський рух, навіть не знала, що відбувалося в Ясському університеті. Я не мала жодного уявлення про полі-

тику. Але тепер студенти розповіли мені, що Чоловік, про якого я запитала, — це лідер студентського руху, що комуністичні професори з університету знову й знову ставили перешкоди на його шляху, і що він зміг закінчити своє навчання юриспруденції тільки після важкого подолання цих перешкод.

В якусь мить поїзд в'їхав на станцію і зупинився там на деякий час. Я побачила, як він виходить звідти й бере участь у народному танці, що імпровізовано влаштовувався біля залізничних шляхів. Коли поїзд вирушив, він знову став біля того ж вікна. Тоді я теж вирішила вийти в прохід, аби дізнатися нарешті, що саме він так пильно розглядав. І так сталося, що він раптом запитав мене: «Хто ви? Як вас звати? З якого ви факультету?» Мені знову поставили всі ці питання, на які я вже відповідала в своєму купе.

Спершу він не дивився на мене, лише у вікно. Він до того жодного разу не кинув погляду всередину купе. Ні з ким зі студентів не говорив, тому й поставив мені питання, які мені вже раніше поставили інші студенти. Коли я сказала йому про мій намір почати навчання в Клузі, він зауважив: «Клуз, звісно, непоганий вибір. Але чи не краще було б для вас залишитися в Яссах, вашому рідному місті?» «Я ще не знаю, було б краще це чи гірше, — відповіла я, — але в Клузі живуть мої дядько і тітка, у яких немає власних дітей, тому, мабуть, для мене було би краще приїхати до них».

Тим часом наш поїзд в'їхав на вокзал Путни. Там нас зустрів місцевий студентський комітет, що організував усі приготування для нашого прибуття, а також зайнявся нашим обслуговуванням. Дівчат поселили в початковій школі. Де хлопці знайшли нічліг, я вже не пам'ятаю.

Вдень була гарна й сонячна погода, і велика група людей зібралася піти до того хреста, з місця якого, за легендою, Штефан Великий випустив стрілу, яка потім впала там, де пізніше спорудили вівтар монастиря. Тепер Корнеліу в наговпі протиснувся до мене й запитав, чи не хочу я піти з ним до хреста. Я пого-

дилась. По дорозі ми час від часу зустрічали мого батька, і, нарешті, досягли того місця, де височів хрест. Що він розповідав мені при цій прогулянці, я вже точно не пам'ятаю, але зміст бесіди, швидше за все, стосувався історії Путнянського монастиря і діяльності Штефана Великого. То була серйозна розмова без яких-небудь банальностей. І в той час як ми йшли там нагорі, за натовпом, ми знайшли повалене дерево, в яке вдарила блискавка. На його стовбурі ми сіли й продовжили нашу бесіду, на жаль, я більше не можу точно пригадати, про що тоді йшлося. При цьому політика в будь-якому випадку не обговорювалася, ми говорили щось про проблеми університету і моє майбутнє навчання. Мабуть, ми також розмовляли про бажання моїх батьків, які дуже хотіли б, як я вже сказала, щоб я вивчала медицину. Раптово, все ще сидячи на стовбурі, ми усвідомили, що залишилися одні-однісінькі, що натовп розчинився й уже давно покинув височину. Оскільки настав час вечері, я сказала йому: «Чи не час нам уже встати й спуститися? Вже вечір, і нас чекають на вечерю, якщо ми не встигнемо, то нічого не лишиться». «Так, — сказав він, — хутчіш ходімо вниз». Він подав мені руку, допоміг встати, і ми пішли до долини. Ми прийшли в їдальню, коли трапеза вже розпочалася; та ми встигли знайти місце і отримати свої порції. Потім ми розлучилися і вирушили ночувати у відведені для нас апартаменти. Але перш як ми розійшлися, він запитав мене: «Коли я знову зможу побачити вас і коли ви поїдете в Клуж?» Я відповіла йому: «Ймовірно, я зазирну на вулицю Рипа Гальбене, аби поглянути, чим ви там займаєтесь. Гадаю, що ми побачимося знову». І на цьому все закінчилося.

Тепер моє рішення їхати в Клуж було певним. Далі він поїхав до Німеччини, аби вивчитися на докторантурі. Але я приїхала в Клуж ще до початку навчального року. Він казав, що напише мені, але жодного листа я так і не отримала. Та й чи мав він час писати листи дівчатам? Обіцяв, що писатиме з Берліну, але звідти я також нічого не отримувала. Гадаю, що в нього

не було на це часу, тож я абсолютно нічого не знала про Корнелію — де він і чим займається...

Я ж тим часом поступила в Клузький університет на факультет румунської літератури та історії. Одного разу я йшла з університету додому до мого дядька й тітки й побачила переді мною одного селянина між двох по-міському одягнених чоловіків. За ростом і статурою мені здалося, що це Корнелію Кодряну. Але як він міг опинитися тут, якщо повинен був бути в Шарлоттенбурзі під Берліном? Так я обігнала цього чоловіка в селянському вбранні, що йшов попереду, аби подивитися йому в обличчя, і виявилось, що я не помилилася: то був він!

Він глянув на мене, одразу ж упізнав, попрощався з обома його супутниками й приєднався до мене на моєму шляху додому. Ймовірно, він хотів подивитися, де я жила, можливо, хотів також познайомитися з моїм дядьком і дізнатися, чи дійсно я жила в дядька і чи сказала я йому правду. Мій дядько був політичною активною людиною і працював на Національно-селянську партію. Крім того, він був шанованим професором і шкільним інспектором у Клужі. Тепер Корнелію особисто познайомився з ним і з моєю тіткою. Вона теж була професором у педагогічному училищі і директором школи. На обох Корнелію справив чудове враження. Він говорив із моїм дядьком про політику, але моя тітка і я в той час поралися на кухні, і тому я не знаю, про що точно вони розмовляли. Ми запросили його на обід, на що він охоче погодився. Потім він знову покинув нас, аби зустрітися зі своїми побратимами. Де і в кого він жив у Клужі, я не знаю. В будь-якому разі він мав зустрічі зі студентами Клужа. (Тоді Йон Моца був головою студентської організації на юридичному факультеті Клузького університету). Тоді для національно орієнтованих студентів виникли значні проблеми, і щоб вирішити ці проблеми разом із ними, Корнелію повернувся на батьківщину. Однак, тоді він нічого не розповідав мені про всі ці справи, що займали його. В моє вухо проникли лише фрагменти бесіди Корнелію з моїм дядьком. Я не ро-

зуміла майже нічого. Пізніше я дізналася від дядька, що Корнеліу докорінно змінив університет. А для докторантури він покинув Шарлоттенбург і переїхав до Єни.

Корнеліу Кодряну та Єлена Іліною побралися 10 серпня 1924 року. «10 серпня 1924 року в колі моїх товаришів і батьків відбулися заручини з дівчиною Єленою Іліною, дочкою пана К. Іліное, контролера на залізниці, людини великої доброти і душевної делікатності. Після цього я оселився в їхньому будинку, куди вони мене прийняли з розпростертими обіймами, де ми жили поруч із п'ятьма іншими їхніми дітьми. Ця сім'я була для мене постійної опорою в моїй боротьбі завдяки їх турботі й підтримці, яку вони завжди мені надавали».

Два місяці потому, 25 жовтня, Кодряну був поміщений у в'язницю Галата, обвинувачений у вбивстві поліцейського, що знущався над ним. У листі, надісланому Йоном Зеля Кодряну 3 листопада до прокурора на знак протесту проти умов утримання його сина Корнеліу йдеться, зокрема, про те, що «панна Іліною, його наречена, приносила светри, простирадла, їжу й цигарки. Все зберігали в тюремному реєстраційному бюро, а йому нічого з цих речей не видавали!».

Кодряну був виправданий та звільнений із в'язниці 26 травня 1925 року; його шлюб було укладено в наступному місяці: цивільний шлюб — у Хуші, релігійний — у Крангул-Петрешти, неподалік від Фокшан. «13 червня, — можна прочитати в автобіографії Капітана, — я поїхав до Фокшан разом із батьками, братами, сестрами, нареченою та її батьками. Там ми зупинилися у генерала Макрідеску.

Туди ж увечері прийшов весільний організаційний комітет і повідомив, що все готово, і що з інших міст приїхало понад 30 000 чоловік, що всіх їх розмістили, а протягом ночі приїдуть ще люди. Населення Фокшан із радістю приймало у себе гостей.

На другий день вранці мені привели коня — так було задумано — після чого я верхи проїхав повз будинок нареченої, на чолі колони виїхав із міста в бік Кринги.

Вдодвж шосе стояли люди, на деревах сиділи діти, а позаду, на прикрашених возах, їхали батько, професор Куза, генерал Макрідеску, Хрістакє Соломон, полковник Блезу, полковник Камбуряну, Тідоронческу, Георге Нікулеску, майор Багудеску та інші. За ними слідував віз із нареченою, запряжений шістьма волами і прикрашений квітами. Потім інші вози із запрошеними. Всього 2 300 возів, екіпажів, автомобілів: всі в пишних барвах і національних костюмах. Я проїхав 7 кілометрів до Кринги, а хвіст колони ще не встиг виїти з Фокшан.

У Кринзі, на спеціально збудованій для цього дерев'яній естраді, пройшла церемонія одруження. Були присутні від 80 000 до 100 000 осіб. Після церковної церемонії розпочалися танці й веселощі. Потім гостей запросили до столу, накритого під відкритим небом. Кожен приніс із собою їжу, а фокшанці подбали про приїжджих.

Все це дійство з національними костюмами, румунськими возами, ентузіазмом було задокументовано на камеру.

Через кілька тижнів фільм показали в Бухаресті. Але лише два рази, бо міністерство внутрішніх справ конфіскувало фільм і всі його копії та спалило їх.

До вечора весілля закінчилося масовим братанням і натхненням. У ту ж ніч я з дружиною і декількома друзями поїхав до Геркулесових Лазень, де ми зупинилися на два тижні у сім'ї старих знайомих».

Три місяці потому Корнеліу вирішив поїхати до Франції, аби закінчити навчання. Варто вказати, що плітки про те, що він не мав наукового ступеню, є брехнею. У 1921 році Яський університет вигнав його з політичних причин; але юридична школа, деканом якої був Куза, дозволила Корнеліу закінчити навчання завдяки університетській автономії. Він отримав ступінь ма-

гістра, визнаний юридичною школою, хоча університет відмовився надати йому диплом.

Восени 1925 року Кодряну вважав за доцільне виїхати за кордон, аби завершити навчання й отримати докторський ступінь в області політичної економії. Йон Моца, відрахований із Клузького університету за активну діяльність у студентському русі, вирішив супроводжувати його, щоб і собі закінчити навчання й отримати ступінь магістра. Тому вони обидва вирішили вступити до університету в Греноблі; Кодряну та його дружина виїхали першими; Моца приєднався до них через два тижні. Наприкінці квітня 1926 року, дізнавшись про падіння ліберального уряду та призначення нових загальних виборів на середину травня, Кодряну вирішив повернутися на батьківщину. Прибувши на станцію в Мілані, він став головним героєм цікавого епізоду, про який буде невдовзі розказано.

Після виборів, які принесли LANC 120 000 голосів та 10 депутатських мандатів, Кодряну повернувся до Франції. Він знайшов житло в крихітному селі біля півніжжя Альп, Піне-д'Ір'яж, він і Моца працювали сільськогосподарськими робітниками, а Єлена займалася вишиванням, яке вони потім продавали. Саме в цей період Єлена отримала в подарунок від чоловіка ікону святого Георгія, що вбиває дракона, яку я побачив на стіні квартири в районі Друмул Таберея, поруч з іконою Архангела Михаїла.

Після повернення до Румунії вони заснували Легіон Архангела Михаїла — 24 червня 1927 року. Єлена тоді вже була дружиною Капітана. Я запитую її, чи брала вона участь якимось чином у політичній діяльності свого чоловіка.

Єлена Кодряну: Ні. Він заборонив мені це, не більше й не менше, так само як заборонив своїм братам. Він не хотів цього. Він не хотів залучати нас до своїх авантур, він мав намір захистити нас; він також хотів не допустити, щоби помилки когось із нас вплинули на нього і скомпрометували його. Він вва-

жав за краще нести одноосібну відповідальність за свої дії. Для цього іноді він мав дискусії з батьком, дискусії по пунктах, через які вони не погоджувалися, що, можливо, викликало в обох невдоволення. Це були суперечки не між батьком і сином, але між двома побратимами.

Тут я користуюся можливістю, аби запитати її, якою людиною він був.

Єлена Кодряну: Я не можу сказати, що він був відчуженим чи в нього не було відчуття дому. Але він був суворим: йому не подобалися загравання, і він не допускав метушні навколо себе — з боку жінок чи інших людей, які могли його турбувати. Завжди, коли він відчував загрозу небезпеки, він давав волю владному тонові, і ніхто не сумнівався в тому, що йому потрібно коритися. В іншому він був дуже привітним, дуже ввічливим. Він не був людиною, яка приносить гроші додому, це так, у нього ніколи не було ані копійки в кишені. Так що фінансове питання було під моєю відповідальністю.

Крім того, він накладав на мене певні обмеження, заборонив мені певні речі. Наприклад, його розчарувало, що я відновила навчання в Ясському університеті, щоб закінчити літературний факультет. У будь-якому випадку він не забороняв цього. Я не знаю, чому йому це не сподобалося. Можливо, бо тоді був період заворушень, повстань в університеті, і він не бажав бачити мене затягнутою у вихор цієї небезпечної ситуації. Крім того, йому фактично не подобалося, що його дружина працювала, а він був вимушений жити на зарплату своєї дружини. Як би там не було, але він не завадив мені вступити до Ясського університету. Я мала знову скласти всі іспити, бо термін минулої здачі закінчився за ті два роки, які я провела в Клужі: Я попрохала Міністерство освіти підтвердити дворічні іспити в Клужі; коли вони були визнані, це підбадьорило мене, бо я змогла взяти участь в екзаменаційній сесії, яку обрала. Відтак, лише за півто-

ра року, не рахуючи двох років у Клужі, я змогла закінчити курс вивчення мови, який зазвичай тривав три роки, цього разу в секції французької мови під керівництвом професора Шербана.

Після завершення навчання необхідно було подати заявку на отримання роботи вчителя. Перший рік я заміняла вчительку французької в тій же школі, де колись вчилася; наступного року мене призначили в Хуші до коледжу, де батько Корнеліу викладав німецьку мову. Я пробула там до Різдва, до наступної інспекції Міністерства освіти, після чого втратила цю роботу. Ось чому я повернулася до Ясс, де тоді зупинявся Корнеліу. Він був дуже щасливим, що «моя робота в школі» закінчилася. Його переконання, його спосіб мислення були такими: він хотів, аби чоловік не залежав економічно від роботи своєї дружини. Це було питанням гордості. І йому також не сподобалося це з іншої причини: я була б вимушена викладати в будь-якому населеному пункті країни, ми були б розділеними, і наш шлюб від цього сильно постраждав би. Ось такими були його причини.

«Як Корнеліу поводився в особистому житті?»

Елена Кодряну: Він був дуже хорошою людиною, привітний до всіх. І серйозним, коли хотів нав'язати серйозність, тобто коли вважав серйозність необхідною. Він міг будь-якої миті проявити енергію, що змушувала кожного коритися йому. І то була воля, якій неможливо було сказати «ні»: ти повинен був підкорятися, ти повинен був робити те, що він просив. Навіть у його голосі ви могли відчути цю серйозність, цю волю. В іншому він був добрим. Він був дуже щедрим до бідних. Коли у нього були гроші, він спочатку ділився ними з тими, кому вважав необхідним допомогти, а потім повертався додому з тим, що лишилося. Якщо нічого не лишалося, він вивертав кишені і казав: «У мене нічого немає. Все, що у мене було, я роздав нужденним». Що я могла зробити, зіштовхуючись із такими твер-

дженнями? Не було що сказати. Я мусила прийняти речі такими, якими вони були. Він був милосердним, релігійним... Він не був фанатиком. Він молився два рази на день і дотримувався суворого посту два рази на тиждень.

«Що ви можете сказати про його духовне життя?»

Елена Кодряну: Він мав велику віру. Його батько був одним із тих, хто навчив його вірі: ходити до церкви, дотримуватися посту, але найбільше все ж таки ходити до церкви. У Корнеліу не було багато часу, аби ходити до церкви. Він побіжно відвідав церкву в селищі Горґан, неподалік від штаб-квартири легіонерського руху; але він не мав фіксованого, прописаного по годинам розпорядку дня з вільними годинами, аби ходити до церкви. Його віра проявлялася в актах милосердя, в дотриманні посту, в поведінці, в проханнях, із якими він звертався до легіонерів, та в духовних дарах, які він пропонував їм. Але він не був одним із тих, хто показував іншим свою віру. Іноді він навіть приховував її в своєму серці. Вранці і ввечері він вирушав молитися біля могил Моці і Маріна: для нього це було схоже на молитву в церкві. Він підходив до їх могил, як ніби входив до церкви.

«У *Записках із Жиляви* він писав, що у в'язниці мав життя, схоже на шлях святого Антонія Падуанського».

Елена Кодряну: Так, він був відданим прихильником святого Антонія Падуанського. Ось чому він дотримувався посту по вівторках, коли міг і коли йому дозволяли сили, бо він часто виснажувався, особливо через постійні подорожі, в яких брав участь. Іноді обставини не дозволяли йому дотримуватися посту Святого Антонія, тобто посту по вівторках. У будь-якому випадку, в його молитвах він часто асоціював себе зі святим Антонієм.

Корнеліу був натхненною людиною. Він завжди мав відчуття, натхнення, що в певному місці було щось, що він шукав, і що в цьому конкретному місці він знайде це. Я не знаю, чи розповідала я вам про поїздку, яку він здійснив, здається, то було в 1927 році, з Франції до Румунії. З Румунії його попросили повернутися в країну, бо в Фокшанах відбувалися дострокові вибори в парламент. Тому він поїхав із Франції, з Гренобля, де ми жили, аби повернутися в Румунію.

Щоб дати вам приклад того, про що я щойно розповідала як про його конкретні передчуття, я розповім вам наступну історію. Щоб сісти на поїзд, який повинен був відвезти його до Румунії, він мав здійснити пересадку в Італії. На станції, де він зупинився, він залишив свій багаж у камері схову, тому що поїзд до Румунії вирушав аж увечері; він прибув вранці, тому йому довелося чекати до вечора. Після покупки квитка він кладе валізу в шафку. Залишає станцію, аби сходити до перукаря, погортися і підстригтися. При оплаті він кладе руку в кишеню (на ньому був звичайний міських одяг) і не може знайти свого гаманця. Гаманець із грошима зник. «Коби його викрали? Може я заснув в купе поїзда, і його викрали саме тоді. Або ж я просто загубив його. Що саме могло статися?»

Потім він вирішив піти в румунське консульство в місті, оскільки він не міг ані повернутися в Гренобль, ані продовжувати свою поїздку до Румунії. Добре: він йде в консульство, щоби попросити про фінансову допомогу. Він називає ім'я і обіцяє, що сплатить борг, щойно прибуде до Бухаресту. В консульстві йому посміялися в обличчя, сказавши, що якби їм доводилося задовольняти запити такого роду, то шарлатани щодня просили б у них милостиню. Тому він покинув консульство і повернувся на станцію.

Він стояв із боку будівлі і залишався там, спостерігаючи, як люди приходять і йдуть; то було місце, де вантажники забирали багаж і несли його в поїзд. У якийсь момент він кладе руку на плече швейцара і питає його: «Ви часом не знаходили гама-

нець?» Швейцар відповів: «Ходімо зі мною». Підійшовши до довідкового бюро, швейцар сказав працівнику: «Ось цей пан втратив гаманець». Саме цей швейцар знайшов гаманець і передав його залізничній поліції. Корнеліу вже звертався до залізничної поліції, але вони сказали, що нічого не знають. Тому він повернувся зі співробітником, і його попросили описати гаманець. Він відповів, що той був коричневого кольору, розповів їм, скільки в ньому було грошей, і додав, що там лежав квиток до Румунії: коротше, він описав точний зміст гаманця. «Це він?» Корнеліу явно підтвердив. Потім у камері схову йому сказали, що, ймовірно, все відбулося так: він кладе квиток у гаманець, гаманець у внутрішню кишеню, але не потрапляє в неї, гаманець ковзнув уздовж підкладки і впав на підлогу.

Тож бачте: він поклав руку на першу людину, що проходила повз, і запитав її про гаманець, і саме ця людина знайшла його, і все це посеред величезного натовпу, що кружляв усією станцією...

«Ви погоджуєтеся з тим, як одна людина описувала обличчя Корнеліу: як обличчя святого, героїчного аскета?»

Елена Кодряну: Це правда. Він був людиною виняткової прямої, феноменальної милості до своїх побратимів.

«І до тварин також!»

Елена Кодряну: Так, і до тварин також. Наприклад, він сильно засмутився, коли втратив свою собачку в таборі Кармен Сільва. Як же його звали?..

«Його звали Фрагу. Цю кличку я знайшов в статті Індру Монтанеллі, яку я приносив вам учора».

Елена Кодряну: Не пам'ятаю, як його звали. Я вже говорила, що він був доброзичливим як до людей, так і до тварин. Дбай-

ливий, щедрий; він давав милостиню всім біднякам, яких зустрічав. Якби я не заробляла, то він не мав би й копійки в кишені...

«Будь ласка, продовжуйте говорити про його якості».

Елена Кодряну: Він любив свою сім'ю, особливо свою матір. Іноді він робив зауваження батькові, але завжди був повністю відданий матері. Одного разу він дізнався, що у його матері були серйозні економічні труднощі, хоча бідною її важко назвати, бо в неї була зарплата чоловіка, який був учителем, але вона не мала жодного іншого ресурсу.

«Я читав у журналі 1930-их років, що Корнеліу Кодряну не сподобався Бухарест, тому що він знайшов місто дуже галасливим і брудним».

Елена Кодряну: Це правда: постійний рух у Бухаресті дратував його. Він би волів жити не в ізольованому місці, але й не посеред цієї метушні. Йому хотілося жити в більш спокійному місті. Атмосфера, яку він любив найбільше, це гори. Прогулянка по горах була його щастям. Він любив гори більше, ніж море, і перш за все він любив Рареу, гору поруч із Кимпулунг-Молдовенеск. Він підіймався туди з казаном і всім необхідним для приготування поленти й наметом. Йому подобалося залишатися там. Йому хотілося їздити на Рареу щороку.

«Як би ви описали процес формулювання думок Корнеліу Кодряну?»

Елена Кодряну: Він писав лише після того, як глибоко задумувався над питанням, із яким мав розібратися. Він викладав свої ідеї на папір тільки після тривалого їх вивчення у повному спокої. Він формулював ідеї, снуючи туди-сюди, і щоб мати

можливість ходити, поки він думав, йому потрібен був простір. У нього було таке місце в Зеленому будинку, там він мав офіс і бібліотеку; там йому було де ходити. Іноді він формулював свої думки вголос, а потім, зосередившись, продовжував писати. В його бібліотеці не було розважальної літератури; в бібліотеці Зеленого будинку були документи Легіону, звіти, що надходили зі штаб-квартири і різних легіонерських груп із усієї країни, фактичні документи, які були надіслані йому.

21 лютого 1938 було проголошено проект нової румунської Конституції, що містила особисту диктатуру короля. У той час Кодряну розпустив легіонерську партію «Все для Батьківщини» і подумав про еміграцію до Риму, де збирався подбати про італійське видання своєї книги. Ця редакційна діяльність була особливо близька його серцю, про що свідчать чотири (неопубліковані) листи, які він написав у період між 1937 і 1938 роками професору Леону Зопа, лідеру легіонерського гнізда в Римі з вересня 1938 року на псевдо Дакія. У першому листі від 19 листопада 1937 року Кодряну доручає активістам, які проживають у Римі, розібратися з італійським виданням *Заповіту Йона Моци*, а також зі своєю власною книгою *Моїм легіонерам*. Відносно *Заповіту...*, крім точних інструкцій із формату книги, назви, накладу (10 000 примірників), вартості продажу та безкоштовного розповсюдження, Капітан просить про передмову від генерала Маріо Сані або Еудженіо Козельські, про яких він пише: «Вони обидва познайомилися з Моцою або в Румунії, або на конгресі в Монтре і змогли оцінити його інтелектуальну цінність та його характер». Він дає аналогічні вказівки для італійського видання *Моїм легіонерам*; але він додає, що стосується передмови: «Книга не потребує передмови. Проте я б дуже хотів, щоб до цієї книги додав кілька вступних слів син дуче Муссоліні, той, хто праворуч від батька на фото. Я не знаю, як його звать, але по фотографії я відчуваю до нього симпатію». То був Бруно.

У другому листі від 17 січня 1938 року Кодряну коментує пропозицію щодо публікації своїх живих виступів у Istituto Eugora Giovane під редакцію П'єро Горголіні, «старого фашиста, який присвятив діяльність інституту поширенню фашистських цінностей на всьому європейському півострові й інформуванню італійців про події за кордоном, які мають деяке значення для фашистської культури». Кодряну обіцяє надіслати «кілька рядків» для періодичного видання інституту, *Il Nazionale*, а також суму в 800 лір як внесок на видання книги та додає наступне зауваження: «Ніколи не просить грошей, чи кредитів тощо — ми вже досить шановані, і на те є вагомі підстави — ми не ті, хто просить милостині й матеріальних благ. Легіонер повинен покласти край цьому ганебному образу». І насамкінець: «Я не хочу цієї передмови за будь-яку ціну. Я не хотів би бачити політичних асиміляцій, які могли б впливати з цього. Тож якщо у вас її немає, я вважаю за краще видати книгу без передмови. Якщо можна, то це має бути коротка, войовнича, фашистська передмова. Не багатослівне дослідження».

22 січня надходить дуже коротке повідомлення: «Будь ласка, прискорте випуск моєї книги».

Останній лист датується 30 березня, через чотири місяці після авторитарного закриття легіонерських ресторанів, що змусило Кодряну надіслати лист протесту, що призведе до звинувачення з боку радника короля Ніколае Йоргу та його арешту. На той момент крайньої напруги Капітан писав: «Мої любі друзі, терміново працюйте над виданням книги, бо вона нам потрібна. Скажіть мені, на якому етапі ми знаходимося. Зараз, у цю мить в Румунії ми переживаємо найбільшу битву легіонерів. І я не збираюся тікати до Риму. Мій догляд, як і саморозпуск партії, — це перші кроки нашої шахової гри. Подивіться, чи не викликає це плутанини. Я бачив в *Il Nazionale*, що став уже «колишнім лідером Залізної Гвардії». Але я не колишній, я — дійсний і майбутній! Раніше говорили: «Гвардія вмирає, але не зда-

ється». Тепер ми говоримо: «Залізна Гвардія не вмирає і не здається! Залізна Гвардія перемагає!»».

Я прошу підтвердити існування плану Кодряну поїхати до Італії.

Єлена Кодряну: В період диктатури стосунки між рухом і урядом у якийсь момент стали особливо напруженими, тому Корнеліу думав про те, щоб виїхати до Італії. Потім ми жили в Зеленому домі, і в один прекрасний день він сказав мені підготувати найнеобхідніше для поїздки. Я заповнила дві валізи й чекала від'їзду. Я чекала і чекала. Але Корнеліу більше не говорив про від'їзд. Він зрозумів, що уряд побажав його втечі, аби розірвати легіонерський рух на шматки. «Отже, я не буду робити того, чого вони хочуть!» — так він сказав собі. І ми залишилися в Зеленому домі. Я залишалася в Зеленому домі навіть після арешту Корнеліу.

«Капітан був заарештований незабаром після цих подій...»

Єлена Кодряну: Так, його заарештували в Предрялі, а не в Бухаресті. Ми разом вирушили в Предрял, і вони були вже там, аби забрати його. Я запротестувала, вигукуючи: «Візьміть мене також! Візьміть мене також!» Вони відповіли, такого наказу в них не було. Через кілька днів вони прийшли в Зелений дім і викинули мене на вулицю. Я не знала, куди йти. Крістеску надав мені власне приміщення для зберігання тих небагатьох речей, які я забрала з собою. Ненадовго мене прийняли в сім'ю; потім я знайшла мансарду.

«Після смерті Капітана ви переховувалися в Трансільванії з Кетеліною¹, маленькою дівчинкою, яку ви удочерили; потім ви

¹ Була племінницею Корнеліу, дочкою його брата Хорії.

втекли до Берліну та попросили політичного притулку в Райху, вірно?»

Елена Кодряну: Так, в березні 1939 року я підпільно перетнула кордон та втекла до Німеччини. Звістка про те, що Корнеліу не помер, але йому вдалося втекти і що він перебував за кордоном, поширювалася з великою наполегливістю. Ми зібрали таку собі сімейну раду. Моя свекруха, яка не могла повірити в убивство сина, сказала мені: «Доню, їдь до Німеччини і знайди його там». Я взяла з собою Кетеліну, якій тоді було п'ять років, і виїхала до Берліна, де мене мав зустріти Чорогару, людина, що подбала про німецьке видання *Моїм легіонерам*.

Я скористалася тим, що саме на ті дні припадав великий міжнародний ярмарок у Празі, куди румунські громадяни могли їздити без особливих перешкод, і отримала фальшивий паспорт за допомогою одного знайомого. На кордоні мене запитали, навіщо я беру з собою дочку; я відповіла, що мені банально ні з ким було її лишити. Я поміняла гроші й дісталася до найближчої залізничної станції, ніхто мене ні про що не запитував. У Празі я виявила, що всі готелі переповнені, тому мені довелося цілий день чекати, доки власник готелю знайде мені номер. У Празі погода була дуже поганою, холодною і сніжною; ми з малою тікали у весняному одязі і змушені були придбати собі щось більш відповідне.

А паралельно я думала про те, як дістатися до Німеччини. Все йшло дуже просто, але мене турбувало, що якщо на кордоні дізнаються, що я використала фальшивий паспорт, то відправлять мене назад до Румунії. Зрештою, зваживши всі за і проти, я прийшла до висновку, що мені потрібно негайно йти в німецьке посольство та говорити їм правду. Коли я представилася в посольстві справжнім ім'ям, вони вилупили на мене очі й сказали: «Було багато легіонерів, які прийшли сюди, аби сховатися в Німеччині, але вони були звичайними активістами, на відміну від Вас...» У моєму випадку все було не так просто: тре-

ба було запитати дозволу в якогось органу німецької держави. Мабуть, у гестапо? Вони сказали мені чекати, бо відповідь на дійшла ствердна.

Наступного дня, десь увечері, вони послали співробітника посольства, щоб сказати мені, що у мене є дозвіл в'їхати до Німеччини і поїхати до Берліну, де я збиралася залишитися. Я сказала їм, що мені хотілося б лишитися в Празі ще на два або три дні, аби відвідати дуже цікаву міжнародну виставку. «Ні, панно, — категорично відповів представник посольства, — відправлення сьогодні о шостій годині вечора. Ідіть у готель, готуйте багаж, поїзд до Берліну вирушає о шостій».

Коли я дісталася до кордону, то дуже хвилювалась; пасажирі і персонал поїзда дуже метушилися. Я звернулася до сусіда по купе і запитала його французькою: «Що відбувається? Чому здійснюється така метушня?» Він відповів: «Німецькі війська щойно увійшли до Чехословаччини».

Так як й зрозуміла, чому мене так сильно попросили поїхати якомога швидше: цей потяг був останнім, що міг перетнути кордон без особливого контролю.

Німецький офіцер підійшов до мене; він ретельно перевіряв мої документи і довго дивився на мене; потім жестом запросив іти за ним. Він зійшов із поїзда, підвів мене до взводу Вермахту; потім металевим голосом віддав солдатам сухий наказ. Це був жахливий момент: «Боже мій, — сказала я собі, — зараз мене розстріляють». Я закрила очі й почала молитися. Коли я знову відкрила їх, то скам'яніла. Солдати струнко вишикувалися переді мною! Переді мною, бідною румунською вдовою і втікачкою... Я була повністю приголомшеною: в той момент я згадала про чутки, що циркулюють в Румунії, і твердо переконалася в тому, що Корнеліу живий і колись я побачу його знову.

Коли я прибула до Берліну, то одразу ж зателефонувала Чорогару. Я вже телефонувала йому з Праги, аби запитати, чи дійсно Корнеліу живий. Він сказав мені: «Панно, ми нічого не знаємо, але все може змінитися будь-якої миті. Але ви точно не

повинні повертатися до Румунії, тому що будете там у небезпеці. Залишайтеся в Берліні».

У Берліні я отримала статус біженця, але ми повинні були знайти спосіб вижити, дитина і я. Будучи дружиною Корнеліу Кодряну, я мала право на половину авторської суми з продажу німецького видання *Моїм легіонерам*; інша половина дісталася моїй свекрусі. Чорагару також знайшов мені роботу в міністерстві освіти: я вчила дітей у початковій школі робити невеликі фігурки з соломи, стружки й плетіння.

Я залишалася в Берліні, доки у вересні 1940 року легіонери не увійшли до складу уряду Антонеску. Німці надали румунським біженцям цілу колону поїздів, аби ми могли повернутися на батьківщину.

«Ви оселилися в Хуші, в будинку своїх батьків. Але в ніч із 26 на 27 листопада 1940 року ви теж були в Жиліяві, під час ексгумації тіла Капітана. Ви могли б розповісти про це?»

Елена Кодряну: Так, я була там, і я також знала, що то була братська могила. Легіонери намагалися витягти трупи, розкидані в тій могилі. Вся сім'я Корнеліу була там. Після того, як деякі трупи уже витягли і розмістили біля краю ями, ми почули, як кілька легіонерів закричали: «Ми не можемо знайти Капітана! Капітана ніде немає!», але в якийсь момент я раптово побачила його великі черевики, ті, у яких він виходив із дому та використовував для гірських походів. Я бачу ці черевики і потім кажу хлопцям: «Тепер будьте обережні, бо там лежить і Корнеліу. Стежте за кожним із ваших рухів». І дійсно, вони знайшли його там, вони дістали його звідти. Його обличчя було понівечене сірчаною кислотою чи негашеним вапном, яким вони облили його. Обличчя було понівечене, але дивовижним було його тіло: жовтий, наче віск, абсолютно неушкоджений, незмінний, без тіні тління, хоча й пролежав два роки в землі. Абсолютно без змін. Єдиними пошкодженими ділянками були ті,

яких торкнулося негашене вапно або що вони там на нього вилили. Сірчану кислоту, чи що... У певний момент, після того, як його витягли з ями, я нахилилася над ним, аби зняти з пальця обручку. І мені вдається зняти її, з певними труднощами. Моя свекруха різко налетіла й закричала, аби я віддала їй цю обручку, бо вона не належала мені: навіщо її взагалі було знімати? Я не відповіла, я не відреагувала, всюди були люди. Я підкорила свекрусі та знову одягла перстень на його палець; але перстень не став на своє місце і закріпився лише на першій фаланзі. Він залишився таким назавжди, так його й поховали.

Я кажу вам: його обличчя знищили. Поруч із ним лежала маленька валіза, бо коли їх забирали до в'язниці Римніку-Серат, то везли брати із собою тільки змінну білизну, наче вони от-от повернуться. Вони мали поїхати на допит, а потім повернутися в Римніку-Серат. Тому в нього була маленька валіза, в якій лежала селянська нічна сорочка, бо ж він не одягав піжаму, а ткані нічні сорочки, наче селяни. Там був його набір для гоління, рушник, спідне. Нічого більше. І всі ці речі в мене відібрали під час пізніших обшуків...

(Єлена Кодряну продовжує свою історію після того, як опановує емоції, що вирвалися назовні)

Там було так багато людей, так багато легіонерів, які були присутні на цій ексгумації... Поруч із ямою знаходилася труна, і його останки були поміщені туди в тому вигляді, в якому ми їх знайшли. Ми не одягали на нього новий одяг чи ще чогось. Його поклали в труну в тому ж одязі, в якому він був, як його знайшли, коли його розкопали...

Відспівали його у церкві в Горгані, перш ніж понести до Зеленого будинку. Це було приголомшливо. Ясна річ, що біль його батька й матері теж була величезною. Велика, велика біль. Там були всі його знайомі, але за тих обставин я нікого не пам'ятала. Мій свекор і свекруха, так, їх я бачила. Там не було яки-

хось стихійних маніфестацій чи обманів, як це іноді трапляється. Ні. Всі були одягнуті в траурні вбрання. І сльози на очах, у всіх були сльози на очах.

«Коли Корнеліу Кодряну просив вас стати його дружиною, то попереджав, що подружнє життя не буде ані легким, ані мирним. Але я не думаю, що ви могли уявити такий кінець...»

Єлена Кодряну: Ні, я ніколи не думала ні про що подібне. Коли я почала бути з ним і зацікавилася румунською політикою, то ніколи не чула, щоб людина могла пожертвувати своїм життям заради своєї Землі; щоб людина могла здійснювати героїчні вчинки, керуючись грандіозною пристрастю. Спершу я думала, що Корнеліу був лідером руху, партії, більш-менш схожої на всі інші політичні проекти. Я не могла навіть уявити, що він перейшов на один бік реальності, а я лишилася на іншому — і ми лише час від часу зустрічалися. Я ніколи не думала про це. Я була недосвідченою, можливо просто надто молодою. Я не могла завадити перебігу подій чи уявити собі його подальшу долю. Але дуже швидко мені довелося усвідомити, що наше життя буде жертвним як з одного боку, так і з іншого. Це було життя великого служіння і для мене постійного страху перед тим, що завтра він може загинути. Я ніколи не мала й мінімуму спокою. Він виходив із дому, а я лишалася там у муках; може хтось збирався його вбити сьогодні, хто знає? І доки він не повертався додому, це було постійним джерелом занепокоєння для мене.

У 1941 році Антонеску виключив легіонерів із уряду і встановив військову диктатуру. Єлена почала заробляти на життя, керуючи невеличким тютюновим магазином. Вона жила в мансарді на вулиці Алтарулуй, поруч із церквою Святого Сильвестра. Після арешту Антонеску, оголошення перемир'я і

зміни кордонів Румунії у неї виникла ідея емігрувати, але зрештою вона здалася й залишалася в Румунії до кінця війни, підкрившись прорадянському режиму, що встановився після її завершення.

У перші роки після приходу до влади комуністів Елена Кодряну не була об'єктом переслідувань. Вона була зобов'язана лише повернути авто, яке отримала від Міністерства оборони і його віддала з власної волі, але продовжувала володіти магазином. У 1950 році будь-які домовленості були відкликаними, і «під впливом адміністративних заходів» (sic) її помістили у в'язницю в Міслеї, а потім у Тиргшору, не виносячи жодної підозри. У 1955 році вона була звільнена й відправлена на примусове проживання в Лецешті в Береганському степі, куди, з-поміж інших, депортували й Марію Антонеску, дружину Маршала... В Лецешті Елена Кодряну жила, обробляючи город і сад, мала кількох курей, прибирала в сільській школі та викладала уроки французької мови.

Там у той час вона вступила в повторний шлюб із колишнім політичним в'язнем, також депортованим у примусове місце проживання: полковником Константин Прапоржеску, сином генерала Давида Прапоржеску, що загинув на полі бою під час Першої світової війни. Костянтин Прапоржеску помер від хвороби в 1967 році.

У 1958 році, після повстання на кордоні в тюрмі Герла й посилення режиму, судові справи були знову відкриті. Елену Кодряну знову арештували й засудили до п'яти років позбавлення волі, які вона провела в тюрмах Арад і Орадя.

Вона була нарешті звільнена в 1963 році, у віці шістдесяти років, за кілька місяців до загальної амністії, проголошеної Георге Георгіу-Дежем.

Ці негаразди тривали чотирнадцять довгих років — чотирнадцять років домашніх арештів, в'язниць та таборів, і жоден суд не виніс вироку, жоден суддя не допитував її. Один співро-

бітник Секурітате одного разу сказав їй відверто: «До чого тут незаконність наших дій? Хіба ви забули, чиє прізвище носите?»

Елена Кодряну: Це була саме та відповідь, якої я вимагала. Зрештою, я завжди пишалася цим прізвищем.

Панно Ліліко, будь ласка, не гнівайтесь на це питання: чи снівся він вам після смерті?

Елена Кодряну: Ні. Вірніше так, але лише одного разу. Після мого повторного шлюбу з Прапоржеску. Вві сні мені здалося, що він іде до мене і говорить: «Будь спокійною, я не серджусь на тебе. Не думай, що ти робиш мені боляче. І не засмучуйся». Я зрозуміла, що він мав на увазі мій шлюб із Прапоржеску.

«Яким було би послання Капітана до молоді, якби він жив сьогодні? Що він сказав би їй?»

Елена Кодряну: Я не знаю, але гадаю, що він назвав би її винною. Винною, бо в той час вона не виконала своєї історичної місії. Але тими, на кого його звинувачення впало б у першу чергу, були б його легіонери — бо й вони були здатними на підлість і зраду. Але, врешті-решт, не так уже й погано, що подібні речі сталися, бо як ми, румуни, говоримо, завжди потрібно відділяти зерно від половини.

Юліус Евола

ТРАГЕДІЯ ЗАЛІЗНОЇ ГВАРДІЇ

Бесіда з лідером Залізної Гвардії

Наш автомобіль швидко лишає позаду кумедне видовище, яким є центр Бухареста: ансамбль із невисоких багатоповерхівок та надсучасних будівель, переважно «функціонального» типу, з вітринами та магазинами, що залишають враження якоїсь суміші паризького та американського стилів. Єдиний екзотичний елемент, який ми часто зустрічали — це каракульові шапки на продавцях і обивателях. Ми доїжджаємо до Північної станції і котимося далі по провінційній дорозі, здіймаючи куряву. Дорога веде спочатку направо, потім різко звертає наліво; нарешті, ми виходимо на сільську дорогу і зупиняємося перед будинком, що самотньо стоїть посеред полів: це Зелений Дім, резиденція лідера румунської Залізної Гвардії.

«Ми збудували його своїми руками», — з легким почуттям гордості говорять легіонери, що супроводжують нас. Інтелектуали та ремісники об'єдналися для будівництва резиденції свого вождя, що стало для них символічним та обрядовим актом. Будинок збудовано в румунському стилі: по обидва боки він продовжується своєрідним портиком, що нагадує монастир.

Ми заходимо й підіймаємося на перший поверх. Назустріч виходить високий стрункий молодий чоловік зі спортивною поставою та відкритим обличчям, що залишає враження благородства, сили і вірності. Це і є Корнеліу Кодряну, вождь Залізної Гвардії. Він належить до особливого римсько-арійського типу: складається враження, що перед нами виходець зі стародавнього арійсько-італійського світу. В його сіро-блакитних очах світяться твердість та холонокровність, властиві вождю, і, водночас, уся його постать випромінює сяйво ідеалізму, внутрішнього світу, сили, людського розуміння. Навіть стиль його бесіди є характерним: перш ніж відповісти, він занурюється в себе, відсторонюється, потім раптово починає говорити, висловлюючи думки з майже геометричною точністю чітких і органічних фраз.

«Після цієї нескінченної фаланги журналістів різного роду і національності, — говорить Кодряну, — я вперше маю задоволення бачити журналіста, якого хвилює перш за все душа, духовне ядро мого руху. Я знайшов вдалий вираз для журналістів, аби сказати їм трохи більше, ніж нічого, але показати творчий націоналізм».

«Людина складається з організму, тобто організованої форми, життєвої сили і, далі, душі. Можна сказати те саме і стосовно народу. Національна будова держави, хоча природно і відтворює всі три елементи, але підпорядковується руху одного з цих елементів (залежно від різного досвіду та спадковості)».

«На мій погляд, у фашистському русі переважає елемент держави, відповідник організованої форми. У цьому простежується формотворча міць стародавнього Риму, владики права і політичної організації, чийми прямими спадкоємцями стали італійці. У націонал-соціалізмі на перший план винесено аспект, пов'язаний із життєвою силою: раса, інстинкт раси, національно-етнічна складова. В румунському легіонерському русі наголос ставиться насамперед на тому, що в організмі відповідає душі: на духовній і релігійній стороні».

«Звідси впливає характеристика різних національних рухів, хоча в кінці-кінців вони повинні охоплювати всі три елементи, не нехтуючи жодним із них. Особливий характер нашого руху обумовлений давньою спадковістю. Геродот називав наших предків «безсмертними даками». Вони задовго до прийняття християнства вірили в безсмертя і нетлінність душі. Римська колонізація додала до цього елемента римський дух порядку і форми. Подальші століття розклали і перетворили на ніщо наш народ, але як у хворому та загнаному коні можна розгледіти чисту породу, так і в румунському народі можна виявити приховані елементи цієї подвійної спадщини».

«Цю спадковість, — продовжує Кодряну, — прагне пробудити легіонерський рух. Він виходить із духу: бажає створити через дух нову людину. Якщо це завдання буде реалізовано в

рамках «руху», прокинеться і друга спадковість, тобто римська політична формотворча сила. Відтак, душа і релігія є для нас відправною точкою, «творчий націоналізм» — нашою метою. Аскетична і героїчна етика Залізної Гвардії міститься у возз'єднанні обох цих елементів».

Ми запитуємо Кодряну, наскільки його рух духовно пов'язаний із православ'ям. Він відповідає: «В цілому ми прагнемо оновити в формі національної свідомості та живого переживання те, що в релігії занадто часто виявляється муміфікованим та перетворюється на традиціоналізм сонливого духовенства. Ми опинилися в сприятливих умовах, оскільки наша національна релігія не приймає дуалізму між вірою і політикою і вона здатна забезпечити етичні і духовні елементи, необхідні для розбудови нашого руху. Саме з нашої релігії Залізна Гвардія отримує свою основопокладаючу ідею — ідею екуменізму. Це шлях позитивного подолання як інтернаціоналізму, так і будь-якого абстрактного раціоналістичного універсалізму. Ідея екуменізму є ідеєю суспільства, що розуміється як життєва єдність, живий організм, як спільне життя не тільки з нашим народом, але й із Богом та нашими мертвими. Здійснення подібної ідеї як дієвого досвіду є головною ціллю нашого руху; політика, партія, культура та все інше для нас є лише наслідками та відгалуженнями. Ми повинні воскресити цю центральну реальність і тим самим оновити румунів, що дозволить у подальшому також відродити націю та державу. Особливим є те, що для нас присутність померлих у вселенській нації є не абстракцією, а реальністю; наші мертві — це, перш за все, наші герої. Ми не можемо відокремлювати себе від них, вони як сила, що звільнилася від людської обумовленості, пронизують і підтримують наше вище життя».

Легіонери періодично збираються невеликими групами, які називаються «гнізда». Ці збори супроводжуються особливими обрядами. Будь-які збори починаються зі звернення до всіх наших полеглих побратимів, на які ті, хто зібрався, відповідають

«Присутній». Але це не проста церемонія або алегорія, це реальне звернення до духів наших предків».

«Ми розрізняємо індивіда, націю і трансцендентну духовність, — продовжує Кодряну, — і в героїчній самовідданості вбачаємо те, що веде від одного аспекту до іншого, до вищої єдності. Ми заперечуємо всі форми грубої матеріальної вигоди: не тільки на рівні окремої людини, але й на рівні всієї нації. По той бік нації ми визнаємо вічні та незмінні принципи, в ім'я яких треба бути готовим боротися і вмирати. Відтак, істина і честь є метафізичними принципами, які ми ставимо навіть вище за саму націю».

Відомо, що аскетизм у Залізній Гвардії є не просто абстрактним, але цілком конкретним і регулярно практикується. Наприклад, легіонери дотримуються посту. Три дні на тиждень близько 800 000 осіб тримають так званий «чорний піст», тобто утримуються від будь-якої їжі, спиртного та тютюну. Молитва також складає суттєву частину руху. Більше того, для елітного передового корпусу, що носить імена двох легіонерських вождів, загиблих в Іспанії — Моці і Маріна, — діє правило цєлібату. Ми просимо Кодряну пояснити сенс подібних обмежень. Він на мить зосереджується і потім каже: «Існує два аспекти, для прояснення яких необхідно взяти до уваги дуалізм людини, що складається з природного матеріалістичного елементу і духовного. Перевага першого над другим — це «пекло». Будь-яка їх рівновага є тимчасовою і випадковою. Тільки повне панування духу над тілом є нормальною умовою та передумовою будь-якої справжньої сили, істинного героїзму. Ми постимось, оскільки це сприяє дотриманню цієї умови, ослаблює тілесні узи, допомагає самовизволенню і самоствердженню чистої волі. Коли ж до цього додається молитва, ми просимо вищі сили доєднатися до нас і незримо підтримувати нас. Це веде до другого аспекту: думки, згідно з якою в битві вирішальними є лише матеріальні і чисто людські сили, в той час, як у ній беруть участь і незримі духовні сили, настільки ж дієві, як і людські».

Ми усвідомлюємо позитивність і значення подібних сил. Тому ми і надаємо легіонерському руху чіткого аскетичного характеру. Давні лицарські ордени також дотримувалися принципу celibату. Підкреслю, однак, що у нас він поширюється лише на Загін Смерті, що викликано в тому числі й суто практичними міркуваннями, адже тому, хто повністю присвячує себе боротьбі і не повинен боятися смерті, краще не мати сімейних зобов'язань. Зрештою, в цьому загоні знаходяться лише до тридцяти років. Але в будь-якому випадку застосування принципу лишається незмінним: з одного боку існують ті, хто не знає нічого, крім «життя» і прагне до добробуту, процвітання, багатства, розкоші; з іншого — ті, хто сподівається на більше, ніж життя, славу й перемогу в боротьбі — як зовнішній, так і внутрішній. Залізна Гвардія належить до цього другого загону. І їх бойовничий аскетизм довершується останнім правилом: обітницею бідності, якої дотримується вся еліта руху. Від неї вимагається відмова від розкоші, порожнього проведення часу, від так званих світських розваг, тобто вона покликана до істинної трансформації життя».

Regime Fascista, 22 березня 1938 року

Націоналізм і аскеза: румунська Залізна Гвардія

Безсумнівним є той факт, що в окремих проявах нових національних рухів можна віднайти різні мотиви й концепції, притаманні середньовічним орденам. В Італії та Німеччині, наприклад, прагнуть сформувати кращу молодь завдяки новому стилю життя, що має водночас мілітарний та аскетичний характер; тут можна послатися на різні ініціативи націонал-соціалізму, що стосуються утвердження так званих «орденських замків» із відповідними дисциплінами для відбору нового прошарку майбутніх вождів.

Однак, в Італії та Німеччині повна реалізація цих концептів через відсутність умов цивілізації, схожої на середньовічну, стикається з величезними труднощами. Нові ордени народжуються під знаком виразного націоналізму, забезпеченого містикою, яка, щоправда, не збігається з панівною релігією, по суті універсалістською та наднаціональною. У Німеччині ситуація є ще більш складною як через релігійний розкол, тобто множинність релігійних конфесій, так і через расистсько-язичницькі тенденції, які позитивно відкидають християнство, але не пропонують інших традиційних принципів та істинної, тяглої духовної традиції.

Що стосується тяжіння до побудови нового «ордену», то існує рух, дуже цікавий та в цьому відношенні маловідомий, — це румунський легіонерський рух, так звана «Залізна Гвардія», очолювана Корнеліу Кодряну. Він з'явився у 1927 році й породив різні політичні партії, остання з яких названа «Все для Батьківщини» і нещодавно була розпущена самим Кодряну — з причин, про які ми розповімо дещо нижче. Цей рух характеризується сутнісно релігійними передумовами. Він є рухом національного оновлення, водночас схильним використовувати у живій формі духовність, властиву православній релігії, і

оскільки ця релігія має чітко загальнонаціональний характер, подібні тенденції не зустрічають перешкод, властивих іншим націям. Ми маємо лише відзначити, що офіційні представники румунської релігії, як це часто трапляється, не є носіями її сутності й часто вважаються розкольниками у середовищі тих, хто, навпаки, живе її духом; і найхарактерніший приклад — це той факт, що нинішній Патріарх очолює кабінет міністрів, схвалений королем, ворожість якого до Залізної Гвардії помітна абсолютно всім.

Як би там не було, ядром румунського легіонерського руху є релігійний елемент, піднесений до вимоги створити нову людину й пов'язаний із конкретними формами аскетичної практики. Так, багатьом здається дивним те, що понад шістьсот тисяч осіб (бо приблизно такого числа сягає кількість прихильників Кодряну) систематично практикували не тільки молитву, але також піст: легіонери постилися три рази на тиждень, то був так званий «чорний піст», тобто уникання їжі, пиття й куріння від світанку до настання сутінок.

В особистій бесіді Кодряну пояснив нам сенс цієї дисципліни в таких словах: треба забезпечити абсолютну перевагу духу над тілом, і тут одним із найефективніших способів є піст. Послаблюючи зв'язок, що утворюється натуралістичною частиною людської істоти, він забезпечує найсприятливіші умови для виклику невидимих вищих сил, — виклику, котрий здійснюється за допомогою молитви та ритуалу. І ці сили, — додає Кодряну, — як би не міркували про це «практичні уми», в будь-якому випробуванні та у будь-якій боротьбі є щонайменше настільки ж вирішальною стороною, як і видимі, матеріальні та суто людські сили. У складі легіонерського руху Кодряну є свого роду штурмовий загін, що налічує приблизно десять тисяч осіб і називається зараз «Моца-Марін» — це імена двох лідерів румунських легіонерів, полеглих під час антибільшовицької війни в Іспанії. Для цього корпусу діє правило celibату — ще одна спільна риса з давніми лицарськими орденами.

Кодряну пояснив його так: тому, хто має бути готовим зустріти смерть у будь-який момент, краще не мати сімейних уз. Далі він проводив відмінність між тими, чиїм покликанням має стати перемога і слава, та тими, хто належить цьому світу і має за мету процвітання, добробут і задоволення. Через це — інша характерна риса — лідери румунських легіонерів дають обітницю бідності, вони не ходять ні на політичні збори, ні в театри, ні на танці, ні в кіно.

Специфічний елемент, запозичений рухом Кодряну з православної релігії, який також має політичні риси, стосується «екуменічного» ідеалу. Мова йде про особливе почуття єдності — не лише органічного зв'язку між людьми одного народу, але також почуття єдності з мертвими предками і з Богом. Перш за все, ідея присутності сил мертвих, особливо полеглих героїв, поряд із живими, особливо жива в румунському легіонерських русі, відображаючи, без сумніву, відомі форми дохристиянської духовності (зв'язки між родом (gens), предками і «героями», *Ἀρχηγέτης*). Відповідний ритуал культу мертвих схожий на те, що практикується в окремих фашистських церемоніях, проте він виконується з особливим і, можна сказати, ледь не технічним наміром викликати сюди їхні душі. Легіонери періодично збираються разом маленькими групами, які називалися «гніздами»: ці зустрічі спрямовані на духовне формування індивідів, на взаємне порозуміння; як основною метою є підтримання зв'язків, передача новин, виконання різних практичних завдань відповідно до обставин тощо. Присутні в «гніздах» спільно практикують ритуали і молитви. І кожні збори «гнізда» відкриваються ритуалом заклик до мертвих героїв. Їх імена зачитуються, і кожен із присутніх, струнко вишикуваних у ряд, відповідає: «Prezente!». Ім'я, обране першою організацією цього процесу, також є характерним — «Легіон Михаїла Архангела». Поруч із тим, всі вони — політичні бійці, люди, які борються за конкретний політичний ідеал і готові до будь-якої жертви в ім'я оновлення й відбудови румунського народу в національ-

ному та «фашистському» сенсі. Сам Корнеліу Кодряну здається нам однією з найсвітліших, найбільш вірних, найбільш сповнених глибокого ідеалізму і благородної байдужості до власного добробуту фігурами, яких ми мали можливість знати в аналогічних рухах інших країн.

Перед грубим авторитарним втручанням короля Кароля, аби не довелось вступати в бій, чії умови були визначені противником, Кодряну визнав доречним здійснити «стратегічний відступ», розпустивши партію «Все для Батьківщини» і обмеживши діяльність руху невидимими сферами освіти та духовної підготовки елементів, які прийшли до нього останнім часом. Цей факт не усуває того, що рух Кодряну був, можливо, єдиним, що міг забезпечити краще майбутнє для Румунії: і найвдалішим рішенням було би, безумовно, подолання королем власного роздутого персоналізму та прийняття співпраці з «Залізної Гвардією», з огляду на те, що й самі вони виступають за монархічний режим. Відомо, що румуни взагалі не насолоджуються, як-то кажуть, «хорошою пресою», якщо говорити про характер і моральну прямоту. Однак, у будь-якому випадку вірно те, що Кодряну, поклавши в основу своєї програми національного відновлення ціль духовного оновлення через скріплені аскезою і проїнятий релігійністю стиль життя «воїнства», продемонстрував змогу визнати умови, на яких слід сконцентрувати всі зусилля; у цій точці піддалися суворому випробуванню глибинні життєві й моральні можливості румунського народу.

Corriere Ridano, 14 квітня 1938 року

Драма румунського легіонерства

Зі вбивством — або ж, вірніше було б сказати, з розпорою над Корнеліу Зеля Кодряну та іншими керівниками Залізної Гвардії, кинутими у в'язницю разом із ним, трагедія румунського націоналізму ввійшла в останню фазу. З найбільш благородною та великодушною фігурою антиєврейського і «фашистського» європейського фронту було покинчено. Відтак, сьогоднішнє внутрішньополітичне становище Румунії стало настільки ж похмурим і загрозливим, яким воно було в найгірші періоди її історії.

У недавньому етапі політичного розвитку Румунії неможливо орієнтуватися без огляду на її лейтмотив, а саме — антагонізм між урядом і Залізною Гвардією; водночас всі інші політичні рухи чи партії є лише статистами, що відіграють другорядну роль. Проте, відповідно до логіки та здорового глузду, цей антагонізм є абсолютно незрозумілим, і в ньому від самого початку простежується або безпосередній, або непрямий вплив зовнішніх сил. Сьогодні, після капітуляції Праги, варто задати собі питання — чи не є Румунія єдиною центрально- і східноєвропейської країною, що має особливе значення як з економічної, так і зі стратегічної точки зору, котра лишає силам так званої «західної демократії», так само як і силам Ізраїлю чи його прихованих союзників, достатньо простору для дії? Не можна забувати, що остаточна фаза вищезгаданого конфлікту знаходиться в багатозначному резонансі з двома іншими міжнародними подіями: аншлюсом і Мюнхенською угодою, і виникла вона як щось на кшталт резонансного контрапункту.

Уже з 1920 року, коли йому ледь виповнилося двадцять років, Корнеліу Кодряну широко розглядав перспективи конструктивного румунського націоналізму. Він вказував на єврейську небезпеку і поневолення Румунії євреями й балакунами без віри та батьківщини. Відтоді боротьба невтомно тривала; хоча прихильники Кодряну повинні були терпіти переслідування,

насильства та всілякі наклепницькі нападки, число його прихильників та співчуваючих неухильно росло. Достатньо згадати, що в 1925 році на процесі, де Кодряну звинувачувався в убивстві ката своїх приятелів, його було виправдано, а голова суду отримав близько 19 300 повідомлень на захист Кодряну з усієї країни.

Доки лави Залізної Гвардії росли, партійну систему парламентської демократії (лютим противником якої був Кодряну, всіляко викриваючи її недоліки та корумпованість) розхитували щоразу більші та сильніші кризи. Права світова преса раділа, коли на початку 1938 року Октавіан Гога закликав короля Кароля повернутися на трон. Вірилося, що в Румунії настала нова епоха, що новий режим звільнить країну від темних внутрішніх і зовнішніх сил, і внаслідок цього на міжнародній сфері вона встане в єдиний фронт антидемократичних, антиєврейських і антимарксистських держав.

Проте висловлення таких припущень та підживлення надій ігнорувало наявність бридких інтриг за лаштунками королівського палацу. Втім, деякі конструктивні варіанти, котрі повинні були би виключити такі перевороти, лишалися в той час невизначеними.

Без уваги було полишено той факт, що внаслідок чогось на кшталт тактичного перевороту велика частина сил, які спочатку перебували на боці опозиції, миттєво перескочили на сторону державного порядку, щоб легше продовжувати вести свою гру; а також те, що для цих нових «вартових Румунії» й державної влади була притаманною очевидна і люта антипатія до руху Кодряну — хоча, згідно з логікою, за умови їх відвертості вони повинні були бачити в потужному русі Кодряну найціннішого союзника.

Вони ретельно ухилялися від усього, що стосувалося єврейського питання. Щодо цього ми можемо навести слова самого Кодряну — ось що він каже в книзі *Моїм легіонерам*: «У 1919, 1920, 1921 роках вся єврейська преса безжально атакувала румунську державу, всюди провокуючи безлад і закли-

каючи до насильства проти режиму, державного ладу, церкви, румунського порядку, національної ідеї, патріотизму. Зараз, якимось дивом, та ж преса, керована тими ж людьми, перетворилася на захисницю державного порядку, законів, заявляє про себе як про противника насильства, тоді як ми стали «ворогами Батьківщини», «правими екстремістами», «агентами ворогів румунізму» тощо. Зрештою ми почули навіть те, що нас фінансують євреї (...) Ми отримуватимемо удари — по обличчю і по душі, знуцання за знуцанням, удар за ударом до тієї миті, доки не побачимо себе в «чудернацькій» ситуації: саме євреї, виявляється, є захисниками румунізму. Сховавшись від будь-яких негараздів, вони живуть у тиші і достатку, а ми, румуни, «вороги румунізму», живемо у постійній небезпеці, ставлячи на терези наше життя і свободу, переслідувані наче шалені собаки всіма румунськими владами».

Істинною метою кабінету Гоги була спроба реалізувати прийом, спрямований проти Залізної Гвардії. Коли став відомим справжній масштаб успіху націоналістичного руху, було скоєно спробу ліквідувати цю небезпеку, запропонувавши нації ерзац-націоналізм: щось таке, що формально імітувало б ідеалізм та цілі легіонерської Залізної Гвардії, але по суті завжди мало б належати до «іншого світу» та бути підконтрольним йому. Так обрали Гогу, оскільки він був антисемітом, але водночас і противником Кодряну. Обрали патріарха Мирона (Еліє Кристя), аби продемонструвати, що релігійні сили, які відігравали істотну роль у пропаганді та ідеології Кодряну, перебували повністю на боці його супротивників. Як відомо, в генералі Антонеску, також включеному до уряду військовим міністром, націоналістичності та прихильнику авторитарного ладу, вони також бачили союзника і «запасного гравця». Але гра виявилася занадто небезпечною; замість того, аби привести до очікуваних результатів, вона привела до протилежних.

Кабінет Гоги мав бути тимчасовим: розвиток легіонерського руху все одно пішов би далі і, зрештою, призвів би до пе-

ремоги істинного націоналізму, що втілювався у русі Кодряну. Як визнавалося потім, це була бомба, що вибухнула б у власних руках. Кабінет Гоги був розпущений на наступний день без мало-мальськи переконливого виправдання. Обіцяні вибори, на яких впевнено перемогла б національна ідея Кодряну, були скасовані. Натомість партії були розпущені, було прийнято нову Конституцію і *pro forma* було оголошено про проведення референдуму.

Ми говоримо *pro forma*, бо Кодряну чітко бачив, куди веде подібна зміна правил гри, і негайно відступив. Перш ніж його партія («Все для батьківщини») була розпущена офіційним декретом, він обрав за краще зробити це добровільно, і наказав своїм прихильникам утриматися від голосування на референдумі. Він не хотів брати участь у боротьбі, умови якої були запропоновані й впроваджені ворогами народу; перш за все, він не хотів, аби його змусили сказати «так» чи «ні» щодо заздалегідь вирішеної справи, тобто нової Конституції. Окрім того, вона стала безпосереднім твором монархії і мала своєю основою рисою виняткову централізацію влади в руках монарха. Зрештою, Кодряну сам був монархістом, і хоча його противники не відмовилися від жодного звинувачення проти нього, тим не менше, ніхто не ставив йому в провину намір заснувати нову династію.

Якийсь час протягом наступних місяців після публікації нової Конституції здавалося, що не всі надії втрачено. Висловлювалися думки, що форма співпраці між очолюваним Кодряну національно-тоталітарним рухом та новою, сконцентрованою в руках монарха, авторитарною антипартійною системою все одно існує.

Та події склалися зовсім інакше, і це однозначно доводить той факт, що так чи інакше в грі навколо ідеї та єдності румунської нації більш-менш свідомими інструментами були не чесність і любов, але зовсім інші сили. Напруга зростала, і в тумить, коли справа застигла на одному місці, легіонерський рух

інтенсифікував свою пропагандистську активність, а елементи, котрі, лишаючись при владі, сподівалися на краще, почали переходити на бік Кодряну: навіть генерал Антонеску, який як наслідок був зміщений із посади і заарештований.

Тож справа йшла до оголошення війни. Уряд проявив ініціативу одразу ж після аншлюсу, боячись, що реакція виллється в бунти і заворушення. У цьому полягає причина того, чому Кодряну був заарештований саме в цей період. Раптово згадали, що він образив міністра; так його звинуватили в державній зраді. Докази були настільки слабкими, що вимоги смертної кари або довічного ув'язнення були відкинуті, і Кодряну засудили на десять років в'язниці. Але й тут прорахувалися: не було досягнуто нічого іншого, окрім ще більшого хвилювання мас. Почався терористичний період, як відповідна міра чи безпосередня дія проти тих, кого вважали відповідальними за всі біди румунської нації. Створений Кодряну «загін смерті» імені полеглих в Іспанії лідерів руху Моці і Маріна, умовами для членства в якому був celibat, готовність загинути в будь-який час, за наказом таємних «національних судів» вступив у справу. Це бродіння посилилося після капітуляції Праги. Однак, внаслідок цього реакція стала ще сильнішою та безжаліснішою, дійшовши до вбивства Кодряну та його основних помічників і арешту Антонеску.

І разом із тим сталося непоправне, після чого жодна угода чи врегулювання стало уже неможливим. Через це жахливе вбивство формально законна державна влада накликала на себе ненависть та жагу помсти неспокоїного молодого покоління. Що станеться з Румунією завтра, лишається під питанням. Хоч би яка була розв'язка, немає сумнівів, що благородний і великодушний вождь став жертвою темних сил. Людина, в абсолютній вірності та чесності якої всі, хто наближався до нього, могли одразу ж переконатися. Він сказав нам, прощаючись, таке: «У Римі, в Берліні — всюди, куди б ви не поїхали, передавайте привіт від мене всім борцям за наші спільні ідеї і скажіть

їм, що в непохитній боротьбі проти фальшивої демократії, комунізму та юдаїзму Залізна Гвардія, безумовно, завжди буде на вашому боці».

Corriere Padano, 6 грудня 1938 року

В румунській бурі: голоси з могили

Наша зустріч відбулася в березні. Це сталося в Зеленому домі, штаб-квартирі Залізної Гвардії. «Ми збудували його своїми руками», — гордовито повідомили нам легіонери, які зустрічали нас у Бухаресті та супроводжували в дорозі. Ми пройшли повз вартове приміщення. Потім на першому поверсі група легіонерів розступилася, і до нас підійшов стрункий молодий чоловік. Його щире і відкрите обличчя, і особливо — його блакитні очі, справили цікаве враження рішучості й тяги до споглядання. То був Корнеліу Зеля Кодряну, лідер Залізної Гвардії та головний представник румунського націоналізму й антисемітизму. Він запросив нас сісти. Легіонери розійшлися. Жінка, — «Моя дружина», — як пояснив Кодряну, — з тихою посмішкою принесла мені маленьку тарілку з якимось ароматним варенням і склянку води, згідно з румунським звичаєм. Кодряну вибачився. «Ми не можемо нічого вживати у цей день. Сьогодні увесь Легіон тримає піст». Дійсно, одним із правил Залізної Гвардії було дотримання суворого посту двічі на тиждень — без їжі, спиртного і тютюну (вони називали це «чорним постом»).

У той час Румунія ще перебувала на межі між скороминущою появою і падінням Кабінету міністрів Октавіана Гоги, прийняттям нової Конституції, ухваленої *pro forma* референдумом, та нової авторитарної лінії, прийнятої центральним урядом країни. У ту мить деякі можливості все ще лишалися відкритими, проте вони були неминуче перекреслені подальшими подіями. Народ вірив: щойно нова Конституція покладе край демократичній партійній системі, як співпраця між урядом та легіонерським рухом Кодряну стане можливою і принесе плідні результати. Ми ж перебували в очікуванні того, що трапиться. Але ті, хто знав усі таємниці певних подій, не мали ілюзій.

Отримавши певну інформацію від румунських друзів, котрі допомогли організувати нашу зустріч, Кодряну висловив щире задоволення, що йому не доведеться, як то було досі із багать-

ма журналістами, обмежувати свою бесіду формулою «творчого націоналізму», але можна буде вільно говорити про духовні принципи його руху.

[...]

«Слід підкреслити різницю між «партією» і «рухом», а також між суто політичним аспектом руху та його внутрішнім аспектом, — пояснює Кодряну, — адже партія — це всього лиш спосіб проявити себе в цих умовах під час боротьби. У нас було кілька партій. І зараз я вирішив за краще розпустити нашу останню партію, названу «Все для Батьківщини», втім, навіть не замислюючись про припинення діяльності самого руху. Ми вважаємо своїм сутнісним обов'язком не створення якихось нових платформ, але появу і визначення нової людини, нового ества. Інше прийде саме собою як наслідок».

«Це завдання ми розглядаємо як на релігійному і аскетичному, так і на героїчному рівнях. Геродот називав нас «безсмертними даками», маючи на увазі віру в безсмертя душі як одну з визначальних рис нашої спадщини. Незважаючи на жалюгідний стан, в якому румунський народ перебуває сьогодні, вражений віковою неволею, зіпсований політичними інтригами, пригноблений і експлуатований євреями, — ця давня спадщина продовжує жити. Її слід пробудити знову. Саме це повинно стати фокусом нашої діяльності. Поряд із нею заговорити мусить наша інша спадщина, спадщина Риму — величного архітектора держав».

«Ми добре знаємо домінуючий тип людини в сучасній Румунії, — збуджено пояснює Кодряну, — ми вже стикалися з ним в історії: під його керівництвом гинули нації й руйнувалися держави. З цієї причини центральним елементом нашої програми є саме людина — її перетворення. Легіон ми уявляємо собі як школу життя. Його перша назва є містичною: «Легіон Михаїла Архангела». Коли цій школі вдасться створити і поширити новий тип людини, яка володіє якостями аскета, солдата, вірянину і бійця, тоді Румунія отримає того, хто здатний

надати їй нової форми, знищити саме коріння єврейської ідеї, вимести все, що лишилося від старого світу, і, в результаті, вибороти наше майбутнє завдяки верховенству молоді. Наші вороги знають це і ненавидять нас за це. Їх ненависть зростає ще більше, коли ми вирушаємо працювати з тими глибокими і ще чистими прошарками румунського народу, де вони не зможуть схопити або розгромити нас — бо тільки в тих прошарках лунає голос істини».

[...]

«Я вважаю, — продовжував Кодряну, — що в кожній боротьбі та кожній перемозі вирішальну роль відіграють не лише матеріальні, фізичні сили, але також, і перш за все, сили духовні, надчуттєві, що перевершують суто людське начало. Ці таємничі сили є силами мертвих героїв, які пов'язані з нашою землею та кров'ю; над ними — сили божественні. Заклик — реальний, не просто алегоричний — цих сил є однією із заповідей легіонерського руху. Однак заклик виявляється більш ефективним, якщо робиться в умовах духовної свободи і вищості — умова, якій сприяє дотримання суворого посту. Обряди і піст, відтак, включаються поряд з іншими етичними та політичними практиками як частина завдань, що виконуються в наших гніздах».

Потім Кодряну перейшов до обговорення питання ієрархічного ідеалу нації.

«Існує три елементи: індивід, нація і Бог. Індивід має бути інтегрований у націю. Нація — в божественний закон. Ми розглядаємо націю як органічну цілісність. Вона об'єднує живих і мертвих, як людські сили, так і божественні. Вона є і етичною, і містичною сутністю. Індивід має інтегруватися в закони нації, нація — в закони Божі. Те, про що я зараз говорю, є концепцією «єкуменічності», що притаманна нашій традиції, тобто православному християнству».

«З цієї точки зору, ми, вочевидь, знаходимося в більш сприятливих умовах, аніж націоналістичні рухи інших країн, яким доводиться боротися або з різноманітністю релігійних конфе-

сій, або з універсалістським характером наднаціональної Церкви. Православна Церква у Румунії є абсолютно національною. Звідси — можливість для сплетення політики і релігії, розвитку героїзму не просто заради мирської слави і патріотичного обов'язку, але в ім'я божественного містицизму. Я бачу істинну долю нашого народу, що лежить не в часі, але у вічності. Кінцева мета руху — не життя, але Воскресіння».

«Саме тому ми визнаємо релевантність законів, заснованих на честі і трансцендентних принципах, які виходять за рамки суто матеріальної або колективної користі. Я ніколи б не прийняв політику, вигідну для моєї країни, якби вона зраджувала закони честі. Я сміюся над усіма альянсами, які хтось вважає корисними сьогодні: я вважаю, що Румунія повинна встати на бік антибільшовицьких, антиєврейських і антимарксистських сил».

[...]

«Наш антисемітизм є конкретним і політичним, не забуваючи водночас, ясна річ, про вищі орієнтири, за допомогою яких істинний масштаб єврейської небезпеки і єврейської діяльності може бути розпізнаним. Він одночасно і конкретний, і політичний, через величину відсотка євреїв у нашому повсякденному житті, єврейське вторгнення у вільну румунську торгівлю і фінанси, єврейське поневолення і колонізацію більшості румунських регіонів. Ба більше, ми усвідомлюємо все те, що робить Ізраїль, аби обірвати найглибші коріння нашої раси: перш за все шляхом віддалення її від Бога за допомогою всіх видів матеріалістичних і атеїстичних ідей; по-друге, шляхом віддалення її від землі і від традиції, розбещуючи її тіло і душу, як тільки вона виявиться відрізаною від вищих сил. Всі ті, хто розділяє «екуменічний» погляд на націю, про який я щойно говорив, усвідомлюють масштаб цієї небезпеки і розуміють, що без повної ліквідації єврейської гідри будь-яка форма національної реконструкції — в тому числі, з нашого боку — буде неможливою».

[...]

Ми обговорили багато інших речей, доки слабке світло сутінків плавно стелилося бідними просторами румунської рівнини. Наприкінці зустрічі Кодряну залишив нам на пам'ять значок своєї партії: чорний диск, усіяний срібними хрестами, що нагадували сітку. «Це тюремні ґрати», — зазначив він із посмішкою, можливо, навіть не відаючи, що цей жарт, на жаль, виявиться правдою. Потім він запропонував нам супровід через усе місто на своєму автомобілі, не турбуючись, що це могло б викликати хвилювання. Ми, зі свого боку, також не прийняли до уваги попередження, зроблене нам італійською дипломатичною службою, яка повідомила, що кожного, хто зустрінеється з Кодряну, буде вислано з країни протягом двадцяти чотирьох годин [...].

Quadradio, 11 грудня 1938 року

Трагедія румунської Залізної Гвардії: Кодряну

[...]

Наша зустріч проходила в період падіння уряду Октавіана Гоги, прямого втручання короля в політичне життя країни та оприлюднення нової Конституції і референдуму щодо її прийняття. Ми ясно усвідомлювали всі реальні причини, що стояли за цими потрясіннями. Кодряну ж вніс остаточну впевненість до вже сформованої картини ситуації. Він свято вірив у майбутнє і, ясна річ, у невідворотну перемогу свого руху. І коли рух не реагував на політичні зміни чи не виказував жодних ознак опозиційності, то робилося це згідно з чіткими тактичними міркуваннями. «Якби пройшли чергові вибори, які й хотів провести Гога, то ми перемогли б із переважною більшістю голосів, — буквально заявив Кодряну, — але зіткнувшись із альтернативою сказати “так” чи “ні” щодо *fait accompli*, яким власне і була нова Конституція — інспірований королем проект — ми відмовилися від участі в боротьбі». Кодряну також додав: «Спершу ми зайняли шанці передової лінії, потім другу і третю лінію, тож тепер наш противник, замкнений у безпечному, як йому здається, бункері почав вести в наш бік хаотичний вогонь, не розуміючи, що нам не хотілося б нічого іншого, крім як допомогти йому перед обличчям наших справжніх ворогів». На питання щодо свого ставлення до короля Кодряну сказав: «Ну, ми всі — монархісти; просто ми не можемо відмовитися від нашої місії та піти на компроміси із застарілим і прогнилим світом».

[...]

У Бухаресті нам повідомили, що італійський переклад книги Кодряну, виданої під назвою *Залізна Гвардія*, було нещодавно опубліковано в серії *Europa Giovane* (Casa Editrice Nazionale, Рим-Турін, 1938 рік). Перша частина праці, котра водночас є і

автобіографією Кодряну, і історією його боротьби та його руху, переплітається з викладенням його доктрини та націоналістичної програми. Цю книгу можна було би порівняти з першою частиною *Mein Kampf*, не ризикуючи нашкодити її цінності. Дійсно, саме істинна могутність, ба більше — трагізм, робить розповідь Кодряну особливо сугестивною. Ми вважаємо, що завдяки книзі Кодряну фашисти зможуть усвідомити, що трагічні та хворобливі манівці битви на румунській землі відображають битви нашої власної антидемократичної й антиєврейської революції. Настав час дізнатися правду про ці речі, оскільки дотепер вона приховувалася чи була викривленою упередженою пресою. Не можна також отримати чіткого уявлення про те, які зміни чекають Румунію в майбутньому, якщо знехтувати легіонерським рухом — він надто далекий від смерті, навіть не дивлячись на репресії.

З огляду на її характер, книгу Кодряну нелегко рецензувати. Тут ми лише згадаємо деякі з її головних і доктринальних моментів, аби допомогти визначити специфіку руху Кодряну. Уже в 1919 і 1920 роках, коли йому було заледве більше двадцяти років, Кодряну почав боротися проти комуністичної загрози в ім'я румунської нації — не стільки словами, як діями, гідними наших сквадристів, борючись із червоними робітниками, зриваючи комуністичні прапори (і замінюючи їх національними), які вони вивішували на своїх фабриках. Будучи послідовником Александру К. Кузи, батька румунського націоналізму і предтечі антисемітської боротьби, Кодряну вже тоді знав, до чого в дійсності призвела би перемога комунізму: не до Румунії, очолюваної пролетарським румунським режимом, але радше до поневолення країни, починаючи з наступного дня після революції, в пазурах «брудної тиранії: талмудичної, єврейської тиранії». Народ Ізраїлю, однак, ніколи не прощає тим, хто викриває його плани. Уже тоді Кодряну був перетворений на *bête noire* єврейської преси та на об'єкт постійних цькувань та ненависті, що розгорнулася не тільки проти нього, але також проти

національної віри цілого народу. Приблизно в цей період Кодряну писав: «За один рік я засвоїв стільки антисемітизму, що вистачить мені на три людські життя. Не можна нищити святу віру народу чи те, що його серце любить і шанує, глибоко не поранивши його, і щоб із рани цієї не сочилася кров. Минуло з тих пір сімнадцять років, та рана, нанесена ворогом, досі кровоточить».

Кодряну боровся проти тих, хто співав оди Червоному Інтернаціоналу. Його послідовники громили друкарні єврейських газеток, котрі ображали короля, армію і Церкву. Пізніше, однак, саме в ім'я короля, армії і порядку ця «румунська преса» — як майстерний експерт у слідуванні останнім пискам моди — знову розгорнула ідентичну кампанію проти Кодряну, виплеснувши нечувану ненависть і презирство на його рух...

Кодряну писав:

«Я не зміг би пояснити, як долучився до боротьби. Можливо, то було щось схоже на людину, яка йде вулицею зі своїми турботами, печаллями і думками, та раптом бачить палаючий будинок; вона скидає з себе пальто і мерщій кидається на допомогу тим, хто гине у вогні. Я, зі свідомістю юнака 19–20 років, з усього, що побачив, зрозумів лише те, що зараз ми втрачаємо свою країну, що в нас не буде більше країни, що завдяки мимовільній допомозі наших бідних румунських робітників, жебраків і експлуатованих, на нас обрушиться панування руйнівної єврейської орди. Я пішов за покликом серця, за інстинктом самозахисту, властивим навіть маленькому повзучому хробакові, та то був не особистий самозахист, але захист мого народу, частиною якого я є. Тому весь час мене переслідувало відчуття, що за мною стоїть увесь мій народ зі всіма живими, зі всіма, хто загинув за свою країну, зі всіма майбутніми поколіннями румунів; відчуття того, що наш народ бореться і говорить через нас, що зграї ворогів, незалежно від того, наскільки вони численні, перед цією історичною сутністю є не більше ніж купка покидьків, яких ми миттю розсіємо й переможемо...

Індивід перебуває в рамках та на службі свого народу. Народ — у рамках і на службі Бога й законів Божих.

Хто це зрозуміє, той перемаже, навіть коли він на самоті. Хто не зрозуміє цього, сам буде переможений».

Таким було кредо Кодряну в 1922 році, наприкінці його навчання в університеті. Будучи президентом Націоналістичної асоціації студентів-юристів, він резюмував головні пункти антисемітської кампанії так:

- а) Покрокова ідентифікація юдейського духу і менталітету, що непомітно проник у ментальні й чуттєві структури значної частини румунів.
- б) Дезінтоксикація: виведення юдаїзму, внесеного в наше мислення через шкільні підручники і літературу, через професорів та їхні лекції, через театр і кінематограф.
- в) Усвідомлення і викриття єврейських планів, прихованих за безліччю проміжних форм. Адже у нас стільки політичних партій, очолюваних румунами, через яких говорить юдаїзм; румунських газет, що пишуться румунами, через які говорить єврей зі своїми інтересами, румунських лекторів і авторів, які думають, пишуть і говорять по-єврейськи румунською мовою».

Кодряну займався водночас практичними проблемами політичного, національного і соціального характеру, а саме: проблемою широких просторів румунської землі, буквально колонізованих виключно єврейським населенням; проблемою єврейського контролю за життєво важливими центрами великих міст; гнітючою проблемою відсоткової долі євреїв у школах, де вони нерідко становили більшість — відсоток, достатній для захоплення та вторгнення у професійне поле, відкрите для нового покоління. Зрештою, Кодряну викрив банальний факт, що усі лідери так званого румунського пролетарського руху, — так само, як то буде через двадцять років у комуністичній Румунії, — це євреї. Пізніше, будучи членом Парламенту, він, не вагаючись, оголосив, що

більшість членів уряду отримували «грошові кредити» від єврейських банків.

Під час приходу до влади Муссоліні Кодряну назвав його: «... яскравою Полярною зіркою, що дає нам надію; він буде нам живим доказом, що гідру можна перемогти; доказом можливості перемоги». Та ще додав: «Але ж Муссоліні не антисеміт. Ви марно радієте його перемозі», — шепоче нам на вухо єврейська преса. Справа не в тому, чому ми радіємо, але в тому, чому ви так панікуєте через його перемогу, раз він не антисеміт. У чому ж тоді сенс вселенської атаки єврейської преси, що обрушилася на нього?» Кодряну вірно помітив, що юдаїзму вдалося встановити панування над світом за допомогою масонства, а над Росією — за допомогою комунізму. «Юдаїзм прийшов до влади у світі шляхом масонства, а в Росії — через комунізм. Муссоліні відсік обидві єврейські голови, що загрожували Італії смертю: комунізм і масонство» — так казав Кодряну. Новий антисемітський поворот фашизму доводить його правоту.

Аби повністю прояснити антисемітські погляди Кодряну, слід навести такий уривок із його книги:

«Хто вважає, що євреї — це бідні й нещасні люди, які прийшли сюди випадково, гнані вітром, підшттовхувані долею тощо, ті помиляються. Всі євреї світу утворюють величезний колектив, пов'язаний кров'ю і талмудичною релігією. Вони зорганізовані у справжню державу, дуже сувору, із законами, планами і керівниками, що розробляють їхні плани. В основі лежить кегілла¹. Тож перед нами не окремі ізольовані євреї, але стала сила, ціла єврейська спільнота. В кожному місті чи містечку, де збирається певна кількість євреїв, відразу ж виникає кегілла, або єврейська громада. Ця кегілла має свого керівника, свої закони, податки тощо і тримає міцно спаяне навколо себе єврейське населення певної місцевості. Тут, у цій крихітній кегіллі міста чи містечка, формуються їхні плани, як перетягнути на свій бік місцевих політи-

¹ Єврейська община.

ків та місцеву владу, як проникнути в різні соціальні кола, де у них є свої інтереси — наприклад, у середовище суддів, офіцера, високопоставлених чиновників; які плани застосувати, аби вирвати з рук румуна ту чи іншу галузь торгівлі; як розправитися з місцевим антисемітом; як розправитися з невідкупним представником місцевої влади, який міг би вчинити спротив єврейським інтересам; які плани втілити, якщо задуже до нестерпності місцевого населення обуриться і здійме антисемітський рух»

Ба більше, мова йде про далекосяжні загальні плани:

«1. Вони намагаються розірвати духовні узи румуна з небом і землею. Для розриву наших зв'язків із небом вони будуть широко розповсюджувати атеїстичні теорії, аби розлучити румунський народ або хоча би деяких його керівників із Богом; розлучивши румунів з їхнім Богом та їхніми мертвими, вони нищитимуть нас не мечем, але рубатимуть корені нашого духовного життя. Для розриву наших зв'язків із землею, матеріальним джерелом існування нації, вони атакуватимуть націоналізм, тавруючи його як «застарілу» ідею, разом зі всім, що пов'язано з ідеєю Вітчизни та ґрунту, аби розрізати нитку любові, що пов'язує румунський народ із його борозною.

2. Щоб домогтися в цьому успіху, вони спробують встановити контроль над пресою.
3. Вони будуть використовувати будь-який привід для того, щоб у румунському таборі посіяти розбрат, поширити нерозуміння і сварки і, якщо матимуть можливість, постараються розділити нас на кілька ворогуючих фракцій.
4. Вони спробують встановити контроль над більшістю засобів до існування румунів.
5. Вони систематично закликатимуть румунів до розпусти, знищуючи їхні сім'ї та моральну силу.
6. Вони отруюватимуть і задурманюватимуть нас усілякими отрутами і випивкою. Кожен, хто захоче перемогти й знищити народ, зможе зробити це, використовуючи таку схему».

Одразу після війни й донедавна у всіх секторах та всіма доступними засобами рух Кодряну прагнув протистояти єврейському наступу, запущеному в Румунії двома з половиною мільйонами ізраелітів, що знаходилися на їхній землі, та силами, афілійованими з Ізраїлем чи такими, що фінансувалися ними.

Наступ на політичних інтриганів та необхідність створення «нової людини» були іншими центральними пунктами ідей Кодряну. «Тип людини, який сьогодні панує в румунській політиці, ми уже зустрічали в історії, — писав Кодряну, — під його пануванням гинули нації й нищилися держави». Згідно з Кодряну, найбільша національна небезпека полягає в тому факті, що чистий тип дако-румунської раси був деформований, спотворений і замінений «політичними інтриганом» — «моральними виродками, в яких не лишилося й залишку від шляхетності нашої раси; саме вони нас безчестять і вбивають». Доки існують політичні інтригани, приховані антинаціональні сили завжди зможуть знайти зручні інструменти і завжди плестимуть інтриги, виконуючи свої плани. Хоча нова румунська Конституція 1938 року по суті поклала кінець партійній системі, Кодряну задовго до того запропонував радикальний підхід до цього питання, заявляючи, що «ніхто з молоді не повинен переступати поріг політичної партії; той, хто зробить це — зрадник свого покоління і своєї нації».

Справа не в нових партіях і не в формулах, але у створенні нової людини. Саме цей підхід породив Легіон Кодряну, який є перш за все школою життя, мета якої — викувати новий тип, що відображає «всі можливості людської величі, вкладені Богом у кров нашого народу». Перша легіонерська організація називалася «Легіон Михаїла Архангела». Саме ця назва вказує на містичні, релігійні й аскетичні аспекти легіонерського націоналізму. Створення нового типу людини є, за Кодряну, головною метою руху, все інше — другорядне, і воно збудеться як неминучий природний наслідок появи людини нового типу. Саме

ця нова людина вирішить єврейську проблему та встановить новий політичний порядок, пробудить магнетизм, здатний вхопити натопт, здобути перемогу й повести нашу расу шляхом Слави.

Особливим і визначальним аспектом румунського легіонерського руху є той факт, що за допомогою структури «гнізд» він, перш за все, був зацікавлений в розробці нової форми співжиття, заснованої на строгих етичних і релігійних правилах. Може здатися дивним, що Кодряну встановив обов'язкову практику посту двічі на тиждень, також цікаво відзначити його слова про силу молитви, більше схожі на слова релігійного лідера, ніж політичного:

«Молитва як вирішальний елемент перемоги, заклик до наших предків [...] Війни виграють ті, хто вміє витягти таємничі сили невидимого світу з небес і забезпечити підтримку цих сил. Ці таємничі сили є душами мертвих, душами наших предків, здавна прив'язаних до цієї землі, до наших полів, до тих, хто боровся і помер, щоб захистити цю землю, і хто тепер пов'язаний із нею спогадами, збереженими живими через нас, їхніх дітей, онуків і правнуків, але над душами мертвих підноситься Бог.

Щойно ці сили будуть залучені, вони прийдуть на ваш бік, вони прийдуть захистити вас, надати вам сміливості й усього того, що необхідно для досягнення перемоги. Вони викликають паніку і страх у ворогів, паралізуючи їхні дії.

Зрештою, перемоги залежать не від матеріальної підготовки або матеріальних сил воюючих сторін, але від здатності забезпечувати підтримку сил духовних...

Як ми можемо забезпечити підтримку цих сил?

1. Через праведність та моральність своїх дій;
2. Через постійні звернення до них. Закликай їх, залучай їх силою своєї душі, і вони прийдуть.

Тяжіння стає більшим, коли заклик і молитва поділяються багатьма».

Ось інший характерний пасаж Кодряну:

«Якщо християнська містика, що прагне до екстазу, є контактом людини з Богом через “стрибок із людської природи в божественну” (Нікіфор Крайнік), то національна містика є контактом людини, або маси людей, з душею її народу через стрибок, який людина робить зі світу особистих турбот у вічне життя свого народу. Не розумом, оскільки це міг би зробити будь-який історик, але життєво, душею».

[...]

Хоча Кодряну двічі був членом Парламенту, від самого початку він займав тверду антидемократичну позицію. Він буквально заявляв, що демократія руйнує єдність раси через партійну систему; вона нездатна до безперервності з точки зору зусиль і відповідальності; вона нездатна проявити авторитет, оскільки потребує постійного схвалення мас і перетворює політику на раба своїх прихильників; вона служить інтересам великого фінансового капіталу; і нарешті, вона перетворює мільйони євреїв на румунських громадян. Натомість, Кодряну відстоював принцип соціального відбору та панування еліт. Він чітко бачив перед собою новий стиль політики націй, що тягнуться до відродження, базовим принципом якого не є ані демократія, ані диктатура, але радше тісна взаємодія між нацією і вождем — потенцією і дією, невиразним інстинктом і його яскравим вираженням. Вожді цих нових форм правління обираються не масою; маса, або нація, висловлює свою згоду на його панування і впізнає у ньому своє власне обличчя.

Передумовою цього є свого роду внутрішнє пробудження, що починається з вождя та еліт. Слід навести слова Кодряну:

«Без намагань визначити її, варто зауважити, що перед нами — нова форма правління *sui generis* сучасних держав. Досі такої форми не існувало, і я не знаю, як її назвуть у майбутньому.

Як на мене, в її основі лежить той стан духу, той стан піднесеності національної свідомості, які рано чи пізно поширюються на увесь національний організм.

То є стан внутрішнього одкровення. Те, що раніше було інстинктивним притулком народу, в ці моменти відбивається в його свідомості чітко, забезпечуючи миттєве просвітління всіх і кожного, що зустрічається лише у великих релігійних відродженнях. Цей феномен можна по праву назвати станом національного екуменізму. Народ у цілому досягає самосвідомості, розуміння свого призначення і своєї долі в світі. В історії були помічені лише спалахи подібного усвідомлення, та сьогодні ми стикаємося зі сталістю таких феноменів.

В цьому випадку вождь уже не є “паном”, “диктатором”, який робить те, “що заманеться”, і керує “за власною примхою”. Він є втіленням цього невидимого стану духу, символом нового стану свідомості. Він більше не робить того, “що хоче” — лишень те, “що повинен”. І керується він не особистими чи колективними інтересами, але інтересами безсмертної нації, що повністю охоплюють свідомість народу. В рамках цих інтересів і тільки в них індивідуальні та колективні інтереси здобувають максимум свого нормального задоволення».

Кодряну ніколи не виключав, що ці нові форми націоналізму можна поєднувати з традиційними інституціями, про що свідчать його ідеї щодо інституту монархії, виражені в наступних словах:

«На чолі народів, над елітою, знаходиться монарх. Монархія заперечує республіку [...] Не всі монархи були хорошими. Сама монархія, однак, завжди була благом. Не варто плутати людей з інститутами та робити хибні висновки. Священники теж можуть бути поганими, але чи можемо ми з цього зробити висновок, що варто скасувати Церкву і побити камінням Господа? Бувають, ясна річ, слабкі й погані монархи, але ми не можемо відмовитися від монархії лише з цієї причини.

[...]

Кожній нації Бог намітив лінію долі. Монарх є величним і хорошим тоді, коли він тримається цієї лінії; нікчемним і поганим — у міру того, як віддаляється від цієї лінії або протисто-

їть їй. Ось яким є закон монархії. Є також інші лінії, які можуть спокушати монарха: лінія особистих інтересів, лінія інтересів класу або певної соціальної групи; лінія чужих інтересів (внутрішніх чи зовнішніх). Він має цуратися всіх цих ліній і дотримуватися лінії долі свого народу».

Такими в загальних рисах є ідеї Кодряну та Залізної Гвардії. Однак лишаються трагічно незбагненними мінливості їхньої боротьби; ще вчора вони здавалися результатом якогось жадливого непорозуміння. Ми говоримо «ще вчора», бо доти, доки в Румунії існував суто демократичний режим, — котрий, як відомо, піддавався всіляким непрямим і прихованим впливам та включав інститут монархії суто символічно, — було зрозуміло, що розвитку такого руху, як рух Кодряну, будуть перешкоджати усіма засобами й за будь-яку ціну. Але сьогодні — в ім'я зовсім протилежних принципів, заради жалюгідного опортунізму — було досягнуто того ж ефекту, і небезпечний супротивник нарешті був повалений. Це легко зрозуміти, виходячи з гірких спостережень, зроблених самим Кодряну:

«У 1919, 1920, 1921 роках вся єврейська преса безжально атакувала румунську державу, всюди провокуючи безлад і закликаючи до насильства проти режиму, державного ладу, церкви, румунського порядку, національної ідеї, патріотизму. Зараз, якимось дивом, та ж преса, керована тими ж людьми, перетворилася на захисницю державного порядку, законів, заявляє про себе як про противника насильства, тоді як ми стали “ворогами Батьківщини”, “правими екстремістами”, “агентами ворогів румунізму” тощо. Зрештою, ми почули навіть те, що нас фінансують євреї [...] Ми отримуватимемо удари — по обличчю і по душі, знущання за знущанням, удар за ударом до тієї миті, доки не побачимо себе в “чудернацькій” ситуації: саме євреї, виявляється, є захисниками румунізму. Сховавшись від будь-яких негараздів, вони живуть у тиші і достатку, а ми, румуни, “вороги румунізму”, живемо у постійній небезпеці, ставлячи на терези

наше життя і свободу, переслідувані наче шалені собаки всіма румунськими владами.

Я бачив це на власні очі й пережив подібні миті, пригнічений до глибини душі. Жахливо, коли ти роками з чистим серцем борешся за свою батьківщину в злиднях й голоді, аби раптом в одну мить опинитися ворогом народу, переслідуваним своїми, будучи звинуваченим у тому, що борешся ти за іноземні гроші, а навкруги бачиш всюди єврейство, яке господарює на твоїй землі вбравшись у шати захисника румунізму та вартового румунської держави, якій ти, молодь цієї країни, загрожуєш. Ми були пригнічені цими думками, зрідка відчуваючи огиду і безмірний сором; ми були охоплені тугою».

Читач зрозуміє, що це не просто слова, прочитавши книгу Кодряну, яка документує увесь хресний шлях Залізної Гвардії — всі арешти, переслідування, суди, наклепи й насильство. Сам Кодряну пережив кілька судових процесів, але до останнього його завжди виправдовували. Так було і в тому випадку, коли його судили за те, що він власними руками вбив катів своїх товаришів; і дійсно примітно, що з цієї нагоди 19 300 адвокатів з усієї країни офіційно запропонували йому свої послуги захисту.

Після експерименту Гоги демократичний режим, як здавалося на перший погляд, у Румунії остаточно завершився, будучи заміненим на нову, авторитарну форму правління. Лише деякі деталі цих потрясінь відомі за кордоном. Хоча Залізна Гвардія на сьогодні вважається розпущеною, в цій новій фазі румунської політики, проте, триває боротьба між Кодряну та силами, що намагаються протистояти його концепції нації і держави. Вірогідно, уряд Гоги було створено як експеримент та з конкретною тактичною метою. За допомогою поміркованого націоналізму і антисемітизму Гоги було здійснено спробу відвести в бік ті сили, які все більше й більше вдавалося перетягти на свій бік руху Кодряну, пропонуючи його приручену заміну. Однак, — використовуючи вислів Муссоліні щодо оголошеного Шушінігом референдуму, — незабаром вони зрозуміли, що

експеримент виявився небезпечним і що вибуховий пристрій міг здетонувати в будь-яку хвилину в руках тих, хто його зібрав. Народ не розглядав режим Гоги як сурогат, яким слід вдовольнитися, і бачив у ньому знак попередньої згоди на революційний націоналістичний розвиток. Всі закривали очі на те, що Гога рішуче виступав проти Кодряну (і це дійсно було однією з причин, чому він був обраний на посаду очільника уряду); головне, що його програма схилилася до націоналізму та антисемітизму, а також переосмислення місця Румунії в міжнародній політиці. Отже, якби оголошені Гогою вибори відбулися, то він був би, швидше за все, зметений могутнім потоком, хоча й спрямованим у тому ж напрямку.

Усвідомлюючи цю загрозу, король вирішив втрутитися особисто. Він поклав кінець демократичній партійній системі та оприлюднив нову Конституцію, головним аспектом якої була централізація влади прямо або побічно в руках монарха. То була авторитарна революція зверху, ініційована королівським двором, а не масами. Перед обличчям цього факту Залізна Гвардія раптово розпустила засновану нею партію «Все для Батьківщини», аби не допустити будь-якого маневру з боку противника. Вона мовчки пішла з політичного поля, зосередившись на духовному плані і присвятивши себе духовній освіті та відбору гідних кандидатів з-поміж величезної кількості тих, хто долучився до лав легіонерського руху в цей останній момент, особливо з огляду на те, що уряд Гоги вони вважали лише черговим кроком до перемоги Легіону.

В ту мить ми перебували в Румунії, і більшість серйозних румунів в особистих розмовах вважали бажаним та навіть можливим подолання опозиції між режимом та легіонерським рухом, а також їхню співпрацю на національній основі. Цієї думки дотримувався не лише головний румунський теоретик держави Манолеску, але також ті (наприклад, Нае Йонеску), хто значною мірою посприяв поверненню короля на батьківщину. Навіть міністр Аргетояну, головний натхненник нової Конститу-

ції, в бесіді, що відбулася у нас із ним у ті дні, не виключав можливості співпраці за умови, як він тоді висловився, що Залізна Гвардія відмовиться від своїх старих методів.

Ми, ясна річ, не заперечуємо, що в нормальних умовах, коли влада та її сенс не ушкоджені, монархія не потребує жодного диктаторського сурогату для належного виконання своєї функції. Однак це не так у державі, де традиційне поняття *fides* було замінене політичними інтригами, де єврейська гідра своїми щупальцями охоплює головні життєві центри нації та де електоральна демократія підриває етичну цілісність і патріотичні почуття широких прошарків політичного світу. Ці обставини вимагають тоталітарного руху оновлення, чогось такого, що завдяки колективному прагненню виявиться здатним розбудити, переплавити, перевтілити й підняти цілу націю, головним чином на основі нового стану свідомості і влади ідеалу та віри. Якщо інститут монархії існує в повній мірі, він не буде зламаний тоталітарним національним рухом такого роду; навпаки, він знайде в ньому силу і повноту, що ми можемо спостерігати на прикладі Італії. У цьому контексті співпрацю між режимом та національним легіонерським рухом Корнеліу Кодряну слід вважати як бажаним рішенням питання, так і цілком здійсненим, адже, як ми бачили, Кодряну беззастережно захищає ідею монархії і ніколи не планував висувати себе як нового короля Румунії, — у чому його ніколи не звинувачували навіть найзапекліші супротивники.

Та нещодавні події продемонстрували ілюзорність цих сподівань, котрі лише пришвидшили розгортання трагедії. Невдовзі після остаточного ухвалення нової Конституції Кодряну був знову заарештований. За що? Раптово згадали один інцидент, який полягав у тому, що багато місяців тому він образив міністра — те, чого він протягом всієї своєї діяльності під тиском обставин фактично ніколи не міг би уникнути. Пізніше його звинуватили у змові, що загрожувала безпеці держави. Варто підкреслити, що арешт Кодряну стався наступного дня

після аншлюсу. Відтак, можливо, це було пов'язано з побоюваннями, що націонал-соціалістичний триумф в Австрії зможе вивільнити сили румунського націоналізму, які досі тримали на прив'язі. Лідер цих сил мав бути ліквідований у будь-який спосіб. Суд приговорив Кодряну до десяти років тюремного ув'язнення. Водночас було арештовано групу менших керівників, а також ряд осіб, підозрюваних у членстві і симпатіях до Залізної Гвардії. Стало ясно, що становище погіршується і що національно-політична ситуація в Румунії занадто далека від стабільності. Також очевидно, що якщо попередні суди проти Кодряну незмінно закінчувалися його виправданням, — незважаючи на те, що його противники, завдяки корумпованості демократичного уряду, володіли будь-якими засобами впливу, — він був оголошений винним відповідно до нової антидемократичної і «національної» Конституції. Цей вирок можна розглядати лише як відкритий виклик усім силам національного румунського легіонерства, досі живим і численним, хоча, можливо, й прихованим у підпіллі, завдяки чому сьогодні їх не легко ідентифікувати. І хоча про цей суд мало що відомо, вирок вочевидь був або занадто суворим, або недостатнім: якщо це дійсно була змова проти держави, то з'являлася прекрасна можливість позбутися Кодряну раз і назавжди, оскільки нова Конституція передбачає смертну кару за подібні злочини. Натомість Кодряну отримує десять років.

Однак те, чого вони не наважилися зробити тоді, вони зробили пізніше. Те, що досі можна було лише передбачати, неминуче сталося. Коли минула мить вагання, віддані Кодряну сили приступили до терористичного шляху відплати. «Загін смерті» перейшов до дій, було створено таємний «національний трибунал», аби винести вироків й покарати тих, хто з легіонерської точки зору вважався найбільшим ворогом нації. Цей підйом досяг свого апогею після капітуляції Праги і Мюнхенської угоди, але, на жаль, лише призвів до ще більш тяжкого становища: було заарештовано ще більше осіб, і за однією несправед-

ливістю слідувала інша. Нещодавно відбулося вбивство ректора університету Клужа, особливо ворожого до Залізної Гвардії; два провінційних губернатора були засуджені до смертної кари, котра мала бути приведеною у виконання в січні таємним легіонерським «національним судом». Ситуація досягла точки неповернення, тож високопоставлені персони, включаючи принца і генерала Антонеску, — колишнього військового міністра в уряді Гоги і нинішнього командира Другого армійського корпусу, — були або звільнені, або вигнані з уряду, або арештовані. Все ускладнювалося в міру озлобленості обох сторін. Зрештою, ми підійшли до фінальної стадії трагедії. 30 листопада офіційне комюніке коротко оголосило, що Кодряну разом із тридцятьма іншими легіонерами, керівними кадрами руху, які також були арештовані, були убиті поліцією під час спроби до втечі. Їхні трупи поховали через три години — тобто майже відразу після смерті, запобігши тим самим будь-якому подальшому розслідуванню.

Було досягнуто кульмінаційного моменту напруги. Смерть Кодряну спровокувала величезні хвилювання по всій Румунії, де його прихильники нараховувалися мільйонами, і надзвичайний стан, який уже діяв у різних регіонах, поширився на все королівство. Рідко в своїй історії Румунія переживала настільки смутні часи.

Наприкінці нашого викладу слід зазначити, що якщо ми не повіримо у те, що сам Кодряну був абсолютно лицемірною і непорядною особою (цю гіпотезу може легко спростувати будь-хто, хто коли-небудь зустрічався з ним особисто, навіть на декілька хвилин, або ж хто сприйняв віру, ентузіазм і глибоку щирість, що наповнюють кожен його текст), то ми не зможемо визнати також і те, що його рух міг носити якийсь підривний характер або переслідував цілі, відмінні від національної та антисемітської реорганізації «фашистського» чи націонал-соціалістського типу, поважаючи при цьому монархічний принцип. Що ж ми маємо в такому разі? Ми можемо законно зада-

тися питанням про реальність тих сил, котрі спровокували або ж принаймні посприяли розгортанню трагедії Залізної Гвардії. Під час арешту Кодряну ми були в Парижі, ставши ненароком свідками величезної радості, що супроводжувала публікацію цієї новини в антифашистських та юдеосоціалістичних газетах. Не варто навіть згадувати про те, що після Чехословаччини у всій Центральній та Східній Європі Румунія лишалася останньою стратегічно та економічно важливою територією з багатими ресурсами, що знаходилася в полоні «темних сил», які діють через «великі демократії», великий капітал та юдеосоціалізм. Для цих сил топтатися по трупах, навіть якщо це трупи шляхетних та безкорисливих молодих людей, єдиною турботою яких було лише благо їхньої країни, і зраджувати сподівання недалекоглядних людей є лише черговою веселою забавою.

La Vita Italiana, грудень 1938 року

Моя зустріч із Кодряну

Серед лідерів різних рухів національного відродження, що виникли в період між двома світовими війнами, з-поміж тих, із ким я мав можливість познайомитися особисто, найбільше вразив мене Корнеліу Кодряну, лідер румунської Залізної Гвардії, як одна з найбільш благородних та чистих фігур. Навесні 1938 року під час однієї зі своїх дослідницьких подорожей по різним країнам Європи я відвідав Бухарест.

Кодряну справляв неабияке враження самою своєю статуєю. Високий, міцний, він наочно втілював собою «арійсько-романський» тип, у Румунії представлений як римлянами, що колонізували Дакію, так і індоєвропейськими мешканцям найдавніших куточків цього краю. Його обличчя та манера говорити переконували в тому, що перед вами людина, для якої жорстокість, ганебність, невірність чи зрада є абсолютно неможливими. Йому також доводилося рахуватися з тою владою, яку він мав серед своїх послідовників, пов'язаних із ним стосунками надзвичайно особистими й набагато більш глибокими, аніж у разі простої політичної співпраці.

У той період ситуація в Румунії була доволі напруженою, якщо говорити про відносини між урядом короля та Залізної Гвардією. Уже цілком постала та атмосфера, котра пізніше вилилася в трагічні події. В італійському посольстві мені сказали, що зустрічатися з Кодряну не варто; румунська влада негайно висилала всіх іноземців, що увійшли з ним у контакт. Я не прислухався до цього застереження. Один румун, із яким я підтримував стосунки, оскільки він цікавився традиціоналістичними дослідженнями, виступив у ролі посередника.

Через деякий час після того, як я висловив бажання зустрітися з ним, два емісара тихо з'явилися в холі готелю, в якому я жив, аби відвести мене до їхнього керівника в знаменитий Зелений Дім, збудований на околиці Бухареста самими легіонерами. Цей дім був штаб-квартирою всього легіонерського руху.

Після проходження через те, що в Румунії називають ритуалом прояву гостинності — гостю пропонують маленьку тарілочку з мармеладом і склянку води, — з'явився Кодряну, і в ту ж хвилину, з найперших слів, між нами встановилося душевне взаєморозуміння. Він знав про мою книгу «Повстання проти сучасного світу», котра, два роки тому видана німецькою, викликала значний резонанс у Центральній Європі. Мое бажання закласти духовну і традиційну основу політичної боротьби збіглося з бажанням Кодряну та зближувало нас.

У зв'язку з тим, що я не розмовляю румунською, а він лише французькою, безумовно, він хвилювався з приводу того, чи вдається йому формулювати свої думки в точній, лаконічній і обдуманій формі.

Серед тем нашої розмови мені пригадується цікава характеристика, яку Кодряну дав фашизму, німецькому націонал-соціалізму та своєму власному рухові. Він сказав, що існуванню будь-якого організму притаманні три принципи: тілесна форма, життєва сила і дух. Так само можна оцінювати і націю. Рух оновлення також може розвиватися, спираючись на той чи інший принцип. Згідно з думкою Кодряну, у фашизмі домінував принцип форми як формотворчої політичної ідеї та Держави; це було спадщиною Риму. У німецькому націонал-соціалізмі він бачив значну тягу до життєвої сили: права, які в рамках націонал-соціалізму мала раса, расовий міф, апеляції до крові й раси, національної спільноти. З іншого боку, для Залізної Гвардії точкою відліку була духовна складова. Принаймні він сам хотів від неї відштовхуватися. А під «духом» Кодряну розумів щось, що мало стосунок також до суто релігійних і аскетичних цінностей.

Він говорив, що в румунському народі є щось занепале. Глибоке оновлення, що надходило б із глибин індивідуума і було б спрямоване проти всього, що підкоряється бажанням збагачуватися, ницим інтересам, політиканству і меркантилізму міст — ось що було необхідною умовою. Відтак, він бачив своїх при-

хильників не партією, але рухом і не вірив у спроби об'єднання країни під егідою наддемократичної структури, контрольованої монархією. Говорячи про релігійне питання, Кодряну натякнув на те, що історична ситуація в такій країні, як Румунія, сприятлива, заявивши, що православне християнство не знає протистояння між універсальною вірою і національною ідеєю; відтак, національна Церква, Православна Церква могла б стати складовою оновленої держави, як її розуміла національна революція.

Відтак, релігійні, містичні та аскетичні цінності були основою румунської Залізної Гвардії. Один з її підрозділів називався Легіоном Архангела Михаїла. Там практикувалася не тільки молитва, але й суворий піст. Для керівників пропонувалася добровільна сувора аскетична практика; також вони не повинні були розважатися на очах у публіки в театрах чи на мирських святах. Не повинні були думати про розкіш і багатство. Та й шлюб був небажаним: вважалося, що легіонер повинен бути вільний розпоряджатися самим собою до смерті.

Також у Легіоні існувала певна містика мертвих. Ритуал «Prezente!» — «Присутній!», поширений також серед фашистів, практикувався у формах, котрі більше нагадували магичну евокацію. Моца і Марін, два керівника румунських легіонерів та друзі Кодряну, полегли в громадянській війні в Іспанії, були об'єктами особливого культу.

У довгій бесіді з Кодряну ми говорили на багато інших тем. Потім він привіз мене в машині до готелю, немов кидаючи виклик — я згадав про попередження, зроблене мені італійським посольством. Я запитав, чи були у Залізної Гвардії які-небудь знаки відмінності, і він мені дещо показав. То було маленьке коло, схоже на те, що носили в петлицях SS, коли ходили в цивільному одязі, а в ньому — зображення сірої решітки на чорному тлі. Я запитав, що означає цей символ; Кодряну обмежився жартівливою відповіддю: «Сподіваюся, це будуть пруті тюремних ґрат».

На жаль, за жартом пішли сумні наслідки. Ви знаєте, яким був кінець Кодряну. Король, спокушений своєю коханкою, інтриганкою Лупеску, та «демократичним» урядом, що складався з елементів, пов'язаних із масонерією і іншими темними силами, вирішив у жорсткій формі ліквідувати небезпечну для нього Залізну Гвардію, котра об'єднувала у собі найбільш чисті сили країни. Почалися масові арешти. Кодряну теж був заарештований. З ним розправилися, також як і з Еttore Муті: було оголошено, що він убитий під час спроби втечі. Але цими вчинками король підготував своє власне падіння. Спершу було встановлено режим генерала Антонеску, колишнього прихильника Кодряну. Потім Румунія відчула на собі глобальну поразку країн Осі, а Червона Армія встановила в країні комуністичний режим.

Та багато членів Залізної Гвардії вижили; у вигнанні вони залишалися вірними ідеям свого керівника і були вкрай активними в межах різних національних осередків: у Бельгії, Швейцарії, і особливо в Іспанії, але також і у Франції, де, наскільки відомо, вони фігурували серед тих, хто підготував ідеологію, котра також мала в собі традиційні й духовні риси, для воєнізованого руху, зрадженого й придушеного Де Голлем, що пізніше перейшов у OAS та інші організації. Спадщина Кодряну нікуди не зникла.

Civilta, вересень 1973 року

Науково-популярне видання

ЛЕГІОНЕРСЬКИЙ КАНОН

Антологія

Переклав із румунської та італійської
Сергій Зайковський

Коректор: *Наталя Мягкова*
Дизайн обкладинки, ілюстрації: *Вадим Чорний*
Художнє оформлення: *Денис Піорко*

Підписано до друку 14.10.2020. Формат 60*84/16
Папір офсетний. Друк офсетний.
Наклад 2000 примірників.

Видавець Анна Клокун
Свідоцтво ДК №6434 від 16.10.2018
plomin.club

Віддруковано в ФОП Озеров Г.В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9
Свідоцтво про державну реєстрацію № 818604 від 02.03.2000